

**II. Az Újbudai Montágh Imre Általános Iskola,
Óvoda, Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskola,
Készségfejlesztő Iskola és Egységes Gyógypedagógiai
Módszartenai Intézmény helyi tanterve**

**Helyi tanterv a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók
számára 9-12. évfolyam**

2020.

**A KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK NEVELŐ-OKTATÓ
MUNKÁJÁT ELLÁTÓ KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA 9-10.
ÉVFOLYAMÁNAK KÖZISMERETI KERETTANTERVE**

TANTERVI BEVEZETŐ

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók igen eltérő egyéni adottságokkal bírnak, fejlesztésük során egyénenként is eltérő nevelési, oktatási igények és szükségletek jelentkeznek. A tanulási képességet a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók esetében elsősorban a *kognitív képességek* eltérései határozzák meg. Jellemző az idegrendszer (elsősorban a központi, de gyakran a környéki is) struktúrájának átfogó érintettsége. Az *érzékelés* gyakran differenciálatlanabb, így a releváns ingerek, *észleletek* feldolgozási folyamata – detektálása (felfedezése-tudatosítása), szelektálása (az adott helyzetben lényegesek szűrése, kiemelése) – is nehezített. Gyakran tapasztaljuk az önkéntelen *figyelem* ingadozását, csapongását különféle ingerforrások között, vagy merev megtapadását egy-egy dolognál. A figyelem szándékos fókuszálása, irányítása nagy erőfeszítést kíván, így hamarabb alakul ki fáradtság. Ennek megnyilvánulási formái lehetnek rendhagyók, pl. ingerlékenység, kapkodó munkavégzés, indokolatlanul gyakori mosdóba vagy egyéb helyre kérérdzkedés, egyéb elkerülő magatartás (állandó orrfújás, ceruzahegyezés vagy bármi, az egyénre jellemzően). Az *emlékezeti* funkciókra jellemző, hogy a munkamemória egyszerre kevesebb, sok esetben csupán egy-egy új elemet tud befogadni. A hosszú távú tárbá nehezebben rögzülnek új elemek. A felejtés kevésbé jellemző, de a felidézéshez gyakran szükségesek a megfelelő kulcsingerek. A felidézést jelentősen támogatja, ha az adott dologhoz, ismerethez a tanulónak pozitív érzelmi kötődése van. A *gondolkodásban* a megszokott sztereotípiák fontos támpontokat adnak, ugyanakkor ezek okozzák más kontextusban a rigiditást (gondolkodásbeli merevséget, rugalmatlanságot) is. Általában az egy szempont szerinti ítéletalkotás, az egyenes következményes következtetések, a ha-akkor összefüggések felismerése jól alkalmazható. Az új ismeret korábbiakhoz való kötése, változó kontextusban való értelmezése, rugalmas alkalmazása, azaz az ismeretek generalizálása nehezített.

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven (Nat) és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvén alapul. A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a Nat-ban meghatározott egységes fejlesztési feladatokat kell alapul venni. A nevelési-oktatási folyamatot a tanulók lehetőségeihez, korlátaikhoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek szerint kell megszervezni:

- a feladatok megvalósításához hosszabb időszavakat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
- igény szerint sajátos, a fogyatékkal összefüggő tartalmakat, követelményeket kell kialakítani és teljesíteni;
- szükség esetén a tanuló számára legmegfelelőbb alternatív kommunikációs módszerek és eszközök, sőt tanulóknál a magyar nyelvet elsajátításának, alkalmazásának beépítése a nevelés, oktatás folyamatába;
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogatassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve; az egyes fogyatékkal élő tanulókkal összefüggő feladatokról a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást.

A hatályos jogszabályok alapján az iskola pedagógiai programjának részeként, a miniszter által kiadott kerettanterveket kiegészítve helyi tantervet készít. A helyi tanterv elkészítésekor különös figyelmet kell fordítani a Nat jelzett elvei közül arra, hogy a helyi tanterv a fogyatékkal, sajátos nevelési igényűvel összefüggő tartalmakat, követelményeket jelenítsen meg, ennek érdekében a kerettanternél tartalmi elemei az igényeknek megfelelően adaptálhatóak, illetve ugyanazon célokat szolgáló elemekkel behelyettesíthetőek. A Nat. szerint meghatározott fejlesztési területek – nevelési célok egyes esetekben összevonva, integrálva jelennek meg. Az egyes eltérő megnevezésű tantárgyak Nat. műveltségi terület és tantárgy szerinti megfeleltetése az „A tantárgyak struktúrája és a hozzájuk tartozó óraszámok” cím alatt történik meg.

Témakörök

A Nat témakörei a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő módon adaptálva, horizontálisan érvényesülnek a kerettanternélben. A témakörök egy adott tantárgyon belül a Nat-tól esetenként eltérő megnevezéssel és más belső elrendezéssel jelennek meg, hogy igazodjanak a sajátos nevelési igényű tanulók speciális tanulási igényeihez, de összességükben – adaptált formában – lefedik a Nat által az adott tantárgyra meghatározott témakörök tartalmi egészét.

Célok és feladatok

A készségfejlesztő iskola 9-10. közismereti évfolyamai az általános iskolai nevelés-oktatás

koncepcionális folytatása. A nevelés-oktatás célja az általános iskolában elsajátított életkezdéshez, pályaválasztáshoz kapcsolódó ismeretek megerősítése, a gyengébb vagy sérült funkciók fejlesztése, kompenzálása, a felnőtt életben elérhető munkatevékenységek iránti motiváció felkeltése, a gyakorlati tevékenységek elsajátításához szükséges kompetenciák, magatartásformák kialakítása, a gyakorlati képzés sikerének megalapozása. A tanuló megismeri a gyakorlati évfolyamok munkatevékenységeit, felkészül a gyakorlati ismeretek és tevékenységek elsajátításának megkezdésére. A képzés során a tanuló megismeri, fokozatosan magáévá teszi és elfogadja a reális, képességeit, érdeklődését, lehetőségeit figyelembe vevő, számára elérhető életperspektívát, kialakítja életcéljait. Megismeri és alkalmazza a segítségkérés és elfogadás aktuális helyzethez szükséges formáit, társas kapcsolataiban és kommunikációjában kialakul a megfelelő önbizalomra épülő bátorság, a helyes önértékelésen alapuló közösségi magatartás. Az eltérő tanulási képességek miatt szükséges az egyéni megsegítés és bánásmód alkalmazása, folyamatosan szem előtt tartva a gyakorlati felkészítés eredményességének megalapozását. Különösen nagy hangsúlyt kell helyezni a gyakorlati tevékenységekkel és a munkavállalással kapcsolatosan a kommunikáció fejlesztésére a beszéd értése és a beszédprodukció, illetve alternatív kommunikációs eszközök területén egyaránt. A tevékenységek elsajátításának érdekében fontos a nagymozgásos fejlesztés a megfelelő állóképesség kialakulásához, a finommotoros koordináció fejlesztése a sikeres munka- és feladatvégzéshez. A készségfejlesztő iskola olyan nyitott szellemiségű, befogadó intézmény, amelyben minden tanuló számára lehetővé válik a képességeinek megfelelő ismeretek elsajátítása, a munkatevékenységekben rejlő sikerélmény biztosítása, az eltérő adottságok elfogadása és a tanulói közösség ösztönző erejének, lendületének kiaknázása.

Fejlesztési területek - nevelési célok

A tanuló a készségfejlesztő iskola 9-10. évfolyamain erkölcsi nevelés területén megismeri a felnőtt életet strukturáló szabályrendszereket, a szabályok betartásának fontosságát. Felismeri a cselekvéseket és döntéseket befolyásoló értelmi és érzelmi motívumokat, megkülönbözteti a kíváncsi és a nem megfelelő viselkedési formákat a társas érintkezésben. Folyamatosan alakulnak ismeretei a társait érintő érzelmi kapcsolatokról, megéli és tudatosan irányítja saját érzéseit, kiemelten a türelem, az együttérzés, a segítőkészség területén. A képzés során fejlődnek a tanuló ismeretei a nemzeti öntudat és hazafias nevelés területén a társadalom szerkezetéről, a hétköznapi életben végzett munkatevékenységek társadalmi hasznosságáról, a közös nemzeti értékteremtésben az egyének munkavégzési feladatáról. Erősödik szűkebb környezetével és

közösségével való együttműködése. Aktívan részt vesz társadalmi rendezvényeken és külsőségeiben is megjeleníti a társadalmi ünnepek, megemlékezések szimbólumait.

Testi és lelki egészségre nevelés: a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók fizikai-morfológiai adottságai a kóreredettől függően igen sokfélék lehetnek, ezért az általános – Nat-ban megfogalmazott – célkitűzéseken túl szükséges az egyedi adottságokra, szükségletekre és lehetőségekre is tekintettel lenni. Érvényesülnie kell a korrekció és a kompenzáció elvének. Esetenként más szakemberekkel (ortopéd szakorvos, neurológus, konduktor, gyógytornász, szomatopedagógus stb., lelki egészség terén pszichológus, pszichiáter, családgyógyász, védőnő) való együttműködés, konzultáció is szükséges lehet.

Önismeret és a társas kultúra fejlesztése: kiemelt területe a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelésének, szoros összefüggésben az önállóság fejlesztésével. Ugyanakkor adottságaiknál fogva sokan töredékesen képesek kibontakozni ezen a téren. Tanulóinknál kiemelt feladat annak megtanítása, hogy ismerje fel és tudja kifejezni saját érzelmeit, legyen tisztában saját erősségeivel és ismerje fel saját határait, bizonytalanságait. Ehhez igazodóan legyen képes segítséget kérni és elfogadni, ehhez ismerje meg környezetében a segítő személyek körét, az érdekképviselői szerveket. A szükségletalapú támogatás rendszerében képességeihez, adottságaihoz mérten optimális módon igazodjon el és tudja érvényesíteni érdekeit.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés: a Nat által összefoglaltak konkrét helyzetekben, a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló saját életterére, napi kapcsolataira jellemző módon kell, hogy megjelenjenek. Kiemelt fontosságú a valóság, hitelesség, beláthatóság. Az egészséges öntudat fejlesztése mellett kiemelten fontos olyan szokásrendszer következetes jelenléte az iskolai nevelés során, amely interiorizálása (belső meggyőződésé, élete részévé válása) a tanuló részéről elősegíti a hétköznapi életben való eligazodást, a szükséges alkalmazkodást.

Médiatudatosságra nevelés: a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók kommunikációs adottságai nagyon eltérőek, de tartalmi és/vagy formai tekintetben többnyire elmaradnak a korosztályi sajátosságoktól. Épp ezért kiemelt jelentőségű a beszélt és az írott nyelv használatának és befogadásának gyakorlása, fejlesztése tartalmi és formai, mennyiségi és minőségi szempontból egyaránt. Ahol jelentősebb akadályokba ütközik a szokásos csatornák alkalmazása, mindenképp indokolt az augmentatív és alternatív kommunikáció lehetőségei közül

az adott tanuló számára legmegfelelőbb kiválasztása és tanítása, így biztosítva a kommunikáció jelentőségének és lehetőségeinek megtapasztalását. A médiahasználat ennek egyik eszköze is lehet. A médiumok, a különféle közösségi oldalak, információk megismertetése során kiemelten szükséges a felelősségteljes használatra tanítás, ezáltal az esetleges abúzusok (visszaélések, kihasználások, bántalmazások) megelőzése, tekintettel arra, hogy az értelmi akadályozottsággal gyakran együtt jár a rejtett szándékok fel nem ismerése, a naivitás.

A tanulás tanítása, pályaorientáció: Középsúlyos értelmi fogyatékos személyek esetében nem várható teljes önállóság e téren. A pedagógus fő feladata a személyiség kibontakoztatása, a tehetséggondozás, az egyéni hajlamok, érdeklődési kör megismerése és a tanuló támogatása az ebben való kiteljesedésben. Az eredményes tanulási stratégiák, a leghatékonyabb segítségnyújtási formák egyénre szabottan, differenciáltan jelennek meg. Fontos, hogy az egyént érintő döntésekbe mindig bevonják a középsúlyos értelmi fogyatékos személyt, belátható és érthető érveket, szempontokat mutassanak fel, megfelelően a „semmit rólunk nélkülünk” alapelveknek.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés: Kiemelkedően fontos a közvetlen társadalmi és természeti környezet megismerésének és az ezekkel való harmonikus kapcsolat kialakulásának elősegítése. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók elsősorban saját élményeiken keresztül, tapasztalás révén ismerkedhetnek nemzeti kultúránk értékeivel. A hazai – nem hazai, magyar – nem magyar kategóriákat többségük megtanulja értelmezni, és a sokszínűség, más nyelvek, kultúrák felfedeztetése, a kölcsönös tisztelet elemi megtapasztalása is elérhető. A nevelés egyik sarkalatos pontja az olyan szociális, kommunikációs, kognitív készségek fejlesztése, amelyek megkönnyítik és teljesebbé teszik a szűkebb és tágabb személyes, közösségi és társadalmi környezetben való eligazodást, részvételt. Ennek módja, mértéke nagy egyéni eltéréseket mutat, de túlnyomó többségük felnőttkorra is több-kevesebb támogatást igényel jogainak gyakorlásában, elemi kötelességeinek tudatosításában (pl. okiratok jelentősége), változó társas-viselkedési helyzetek megfelelő értelmezésében és az ezekhez való alkalmazkodásban.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés területén a tanuló felkészül a felnőtt élettel összefüggő állampolgári és demokratikus jogok és kötelességek gyakorlására, megismeri a támogatott döntéshozatal lehetőségét. Iskolai keretek között felkészül a döntések meghozatalában való felelősségre, igyekszik saját jogainak és érdekeinek megfelelő keretek között érvényt szerezni és ebben segítséget igénybe venni.

A készségfejlesztő iskolai képzés során erősödik a tanulóban a *fenntarthatóság, környezettudatosság* területén a környezete megóvására való igény, megismeri és elkerüli a környezetet károsító tevékenységeket. Odafigyel hétköznapijaiban az anyagokkal, energiával történő takarékosagra, igényeit a szükségletekhez és lehetőségeihez hangolja.

A gazdasági és pénzügyi nevelés területén a tanuló megismeri a társadalmi munkamegosztás alapjait, a munkabér és más támogatások beosztásának fontosságát, a gazdálkodással összefüggő ügyművek formáit. Tovább formálódnak ismeretei a pénz értékéről, a beosztó családi költségvetés betartásáról.

A készségfejlesztő iskolai tanuló a *médiatudatosságra nevelés* eredményeképpen gyakorlottan használja az elektronikus információ hordozókat, képes tevékenységeihez, szórakozásaihoz a megfelelő felhasználás alkalmazására. Óvatosan kezeli a médiumok felhasználásában az információk hitelességét, vigyáz személyiségének védelmére. A szabadidő eltöltése során ügyel a média túlsúlyának elkerülésére.

Kulcskompetenciák

A középúlyos értelmi fogyatékos tanulók egyénileg nagyon eltérő képességprofilja miatt a Nat kulcskompetenciáinak fejlesztése is egyéni, individualizált módon valósulhat meg. Mindazonáltal a fejlesztésnek vannak olyan átfogó elemei, amelyeknek egységesen érvényesülniük kell. Kiindulási alap a kognitív fejlesztés, amely meghatározza a többi területen való sikerességet is. Ugyanakkor nem szabad megfélekezni arról sem, hogy az egyes kompetenciaterületek nem elszigetelten, hanem kölcsönhatásban jelennek meg és fejlődnek.

A tanulás kompetenciái

A Nat-ban meghatározott kapcsolódó ismeret, készség és attitűd kialakulása részlegesen várható el értelmi akadályozottság esetén. Ez távlati, ideális célkitűzésként értelmezhető, és a fejlesztést kis lépésekre, részcélokra kell bontani, az egyes tanulók képességstruktúrájához igazodva (v.ö. önállósági szintek, differenciálás leírásával). Különös figyelmet kell fordítani a motiváció kialakítására, illetve fenntartására, az én-tudatosság, a saját értékek és lehetőségek felismerésének fejlesztésére. Elsődleges cél a szűkebb, majd tágabb környezetben való

eligazodás, a közösségi részvétel különféle szerepköreire való felkészülés, a minél önállóbb életvitel kialakítása.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi)

A kommunikációs kompetenciák fejlesztése általános, tág értelmezésben megfeleltethetők a Nat vonatkozó célkitűzéseinek. Nélkülözhetetlen az információ befogadásához, az elemi gondolkodási műveletek hatékony működéséhez. Elsődleges a kommunikációs szándék felkeltése/fenntartása, a kommunikációs csatornák hatékony alkalmazása mind a megértés és információszerzés, mind az önkifejezés tekintetében. Mivel a társas helyzetek, kapcsolatok alapja, a szociális készségek fejlesztése szempontjából is kiemelten fejlesztendő terület. A más nyelvekkel való ismerkedés opcionális, sok középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló esetében nem megvalósítható. Néhányan azonban rendelkezhetnek a szükséges alapképességekkel, és általános adottságaikhoz képest jó nyelvelsajátítási képességük lehet. Ezen nevelési-oktatási formában idegen nyelv oktatása nem folyik, a hangsúly az anyanyelvi kompetenciákra helyeződik.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák alapjaiban megfeleltethetők a Nat elvárásainak. A készségszintben, illetve a támogatási szükségletben lehetnek jelentős egyéni eltérések. A hamis információk kiszűrése, valamint a lehetséges visszaélések elkerülése érdekében fokozottan figyelmet kell fordítani a „gyanús”, „bizonytalan” internetes tartalmak felismerésére, a megfelelő kapcsolati személytől való segítségkérésre, a támogatott döntéshozatal gyakorlására. A verbális kommunikációra képtelen tanulók esetén helyettesítő/kiegészítő jelleggel egyaránt alkalmazunk különféle IKT-eszközöket.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A gondolkodás kompetenciái megfelelően adaptálva jól értelmezhetők a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulókra is. Különös figyelmet kell fordítani a meglévő képességek fejlesztésére, a látókör szélesítésére, az elemi mérlegelő érzék, óvatosság alakítására, miközben meg kell tartani / ki kell alakítani a környezet iránti nyitottságot, kíváncsiságot is. Alapcél az egyszerű logikai összefüggések felismerése, az ismeretek minél rugalmasabb, eltérő kontextusokban való hatékony előhívása és alkalmazása.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A középújsúlyos értelmi fogyatékos ember számára kiemelten fontos terület, mivel nagy valószínűséggel hosszú távon, egész életen át valamilyen közösségi ellátásban fog részesülni. Az egyéni és közösségi javakat szolgáló tevékenységek, készségek gyakorlása a személyes jóllétnek is egyik alappillére. A saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok ismerete, a viselkedésszabályozás alapjai, az együttműködési készség (ki)alakítása, a társas kapcsolatok szabályrendszerének megismerése kiemelten fejlesztendő. Cél a harmonikus, reális önértékeléssel, pozitív énképpel rendelkező személyiség kibontakoztatása. Fontos a helyes önellátási-önkiszolgálási szokások (beleértve a napirend, az egészséges életmód), a tanuló önmaga és környezete iránti igényesség kialakítása. Kiemelten fontos, hogy a tanuló érdeklődéséhez, igényeihez mérten megfelelő nemi és szexuális nevelést biztosítsunk, mint az önazonosság, én-tudatosság integráns része. Mint minden nevelésben, kisebb korban a szokások kialakítása van inkább előtérben, de a középújsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknál is fontos, hogy fokozatosan megtanulják az önálló felelősségvállalást. Ennek kardinális kérdése, hogy a tanuló felismerje a lehetőségek és lehetséges következmények közötti összefüggéseket, tudja, hogy mit jelent a következmények vállalása, és felismerje, hogy mikor van szüksége segítségre a lehetséges következmények feltárásában (támogatott döntéshozatalra való felkészítés). Ez leginkább konkrét élethelyzetekhez, eseményekhez kötötten valósulhat meg.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

A Nat leírásában foglaltak megvalósulásában nagyobb szerep jut az érzelmi alapú megközelítésnek. A kreativitás, az alkotótevékenység sok középújsúlyos értelmi fogyatékos ember számára az önkifejezés alapvető eszköze. Ennek elemei épülnek be a felnőttkori foglalkozásterápiás tevékenységekbe is. Sok esetben ez a szabadidő tartalmas eltöltésének egyik módja lehet. Külön figyelmet kell szentelni e téren a kiemelkedően teljesítő tanulók tehetséggondozására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A vonatkozó kompetenciák megfelelően adaptált értelmezésben megfeleltethetők a Nat leírásának. Elsődleges a pályaaorientáció: adjuk meg a lehetőséget, hogy a tanuló különféle területeken próbálja ki magát. Ezáltal felszínre kerülhetnek erősségei, egyben érdeklődésének megfelelő elfoglaltságot végezhet. Fejlesztendő területek a kitartás, a munkafegyelem, az adott tevékenység jelentőségének belátása, a munkavállalói szerepkörhöz igazodó viselkedési normák gyakorlása. Ettől elválaszthatatlan, hogy a tanuló tisztában legyen az alapvető jogokkal, amelyek munkavállalóként megilletik. A különféle eszközök, nyersanyagok, munkafolyamatok

célirányos megismertetése is szükséges. Tudatossá kell tenni a különbséget a precíz teljesítményelvárás és a kreativitás, az alternatív megoldások lehetőségei között.

Egységesség és differenciálás

A készségfejlesztő iskolában az egységesség és differenciálás elve az azonos életkori csoportokban történő oktatási rendszerben is biztosítja az egyéni haladási ütemnek, az eltérő képességeknek, a reális életlehetőségeknek a figyelembe vételét, az adaptív oktatás alkalmazását. Az adaptív oktatás lehetőséget ad az eltérő képességű, másodlagos sérülésekkel is küzdő tanulók számára egyéni tanulási utak kijelölésére, a rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozások támogató jellegének tervezésére. A fejlesztésben a fő hangsúly nem a műveltségtartalmak elsajátításán, hanem a meglévő képességelőnyökre építve az alapvető kompetenciák kialakításán van. Az évfolyamokon a tanulók felkészülnek az eltérő érdeklődés és kompetenciastruktúra szerint a gyakorlati tevékenységek kiválasztására. A 9-10. évfolyamok során a differenciálást legfőképpen az egyéni életlehetőségek, képességek felismertetésén keresztül az eltérő felnőtt életkori tevékenységek és a különböző életcélok kitűzésével kell elérni.

A tantárgyak struktúrája és a hozzájuk tartozó óraszámok

Műveltségi terület	Tantárgy	Heti óraszám		2 tanéves óraszám
		9. évfolyam	10. évfolyam	
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció (Magyar nyelv és irodalom)	5	5	360
Matematika	Számolás-mérés	5	5	360

	(Matematika)			
Történelem és állampolgári ismeretek	Állampolgári ismeretek	1	1	72
Természettudomány és földrajz	Környezet- és egészségvédelem (Természettudomány)	2	2	144
Művészetek	Ének-zene	2	2	144
	Ábrázolás-alakítás (Vizuális kultúra)	2	2	144
Technológia	Digitális kultúra	2	2	144
Testnevelés és egészségfejlesztés	Testnevelés	5	5	360
	Osztályfőnöki óra (Közösségi nevelés)	1	1	72
Egyéb	Életvitel és gyakorlat	4	4	288
	Gyakorlati képzés előkészítése	2	2	144
	Szabad időkeret	3	3	216
Összesen		34	34	

A kerettantervek által előírt tartalmakra jelzett javasolt óraszámok az adott tantárgyon belül a tanulók egyéni képességeinek megfelelően átcsoportosíthatóak.

Kommunikáció
(Magyar nyelv és irodalom)

9. évfolyam

Heti 5 óra

A készségfejlesztő iskolai évfolyamokon a kommunikáció tantárgy felkészít a minél önállóbb életvezetéshez és egyszerű munkafolyamatok elsajátításához szükséges elsődlegesen verbális és az egyéni sajátosságoktól függően nonverbális információk, utasítások, megértésére és az adekvát, a feladathelyzetekben szükséges beszédprodukció vagy alternatív kommunikációs csatorna alkalmazására. A tantárgy tanulása során az általános iskolai ismeretekre alapozva, az elsajátított képességek szintjéből kiindulva kell különös hangsúlyt fektetni a minél érthetőbb kommunikáció kialakítására. Verbális kommunikáció esetén cél a helyes hangképzés, a minél érthetőbb beszéd, a megfelelő tartalmi mondanivaló fejlesztése, az olvasott és hallott tartalom megértésének gyakorlása, elmélyítése. A nonverbális kommunikációs csatornák alkalmazásában lehetőség szerint törekedni kell a minél pontosabb, árnyaltabb kifejezőmódok kidolgozására, a gyakorlatban lehető legegyszerűbben alkalmazható, jól érthető formában kidolgozott rendszerre. A tantárgy célja, hogy a tanulók nyitottá váljanak kommunikációs feladatok megoldására, minél nagyobb motiváció alakuljon ki a környezettel történő kapcsolatteremtésre, pozitív tapasztalatokkal éljék meg kommunikációs kompetenciájukat. Folyamatosan legyen a tanulónak igénye a környezet megismerésére, a kíváncsiság legyen része mindennapi gondolatainak, alakuljon ki, hogy a kommunikáció a megismerés egyik fontos eszköze. A tantárgy tanulása során fejlődjön a verbális kommunikáció és a metakommunikáció összhangja. A tantárgy feladata elérni, hogy a tanulóban fejlődjön az igény arra, hogy környezete közléseit, információit megértse és önmagát megértse környezetével. A tanuló képességeihez mérten kapcsolódjon be társas érintkezésekbe, alkalmazza kommunikációs ismereteit, alkalmazkodjon a különféle beszédhelyzetekhez. Kommunikációs helyzetekben ismerje fel a kapott egyszerű információk lényegét, tudja a kapott ismereteket megfelelően értelmezni és képes legyen véleményt alkotni, élményeit megosztani. Próbálja a gyakorlati tevékenységekhez szükséges ismereteit írásos kommunikációval is bővíteni, a mindennapi tevékenységekhez kapcsolódó olvasási és írási feladatokat elvégezni. Egyre bővebb szókinccsel legyen képes érzéseit, kívánságait, problémáit kifejezni.

A tantárgy tanítása különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén a szabályok megértésének és a társadalmilag elfogadott viselkedési normák alkalmazásának támogatásával, a közösségi lét és kommunikáció összhangjának erősítésével, a verbális és nem verbális

kommunikációs jelzések összhangjának elősegítésével.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés területén elősegíti a közvetlen környezet megismerését, a nemzeti jelképek, ünnepek kommunikációs szokásrendszerének, jelentőségének és értékeinek megértését. A tantárgy az állampolgárságra és demokráciára nevelés területén szerepet játszik a nyomtatott és elektronikus sajtó híreinek megismertetésén, figyelésén keresztül a demokratikus intézményrendszer működésének és eseményeinek értelmezésében, a demokratikus jogok és kötelezettségek gyakorlásának támogatásában.

Az önismeret és társaskultúra fejlesztését a saját tapasztalatok társakkal történő megosztásával, a más személyekkel kapcsolatos események iránti érdeklődés felkeltésével támogatja.

A családi életre nevelés területét az együtt élés szabályainak, a családi eseményeken történő viselkedésnek a megerősítésével, a családi és párkapcsolatok fontosságának tudatosításával szolgálja.

A testi és lelki egészségre nevelés fejlesztési területet az érzelmi élettel és az egészséges életmóddal kapcsolatos kommunikációs kultúra megismerésével segíti.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség területet a gyakorlati tevékenységek veszélyeinek és a balesetek elkerülésének felismertetésével támogatja. Elmélyíti a fenntarthatóság és környezettudatosság fejlesztési terület ismereteit a tevékenységekhez szükséges eszközök, anyagok és energia felhasználásával kapcsolatos tudatosság irányításával.

A pályaorientáció területét a tantárgy a gyakorlati munkavégzés szabályainak, lehetőségeinek, fontosságának bemutatásával és az egyéni érdeklődés felismertetésével segíti.

A gazdasági és pénzügyi nevelés fejlesztési területen a tanuló egyre jobban megismeri a felnőtt társadalom munkaalapú berendezkedését, a családi munkamegosztás fontosságát. Médiatudatosságra nevelés területén a tantárgy segít elsajátítani az audiovizuális eszközök helyes és mértékletes alkalmazásának szabályait, a média alkalmazását információszerzésre.

A tanulás tanítása fejlesztési területen a tantárgy segíti a változások megismerésében a kommunikációs technikák alkalmazásának elsajátítását.

Témakör	1. Anyanyelv. Beszédfejlesztés.	Javasolt óraszám: 30 óra
----------------	--	-------------------------------------

A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Ismerkedni saját lakóhelyével, eligazodni a környező utcák térképén, felismerni a nevezetes épületeket és funkcióit. 2. Társalgásba bekapcsolódni, véleményét bátran elmondani.
---	---

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Folyamatosan, megfelelő szókinccsel beszélni.
2. Beszédét rokon értelmű szavakkal színesíteni.
3. Ismereteit és önállósága fokát bővíteni.
4. A környező utcák térképén eligazodni.
5. Nevezetes épületeket (ország, főváros, saját település) felismerni és azok funkcióit ismerni.
6. Saját lakását segítséggel leírni és lerajzolni.
7. Tárgyakat észszerűen elrendezni a lakásban.

Fejlesztési ismeretek

1. Beszédtechnika javítása. Légző-, fújó-, szívógyakorlatok.
2. Nyelvi kifejezésformák használata az olvasás, írás, beszéd során.
3. Szókincsfejlesztés.
4. Meglévő ismeretek bővítése különböző témakörökben az olvasás segítségével (egészségügyi-, háztartási ismeretek).
5. Szabadidő tervezése (aktív pihenés), családi események, ünnepek.
6. Tapasztalatszerzés a településen (utcán). (Budapest térképe).
7. Az iskola környékéről térkép készítése.
8. Lakás alaprajza, helyiségek.
9. Használati tárgyak praktikus elhelyezése a lakásban.

Tanulói tevékenységek

1. Artikulációs gyakorlatok, a kiejtés javítása.
2. A tanult nyelvtani kifejezések, fordulatok alkalmazása.
3. Nyelvtani fogalmakról tanultak elmélyítése (szó, mondat, hang, betű, mondatfajták)

egy és többes szám, jelen és múlt idő).

4. Szógyűjtés adott hanggal, szótaggal, szóvégi hanggal.
5. Szavak gyűjtése (szófajok szerint azonos alakú, többjelentésű szavak, szinonim fogalmak, ellentétpárok).
6. A szövegértés folyamatos ellenőrzése változatos témákban (Egészségmegőrzés, káros szenvedélyek kialakulásának megelőzése).
8. Tisztítószer, élelmiszerek, háztartási gépek használati utasítása,
9. ételreceptek, prospektusok, közlekedési fogalmak, menetrend,
10. műsorújság. Virágápolással kapcsolatos tartalmainak értelmezése.
11. Családi alkalmakkal, ünnepi események tervezésével, ajándékozással kapcsolatos tapasztalatok megosztása.
12. Séta, nevezetességek, kirakat nézése (alkalmas ajándék keresése).
13. Budapest térképének tanulmányozása, ismerős helyek keresése.
14. Helyek bejárása, saját útvonal megrajzolása.
15. Lakás, otthon (alaprajz, jellemzők: helyiségek, saját lakrész, szépítése).
16. Berendezés megfigyelése különböző látószögekből.
17. Tárgyak csoportosítása (funkció, összehasonlítás).

Fogalmak	Aktuális nyelvtani fogalmak és szabályok, felmerülő fogalmak tisztázása, értelmezése. Időpont, időtartam, késés, pontosság, szükséges holmik, luxuscikkek, nevezetes helyek (Vár, Parlament), útkereszteződés, mellékutca, járdasziget, egyirányú utca, vizes helyiségek, lakószobák, mellékhelyiségek, szerszámok, eszközök, háztartási gépek, dísz tárgyak.
-----------------	---

Témakör	2. Olvasás - írás	Javasolt óraszám: 60 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Az olvasottakat röviden összefoglalni. 2. Mondatot helyesen leírni, az esetleges hibákat kijavítani.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Egyszerű, tagolt szöveget olvasni, az olvasottakat röviden összefoglalni, értelmezni.
2. Olvasási technikáját fokozatosan javítani.
3. Rendezett külalakkal, olvashatóan írni, egyszerű hibákat megtalálni, javítani.
4. Szavakat csoportosítani és azokat leírni.
5. Törekedni a pontos és tempós munkára.
6. Valós eseményeket néhány mondattal megfogalmazni.
7. Rövid történet, irodalmi alkotást elolvasni, a szereplőket önállóan jellemezni, történetet kérdések segítségével elmondani.
8. A feladatot és a kérdéseket megérteni, a helyes választ jelölni (utasítás szerint x vagy aláhúzás).
9. Adott űrlap kérdéseire megfelelő válaszokat beírni, törekedni a feladat önálló megoldására.
10. Megfelelő tevékenységet hozzárendelni az időpontokhoz.
Képeslapot, levelet írni (lap vásárlásától a feladásig, borítékot megcímezni önállóan vagy segítséggel).

Fejlesztési ismeretek

1. Olvasás gyakorlása, újságolvasás.
2. Rövid novella, vers, mese olvasása.
3. Petőfi: János Vitéz. A mű feldolgozásai (színházi, rajzfilm).
4. Szabadon választott irodalmi mű közös feldolgozása (a tanulók képességei szerint választott hosszabb irodalmi alkotás).
5. Mondat értelmezése.
6. Írás gyakorlása. (írás tempójának fokozása).
7. Az írás külalakjának, rendezettségének tudatos javítása.
8. Személyi adatok ismerete, helyes leírása.
9. Kérdőív, tesztlap kitöltése.
10. Önálló fogalmazás írása.
11. Levél, üdvözlőlap önálló megírása, megcímezése.
12. Keltezés értelmezése és helyes leírása.

13. Napirend leírása, jegyzet, emlékeztető, esetleg napló készítése (naptárban).
14. Hallott szövegből szavak gyűjtése, írása.
15. Önellenzrés. Hibák megtalálása és javítása.

Tanulói tevékenységek

1. Hangos olvasás megfelelő intonációval, kifejezően.
2. Olvasási tempó változtatása (lassú, gyors).
3. Néma olvasás.
4. Kereső olvasás (adatok, témák, ismeretek).
5. Egy más kézírásának olvasása.
6. Egybeírt mondat szavakra bontása.
7. Mese, történet folytatása, végvariációk alkotása adott történetből.
8. A tartalom meghallgatása, szemelvények (1-1 versszak) önálló olvasása, megtanulása.
9. Beszámolás az olvasottakról.
10. Dramatizálás.
11. Az olvasottak kiegészítése saját tapasztalatokkal.
12. Másolás, írás, diktálás után.
13. Űrlap kitöltése személyi adatokkal.
14. Szavak írása másolással, tollbamondással időre.
15. Levél közös megfogalmazása hiányzó osztálytársnak. Rövid üdvözlés küldése osztálytársnak (papír alapú, e-mail, sms).
16. Egy nap eseményeinek önálló leírása néhány mondatban (napló, naptári bejegyzés).
17. Elemi szövegelemzés (élethelyzetek, érzelmek, emberi kapcsolatok felismerése, megértése).
18. Személyre vonatkozó kérdések elolvasása, helyes válasz 1-1 szóban.
19. Általános tájékozottságra, irányuló kérdésekre helyes válasz kiválasztása, jelölése.
20. Megadott időpontokhoz tevékenységek írása, időrendbe állítás keltezés alapján.
21. Rövidebb szöveg áttekintése, saját munka összehasonlítása a társakéval.
22. Hírek gyűjtése az ország különböző tájairól (események, szereplők, helyszínek).

23. Ételrecept felolvasása, hozzávalók kigyűjtése a szöveg alapján (saját tapasztalat megosztása társaival, kóstoló, kínálás).
24. Szabadidő kulturált eltöltése, a könyvtár használata (kölsönzés, könyv, CD, DVD), saját hobbi megtalálása, a magányos és társas alkalmak egészséges arányának megkeresése.

Fogalmak	Olvasási technikával kapcsolatos kifejezések. Ismeretlen fogalmak értelmezése, régi és népies kifejezések. Betűforma, sorköz, szóköz, kihagyás, mondat, írásjelek, igazolvány, személyi szám, állampolgárság, aláírás felelőssége lakcím, kerület, irányítószám, napló, beszámoló, e-mail, sms, megszólítás, tartalom, aláírás, címzés, bélyeg, postaláda, feladás, életkor, kedvenc étel, legjobb barát, különböző témakörök, legkedvesebb időtöltés, munka, pihenés, szórakozás, elfoglaltság, jókívánság, elköszönés, dátum, megye, város, község, falu, tanya, országhatár, perc, másodperc, idő, gyorsaság, külalak, lényeges és lényegtelen hibák, főzés, sütés, párolás, saját könyv, kölcsönzés, határidő, könyvtári kölcsönzőjegy.
-----------------	---

Témakör	3. Médiaismeret. Nem verbális információ értelmezése.	Javasolt óraszám: 40 óra
----------------	--	-------------------------------------

A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Látott történetet megérteni, erkölcsi ítéletet alkotni. 2. Reálisan programot tervezni és egyeztetni. 3. Saját véleményét udvariasan megfogalmazni (az őszinteség és az udvariasság szükségessége egyedi helyzetekben).
---	--

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Könyveket (információhordozókat) rendeltetésszerűen, kíméletesen használni. 2. Elemi ismeretek szerezni a megismert történelmi korokról. 3. Egyszerűbb szövegeket önállóan elolvasni és értelmezni. 4. Érzelmileg a versekre, művészeti alkotásokra hangolódni (irodalom, film, képzőművészet, zene, színház). 5. Nemzeti jelképeket ismerni, jelentőségét megérteni. 6. Néhány közmondást, szólást adekvátan használni. 7. Egyszerűbb keresztrejtvényt megoldani, megfelelő szavakat önállóan megtalálni és beírni. 8. Eligazodni a tv-újságban, a teletext információi és a műsorok között. 9. Közlekedési táblákat és jelentésüket biztosan ismerni. 10. A piktogramok információit ismerni, és betartani. Fejlesztési ismeretek 1. Klasszikus költőink verseinek hallgatása, olvasása (Himnusz, Szózat, Nemzeti dal, rövidebb részletek megtanulása). 2. A gyermekek élete a különböző korokban (Kincskereső kisködmön, Pál utcai fiúk, illetve napjainkban játszódó novellák, illetve filmrészletek). 3. Történelmi regék, mondák megismerése (olvasás, megtekintés, eljátszás). 4. Kapcsolat a könyvvel. Képregény, szimbólumok. 5. Szólások, közmondások, szlogenek, reklámszövegek értelmezése. 6. Könyv, folyóirat, újság, lexikon különbsége. Újságolvasás. 7. Játék a betűkkel (játékos feladatok írásban), hiányos mondatok kiegészítése, keresztrejtvény. 8. Tv, Videó, DVD műsorának közös megtekintése (ifjúsági filmek, filmsorozatok

epizódjai).

9. A valóság és a médiában ábrázolt helyzetek (híhető-híhetetlen) elkülönítése.
10. Érzelmek megértése nem verbális jelzésekből, az érzelmek megfogalmazása és őszinte vállalása (arc kifejezések, gesztusok értelmezése).
11. TV-műsorújság átnézése, állandó műsorok időpontja.
12. Ételreceptek, használati utasítások olvasása szükség szerint.
13. Közlekedési táblák gyalogosokra vonatkozó jelzései.
14. Tágabb környezetben használatos piktogramok megtalálása és értelmezése (mosdó, lift közintézményekben, számítógép, mobiltelefon jelzései, kezelési utasítások).

Tanulói tevékenységek

1. Könyv vásárlása, megbecsülése, saját könyv, kölcsönzés.
2. Olvasmányok közös olvasása, meg tárgyalása.
3. A szövegek értelmezése, átfogalmazása, történetbe foglalása.
4. Szemelvények, történetek olvasása, meghallgatása, megnézése felvételtől.
5. Versek hallgatása. A füstbe ment terv című vers közös elolvasása.
6. A teljes művek végig hallgatása, az 1. szakasz pontos megtanulása, éneklése.
7. Történet elmesélése ábrák (képsorozatok) segítségével, képi ábrázolások értelmezése (időrend, összefüggések).
8. Audiovizuális eszközök szakszerű használata (bekapcsolás, hangerő szabályozása).
9. Fim(részlet) megtekintése, megbeszélése.
10. A filmekben látottakat és a valóság viszonya, példák gyűjtése, csoportosítása (az utánpótlás veszélyeinek tudatosítása).
11. Következtetések, reakciók (képek, mozgóképek értelmezése, saját viselkedés elemzése videofelvétel, fotó alapján), helyes, helytelen differenciálása.
12. Hosszabb, bővített mondatba megfelelő állítmány kiválasztása, beírása.
13. Tv-újság olvasgatása, adott műsorok keresése időpont és cím alapján. (Teletextről műsor kiválasztása, megkeresése).
14. Programfüzet átnézése (kulturális és szabadidő programok, helyi programok).
15. Gyűjtés, értelmezés.
16. Vásárlási lista összeállítása recept alapján.
17. Eszközök használata a használati utasítás szerint.

18. Tanulmányi séta során táblák gyűjtése, jelentése.	
19. Piktogramok gyűjtése, értelmezése (ki talál többet, mit jelent?).	
20. Levélben kapott feladat néma elolvasása, elvégzése.	
21. Keresztrejtvény közös megfejtése.	
22. Versenyek, játékok (kvíz, szójáték, kitalálás, most mutasd meg).	
Fogalmak	mesebeli lények (kitalált lények), tv-csatornák, játék- és ismeretterjesztő filmek, vetélkedők, valóság, fantázia. Felmerülő ismeretlen fogalmak tisztázása, régi korok, történelmünk nagyjai, mozi, színház, koncert, néző múzeumok, szabadtéri programok, meghatározások, szó kiegészítése, folytatása, rokon értelmű szavak címzett, piktogramok és jelentésük. (Veszélyt jelző piktogramok, színek, rövid feliratok). Rokonértelmű szavak, múlt-, jelen- és jövő idő, ismeretlen szavak magyarázata, irigy, jószívű, segítőkész, vers, rím, ritmus, ismeretlen kifejezések magyarázata, versek szavainak értelmezése, megbeszélése, a teletext címszavai.

Témakör	4. Társas kapcsolatok. Konfliktuskezelési technikák.	Javasolt óraszám: 50 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Az alkalomnak megfelelően viselkedni, a felnőtt felügyelet időleges megszüntetési körét bővíteni (kirándulás, klubfoglalkozás). 2. Beilleszkedni és alkalmazkodni kisebb és nagyobb közösségekbe.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Röviden, lényegre törően, jól artikuláltan telefonálni. 2. Saját és mások viselkedését helyesen megítélni. 3. Megbízható, őszinte kapcsolatokat kialakítani. 4. Az önértékelést és helyzetfelismerést folyamatosan erősíteni. 5. Véleményt megfogalmazni, megvédeni és vállalni (külön figyelemmel a családon belüli- és a munkahelyi erőszak érzékelésére, elhárítására). Fejlesztési ismeretek

1. Telefonálás (vonalas és mobil készüléken).
2. Kapcsolatteremtési módok különböző szituációban (példák gyűjtése a mindennapok eseményeiből).
3. Viselkedési helyzetek megoldása (példák gyűjtése és a megoldási javaslatok megbeszélése).
4. Az együttélés szabályai.
5. A társadalmi együttélésre jellemző kifejezések és szólások, közmondások megértése (rövid történetekkel illusztrálva a szólásokat, közmondásokat).
6. Szabadidőben végzett tevékenységek viselkedési szabályai.
7. Illemszabályok nyaraláskor.
8. Mindennapos élethelyzetek, viselkedési szokások feldolgozása.
9. Különböző társadalmi szerepek elfogadása, összehasonlítása.
10. A korlátozottság elfogadása, saját lehetőségek felmérése, vágyak megtervezése, függés előnyei.
11. Beszélgetés és helyzetgyakorlatok különböző témákról, különböző személyekkel.
12. Munkahelyi viselkedési szokások és problémás szituációk megbeszélése.
13. Családi kapcsolatok.
14. Párkapcsolatok.
15. Elfogadhatatlan helyzetek érzékelése, erőszak kezelése.

Tanulói tevékenység

1. Telefonbeszélgetés gyakorlása mesterségesen kialakított, és valós helyzetekben (tárcsázás, üdvözlés, beszélgetés, ismerőssel, idegennel).
2. Tájékozódás a telefonkönyvben.
3. Helyzetgyakorlatok (buszon maradt a táskád, a busz elmegy/,
4. levél, csomag feladása a postán/, gyógyszer vásárlása/, rendőrségi igazoltatás/, rendkívüli közlekedési változáskor segítség kérése az utazási cél eléréséhez, utazásnál, vásárlásnál ki viszi a csomagot/ ha nincs elég hely, ki üljön le /autóban ki hova üljön /öltözködés, tisztálkodás, köszönés, hangoskodás, alkalmazkodás, milyen közös programot szervezzenek).
5. Helyzetgyakorlatok (valaki elvesz a táskádból valamit/, valaki helytelenül bánik a háziállatával/, falra firkálást lát/, kicsik játékát zavarják/, késik a megbeszélt helyszínről/, le

kíván szállni

6. járműről, de áll valaki az ajtóban/, rosszindulatú megjegyzést tesznek jelenlétében valakire, hogyan reagáljon).
7. Milyen ember, - akinek a szeme sem áll jól/, - lógatja az orrát/, - vigyorog, mint a vadalma / (további példák gyűjtése, értelmezése).
8. Milyen a viszony, ha –együtt vannak sülve-főve.
9. Mit jelent – lóg a nyakán, - kellemetlenül érintette az eset, - megrázó élmény, - eltávolodtak egymástól, - távol kerültek egymástól.
10. A környezet hierarchikus felépítésének megtanulása, különböző viszonyulási módok gyakorlása, alkalmazása. (családi viszonyok, főnök, beosztott).
11. Önmaguk elhelyezése a rendszerben, alá – fölérendeltség megértése, elfogadása.
12. Irányított beszélgetés, segítségkérés lehetősége, biztonság (Késve érkezés a munkahelyre, nincs kedve munkába menni, a rábízott feladatot nehézsége miatt nem tudja megoldani, elrontotta a munkadarabot, kigúnyolja munkatársa, beteg, szabadságra megy, nem talál valamit, megkapja a fizetését és társai inni, szerencsejátékozni hívják, otthon lakik, kell-e hazaadnia a fizetéséből).
13. Párkapcsolatok, barátság, szerelem (a kapcsolatok helyes és helytelen kezelése) példákon keresztül helyzetelemzés,
14. Állásfoglalás.
15. Milyen az igazi barát, mi engedhető meg az iskolában, mikor van a testi szerelem ideje, partnercserék, betegségek, védekezés, házasság.
16. A hazajárás ideje, munkamegosztás otthon, egyedüllét szükségessége, annak közlési módja (viselkedés az aktuális családi körülményeknek megfelelően).

Fogalmak

Az előforduló szavak, kifejezések értelmezése. Nyilvános telefon, telefonkártya, telefonszám, mobil telefon, előfizetés, a beszélgetés díja, takarékoság. A már tanult udvariassági formák gyakorlása, és bővítésük újabbakkal. Megbeszélte helyzetek helyes megoldásához szükséges formulák (térjen ki a konfliktusok elől, ne válaszoljon). A tárgyalt helyzetek átlátása, megértése, szükséges fogalmak tisztázása. Családtag, munkatárs, alkalmazott, teljesítmény, önzetlenség, hűség, ragaszkodás, érettség, felelőtlenség, házirend, napirend, kötelességtudó, megbízható.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló 1. igényli az olvasást, 2. képes az olvasott szöveg megértésére, a tartalom rövid összefoglalására, a tanulságok levonására, 3. képes olvasható írásra rendezett külalakkal, 4. képes egyszerű hibákat megtalálni, javítani, 5. képes kapcsolataiban megbízható és őszinte viselkedés tanúsítására, saját maga és mások helyes megítélésére, 6. képes nyilvános helyen feltűnés nélküli beilleszkedésre, 7. a tanultak önálló alkalmazására jó helyzetfelismeréssel, 8. a kommunikációs eszközök és sajtótermékek kínálatából korosztályának, érdeklődésének megfelelő tartalmak kiválasztására.
--	---

Kommunikáció
(Magyar nyelv és irodalom)
10. évfolyam
Heti 5 óra

Témakör	1. Anyanyelv. Beszédfejlesztés.	Javasolt óraszám: 30 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	3. Ismerkedni saját lakóhelyével, eligazodni a környező utcák térképén, felismerni a nevezetes épületeket és funkcióját. 4. Társalgásba bekapcsolódni, véleményét bátran elmondani.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Folyamatosan, megfelelő szókinccsel beszélni. 2. Beszédét rokon értelmű szavakkal színesíteni. 3. Ismereteit és önállósága fokát bővíteni. 4. A környező utcák térképén eligazodni. 5. Nevezetes épületeket (ország, főváros, saját település) felismerni és azok funkcióját ismerni. 6. Saját lakását segítséggel leírni és lerajzolni. 7. Tárgyakat észszerűen elrendezni a lakásban. Fejlesztési ismeretek 1. Beszédtechnika javítása. Légző-, fújó-, szívógyakorlatok. 2. Nyelvi kifejezésformák használata az olvasás, írás, beszéd során. 3. Szókincsfejlesztés. 4. Meglévő ismeretek bővítése különböző témakörökben az olvasás segítségével (egészségügyi-, háztartási ismeretek). 5. Szabadidő tervezése (aktív pihenés), családi események, ünnepek. 6. Tapasztalatszerzés a településen (utcán). (Budapest térképe). 7. Az iskola környékéről térkép készítése. 8. Lakás alaprajza, helyiségek. 9. Használati tárgyak praktikus elhelyezése a lakásban.

Tanulói tevékenységek

1. Artikulációs gyakorlatok, a kiejtés javítása.
2. A tanult nyelvtani kifejezések, fordulatok alkalmazása.
3. Nyelvtani fogalmakról tanultak elmélyítése (szó, mondat, hang, betű, mondatfajták egyes és többes szám, jelen és múlt idő).
4. Szógyűjtés adott hanggal, szótaggal, szóvégi hanggal.
5. Szavak gyűjtése (szófajok szerint azonos alakú, többjelentésű szavak, szinonim fogalmak, ellentétpárok).
6. A szövegértés folyamatos ellenőrzése változatos témákban (Egészségmegőrzés, káros szenvedélyek kialakulásának megelőzése).
7. Tisztítószeres, élelmiszerek, háztartási gépek használati utasítása, ételreceptek, prospektusok, közlekedési fogalmak, menetrend, műsorújság.
8. Virágápolással kapcsolatos tartalmainak értelmezése.
9. Családi alkalmakkal, ünnepi események tervezésével, ajándékozással kapcsolatos tapasztalatok megosztása.
10. Séta, nevezetességek, kirakat nézése (alkalmas ajándék keresése).
11. Budapest térképének tanulmányozása, ismerős helyek keresése.
12. Helyek bejárása, saját útvonal megrajzolása.
13. Lakás, otthon (alaprajz, jellemzők: helységek, saját lakrész, szépítése).
14. Berendezés megfigyelése különböző látószögekből.
15. Tárgyak csoportosítása (funkció, összehasonlítás).

Fogalmak

Aktuális nyelvtani fogalmak és szabályok, felmerülő fogalmak tisztázása, értelmezése. Időpont, időtartam, késés, pontosság, szükséges holmik, luxuscikkek, nevezetes helyek (Vár, Parlament), útkereszteződés, mellékutca, járdasziget, egyirányú utca, vizes helyiségek, lakószobák, mellékhelyiségek, szerszámok, eszközök, háztartási gépek, dísz tárgyak.

Témakör	2. Olvasás - írás	Javasolt óraszám: 60 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Az olvasottakat röviden összefoglalni. 2. Mondatot helyesen leírni, az esetleges hibákat kijavítani.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
10.	

Fogalmak	Olvasási technikával kapcsolatos kifejezések. Ismeretlen fogalmak értelmezése, régi és népies kifejezések. Betűforma, sorköz, szóköz, kihagyás, mondat, írásjelek, igazolvány, személyi szám, állampolgárság, aláírás felelőssége lakcím, kerület, irányítószám, napló, beszámoló, e-mail, sms, megszólítás, tartalom, aláírás, címzés, bélyeg, postaláda, feladás, életkor, kedvenc étel, legjobb barát, különböző témakörök, legkedvesebb időtöltés, munka, pihenés, szórakozás, elfoglaltság, jókívánság, elköszönés, dátum, megye, város, község, falu, tanya, országhatár, perc, másodperc, idő, gyorsaság, külalak, lényeges és lényegtelen hibák, főzés, sütés, párolás, saját könyv, kölcsönzés, határidő, könyvtári kölcsönzőjegy.
-----------------	--

Témakör	3. Médiaismeret. Nem verbális információ értelmezése.	Javasolt óraszám: 40 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Látott történetet megérteni, erkölcsi ítéletet alkotni. 2. Reálisan programot tervezni és egyeztetni. 3. Saját véleményét udvariasan megfogalmazni (az őszinteség és az udvariasság szükségessége egyedi helyzetekben).	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Könyveket (információhordozókat) rendeltetésszerűen, kíméletesen használni. 2. Elemi ismeretek szerezni a megismert történelmi korokról. 3. Egyszerűbb szövegeket önállóan elolvasni és értelmezni. 4. Érzelmileg a versekre, művészeti alkotásokra hangolódni (irodalom, film, képzőművészet, zene, színház). 5. Nemzeti jelképeket ismerni, jelentőségét megérteni. 6. Néhány közmondást, szólást adekvátan használni. 7. Egyszerűbb keresztrejtvényt megoldani, megfelelő szavakat önállóan megtalálni és beírni. 8. Eligazodni a tv-újságban, a teletext információi és a műsorok között. 9. Közlekedési táblákat és jelentésüket biztosan ismerni. 10. A piktogramok információit ismerni, és betartani. Fejlesztési ismeretek 1. Klasszikus költőink verseinek hallgatása, olvasása (Himnusz, Szózat, Nemzeti dal, rövidebb részletek megtanulása). 2. A gyermekek élete a különböző korokban (Kincskereső kisködmön, Pál utcai fiúk, illetve napjainkban játszódó novellák, illetve filmrészletek). 3. Történelmi regék, mondák megismerése (olvasás, megtekintés, eljátszás). 4. Kapcsolat a könyvvvel. Képregény, szimbólumok. 5. Szólások, közmondások, szlogenek, reklámszövegek értelmezése. 6. Könyv, folyóirat, újság, lexikon különbsége. Újságolvasás.

7. Játék a betűkkel (játékos feladatok írásban), hiányos mondatok kiegészítése, keresztretjtvény.
8. Tv, Videó, DVD műsorának közös megtekintése (ifjúsági filmek, filmsorozatok epizódjai).
9. A valóság és a médiában ábrázolt helyzetek (hihető-hihetetlen) elkülönítése.
10. Érzelmek megértése nem verbális jelzésekből, az érzelmek megfogalmazása és őszinte vállalása (arckifejezések,
 - a. gesztusok értelmezése).
11. TV-műsorújság átnézése, állandó műsorok időpontja.
12. Ételreceptek, használati utasítások olvasása szükség szerint.
13. Közlekedési táblák gyalogosokra vonatkozó jelzései.
14. Tágabb környezetben használatos piktogramok megtalálása és értelmezése (mosdó, lift közintézményekben, számítógép,
 - a. mobiltelefon jelzései, kezelési utasítások).

Tanulói tevékenységek

1. Könyv vásárlása, megbecsülése, saját könyv, kölcsönzés.
2. Olvasmányok közös olvasása, megtárgyalása.
3. A szövegek értelmezése, átfogalmazása, történetbe foglalása.
4. Szemelvények, történetek olvasása, meghallgatása, megnézésfelvételtől.
5. Versek hallgatása. A füstbe ment terv című vers közös elolvasása.
6. A teljes művek végig hallgatása, az 1. szakasz pontos megtanulása, éneklése.
7. Történet elmesélése ábrák (képsorozatok) segítségével, képi ábrázolások értelmezése (időrend, összefüggések).
8. Audiovizuális eszközök szakszerű használata (bekapcsolás, hangerő szabályozása).
9. Fim(részlet) megtekintése, megbeszélése.
10. A filmekben látottakat és a valóság viszonya, példák gyűjtése, csoportosítása (az utánpótlás veszélyeinek tudatosítása).
11. Következtetések, reakciók (képek, mozgóképek értelmezése, saját viselkedés elemzése videofelvétel, fotó alapján), helyes, helytelen differenciálása.
12. Hosszabb, bővített mondatba megfelelő állítmány kiválasztása, beírása.
13. Tv-újság olvasgatása, adott műsorok keresése időpont és cím alapján. (Teletextről műsor kiválasztása, megkeresése).

14. Programfüzet átnézése (kulturális és szabadidő programok, helyi programok). 15. Gyűjtés, értelmezés. 16. Vásárlási lista összeállítása recept alapján. 17. Eszközök használata a használati utasítás szerint. 18. Tanulmányi séta során táblák gyűjtése, jelentése. 19. Piktogramok gyűjtése, értelmezése (ki talál többet, mit jelent?). 20. Levélben kapott feladat néma elolvasása, elvégzése. 21. Keresztrejtvény közös megfejtése. 22. Versenyek, játékok (kvíz, szójáték, kitalálás, most mutasd meg	
Fogalmak	mesebeli lények (kitalált lények), tv-csatornák, játék- és ismeretterjesztő filmek, vetélkedők, valóság, fantázia. Felmerülő ismeretlen fogalmak tisztázása, régi korok, történelmünk nagyjai, mozi, színház, koncert, néző múzeumok, szabadtéri programok, meghatározások, szó kiegészítése, folytatása, rokon értelmű szavak címzett, piktogramok és jelentésük. (Veszélyt jelző piktogramok, színek, rövid feliratok). Rokonértelmű szavak, múlt-, jelen- és jövő idő, ismeretlen szavak magyarázata, irigy, jószívű, segítőkész, vers, rím, ritmus, ismeretlen kifejezések magyarázata, versek szavainak értelmezése, megbeszélése, a teletext címszavai.

Témakör	4. Társas kapcsolatok. Konfliktuskezelési technikák.	Javasolt óraszám: 50 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Az alkalomnak megfelelően viselkedni, a felnőtt felügyelet időleges megszüntetési körét bővíteni (kirándulás, klubfoglalkozás). 2. Beilleszkedni és alkalmazkodni kisebb és nagyobb közösségekbe.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek Fejlesztési tevékenységek 1. Röviden, lényegre törően, jól artikuláltan telefonálni. 2. Saját és mások viselkedését helyesen megítélni. 3. Megbízható, őszinte kapcsolatokat kialakítani. 4. Az önértékelést és helyzetfelismerést folyamatosan erősíteni.

5. Véleményt megfogalmazni, megvédeni és vállalni (külön figyelemmel a családon belüli- és a munkahelyi erőszak érzékelésére, elhárítására).

Fejlesztési ismeretek

1. Telefonálás (vonalas és mobil készüléken).
2. Kapcsolatteremtési módok különböző szituációban (példák gyűjtése a mindennapok eseményeiből).
3. Viselkedési helyzetek megoldása (példák gyűjtése és a megoldási javaslatok megbeszélése).
4. Az együttélés szabályai.
5. A társadalmi együttélésre jellemző kifejezések és szólások, közmondások megértése (rövid történetekkel illusztrálva a szólásokat, közmondásokat).
6. Szabadidőben végzett tevékenységek viselkedési szabályai.
7. Illemszabályok nyaraláskor.
8. Mindennapos élethelyzetek, viselkedési szokások feldolgozása.
9. Különböző társadalmi szerepek elfogadása, összehasonlítása.
10. A korlátozottság elfogadása, saját lehetőségek felmérése, vágyak megtervezése, függés előnyei.
11. Beszélgetés és helyzetgyakorlatok különböző témákról, különböző személyekkel.
12. Munkahelyi viselkedési szokások és problémás szituációk megbeszélése.
13. Családi kapcsolatok.
14. Párkapcsolatok.
15. Elfogadhatatlan helyzetek érzékelése, erőszak kezelése.

Tanulói tevékenység

1. Telefonbeszélgetés gyakorlása mesterségesen kialakított, és valós helyzetekben (tárcsázás, üdvözlés, beszélgetés, ismerőssel, idegennel).
2. Tájékozódás a telefonkönyvben.
3. Helyzetgyakorlatok (buszon maradt a táskád, a busz elmegy/,
4. levél, csomag feladása a postán/, gyógyszer vásárlása/, rendőrségi igazoltatás/, rendkívüli közlekedési változásokor segítség kérése az utazási cél eléréséhez, utazásnál, vásárlásnál ki viszi a csomagot/ ha nincs elég hely, ki üljön le /autóban ki hova üljön /öltözködés,

tisztálkodás, köszönés, hangoskodás, alkalmazkodás, milyen közös programot szervezzenek).	
5. Helyzetgyakorlatok (valaki elvesz a táskából valamit/, valaki helytelenül bánik a háziállatával/, falra firkálást lát/, kicsik játékát zavarják/, késik a megbeszélt helyszínről/, le kíván szállni	
6. járműről, de áll valaki az ajtóban/, rosszindulatú megjegyzést tesznek jelenlétében valakire, hogyan reagáljon).	
7. Milyen ember, - akinek a szeme sem áll jól/, - lógatja az orrát/, - vigyorog, mint a vadalma //(további példák gyűjtése, értelmezése).	
8. Milyen a viszony, ha –együtt vannak sülve-főve.	
9. Mit jelent – lóg a nyakán, - kellemetlenül érintette az eset, - megrázó élmény, - eltávolodtak egymástól, - távol kerültek egymástól.	
10. A környezet hierarchikus felépítésének megtanulása, különböző viszonyulási módok gyakorlása, alkalmazása. (családi viszonyok, főnök, beosztott).	
11. Önmaguk elhelyezése a rendszerben, alá – fölérendeltség megértése, elfogadása.	
12. Irányított beszélgetés, segítségkérés lehetősége, biztonság (Késve érkezés a munkahelyre, nincs kedve munkába menni, a rábízott feladatot nehézsége miatt nem tudja megoldani, elrontotta a	
13. munkadarabot, kigúnyolja munkatársa, beteg, szabadságra megy, nem talál valamit, megkapja a fizetését és társai inni,	
14. szerencsejátékozni hívják, otthon lakik, kell-e hazaadnia a fizetéséből).	
15. Párkapcsolatok, barátság, szerelem (a kapcsolatok helyes és helytelen kezelése) példákon keresztül helyzetelemzés,	
16. állásfoglalás.	
17. Milyen az igazi barát, mi engedhető meg az iskolában, mikor van a testi szerelem ideje, partnercserék, betegségek, védekezés, házasság.	
18. A hazajárás ideje, munkamegosztás otthon, egyedüllét szükségessége, annak közlési módja (viselkedés az aktuális családi körülményeknek megfelelően).	
Fogalmak	Az előforduló szavak, kifejezések értelmezése. Nyilvános telefon, telefonkártya, telefonszám, mobil telefon, előfizetés, a beszélgetés díja, takarékoság. A már tanult udvariassági formák gyakorlása, és bővítésük újabbakkal. Megbeszélt helyzetek helyes megoldásához szükséges formulák (térjen ki a konfliktusok elől, ne válaszoljon). A tárgyalt helyzetek átlátása, megértése, szükséges fogalmak

	tisztázása. Családtag, munkatárs, alkalmazott, teljesítmény, önzetlenség, hűség, ragaszkodás, érettség, felelőtlenség, házirend, napirend, kötelességtudó, megbízható.
Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló 9. igényli az olvasást, 10. képes az olvasott szöveg megértésére, a tartalom rövid összefoglalására, a tanulságok levonására, 11. képes olvasható írásra rendezett külalakkal, 12. képes egyszerű hibákat megtalálni, javítani, 13. képes kapcsolataiban megbízható és őszinte viselkedés tanúsítására, saját maga és mások helyes megítélésére, 14. képes nyilvános helyen feltűnés nélküli beilleszkedésre. 15. a tanultak önálló alkalmazására jó helyzetfelismeréssel, 16. a kommunikációs eszközök és sajtótermékek kínálatából korosztályának, érdeklődésének megfelelő tartalmak kiválasztására.

Számolás-mérés

(Matematika)

9. évfolyam

Heti 5 óra

A számolás-mérés tantárgy megerősíti az általános iskolában elsajátított ismereteket, készségeket és megalapozza a minél önállóbb életkezdéshez és a gyakorlati tevékenységek elsajátításához szükséges számolási, számítási és mérési ismereteket. A tantárgy tananyagának elsajátítása során folyamatosan törekedni kell a mindennapi élethez, önellátáshoz, munkatevékenységekhez gyakorlatba ágyazottan kapcsolódó feladatmegoldásokra, kerülni kell a túlzott elméletieskedést, fontos a műveletek tapasztalati megerősítése különböző mérő- és szemléltető eszközökkel. Nagy hangsúlyt kell helyezni a gyakorlati oktatást megalapozó hossz-, súly-, terület-, kerület-, térfogatmérések megtapasztalására, a több, kevesebb mennyiségek felismerésére és a szükséges tevékenységhez az elégséges mennyiség meghatározására, az alapanyagok beosztásának megalapozására. A számolási műveletek gyakorlásán és az alapvető logikai feladatok megoldásán túl a tantárgy feladata a felnőtt lét megismerését segítő térbeli és időbeli tájékozódási ismeretek bővítése, a mindennapi feladatok tervezéséhez szükséges szempontok figyelembevételével. A térbeli tájékozódás segítése érdekében fontos a közvetlen környezetben és a tágabb környéken történő eligazodás segítése, a közlekedési útvonalak feltérképezése. Az időbeosztás és az idővel történő gazdálkodás állandó gyakorlása, a rendszeresség és a tervezés fontosságának hangsúlyozása elősegíti az önszabályozás kialakulását. A számolás-mérés tantárgy tanítása lehetőséget ad a családi pénzbeosztás szempontjainak megismerésére, a munkabér értékének felismertetésére, a jövedelmek beosztásának tervezésére, a vásárlások során a fontos és nem szükséges áruk elkülönítésére, a fölösleges költekezés és túlköltés megelőzésére.

A számolás-mérés tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelés terén a szabályok betartására, a kitartásra és pontosságra neveléssel, a takarékoság szempontjainak felismertetésével és a mennyiségek igazságos elosztására és arányos beosztására nevelésével.

A családi életre nevelés terén felkészít a lakókörnyezetben történő eligazodásra, a havi, heti és napirend munka, tanulás, pihenés, szórakozás ésszerű beosztására és családi jövedelem beosztásának megismerésére és tervezésére. A fenntarthatóság, környezettudatosság fejlesztési területen

támogatja a takarékos, beosztó életvitel tervezésének és kivitelezésének elveit.

Pályaorientáció területén segíti a munkavégzéshez kapcsolódó mérési tevékenységek és számítási műveletek megismerését és elősegíti a szükséges segédeszközök tervezését.

Gazdasági és pénzügyi nevelés területén felkészít a minél önállóbb életvitelhez szükséges gazdálkodási és takarékosági feladatok ellátására. A tanulás tanítása területén segíti az önálló tervezéshez, gondolkodáshoz szükséges adatok felismerését és gyűjtését.

A tantárgy a hatékony, önálló tanulás kompetenciaterület fejlődésében az önálló ismeretszerzés és minél önállóbb következtetések levonásának támogatásával járul hozzá.

Témakör	1. Térbeli és időbeli tájékozódás	Javasolt óraszám: 40 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. A térbeli, időbeli tájékozódást fejleszteni. 2. Helyesen értelmezni a mindennapi életben használt földrajzi kifejezéseket, és spontán beszédben helyesen használni a tanultakat.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Otthonosan és felelősségteljesen mozogni az iskola és otthona környékén. 2. Ismerni az otthon - iskola útvonalát, eligazodni a környező utcákban. 3. Alapvető térképismereteit (égtájak, földrészek és néhány ország megmutatása) bővíteni. 4. Eligazodni Magyarország térképén. 5. Megérteni az időbeliség, és az időtartamok közti nagyságrendbeli különbségeket. 6. Időpontot pontosan meghatározni kétféle óra alapján. 7. Az időt hasznosan eltölteni, és jól kihasználni. 8. Tájékozódni tágabb időhatárokon belül. 9. Érdeklődni történelmi események, és személyek iránt.

Fejlesztési ismeretek

1. Tájékozódás az otthon és az iskola környékén.
2. Alapvető földrajzi ismeretek, térképolvasás, jelzések értelmezése.
3. Magyarország térképe.
4. Idő. Az időfogalom szűkebb és tágabb kiterjedése (múlt – jelen – jövő).
5. Az óra, napirend, heti beosztás.
6. Időegységek a naptól az évig (év, évszakok, hónapok).
7. Ismerkedés régmúlt korokkal (történelmi időszakok).

Tanulói tevékenységek

1. Tájékozódás szűkebb környezetben: az iskola minden helyiségének, dolgozójának, azok munkamunkahelyeinek megismerése, lehetőség szerint azok felkeresése, az ott kapott megbízatások önálló teljesítése.
2. Az iskola címének elmondása, leírása.
3. Lakóhely, iskola megmutatása a település térképén. (Budapest térképén).
4. Járművek, útvonalak tanulmányozása térképen, (BKV térképén), egyes útvonalak bejárása, felidézése a térképen.
5. Saját lakcím leírása, bejelölése a térképen, egymás „meglátogatása” (útvonal meghatározása).
6. Égtájak nevei, értelmezésük (Településünkől északra, Budapesttől északra).
7. A földgömb. Magyarország és Budapest térképének tanulmányozása, piktogramok, színjelzések értelmezése.
8. Távolságok becslése, lemérése, átszámítása. Autóutak, vasútvonalak „bejárása”. Piktogramok értelmezése.
9. Látogatás a Planetáriumban, csillagok, bolygók, a Nap, a Föld fogalma, a földgömb tanulmányozása, tengerek, óceánok, földrészek helyének meghatározása.
10. Híradások, események helyszínének megkeresése.
11. A Föld különböző tájairól albumok, képes újságok lapozgatása, helyszínek megkeresése térképen.
12. Időegységek, időtartamok becslése, mérése, időpontok fontossága (nyitva tartások, menetrend, TV-műsor).

13. Időegységek a másodperctől az évszázadig.
14. Digitális és hagyományos óra jelzéseinek egyeztetése.
15. Naptári év, tanév meghatározása évszakok periodikus váltakozása.
16. Születési év és jelen év különbségéből az életkor kiszámítása.
17. Az év felosztása egy oldalas naptárban nap, hét, hónap, évszak év váltása minden variációban tevékenységek időtartamának meghatározása (mennyi ideig tart az iskolaév, a tavaszi szünet, az ebéd, egy mondat leírása, egy fogmosás).
18. Napi tevékenységek időtartamai.
19. Napirend készítése a tevékenységekre fordított időtartamokkal (összesen 24 óra), eseményekhez megfelelő időegység megválasztása.
20. Jelenlegi időpont helyes megállapítása.
21. Időtartamok kiszámítása a kezdési és befejezési időpontból (egy éves időtartam érzékelése tavaly ilyenkortól mostanáig, a szünidő hosszát kiszámítani utolsó és első tanítási nap alapján).
22. Téli és nyári időszámítás.
23. Beszélgetés régi korokról (történelmi évszámok, értelmezésük).
24. Régi épületek, bútorok, ruhák, szerszámok megfigyelése.
25. Múzeumlátogatások, feliratok, magyarázatok olvasása, értelmezése.

Fogalmak	helyiségek, munkakörök, település, megye, kerület, utca, házszám, középületek, lakóépületek, közterületek, égtájak, földrészek, országok, természeti képződmények, időpontok meghatározása többféle módon (fél 8, 7.30, 19.30), másodperc, stopperóra, munkaidő, szabadidő, szabadidős tevékenységek, 1 évvel ezelőtt, 1 év óta, 1 év múlva kifejezések értelmezése, régi, ócska, antik, műemlék, időszak, tömegközlekedés, BKV, átszállás, közlekedési csomópont távolsági és tömegközlekedési eszközök, Északi sark, Déli sark, Egyenlítő, földrészek, országok nevei, időegységek nevei, időtartam, tanév, naptári év, évad, szezon, tanítási szünet, szünidő, honfoglalás, király, szabadságharc, háborúk
-----------------	---

Témakör	2. Műveletek	Javasolt óraszám: 70 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Képességeinek megfelelő mértékben elvégezni a műveleteket, becslési, önellenőrzési képességét fejleszteni. 2. A feladat megoldását megtervezni, és helyesen kiszámolni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Megbecsülni, kiszámítani és ellenőrizni a műveletek eredményét. 2. Felismerni az ellentétes műveletek összefüggéseit. 3. Felismerni a számok nagyságrendjét, alaki, - és helyi értékek különbségét megérteni. 4. Egyéni képességek szerint elolvasni a számokat és reálisan megkülönböztetni nagyságrendjüket. 5. A feladatot logikusan átgondolni és a megfelelő művelet kiválasztani. 6. Helyesen megfogalmazni a választ a szóveges feladatban feltett kérdésre. 7. Megbízhatóan alkalmazni a számológépet, az eredményt becsléssel ellenőrizni. Fejlesztési ismeretek 1. Műveletek 100-as körben (egyéni képességekre fokozott figyelemmel). 2. Számkör bővítése. 3. Számológép használata (ellenőrzés, önellenőrzés). 4. Szóveges feladatok (megoldási terv készítése, az eredmény értelmezése, válasz megfogalmazása). Tanulói tevékenységek 1. A tanult műveletek végzése egyre nagyobb önállósággal egy és kétjegyű számokkal. 2. Saját színvonalukon önálló számolás, közös ellenőrzés, önálló javítás. 3. Összetett, több műveletet tartalmazó feladatok végzése, tagok felcserélése összeadásnál.

4. Összeadás és kivonás – az ellentétes műveletek fogalma, ellentétes műveletek összefüggéseinek felismerése. 5. Szorzás, osztás fogalma, előfordulása a mindennapi életben. 6. Szorzás a számológéppel, ellenőrzése összeadásokkal, osztással. 7. Számok, műveleti jelek hibátlan beütése, az eredmény ellenőrzése fordított művelettel. 8. Nagy számok kiolvasása, ezres, 10- és 100 ezres számjegyeinek megszámlálása, nagyságrendjük megállapítása, teljes számok 9. elolvasása. 10. Helyértékek megállapítása. 0-t tartalmazó számok kiolvasása, 1, 2, 3, és négyjegyű számok elolvasása, írása diktálás után, számjegyek egymás alá írása, nagyságrendek megállapítása. 11. Árak nézegetése árjegyzékekben. 12. Számok olvasása, nagyságrendek összehasonlítása. 13. Alaki- és helyi érték differenciálása. 14. Telefonszám lejegyzése, elolvasása. 15. Szöveges feladatok megbeszélése, szükséges műveletek megállapítása, elvégzése, ellenőrzése, a kapott eredmény értelmezése, eredmény szöveges megfogalmazása	
Fogalmak	egyesekek, tízesek, százaskok helye, maradék hozzáadása, számok nevei tízezertől, olcsó, drága, akció, leértékelés, sorrend, ellenőrzés, becslés, kitörlesztés, javítás, kérdés tisztázása, megválaszolása szóban plusz és mínusz jelentése, a számolásnál és a mindennapi életben, tízezer, százezer, millió, szám, számjegy sorszám fogalmak különbsége, számológép-számítógép különbsége, tervezés, végrehajtás, válasz megfogalmazása

Témakör	3. Mértékegységek, mérések, a pénz	Javasolt óraszám: 70 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. A pénzzel kapcsolatos felelős gondolkodást kialakítani. 2. Takarékoság szükségességét megérteni, elfogadni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Kiválasztani és helyesen alkalmazni a megfelelő mérőeszközt, pontosan mérni.
2. A pénz gondos kezelését, megőrzésének módját ismerni.
3. Differenciálni a szükséges és a luxuscikkeket.

Fejlesztési ismeretek

1. Mérési gyakorlatok, mértékegységek, mérések.
2. A pénz, pénzkezelés, banki ismeretek.

Tanulói tevékenységek

1. Különböző típusú mérésekhez megfelelő eszköz kiválasztása, mértékegység meghatározása.
2. Mérőeszközök használatának megfigyelése különböző üzletekben.
3. Mérőeszközök helyes használata.
4. Egymás testmagasságának mérése, összehasonlítása.
5. Egymás testsúlyának becslése, mérése, adatok feljegyzése, mérések megismétlése fél év után, változás kiszámolása.
6. Mennyiségek növelése, csökkentése, értékek önálló megállapítása, leírása.
7. Súly- és térfogat-mérések a tankonyhán.
8. A napi gyakorlatban használt mennyiségekkel kapcsolatos fogalmak megismerése (csipetnyi só, csepp ecet, borsónyi, diónyi, morzsányi, ujjnyi, hajszálvékony). Hosszúságmérés a szövással kapcsolatos nagyságrendben.
10. Mért adatok összehasonlítása, szemmérték ellenőrzése méréssel, optikai „csalódások” ellenőrzése (egyenlő, pedig eltérőnek látszik).
11. látszik).
12. Papírpénzek, érmék felismerése, megnevezése, értékük összehasonlítása.
13. Összegek kiszámolása, váltások.
14. Különböző jövedelemforrások számbavétele.
15. Jövedelmek, megélhetési költségek, „rezsi”, villany-, gáz-, telefon-, ebéd-befizetés, BKV- bérlet nagyságrendje, összehasonlítása.
16. Számlák befizetésének, pénz feladásának megfigyelése.

17. Vásárlások.
18. Üzletekben, katalógusokban árák megfigyelése.
19. „Mit vehetnél ennyi pénzből?” becslés, javítás.
20. Hasonló áruk keresése több katalógusban.
21. „Melyik olcsóbb?” Árák és mennyiségek összefüggése.
22. Akciós árák, az eredeti és a leszállított ár különbségének kiszámítása.
23. Termékek áráinak becslése, ellenőrzése „mennyit tévedtél?”
24. Hirdetésekből, plakátokon összegeket keresése.
24. Különböző szolgáltatások árai.
25. Pénz beosztása. Szükséges és szükségtelen áruk.
25. Egyszerűbb banki fogalmak megismerése (bankszámla, bankkártya, átutalás, kamat).

Fogalmak	személy- és konyhai mérleg, mérőszalag, vonalzó, bank, bankkártya, csekk, készpénz, jövedelem, adósság, hitel, kölcsön, részletfizetés, takarékoság, több, kevesebb, pontosan annyi, nőtt, hízott, fogyott, papírpénzek felismerése, címletükről és színükről, megtakarítás, bank, posta, csekk, bankkártya, ellenőrző szelvény
-----------------	---

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 1. számok (nagy számok) kiolvasására, nagyságrendjük érzékelésére, 2. mérések, mértékegységek alkalmazására, 3. több művelettel végezhető szöveges feladatok megértésére, szükséges műveletek elvégzésére, 4. időegységek adekvát használatára 5. a számológép megbízható alkalmazására, 6. a pénz fontosságának megértésére, beosztására, megóvására.
---	---

Számolás-mérés

(Matematika)

10. évfolyam

Heti 5 óra

Témakör	1. Térbeli és időbeli tájékozódás	Javasolt óraszám: 40 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	3. A térbeli, időbeli tájékozódást fejleszteni. 4. Helyesen értelmezni a mindennapi életben használt földrajzi kifejezéseket, és spontán beszédben helyesen használni a tanultakat.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Otthonosan és felelősségteljesen mozogni az iskola és otthona környékén. 2. Ismerni az otthon - iskola útvonalát, eligazodni a környező utcákban. 3. Alapvető térképismereteit (égtájak, földrészek és néhány ország megmutatása) bővíteni. 4. Eligazodni Magyarország térképén. Megérteni az időbeliség, és az időtartamok közti nagyságrendbeli különbségeket. 6. Időpontot pontosan meghatározni kétféle óra alapján. 7. Az időt hasznosan eltölteni, és jól kihasználni. 8. Tájékozódni tágabb időhatárokon belül. 9. Érdeklődni történelmi események, és személyek iránt. Fejlesztési ismeretek 1. Tájékozódás az otthon és az iskola környékén. 2. Alapvető földrajzi ismeretek, térképolvasás, jelzések értelmezése. 3. Magyarország térképe. 4. Idő. Az időfogalom szűkebb és tágabb kiterjedése (múlt – jelen – jövő). 5. Az óra, napirend, heti beosztás. 6. Időegységek a naptól az évig (év, évszakok, hónapok). 7. Ismerkedés régmúlt korokkal (történelmi időszakok). Tanulói tevékenységek

1. Tájékozódás szűkebb környezetben: az iskola minden helyiségének, dolgozójának, azok munkamunkahelyeinek
2. megismerése, lehetőség szerint azok felkeresése, az ott kapott megbízatások önálló teljesítése.
3. Az iskola címének elmondása, leírása.
4. Lakóhely, iskola megmutatása a település térképén. (Budapest térképén).
5. Járművek, útvonalaik tanulmányozása térképén, (BKV térképén), egyes útvonalak bejárása, felidézése a térképén.
6. Saját lakcím leírása, bejelölése a térképén, egymás
7. „meglátogatása” (útvonal meghatározása).
8. Égtájak nevei, értelmezésük (Településünkől északra, Budapesttől északra).
9. A földgömb. Magyarország és Budapest térképének
10. tanulmányozása, piktogramok, színjelzések értelmezése.
11. Távolságok becslése, lemérése, átszámítása. Autóutak, vasútvonalak „bejárása”. Piktogramok értelmezése.
12. Látogatás a Planetáriumban, csillagok, bolygók, a Nap, a Föld fogalma, a földgömb tanulmányozása, tengerek, óceánok, földrészek helyének meghatározása.
13. Híradások, események helyszínének megkeresése.
14. A Föld különböző tájairól albumok, képes újságok lapozgatása, helyszínek megkeresése térképén.
15. Időegységek, időtartamok becslése, mérése, időpontok fontossága (nyitva tartások, menetrend, TV-műsor).
16. Időegységek a másodperctől az évszázadig.
17. Digitális és hagyományos óra jelzéseinek egyeztetése.
18. Naptári év, tanév meghatározása évszakok periodikus váltakozása.
19. Születési év és jelen év különbségéből az életkor kiszámítása.
20. Az év felosztása egy oldalas naptárban nap, hét, hónap, évszak év váltása minden variációban tevékenységek időtartamának
21. meghatározása (mennyi ideig tart az iskolaév, a tavaszi szünet, az ebéd, egy mondat leírása, egy fogmosás).
22. Napi tevékenységek időtartamai.

23. Napirend készítése a tevékenységekre fordított időtartamokkal (összesen 24 óra), eseményekhez megfelelő időegység
24. megválasztása.
25. Jelenlegi időpont helyes megállapítása.
26. Időtartamok kiszámítása a kezdési és befejezési időpontból (egy éves időtartam érzékelése tavaly ilyenkoról mostanáig, a szünidő hosszát kiszámítani utolsó és első tanítási nap alapján).
27. Téli és nyári időszámítás.
28. Beszélgetés régi korokról (történelmi évszámok, értelmezésük).
29. Régi épületek, bútorok, ruhák, szerszámok megfigyelése.
30. Múzeumlátogatások, feliratok, magyarázatok olvasása, értelmezése.

Fogalmak	helyiségek, munkakörök, település, megye, kerület, utca, házszám, középületek, lakóépületek, közterületek, égtájak, földrészek, országok, természeti képződmények, időpontok meghatározása többféle módon (fél 8, 7.30, 19.30), másodperc, stopperóra, munkaidő, szabadidő, szabadidős tevékenységek, 1 évvel ezelőtt, 1 év óta, 1 év múlva kifejezések értelmezése, régi, ócska, antik, műemlék, időszalag, tömegközlekedés, BKV, átszállás, közlekedési csomópont távolsági és tömegközlekedési eszközök, Északi sark, Déli sark, Egyenlítő, földrészek, országok nevei, időegységek nevei, időtartam, tanév, naptári év, évad, szezon, tanítási szünet, szünidő, honfoglalás, király, szabadságharc, háborúk
-----------------	---

Témakör	2. Műveletek	Javasolt óraszám: 70 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	3. Képességeinek megfelelő mértékben elvégezni a műveleteket, becslési, önellenőrzési képességét fejleszteni. 4. A feladat megoldását megtervezni, és helyesen kiszámolni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Megbecsülni, kiszámítani és ellenőrizni a műveletek eredményét.
2. Felismerni az ellentétes műveletek összefüggéseit.
3. Felismerni a számok nagyságrendjét, alaki, - és helyi értékek különbségét megérteni.
4. Egyéni képességek szerint elolvasni a számokat és reálisan megkülönböztetni nagyságrendjüket.
5. A feladatot logikusan átgondolni és a megfelelő művelet kiválasztani.
6. Helyesen megfogalmazni a választ a szöveges feladatban feltett kérdésre.
7. Megbízhatóan alkalmazni a számológépet, az eredményt becsléssel ellenőrizni.

Fejlesztési ismeretek

1. Műveletek 100-as körben (egyéni képességekre fokozott figyelemmel).
2. Számkör bővítése.
3. Számológép használata (ellenőrzés, önellenőrzés).
4. Szöveges feladatok (megoldási terv készítése, az eredmény értelmezése, válasz megfogalmazása).

Tanulói tevékenységek

1. A tanult műveletek végzése egyre nagyobb önállósággal egy és kétjegyű számokkal.
2. Saját színvonalukon önálló számolás, közös ellenőrzés, önálló javítás.
3. Összetett, több műveletet tartalmazó feladatok végzése, tagok felcserélése összeadásnál.
4. Összeadás és kivonás – az ellentétes műveletek fogalma, ellentétes műveletek összefüggéseinek felismerése.
5. Szorzás, osztás fogalma, előfordulása a mindennapi életben.
6. Szorzás a számológéppel, ellenőrzése összeadásokkal, osztással.
7. Számok, műveleti jelek hibátlan beütése, az eredmény ellenőrzése fordított művelettel.

8. Nagy számok kiolvasása, ezres, 10- és 100 ezres számjegyeinek megszámlálása, nagyságrendjük megállapítása, teljes számok 9. elolvasása. 10. Helyértékek megállapítása. 0-t tartalmazó számok kiolvasása, 1, 2, 3, és négyjegyű számok elolvasása, írása diktálás után, számjegyek egymás alá írása, nagyságrendek megállapítása. 11. Árak nézegetése árjegyzékekben. 12. Számok olvasása, nagyságrendek összehasonlítása. 13. Alaki- és helyi érték differenciálása. 14. Telefonszám lejegyzése, elolvasása. 15. Szöveges feladatok megbeszélése, szükséges műveletek megállapítása, elvégzése, ellenőrzése, a kapott eredmény értelmezése, eredmény szöveges megfogalmazása.	
Fogalmak	egyesek, tízesek, százask helye, maradék hozzáadása, számok nevei tízezertől, olcsó, drága, akció, leértékelés, sorrend, ellenőrzés, becslés, kitörlés, javítás, kérdés tisztázása, megválaszolása szóban plusz és mínusz jelentése, a számolásnál és a mindennapi életben, tízezer, százezer, millió, szám, számjegy sorszám fogalmak különbsége, számológép-számítógép különbsége, tervezés, végrehajtás, válasz megfogalmazása

Témakör	3. Mértékegységek, mérések, a pénz	Javasolt óraszám: 70 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. A pénzzel kapcsolatos felelős gondolkodást kialakítani. 2. Takarékoság szükségességét megérteni, elfogadni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek 1. Kiválasztani és helyesen alkalmazni a megfelelő mérőeszközt, pontosan mérni. 2. A pénz gondos kezelését, megőrzésének módját ismerni. 3. Differenciálni a szükséges és a luxuscikkeket.	
Fejlesztési ismeretek 4. Mérési gyakorlatok, mértékegységek, mérések. 5. A pénz, pénzkezelés, banki ismeretek.	

Tanulói tevékenységek

1. Különböző típusú mérésekhez megfelelő eszköz kiválasztása, mértékegység meghatározása
2. . Mérőeszközök használatának megfigyelése különböző üzletekben.
3. Mérőeszközök helyes használata.
4. Egymás testmagasságának mérése, összehasonlítása.
5. Egymás testsúlyának becslése, mérése, adatok feljegyzése, mérések megismétlése fél év után, változás kiszámolása.
6. Mennyiségek növelése, csökkentése, értékek önálló megállapítása, leírása.
7. Súly- és térfogat-mérések a tankonyhán.
8. A napi gyakorlatban használt mennyiségekkel kapcsolatos
9. fogalmak megismerése (csipetnyi só, csepp ecet, borsónyi, diónyi, morzsányi, ujjnyi, hajszálvékony). Hosszúságmérés a szövessel kapcsolatos nagyságrendben.
10. Mért adatok összehasonlítása, szemmérték ellenőrzése méréssel, optikai „csalódások” ellenőrzése (egyenlő, pedig eltérőnek
11. látszik).
12. Papírpénzek, érmék felismerése, megnevezése, értékük összehasonlítása.
13. Összegek kiszámolása, váltások.
14. Különböző jövedelemforrások számbavétele.
15. Jövedelmek, megélhetési költségek, „rezi”, villany-, gáz-, telefon-, ebéd-befizetés, BKV- bérlet nagyságrendje, összehasonlítása.
16. Számlák befizetésének, pénz feladásának megfigyelése.
17. Vásárlások.
18. Üzletekben, katalógusokban árak megfigyelése.
19. „Mit vehetnél ennyi pénzből?” becslés, javítás.
20. Hasonló áruk keresése több katalógusban.
21. „Melyik olcsóbb?” Árak és mennyiségek összefüggése.
22. Akciós árak, az eredeti és a leszállított ár különbségének kiszámítása.
23. Termékek árainak becslése, ellenőrzése „mennyit tévedtél?”
24. Hirdetésekből, plakátokon összegek keresése.
25. Különböző szolgáltatások árai.
26. Pénz beosztása. Szükséges és szükségtelen áruk.
27. Egyszerűbb banki fogalmak megismerése (bankszámla, bankkártya, átutalás,

kamat).

Fogalmak	személy- és konyhai mérleg, mérőszalag, vonalzó, bank, bankkártya, csekk, készpénz, jövedelem, adósság, hitel, kölcsön, részletfizetés, takarékoság, több, kevesebb, pontosan annyi, nőtt, hízott, fogyott, papírpénzek felismerése, címletükről és színükről, megtakarítás, bank, posta, csekk, bankkártya, ellenőrző szelvény
Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 7. számok (nagy számok) kiolvasására, nagyságrendjük érzékelésére, 8. mérések, mértékegységek alkalmazására, 9. több művelettel végezhető szöveges feladatok megértésére, szükséges műveletek elvégzésére, 10. időegységek adekvát használatára 11. a számológép megbízható alkalmazására, 12. a pénz fontosságának megértésére, beosztására, megóvására.

Állampolgári ismeretek

(Szabad időkerettel kiegészítve +1 óra)

9. évfolyam

Heti 1+1 óra

A társadalmi ismeretek tantárgy célja az általános iskolában elsajátított ismeretekre építve a felnőtt élet mindennapjait átszövő történelmi, állampolgári és lakóhelyi ismeretek elmélyítése, pontosítása. A tantárgy tanulása során a tanuló egyre differenciáltabban megismeri az állampolgárságával, személyi okmányaival kapcsolatos jogokat és kötelezettségeket, a társadalmi együttéléssel kapcsolatos szabályrendszert. Felismeri az állampolgársághoz kapcsolódó és a mindennapi társadalmi életben előforduló tevékenységeknél a szükséges és elégséges segítségigénylési lehetőségeket, képes támogatott módon döntéseket hozni, képviselni saját véleményét, igényeit. A lakóhely és a közvetlen környezet közlekedési lehetőségeinek megismerése megteremti az alapját a készségfejlesztő iskola külső helyszínein történő feladatvégzéshez szükséges, fokozatosan egyre önállóbb közlekedés előkészítésének. A gyalogos, a kerékpáros és tömegközlekedési lehetőségek és szabályok feltérképezésével a tantárgy segíti az optimális útvonal és a biztonságos lehetőség kiválasztását. Az alapvető történelmi ismereteken keresztül a tanuló felismeri a jelenkor társadalmi ünnepeinek fontosságát, a jelképek jelentőségét, példamutató elődeink tetteinek értékét. Elmélyül igénye a megfelelő külsőségek mellett az ünnepségeken történő aktív részvétel iránt, átérzi a hagyományokra épülő aktuális történések fontosságát.

A tantárgy fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelés terén a társadalmi együttélés szabályainak betartására törekvő magatartás támogatásával, az alkalmazkodás, a közösségi felelősségvállalás tudatosításával.

Emlékeztet elődeink pozitív példájának megismerésén keresztül hozzájárul a nemzeti öntudat, hazafias nevelés céljainak megvalósításához.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés fejlesztési területet támogatja a személyes adatok védelmének, az állampolgári jogok és kötelezettségek

igénylésének megerősítésével, a demokratikus intézményrendszeren belüli eligazodás segítésével.

Az önismeret és társaskultúra fejlesztésének területén a tantárgy részt vesz a lakókönyezet, a társas közlekedés és a társadalmi megmozdulások, ünnepek egyre differenciáltabb megismertetésében, az ezekkel összefüggő szabályrendszerek betartásának segítésében.

A családi életre nevelés területén a tantárgy nagy hangsúlyt helyez a családi élettel kapcsolatos, a demokratikus intézményrendszerhez köthető adminisztratív ügyintézés megismertetésére, az ezekhez szükséges segítség igénybe vételének lehetőségére.

A médiatudatosságra nevelés fejlesztési terület támogatását szolgálja a tantárgy társadalmi eseményekhez köthető tartalmak keresésére, figyelemmel kísérésére ösztönző tartalma.

Témakör	1. Személyi adatok. Állampolgári ismeretek	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Adatait pontosan ismerni. 2. „Felnőttiség” felelősségét megélni.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek Fejlesztési tevékenységek 1. Megtanulni, és leírni, (lemásolni) nevét, legfontosabb személyi adatait, érteni, hogy a személyes adatok kiadása, és az aláírás felelősséggel jár. 1. Ismerni a közeli hozzátartozók adatait (nevek, címek, az iskola neve, címe). 2. Állampolgári jogainak és kötelességeinek néhány területét ismerni. 3. Az „igazolvány” használatának szabályait ismerni, és betartani. 4. Törekvés a jog- és kötelesség szerinti életvezetésre. Fejlesztési ismeretek 1. Személyes adatok, az azonosítás módja, igazolása (ujjlenyomat). 2. A személyi adatok körének folyamatos, bővítése, gyakorlása. 3. Nyomtatványok, adatlapok kitöltése személyi adatokkal, aláírással 4. Rokonsági fokok megismerése. 5. Rá vonatkozó törvények, szabályok ismerete, azok betartásának		

szükségessége.

6. Állampolgári jogok és kötelességek megismerése, rendszerezése.
7. Egyszerűbb összefüggések felismerése.
8. Annak ismerete, hogy mire jogosít a személyi igazolvány (útlevél)?
9. Önérvényesítés. Jogok és kötelességek ismerete..

Tanulói tevékenységek

1. Hivatalos személyi dokumentumok (születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány, személyi igazolvány, TAJ kártya, adókártya) nézegetése, használatával kapcsolatos ismeretek rendszerezése, használatával kapcsolatos ismeretek.
2. Szituációs játékok az adatok gyakorlására (személyi dokumentumok használata).
3. Űrlapok kitöltése, aláírás megfelelő nagyságú betűkkel (pl. útlevél igényléséhez).
4. Másolás, írás, adatlapokkal való ismerkedés, memorizálás.
5. Családfa készítése.
6. Az állam funkcióinak számbavétele (önkormányzat, nyugdíj, parlament).
7. Állampolgári jogok és kötelességek számba vétele (választások, adófizetés, törvények, igazságszolgáltatás, rendvédelem, honvédelem).
8. Az állam szerepével kapcsolatos szemelvények, cikkek olvasása, riportok megtekintése, helyszínek meglátogatása (önkormányzat, rendőrség, okmányiroda, posta).
9. Szerepjáték: választás, különböző funkcióra (ki alkalmas rá az osztályban, a vezető kötelességei, a beosztott feladatai).
10. Rá vonatkozó szabályzatok megismerése (házirend, napirend), a szabályzatok összeállításában aktív részvétel.

Fogal- mak	születési anyakönyvi kivonat, személyi igazolvány, személyes adatok, állampolgár, sajátkezű aláírás, családi és utónév, állampolgárság, személyi igazolvány száma, telefonszám, TAJ kártya, rokon – ismerős, családfa, önkormányzat hivatalai, parlament, törvény, különböző szabályzatokkal kapcsolatos fogalmak, saját érdek, választó, képviselő, képviselő, tájékozódás, tapasztalatszerzés, próbálkozás, tanács, tanácsadó
-----------------------	---

Témakör	2. Lakóhelyismeret – Közlekedésre nevelés	Javasolt óraszám: 20 óra
----------------	--	-------------------------------------

A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Honismeretét fejleszteni, minél több konkrét ismeretet szerezni. 2. Ismerni a közlekedés legfontosabb szabályait. 3. A közlekedéshez szükséges jelzéseket felismerni és figyelembe venni.
---	--

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Egyszerűbb térképen tájékozódni kis segítséggel.
2. A domborzati térkép szín és jelrendszerét érteni.
3. Megtalálni térképen a lakóhelyét.
4. Ismerni budapesti nevezetességeket.
5. Ismerni az útvonalat és járműveket, amikkel az iskolába jár.
6. Személyes tárgyait, (poggyászát) számon tartani, és magával vinni az utazáshoz szükséges iratait.
7. Gondolatait néhány mondatban elmondani.
8. Betartani a viselkedési normákat.
9. Érteni a piktogramokat, megismerni a megállót, állomást jelentő táblákat.
10. Ismerni a közlekedési csomópontok jellemzőit.
11. A közlekedéséhez szükséges jelzéseket felismerni, és figyelembe venni.
12. Megtanulni, és alkalmazni a kerékpáros közlekedés szabályait.

Fejlesztési ismeretek

2. A főváros és lakóhelye nevezetességeinek, földrajzi
3. jellemzőinek, élővilágának megismerése, térképismeret kialakítása, fejlesztése.
4. Magyarországról tanult földrajzi ismeretek összefoglalása, rendszerezése (felszíni formák, ipari- és mezőgazdasági
5. termelés, nevezetességek, megyék, városok, környező országok, Európai Unió).
6. A különféle közlekedési eszközökön az utazás feltételeinek
7. megismerése, az utazás megvalósítása segítségével (menetrend, tájékoztató).
8. Az utazással kapcsolatos piktogramok megismerése.
9. A közlekedés szereplőinek felelőssége.
10. A gyalogos közlekedés szabályainak pontos ismerete és betartása.

11. A járművek vezetéséhez szükséges feltételek ismerete és betartása (jogosítvány, és képzettség nélkül nem vezethet járművet).
12. Kerékpározás közben kötelező a közlekedési szabályok betartása.

Tanulói tevékenységek

1. Különböző léptékű térképeken tájékozódás, adott helyszín
2. megkeresése, meghatározása a szokásos közlekedési útvonalak áttekintése.
3. Idegenforgalmi kiadványok, fotóalbumok, nézegetése, atlasz, feladatlap, tankönyvhasználat.
4. Munka homokasztalon vagy színes gyurmával, terepasztal használata, filmek megtekintése és megvitatása.
5. Tanulmányi kirándulás (a tágabb lakókörnyezet megismerése).
6. Prospektusok, szórólapok, plakátok gyűjtése, táblók készítése.
7. Tankönyvhasználat, feladatlapok kitöltése, utazás különféle járműveken.
8. Szituációs gyakorlatok.
9. A szabályok biztos ismerete és gyakorlása.
10. Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból?
11. Alternatív közlekedési lehetőségek. Kerékpáros közlekedés a
12. „KRESZ” parkban, illetve gyér forgalmú utcán.
13. Képek válogatása, csoportosítása (épületek funkciója, kora szerint).
14. Közlekedés fokozott önállósággal, az utazások megtervezése, a szükséges eszközök, előkészítése, ellenőrzése indulás előtt (igazolvány, pénz, bérlet, lakáskulcs, útravaló).
15. Közlekedési táblák, jelzések ismerete.
16. Helyzetgyakorlatok, filmek megtekintése, a szituációk megbeszélése.
17. Tanulmányi séta.
18. Balesetek megelőzése, szabályok betartása, ill. felelőtlen
19. közlekedés következményeivel kapcsolatos film megtekintése és megbeszélése.
20. Önálló közlekedés adott helyre, adott helyről.

Fogalmak	ország, haza, főváros, nagyváros, lakóhely, domborzati, gazdasági, utca térkép, nevezetesség, turista, idegenforgalom, külföld, belföld, nemzeti büszkeség, Európai Unió (zászló, Himnusz), uniós jogok (munkavállalás, utazás), közlekedési szabály, segítség kérése, érvényes jegy, érvényes bérlet, megálló, állomások, pályaudvarok, információ, piktogramok, kicsinyítés, helymeghatározás, tájékozódás, körültekintés, megfontoltság, menetrend, menetidő, késés, útravaló, poggyász, helyjegy, jelzőtábla, KRESZ, kötelező betartani, büntetés, felelőtlen – felelős, közlekedési táblák, tájékoztató táblák felismerése, megnevezése, szabályos – szabálytalan, szabálysértés, büntetés, kerékpárral, kerékpározással kapcsolatos megnevezések, fogalmak
-----------------	--

Témakör	3. Történelmi ismeretek – Társadalmi ünnepek	Javasolt óraszám: 32 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Az ünnepek tartalmát és jelentőségét ismerni. 2. A körülötte zajló politikai és társadalmi eseményeket figyelemmel kíséreni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Tájékozódni a régmúlt, és a jelen eseményeiben. 2. A tanult történelmi eseményeket és személyeket ismerni. 3. Ismerni az ünnepek tartalmát és jelentőségét. 4. Külsőségeiben és tartalmában is képes ünnepelni. 5. Segítséggel észre venni a környezetében lévő tárgyak, eszközök körében is a változást (számítógép, telefon, háztartási gépek korszerűsödése). Fejlesztési ismeretek 1. A tanult történelmi ismeretek felszínen tartása (történelmi korok régmúlttól napjainkig). 2. Tájékozódás az időszalagon. 3. A történelmi korokhoz kapcsolható helyszínek, épületek megismerése, az eseményhez kapcsolható személyek, népcsoportok megnevezése.

4. Piramisok – fáraók - egyiptomi kultúra, Róma – pápaság – kereszténység – templomok, szobrok, képek, ünnepek,
5. Hősök tere – szobrok, a magyarság híres vezérei, királyai, a kapcsolódó események.
6. Parlament – az országgyűlés tagjainak munkája, választása, az ország működése, törvényhozás).
7. Közlekedési Múzeumban a közlekedési eszközök fejlődése, változása (esetleg utazás „nosztalgia járművön”.
8. Múzeum, skanzen meglátogatása (felkészülés a látnivalókról, melyik korban készült pl. épület, milyen munkát végeztek az ott élő emberek, milyen volt a ruházatuk stb.)
9. Napjainkban lezajló társadalmi események figyelemmel kísérése (választások: képviselők –országgyűlési-, önkormányzati-, európai parlamenti).
10. Ünnepek csoportosítása.
11. Szokások, normák (öltözködés, terítés, történelmi-, naptárismeret).

Tanulói tevékenységek

1. Képválogatás adott eseményekkel kapcsolatban, történelmi személyek felismerése tetteik, tulajdonságaik alapján.
2. Könyvek, feladatlapok használata.
3. Irányított beszélgetés.
4. Történelmi eseményekről, személyekről filmrészletek, filmek, leírások megismerése, a kapcsolódó ismeretek rendszerezése, összefoglalása.
5. Adott korokkal kapcsolatos jelmezek, jellegzetes tárgyak készítése, szerepjáték.
6. Az ipar, közlekedés régi eszközeiről képek, rajzok gyűjtése, tabló készítése.
7. Albumok, szórólapok, képek, internetről gyűjtött anyag. Tanulmányi kirándulás.
8. Néhány országosan ismert vezető nevének, funkciójának ismerete.
9. Az érintett személyek felismerése, megnevezése.
10. Aktív részvétel ünnepeken (műsor készítése, szerep vállalása, dekoráció készítése, az elkészült műsor, szereplés rögzítése, a felvétel megtekintése és véleményezése, hibák és a jól sikerült részek bírálata).

Fogalmak	történelem, nemzet, haza, vallás, összetartozás, emlékezet, hagyomány, politikai berendezkedéssel kapcsolatos fogalmak (parlamentáris demokrácia, nemzeti jelképeink), egyházi, nemzeti, állami, családi, társadalmi, ünnepek, történelem, nemzet, haza, vallás, összetartozás, emlékezet, hagyomány, politikai berendezkedéssel kapcsolatos fogalmak: (alkotmány, parlamentáris demokrácia), feltaláló, kísérlet, elavult, egyházi, nemzeti, állami, családi, társadalmi ünnepek
-----------------	---

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	Annak tudatosítása, hogy a személyes adatok kiadása, és az aláírás felelősséggel jár, személyes dokumentumait épségben kell őriznie. Ünnepeink ismerete külsőségeiben és tartalmában, az ünnepi alkalmakra készülés lelkesen és aktívan. A közlekedési és a balesetvédelmi szabályok ismerete, és annak elfogadása, hogy tudás, és engedély nélkül járművet vezetni tilos!
---	---

Állampolgári ismeretek

(Szabad időkerettel kiegészítve +1 óra)

10. évfolyam

Heti 1+1 óra

Témakör	1. Személyi adatok. Állampolgári ismeretek	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	3. Adatait pontosan ismerni. 4. „Felnőttség” felelősségét megélni.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek 1. Megtanulni, és leírni, (lemásolni) nevét, legfontosabb személyi adatait, érteni, hogy a személyes adatok kiadása, és az aláírás felelősséggel jár. 2. Ismerni a közeli hozzátartozók adatait (nevek, címek, az iskola neve, címe). 3. Állampolgári jogainak és kötelességeinek néhány területét ismerni. 4. Az „igazolvány” használatának szabályait ismerni, és betartani. 5. Törekvés a jog- és kötelesség szerinti életvezetésre.		
Fejlesztési ismeretek 1. Személyes adatok, az azonosítás módja, igazolása (ujjlenyomat). 2. A személyi adatok körének folyamatos, bővítése, gyakorlása. 3. Nyomtatványok, adatlapok kitöltése személyi adatokkal, aláírással. 4. Rokonsági fokok megismerése. 5. Rá vonatkozó törvények, szabályok ismerete, azok betartásának szükségessége. 6. Állampolgári jogok és kötelességek megismerése, rendszerezése. 7. Egyszerűbb összefüggések felismerése. 8. Annak ismerete, hogy mire jogosít a személyi igazolvány (útlevél)? 9. Önérvényesítés. 10. Jogok és kötelességek ismerete.		
Tanulói tevékenységek 1. Hivatalos személyi dokumentumok (születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány, személyi igazolvány, TAJ kártya, adókártya) nézegetése, használatával		

kapcsolatos ismeretek rendszerezése, használatával kapcsolatos ismeretek. 2. Szituációs játékok az adatok gyakorlására (személyi dokumentumok használata). 3. Űrlapok kitöltése, aláírás megfelelő nagyságú betűkkel (pl. útlevél igényléséhez). 4. Másolás, írás, adatlapokkal való ismerkedés, memorizálás. 5. Családfa készítése. 6. Az állam funkcióinak számbavétele (önkormányzat, nyugdíj, parlament). 7. Állampolgári jogok és kötelességek számba vétele (választások, adófizetés, törvények, igazságszolgáltatás, rendvédelem, honvédelem). 8. Az állam szerepével kapcsolatos szemelvények, cikkek olvasása, riportok megtekintése, helyszínek meglátogatása (önkormányzat, rendőrség, önkormányiroda, posta). 9. Szerepjáték: választás, különböző funkcióra (ki alkalmas rá az osztályban, a vezető kötelességei, a beosztott feladatai). 10. Rá vonatkozó szabályzatok megismerése (házirend, napirend), a szabályzatok összeállításában aktív részvétel.

Fogalmak	születési anyakönyvi kivonat, személyi igazolvány, személyes adatok, állampolgár, sajátkezü aláírás, családi és utónév, állampolgárság, személyi igazolvány száma, telefonszám, TAJ kártya, rokon – ismerős, családfa, önkormányzat hivatalai, parlament, törvény, különböző szabályzatokkal kapcsolatos fogalmak, saját érdek, választó, képviselő, képviselő, tájékozódás, tapasztalatszerzés, próbálkozás, tanács, tanácsadó
-----------------	--

Témakör	2. Lakóhelyismeret – Közlekedésre nevelés	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Honismeretét fejleszteni, minél több konkrét ismeretet szerezni. 2. Ismerni a közlekedés legfontosabb szabályait. 3. A közlekedéshez szükséges jelzéseket felismerni és figyelembe venni.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek Fejlesztési tevékenységek 1. Egyszerűbb térképen tájékozódni kis segítséggel. 2. A domborzati térkép szín és jelrendszerét érteni.		

3. Megtalálni térképen a lakóhelyét.
4. Ismerni budapesti nevezetességeket.
5. Ismerni az útvonalat és járműveket, amikkel az iskolába jár.
6. Személyes tárgyait, (poggyászát) számon tartani, és magával vinni az utazáshoz szükséges iratait.
7. Gondolatait néhány mondatban elmondani.
8. Betartani a viselkedési normákat.
9. Értetni a piktogramokat, megismerni a megállót, állomást jelentő táblákat.
10. Ismerni a közlekedési csomópontok jellemzőit.
11. A közlekedéséhez szükséges jelzéseket felismerni, és figyelembe venni.
12. Megtanulni, és alkalmazni a kerékpáros közlekedés szabályait.

Fejlesztési ismeretek

1. A főváros és lakóhelye nevezetességeinek, földrajzi jellemzőinek, élővilágának megismerése, térképismeret kialakítása, fejlesztése.
2. Magyarországról tanult földrajzi ismeretek összefoglalása, rendszerezése (felszíni formák, ipari- és mezőgazdasági
3. termelés, nevezetességek, megyék, városok, környező országok, Európai Unió).
4. A különféle közlekedési eszközökön az utazás feltételeinek
5. megismerése, az utazás megvalósítása segítséggel (menetrend, tájékoztató).
6. Az utazással kapcsolatos piktogramok megismerése.
7. A közlekedés szereplőinek felelőssége.
8. A gyalogos közlekedés szabályainak pontos ismerete és betartása.
9. A járművek vezetéséhez szükséges feltételek ismerete és betartása (jogosítvány, és képzettség nélkül nem vezethet járművet).
10. Kerékpározás közben kötelező a közlekedési szabályok betartása.

Tanulói tevékenységek

1. Különböző léptékű térképeken tájékozódás, adott helyszín
2. megkeresése, meghatározása a szokásos közlekedési útvonalak áttekintése.
3. Idegenforgalmi kiadványok, fotóalbumok, nézegetése, atlasz, feladatlap, tankönyvhasználat.

4. Munka homokasztalon vagy színes gyurmával, terepasztal használata, filmek megtekintése és megvitatása. 5. Tanulmányi kirándulás (a tágabb lakókörnyezet megismerése). 6. Prospektusok, szórólapok, plakátok gyűjtése, táblók készítése. 7. Tankönyvhasználat, feladatlapok kitöltése, utazás különféle járműveken. 8. Szituációs gyakorlatok. 9. A szabályok biztos ismerete és gyakorlása. 10. Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból? 11. Alternatív közlekedési lehetőségek. Kerékpáros közlekedés a 12. „KRESZ” parkban, illetve gyér forgalmú utcán. 13. Képek válogatása, csoportosítása (épületek funkciója, kora szerint). 14. Közlekedés fokozott önállósággal, az utazások megtervezése, a szükséges eszközök, előkészítése, ellenőrzése indulás előtt (igazolvány, pénz, bérlet, lakáskulcs, útravaló). 15. Közlekedési táblák, jelzések ismerete. 16. Helyzetgyakorlatok, filmek megtekintése, a szituációk megbeszélése. 17. Tanulmányi séta. 18. Balesetek megelőzése, szabályok betartása, ill. felelőtlen 19. közlekedés következményeivel kapcsolatos film megtekintése és megbeszélése. 20. Önálló közlekedés adott helyre, adott helyről.	
Fogalmak	ország, haza, főváros, nagyváros, lakóhely, domborzati, gazdasági, utca térkép, nevezetesség, turista, idegenforgalom, külföld, belföld, nemzeti büszkeség, Európai Unió (zászló, Himnusz), uniós jogok (munkavállalás, utazás), közlekedési szabály, segítség kérése, érvényes jegy, érvényes bérlet, megálló, állomások, pályaudvarok, információ, piktogramok, kicsinyítés, helymeghatározás, tájékozódás, körültekintés, megfontoltság, menetrend, menetidő, késés, útravaló, poggyász, helyjegy, jelzőtábla, KRESZ, kötelező betartani, büntetés, felelőtlen – felelős, közlekedési táblák, tájékoztató táblák felismerése, megnevezése, szabályos – szabálytalan, szabálysértés, büntetés, kerékpárral, kerékpározással kapcsolatos megnevezések, fogalmak

Témakör	3. Történelmi ismeretek – Társadalmi ünnepek	Javasolt óraszám: 32 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	3. Az ünnepek tartalmát és jelentőségét ismerni. 4. A körülötte zajló politikai és társadalmi eseményeket figyelemmel kíséreni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Tájékozódni a régmúlt, és a jelen eseményeiben.
2. A tanult történelmi eseményeket és személyeket ismerni.
3. Ismerni az ünnepek tartalmát és jelentőségét.
4. Külsőségeiben és tartalmában is képes ünnepelni.
5. Segítséggel észre venni a környezetében lévő tárgyak, eszközök körében is a változást (számítógép, telefon, háztartási gépek korszerűsödése).

Fejlesztési ismeretek

1. A tanult történelmi ismeretek felszínen tartása (történelmi korok régmúlttól napjainkig).
2. Tájékozódás az időszalagon.
3. A történelmi korokhoz kapcsolható helyszínek, épületek megismerése, az eseményhez kapcsolható személyek, népcsoportok megnevezése.
4. Piramisok – fáraók - egyiptomi kultúra, Róma – pápaság – kereszténység – templomok, szobrok, képek, ünnepek,
5. Hősök tere – szobrok, a magyarság híres vezérei, királyai, a kapcsolódó események.
6. Parlament – az országgyűlés tagjainak munkája, választása, az ország működése, törvényhozás).
7. Közlekedési Múzeumban a közlekedési eszközök fejlődése, változása (esetleg utazás „nosztalgia járművön”).
8. Múzeum, skanzen meglátogatása (felkészülés a látnivalókról, melyik korban készült pl. épület, milyen munkát végeztek az ott élő emberek, milyen volt a ruházatuk stb.)
9. Napjainkban lezajló társadalmi események figyelemmel kísérése (választások: képviselők –országgyűlési-, önkormányzati-, európai parlamenti).
10. Ünnepek csoportosítása.
11. Szokások, normák (öltözködés, terítés, történelmi-, naptárismeret).

Tanulói tevékenységek

1. Képválogatás adott eseményekkel kapcsolatban, történelmi személyek felismerése tetteik, tulajdonságaik alapján.
2. Könyvek, feladatlapok használata.
3. Irányított beszélgetés.
4. Történelmi eseményekről, személyekről filmrészletek, filmek, leírások megismerése, a kapcsolódó ismeretek rendszerezése, összefoglalása.
5. Adott korokkal kapcsolatos jelmezek, jellegzetes tárgyak készítése, szerepjáték.
6. Az ipar, közlekedés régi eszközeiről képek, rajzok gyűjtése, tabló készítése.
7. Albumok, szórólapok, képek, internetről gyűjtött anyag. Tanulmányi kirándulás.
8. Néhány országosan ismert vezető nevének, funkciójának ismerete.
9. Az érintett személyek felismerése, megnevezése.
10. Aktív részvétel ünnepeken (műsor készítése, szerep vállalása, dekoráció készítése, az elkészült műsor, szereplés rögzítése, a felvétel megtekintése és véleményezése, hibák és a jól sikerült részek bírálata).

Fogalmak	történelem, nemzet, haza, vallás, összetartozás, emlékezet, hagyomány, politikai berendezkedéssel kapcsolatos fogalmak (parlamentáris demokrácia, nemzeti jelképeink), egyházi, nemzeti, állami, családi, társadalmi, ünnepek, történelem, nemzet, haza, vallás, összetartozás, emlékezet, hagyomány, politikai berendezkedéssel kapcsolatos fogalmak: (alkotmány, parlamentáris demokrácia), feltaláló, kísérlet, elavult, egyházi, nemzeti, állami, családi, társadalmi ünnepek
-----------------	---

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	Annak tudatosítása, hogy a személyes adatok kiadása, és az aláírás felelősséggel jár, személyes dokumentumait épségben kell őriznie. Ünnepeink ismerete külsőségeiben és tartalmában, az ünnepi alkalmakra készülés lelkesen és aktívan. A közlekedési és a balesetvédelmi szabályok ismerete, és annak elfogadása, hogy tudás, és engedély nélkül járművet vezetni tilos!
---	---

Környezet- és egészségvédelem

(Természettudomány)

9. évfolyam

Heti 2 óra

A környezet- és egészségvédelem tantárgy célja az általános iskolában elsajátított ismeretek koncepcionális folytatásaként tovább mélyíteni a tanulók ismereteit az emberi szervezet működésével kapcsolatban. A tanulók fokozatosan, egyre önállóbban figyelik meg és értékelik testük működését, felismerik az egészségre káros, veszélyes helyzeteket, védik egészségüket és ismerik a betegség esetén követendő magatartásformákat.

A tantárgy kiemelten foglalkozik az egészséges életmód témakörével, a felnőtt élet legfontosabb természetes testi, lelki folyamataival, a kulturált megjelenés, ápoltság és egészségmegtartás fontosságával. A tantárgy tanítása során különösen hangsúlyos az élő és élettelen természeti környezet összefüggéseinek, folyamatainak elmélyítése, kapcsolatának dinamikája az emberi környezettel. A tantárgy tanítása során eléri, hogy a tanulók felismerjék mindennapi életükben az élő és élettelen környezet hatásait szervezetükre, feladataikra, munkájukra.

A tantárgy nagy szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén a természetben és az emberi létezésben előforduló másság megismerésében, elfogadásában.

Önismeret és társas kultúra fejlesztési területen az egészséges lelki egyensúly megtartásában fontos szerepet játszó érzelmi, hangulati jelek felismerésében, kontrolljának alakításában.

Testi és lelki egészségre nevelés területén támogatja a tanuló egészséges életmódra törekvését, amely alapját képezi a kiegyensúlyozott felnőtt életnek és megteremti a káros szenvedélyek kerülésének tudatosulását.

A fenntarthatóság és környezettudatosság fejlesztési terület ismeretei bővülnek az élő és élettelen természet szépségeinek és egyensúlyának megismerése közben, amely hangsúlyozza az önálló élettér kialakításának és

megóvásának igényét.

A tanulók az anyanyelvi kompetenciaterületen önmaguk és környezetük megfigyelésével fejlődnek a szervezetet érő külső és belső hatások, igények megfogalmazásában, jelzésében.

A természettudományos és technikai kompetenciaterületen mélyülnek a tanulók ismeretei a gyakorlatias természettudományos, különösen a mindennapi háztartásban vagy egyszerű munkavégzésben fontos jelenségek körében.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén a tanuló nyitottá válik az őt körül vevő környezet szépségeinek befogadására.

Témakör	1. Az emberi test	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Felismerni, (magán) megmutatni testrészeit, segítséggel a tanult belső szervek helyét. 2. A betegséggel szembeni félelmet leküzdeni. 3. Felnőttekhez, orvosához bizalommal fordulni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Megnevezni és megmutatni érzékszerveit, azok kíméletes használatát, a segédeszközök megfelelő alkalmazását.
2. Felismerni magán a testrészeket, segítséggel a tanult belső szerveket.
3. Kérdésre kiválasztani és megnevezni a kérdezett csontot (csigolya, borda), megmutatni magán a főbb izmokat.
Megmutatni magán a szívét, a vérnyomásmérőt ismerni, a vérnyomásmérést eltérni.
4. Ismerni, hogy a tüdő a mellkasban foglal helyet, a tüdőszűrősen szükség szerint részt venni.
5. Segítséggel feleleveníteni a táplálék útját.
6. A vesék, húgyhólyag, vizelet szerepét (méregtelenítés) megérteni.
7. Ismerni, hogy az agy a koponyában van, sportolás közben a fejet óvni kell.

8. A testen megjelenő állandó változást tudomásul venni.
9. Az orvosi beavatkozással szembeni félelmet leküzdeni.
10. Tudni, hogy a gyógyszereket csak az orvosi és gyógyszerészi utasításnak megfelelően szabad bevenni (mennyiségi és időbeli utasítások).
11. Ismerni a balesetveszélyes helyzeteket, és tudatosan kerülni azokat.
12. Tudni, hogy a szükséges odafordulás, segítségnyújtás természetes és ez kötelességünk.

Fejlesztési ismeretek

13. Testrészeink.
14. Testünk vázrendszere, a gerinc.
15. Testünk izomrendszere.
16. Belső szerveink.
17. A szív.
18. A tüdő.
19. Az emésztőrendszer.
20. A kiválasztás.
21. Az agy a gondolkodás szerve.
22. Érzékszerveink és védelmük.
23. Az emberi test változásai az idő múlásával (méhen belüli élet a születésig, életkorszakok szerinti változások újszülött, csecsemő, kisgyermek, kamaszkor, fiatal felnőtt,időskor).
24. Betegségek (gyermekkori fertőző betegségek, szervi betegségek pl. vérnyomás, gyomorbetegség, cukorbetegség stb.)
25. Orvosi ellátás rendszere, körzeti – szakorvosi – kórházi betegellátás.
26. Gyógyszerek szerepe. A gyógyszerek haszna és veszélyei.
27. Az öngyógyszerezés elkerülése, gyógyszerek tárolása.
28. Balesetvédelem – balesetek elkerülése – teendők balesetek esetén, elsősegélynyújtás, sebkötözés.
29. Orvosi ügyelet, mentőkocsi.
30. Veszélyes helyzetek elkerülése.
31. Biztonságos sportolás és munka.

Tanulói tevékenységek

1. Három fő testrész megnevezése, bemutatása.
2. A csontváz, izom, tüdő, szív, gyomor felismerése.
3. Csontvázon a koponya, gerincoszlop, bordák és végtagcsontok bemutatása.
4. A gerinc megkeresése a csontvázon, egy csigolya megmutatása külön.
5. A tanult főbb izmok megmutatása először szemléltetőeszközön, majd saját magán.
6. A szív helyének bemutatása magán, pulzusmérés, a vérnyomásmérő bemutatása.
7. A tüdő helyének megmutatása, beszélgetés a levegő útvjáról (a dohányzás káros hatása).
8. Beszélgetés a táplálék útvjáról és az emésztésről.
9. A vesék és a húgyhólyag bemutatása szemléltető figurán (ábrán).
10. Az agy helyének megbeszélése a koponyában, beszélgetés az agyról (gondolkodás szerve).
11. Beszélgetés az érzékszervekről, és azok védelméről (a segédeszközök funkciója, használata, karbantartása – szemüveg, hallókészülék, fogpótlás).
12. Játékos gyakorlatok a fül, illetve szem kiiktatásával.
13. Képek és makettek a fejlődési folyamatról, a magzati lét megvitatása, az élet fontosságának megértése.
14. A különböző életkori szakaszok jellemzői, a sebezhetőség, és segítségre szorulás hangsúlyozása: - csecsemő tehetetlen,
15. táplálásra, állandó törődésre szorul, - iskoláskor tanulás, edzett
16. test, fokozódó terhelés, - felnőttkor: munkabírás, gondoskodás a családról és önmagáról, - öregkor ellátást, törődést igényel.
17. A tanult ismeretek rendszerezése.
18. Könyvek, szórólapok beszerzése, tanulmányozása a
19. betegségekről, tünetek megbeszélése, emlékek felidézése saját betegségről.
20. Orvosi rendelőben tanulmányi séta, eszközök megtekintése, kipróbálása (vérnyomásmérés, vércukor vizsgálat, tüdőszűrés).
21. A gyógyszerek szedéséről pontos ismeretek a használati- és orvosi utasítások megtartásának fontossága.
22. Munkahelyi, játszótéri, háztartási és közlekedési balesetek bemutatása,

példák saját tapasztalatból, ill. filmek. 23. Szerepjáték (orvosi vizsgálat, panasz megfogalmazása, baleset, telefonálás, teendők baleset esetén).	
Fogalmak	fej, törzs, végtagok, tüdő, szív, gyomor, belek, végbél, koponya, gerincoszlop, arckoponya, gerinc, csigolya, agykoponya, borda, végtag, csontok, izomszív, vérkeringés, alacsony és magas vérnyomás, tüdő, légzés, táplálkozás, emésztés, vesék, húgyhólyag, vizelet, méregtelenítés, agy, szem (látás), szemüveg, fül (hallás), hallókészülék, orr (szaglás) veszélyhelyzetek (füst). Magzat, magzatvíz, embrió, újszülött, csecsemő, fogalmak és a felmerülő megnevezések. Betegségek megnevezése, terápiák megnevezése. Orvosi vizsgálattal kapcsolatos fogalmak, eszközök, eljárások megnevezése. Gyógyszerezéssel kapcsolatos megnevezések és fogalmak (kapszula, kúp, tableta, injekció, mérgező, veszélyes, adagolás), vérzéscsillapítás, elsősegély, veszélyes – veszélytelen – biztonságos,

Témakör	2. Egészségmegőrzés - Egészséges életmód	Javasolt óraszám: 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. Tudatosítani, hogy a testi tulajdonságok változása természetes. 2. Az egészség megőrzése érdekében a helyes táplálkozást és a kapcsolatos ismereteket, teendőket kívánatos szem előtt tartani.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Magát és csoporttársait testalkat szempontjából jellemezni. 2. Tudni, hogy a fertőző betegségek bizonyos tünetekkel járhatnak. 3. Tudni, hogy a menstruáció természetes folyamat és ilyenkor még nagyobb gondot kell fordítani a tisztálkodásra. 4. Megismerni a legszükségesebb kozmetikumokat, és megtanulni azok helyes használatát. 5. Ismerni, hogy a jó étrend a „mindenből egy keveset” elven alapul. 6. Irányítással összeállítani korosztályának megfelelő, tápláló, egészséges heti

étrendet (reggeli, ebéd, vacsora).

7. Tudni, hogy vannak szervezetünkre veszélyes anyagok, melyek fogyasztását kerülni kell.
8. Ismerni, hogy a szenvedélybetegség nemcsak saját magukat a betegeket, hanem a környezetét is tönkreteszi.
9. Tudni, hogy a gyógyszereket az előírásnak megfelelően kell tárolni és alkalmazni.

Fejlesztési ismeretek

1. A fertőző betegségek tünetei, megelőzés, kezelés, gyógyítás.
3. Serdülőkori változások: nemek közti különbségek. Lányok (havi ciklus), fiúk (nemi érése).
4. Leleki változások.
5. Testápolás
6. Testi higiénia (pattanásos bőr, hajzsírosodás). Fog és szájápolás. Hajápolás. Körömápolás- a körömvágás veszélyei. (Észrevenni, ha rendezetlen a körme és segítséget kérni körme levágásához.)
7. A táplálkozás és a mozgáskultúra hatása az egészségre.
8. Táplálkozás - zöldség és gyümölcsfogyasztás.
9. Táplálkozás - tejtermékek.
10. Táplálkozás - húsfogyasztás.
11. Táplálkozás - édességek.
12. Elhízás – diéta. Testedzés.
13. Táplálkozási szokások. Küzdjünk az elhízás ellen diétával és testmozgással.
14. Káros szenvedélyek (dohányzás, alkohol, bódító hatású szerek, játékfüggőség, testképzavarok) kialakulásának megelőzése.
15. Gyógyszerek kettős hatása, a túlzott gyógyszerfogyasztás hátrányai.
16. A gyógyszerek megfelelő tárolása (szavatosság, zárható tárlóhely).
17. Élelmiszerekben lévő tartósítószer (érzékenység feltárása, tudatosítása – liszt-, tejérzékenység).
18. Egészségünkre veszélyes anyagok tudatos kerülése.

Tanulói tevékenységek

1. Beszélgetés az eddig tanult fertőző betegségekről s azok tüneteiről (láz, kiütés, hányás).

2. Beszélgetés: - a női és férfi test különbségéről, - női nem, hím nem (a nemek közötti eltérések), hormonális változások. A felnőtt kor, testünk változásai.
3. Fényképek válogatása adott szempontok szerint.
4. Beszélgetés az érzékenységről, sértődékenységről, hirtelen támadt haragról (összefüggések megtalálása a táplálkozás, a hangulat, a közérzet között). Szerepjáték.
5. Az ápoltságot feltétele az ápoltságot fogazat, a frissen mosott, szépen megfésült haj (bőrünk, hajunk megfigyelése, figyelemfelhívás az ápolásra).
6. Látogatás illatszerboltban, fodrásznál, kozmetikai szalonban.
7. Serdülőkori, kamaszkori tisztálkodási szokások felsorolása.
8. Testápoló szerek felismerése, kiválasztása.
9. Képek válogatása, csoportosítása külső megjelenés szerint (ideális alkat, kövér, beteg, sovány), életmód szerint (kirándul, sportol, heverészik).
10. Látogatás csarnokban, piacon, gyümölcs, zöldség csoportosítása a vitamin, hasznos tápanyagtartalom és felhasználási módok
11. alapján.
12. Tejtermékek felismerése és megnevezése gyakorlatban az árusító helyen, felhasználási módok, a fogyasztás előnyei, a termékekben lévő pozitív tartalom miatt.
13. Húsáruk felsorolása (miből készül, húsfeldolgozás, konyhai
14. elkészítés), a különböző húsféleségekre jellemző tulajdonságok (csirkehús – könnyű, nem hizlal, zsíros sertéshús – vigyázni kell, mert túlzott fogyasztása káros az egészségre stb.) csoportosítása.
15. Szavatosság, elkészítési módok.
16. Kedvenc ételek hozzávalói, elkészítési módja, ételreceptek (táplálkozási zavarok).
17. Beszélgetés az édességek fajtáiról, előnyeikről, hátrányaikról (hízás, fogszuvasodás).
18. Beszélgetés az elhízásról, gyomorrontásról.
19. Az eddig tanultak átismétlése, étrend készítése.
20. Az elhízás elleni gyógymódok felsorolása.
21. Beszélgetés a dohányzás, alkohol, kábítószer hatásairól, a túlzott gyógyszerfogyasztásról, és azok következményeiről.
22. Beszélgetés a tartósítószerrel, mint veszélyforrással (tartósítószer-allergia).
23. Séta gyógyszertárban, gyógynövényüzletben.

24. Plakátok, szórólapok, tájékoztató füzetek gyűjtése adott témával kapcsolatban.)

Fogalmak	fertőzés, tünet, védőoltás, menstruáció (és a témával kapcsolatos fogalmak), tisztálkodás, kozmetikumok, pattanás, bőrápolás, arcszesz, sampon, fogkefe (krém), fodrász, körömmolló, reszelő, étrend, zsírszegény táplálkozás, édesség, elhízás, edzőterem, testmozgás, diéta, dohányzás, alkoholfogyasztás, kábítószer, gyógyszer, recept, gyógyszertár, patika, zöldség-gyümölcs, piac, csarnok, zöldséges, főzelék, nyers, párolt, sült, főzött, vitamin, friss tej, tartós tej, hús, felvágott, nyers, főtt, sült, füstölt, friss hús, tartósítás, szavatosság, romlott, cukorbetegség, örömforrás, mértékletesség, étvágy, étvágytalanság, hízásra való hajlam, helyes táplálkozás, megelőzés, tartósítószer, konzerv allergia, természetes tartósító anyagok, természetes konzerválás,
-----------------	--

Témakör	3. Élő természet – Élőlények és környezetük	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. Ismerni a növények és állatok élőhelyeit, táplálkozását, hasznát. 2. Felelősséget érezni a gondozására bízott növényekért, állatokért.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. A természet sokszínűségéről ismereteket szerezni. 2. Tájékozódni a tanult ismeretek alapján kis segítséggel a térképen, könyvekben. 3. Tájékozottság a növények és állatok élőhelyei, táplálkozása, haszná körében, segítséggel következtetéseket levonni a növények, állatok életmódja alapján. 4. Felelősséget érezni a gondozására bízott növényekért és állatokért. 5. Lehetőségei szerint óvni környezetét élővilágát. 6. Változatos táplálkozás szükségességét megérteni. Fejlesztési ismeretek 1. Növények, állatok, emberek jellemző tulajdonságai (földrészekén élő

emberek bőrszín és arcforma alapján különböznek csak tőlünk).

2. A környezet hatása az élőlényekre, összefüggések felfedezése.
3. Szárazföldi-, vízi életmód (édesvízi – sósvízi) növények és állatok legfontosabb jellemzői az életmód alapján.
4. A föld tájainak növényei, állatai, sarkvidék, hegyvidék, sivatag, őserdő, stb.
5. Növények és állatok tartásának szabályai (hobby állatok).
6. Az ember szerepe az élő természet megóvásában.
7. Az élő természetről tanult ismeretek rendszerezése.
8. Összefüggések felismerése, következtetések levonása.
9. A környezet és az élőlények egymásra gyakorolt hatása.
10. Tápláléklánc.
11. Az ember környezetre gyakorolt hatása.
12. Környezetvédelem.
13. Védett környezet. Nemzeti parkok.
14. Környezetvédő programok.

Tanulói tevékenységek

1. Fotóalbumok, videók, TV műsorok megtekintése megfigyelési szempontok adásával a tapasztalatok megbeszélése, következtetések levonása.
2. Csoportosítás, rendszerezés, következtetés: pl. szárazföldi tüdővel lélegzik, vízi: kopolyúval lélegzik, a tápláléknak megfelelő fogazat, csőr alakult ki, a táplálékszerzéshez szükséges alkat pl. zsiráfnek hosszú a nyaka, magasról kell a táplálékot legelni, vízi állatok bőre síkos, hogy az úszás könnyebb legyen stb.
3. Tájak és jellegzetes élőlények (összefüggés az éghajlat és a növény- és állatvilág között).
4. Képes „tápláléklánc” összeállítása.
5. Anyaggyűjtés, beszélgetés, csoportosítás, válogatás.
6. Tanulmányi séta és kirándulás a szűkebb lakóhely és az ország eltérő adottságú tájain (pl. hegyvidék, síkság, ipari, ill. mezőgazdasági területek).
8. A tapasztalatok rendszerezése.
9. Képek készítése, gyűjtése adott témákra, az élmények megjelenítése (rajzok, festmények, tablók).
10. Tanulmányi séták (állatkert, erdő, park, kertészet, botanikus kert, a vadas park,

állatkereskedés, tanya, házi kert). 11. Rajzos írásos és egyéb alkotás „élménybeszámoló” készítése élmények alapján (képes albumok), adott szempontok szerinti csoportosítások, képrendezések, tablók készítése. 12. Feladatlapok megoldása. 13. Személyes beszámolók a házi kedvencek tartásáról.	
Fogalmak	bórszín, arcberendezés, növényevő, húsevő, hasznos, kártevő, mérgező, tápláléklánc, Nemzeti park, állatvédelem, állatorvos, felelősség, veszély, védőoltás,

Témakör	4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. A tisztaságra vigyázni, környezetének védelmét, szépítését megtanulni. Alapszinten ismerni a víz szerepét a háztartásban és az élet egyéb területein. Környezetében tisztaságot és rendet tartani.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek	
1. A víz éltető és romboló hatásait ismerni. 2. Az iható és nem iható vízre vonatkozó feliratokat, ábrázolásokat (az „ivóvíz” és a” nem ivóvíz” jelző feliratokat felismerni) és a kapcsolatos teendőket ismerni. 3. Tudni, hogy a szélnek különböző fokozatai vannak, ez lehet romboló és az embert segítő erő. 4. Ismerni és elmondani, hogy milyen szabályokat kell betartani a háztartásban keletkező tűz megelőzésére. 5. Tudni, hogy vannak elemi csapások, amikkel szemben tehetetlen az ember, és vannak olyanok, aminek saját maga az okozója. 6. Ismerni, hogy vannak a világnak olyan pontjai, ahol gyakoriak a földrengések, vulkánok. 7. Megtanulni szűkebb- és tágabb környezetében tisztaságot, rendet tartani. 8. Környezetében lévő fűtőberendezés, háztartási gépek rendeltetésszerű, balesetmentes, környezetkímélő használatát elsajátítani. 9. Észrevenni az elhasználódott levegőt, és megtanulni a szellőztetést.	

10. Levegőzésre alkalmas helyeket és a közelben lévő kirándulóhelyeket ismerni lakóhelyén.
11. A szelektív hulladékgyűjtés szabályait és annak fontosságát ismerni.

Fejlesztési ismeretek

1. A természet erői: víz, szél, tűz.
2. Természeti katasztrófák, földrengés, vulkánok.
3. Küzdelem a természet erői ellen.
4. Tiszta víz (ivóvíz – szennyezett víz, a szennyezett víz fogyasztásának veszélyessége).
5. Tiszta levegő (légszennyezők – megelőzés).
6. Tiszta környezetünk.
7. Szelektív hulladékgyűjtés- veszélyes hulladékok.
8. Hulladék újrahasznosítás.

Tanulói tevékenységek

1. Beszélgetés képek alapján a víz szerepéről, veszélyeiről életünkben (körforgás- rajzos feladatlap kitöltése).
2. Felolvasás vagy beszélgetés kapcsán a tűz kultúrtörténeti vonatkozásainak meghallgatása.
3. Tankönyv képeinek értelmezése.
4. Beszélgetés a szellő – szél – orkán - szélvész különbségeiről.
5. Beszélgetés a természeti katasztrófákról, a földrengés lényegének alapszintű bemutatása.
6. Egy tűzhányó bemutatása képről, elemi szintű magyarázattal kísérve.
7. Beszélgetés a természeti és az ember által okozott katasztrófákról.
8. A tankönyv képeinek értelmezése.
9. Biztonsági intézkedések a természeti katasztrófák elkerülése érdekében.
10. Tankönyvi ábrák segítségével a tiszta víz kritériumainak megállapítása.
11. Tankönyvi ábrák segítségével a tiszta levegő ismérveinek felsorolása.
12. Beszélgetés, tabló készítése a víz, a levegő tisztán tartásáról, a szennyezés káros hatásairól.
13. Beszélgetés a szelektív hulladékgyűjtés fontosságáról.
14. Hulladékok csoportosítása.

15. Néhány példa említése az újra felhasznált hulladék feldolgozására.
16. Beszélgetés a környezetünk tisztábbá tételéről, gyakorlati megfigyelés az iskolában, szemétszedés.
17. Példák ismertetése az újra felhasznált hulladék feldolgozására, képek, termékek gyűjtése

Fogalmak	víz, árvíz, szellő, szél, orkán, szélvész, hurrikán, katasztrófa, földrengésjelző, földrengés, vulkán, láva, tűzhányó, környezetvédelem, tiszta (iható) víz, ásványvíz, esővíz, ipari víz, szennyvíz, tiszta levegő, friss és használt levegő, szellőztetés, légkondicionálás, mezőgazdaság, aszály, öntözés, árvíz, hóolvadás, jégeső, tűz, ősemlék, kemence, kályha, tábortűz, tűzvész, tűzoltás, tűzvédelem, karácsonyfa tűz, elektromos tűz. Természeti katasztrófák: földrengés, árvíz, tornádó, tájfun, lavina, erdőtűz, ciklon, szélvihar, villámcsapás, aszály, éhínség, Ember által okozott: vegyi katasztrófa, atomkatasztrófa, tűzveszély, természeti katasztrófák, óvintézkedések. Légszennyeződés, gőz, gáz, pára. Környezetvédelem, zöldek, aktivisták, tüntetés. Hulladékok csoportosítása, hulladék újrahasznosítása, papír, fém, műanyag alapú hulladékok.
Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló ismeri 1. az emberi test felépítését, működését, az egészségmegőrzés módját és szükségességét, 2. az egészséges táplálkozás és az egészséges életmód jelentőségét, 3. alapszinten a háztartásokban és az élet egyéb területein a víz szerepét és a természet erőit, hatását, 4. a természetvédelem alapjait, 5. a tiszta, egészséges környezet megteremtése érdekében szükséges teendőket.

Környezet- és egészségvédelem

(Természettudomány)

10. évfolyam

Heti 2 óra

Témakör	1. Az emberi test	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Felismerni, (magán) megmutatni testrészeit, segítséggel a tanult belső szervek helyét. 2. A betegséggel szembeni félelmet leküzdeni. 3. Felnőttekhez, orvosához bizalommal fordulni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Megnevezni és megmutatni érzékszerveit, azok kíméletes használatát, a segédeszközök megfelelő alkalmazását.
2. Felismerni magán a testrészeket, segítséggel a tanult belső szerveket.
3. Kérdésre kiválasztani és megnevezni a kérdezett csontot (csigolya, borda), megmutatni magán a főbb izmokat.
 - a. Megmutatni magán a szívét, a vérnyomásmérőt ismerni, a vérnyomásmérést eltérni.
4. Ismerni, hogy a tüdő a mellkasban foglal helyet, a tüdőszűrésen szükség szerint részt venni.
5. Segítséggel feleleveníteni a táplálék útját.
6. A vesék, húgyhólyag, vizelet szerepét (méregtelenítés) megérteni.
7. Ismerni, hogy az agy a koponyában van, sportolás közben a fejet óvni kell.
8. A testen megjelenő állandó változást tudomásul venni.
9. Az orvosi beavatkozással szembeni félelmet leküzdeni.
10. Tudni, hogy a gyógyszereket csak az orvosi és gyógyszerészi utasításnak megfelelően szabad bevenni (mennyiségi és
 - a. időbeli utasítások).
11. Ismerni a balesetveszélyes helyzeteket, és tudatosan kerülni azokat.
12. Tudni, hogy a szükséges odafordulás, segítségnyújtás természetes és ez

kötelességünk.

Fejlesztési ismeretek

1. Testrészeink.
2. Testünk vázrendszere, a gerinc.
3. Testünk izomrendszere.
4. Belső szerveink.
5. A szív.
6. A tüdő.
7. Az emésztőrendszer.
8. A kiválasztás.
9. Az agy a gondolkodás szerve.
10. Érzékszerveink és védelmük.
11. Az emberi test változásai az idő múlásával (méhen belüli élet a születésig, életkorszakok szerinti változások újszülött, csecsemő, kisgyermek, kamaszkor, fiatal felnőtt,időskor).
12. Betegségek (gyermekkori fertőző betegségek, szervi betegségek pl. vérnyomás, gyomorbetegség, cukorbetegség stb.)
13. Orvosi ellátás rendszere, körzeti – szakorvosi – kórházi betegellátás.
14. Gyógyszerek szerepe. A gyógyszerek haszna és veszélyei.
15. Az öngyógyszerezés elkerülése, gyógyszerek tárolása.
16. Balesetvédelem – balesetek elkerülése – teendők balesetek esetén, elsősegélynyújtás, sebkötözés.
17. Orvosi ügyelet, mentőkocsi.
18. Veszélyes helyzetek elkerülése.
19. Biztonságos sportolás és munka.

Tanulói tevékenységek

1. Három fő testrész megnevezése, bemutatása.
2. A csontváz, izom, tüdő, szív, gyomor felismerése.
3. Csontvázon a koponya, gerincoszlop, bordák és végtagcsontok bemutatása.
4. A gerinc megkeresése a csontvázon, egy csigolya megmutatása külön.
5. A tanult főbb izmok megmutatása először szemléltetőeszközön, majd saját magán.
6. A szív helyének bemutatása magán, pulzusmérés, a vérnyomásmérő

bemutatása.

7. A tüdő helyének megmutatása, beszélgetés a levegő útjáról (a dohányzás káros hatása).
8. Beszélgetés a táplálék útjáról és az emésztésről.
9. A vesék és a húgyhólyag bemutatása szemléltető figurán (ábrán).
10. Az agy helyének megbeszélése a koponyában, beszélgetés az agyról (gondolkodás szerve).
11. Beszélgetés az érzékszervekről, és azok védelméről (a segédeszközök funkciója, használata, karbantartása – szemüveg, hallókészülék, fogpótlás).
12. Játékos gyakorlatok a fül, illetve szem kiiktatásával.
13. Képek és makettek a fejlődési folyamatról, a magzati lét megvitatása, az élet fontosságának megértése.
14. A különböző életkori szakaszok jellemzői, a sebezhetőség, és segítségre szorulás hangsúlyozása: - csecsemő tehetetlen,
15. táplálásra, állandó törődésre szorul, - iskoláskor tanulás, edzett
16. test, fokozódó terhelés, - felnőttkor: munkabírás, gondoskodás a családról és önmagáról, - öregkor ellátást, törődést igényel.
17. A tanult ismeretek rendszerezése.
18. Könyvek, szórólapok beszerzése, tanulmányozása a
19. betegségekről, tünetek megbeszélése, emlékek felidézése saját betegségről.
20. Orvosi rendelőben tanulmányi séta, eszközök megtekintése, kipróbálása (vérnyomásmérés, vércukor vizsgálat, tüdőszűrés).
21. A gyógyszerek szedéséről pontos ismeretek a használati- és orvosi utasítások megtartásának fontossága.
22. Munkahelyi, játszótéri, háztartási és közlekedési balesetek bemutatása, példák saját tapasztalatból, ill. filmek.
23. Szerepjáték (orvosi vizsgálat, panasz megfogalmazása, baleset, telefonálás, teendők baleset esetén).

Fogalmak	fej, törzs, végtagok, tüdő, szív, gyomor, belek, végbél, koponya, gerincoszlop, arckoponya, gerinc, csigolya, agykoponya, borda, végtag, csontok, izomszív, vérkeringés, alacsony és magas vérnyomás, tüdő, légzés, táplálkozás, emésztés, vesék, húgyhólyag, vizelet, méregtelenítés, agy, szem (látás), szemüveg, fül (hallás), hallókészülék, orr (szaglás) veszélyhelyzetek (füst). Magzat, magzatvíz, embrió, újszülött, csecsemő, fogalmak és a felmerülő megnevezések. Betegségek megnevezése, terápiák megnevezése. Orvosi vizsgálattal kapcsolatos fogalmak, eszközök, eljárások megnevezése. Gyógyszerezéssel kapcsolatos megnevezések és fogalmak (kapszula, kúp, tableta, injekció, mérgező, veszélyes, adagolás), vérzéscsillapítás, elsősegély, veszélyes – veszélytelen – biztonságos,
-----------------	---

Témakör	2. Egészségmegőrzés - Egészséges életmód	Javasolt óraszám: 22 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	3. Tudatosítani, hogy a testi tulajdonságok változása természetes. 4. Az egészség megőrzése érdekében a helyes táplálkozást és a kapcsolatos ismereteket, teendőket kívánatos szem előtt tartani.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Magát és csoporttársait testalkat szempontjából jellemezni. 2. Tudni, hogy a fertőző betegségek bizonyos tünetekkel járhatnak. 3. Tudni, hogy a menstruáció természetes folyamat és ilyenkor még nagyobb gondot kell fordítani a tisztálkodásra. 4. Megismerni a legszükségesebb kozmetikumokat, és megtanulni azok helyes használatát. 5. Ismerni, hogy a jó étrend a „mindenből egy keveset” elven alapul. 6. Irányítással összeállítani korosztályának megfelelő, tápláló, egészséges heti étrendet (reggeli, ebéd, vacsora). 7. Tudni, hogy vannak szervezetünkre veszélyes anyagok, melyek fogyasztását kerülni kell. 8. Ismerni, hogy a szenvedélybetegség nemcsak saját magukat a betegeket, hanem

a környezetét is tönkreteszi.

9. Tudni, hogy a gyógyszereket az előírásnak megfelelően kell tárolni és alkalmazni.

Fejlesztési ismeretek

1. A fertőző betegségek tünetei, megelőzés, kezelés, gyógyítás.
2. Serdülőkori változások: nemek közti különbségek. Lányok (havi ciklus), fiúk (nemi érése).
3. Lelki változások.
4. Testápolás
5. Testi higiénia (pattanásos bőr, hajzsírosodás). Fog és
 - a. szájápolás. Hajápolás. Körömápolás- a körömvágás veszélyei. (Észrevenni, ha rendezetlen a körme és segítséget kérni körme levágásához.)
6. A táplálkozás és a mozgáskultúra hatása az egészségre.
7. Táplálkozás - zöldség és gyümölcsfogyasztás.
8. Táplálkozás - tejtermékek.
9. Táplálkozás - húsfogyasztás.
10. Táplálkozás - édességek.
11. Elhízás – diéta. Testedzés.
12. Táplálkozási szokások. Küzdjünk az elhízás ellen diétával és testmozgással.
13. Káros szenvedélyek (dohányzás, alkohol, bódító hatású szerek, játékfüggőség, testképzavarok) kialakulásának megelőzése.
14. Gyógyszerek kettős hatása, a túlzott gyógyszerfogyasztás hátrányai.
15. A gyógyszerek megfelelő tárolása (szavatosság, zárható tárolóhely).
16. Élelmiszerekben lévő tartósítószer (érzékenység feltárása, tudatosítása – liszt-, tejérzékenység).
17. Egészségünkre veszélyes anyagok tudatos kerülése.

Tanulói tevékenységek

1. Beszélgetés az eddig tanult fertőző betegségekről s azok tüneteiről (láz, kiütés, hányás).
2. Beszélgetés: - a női és férfi test különbségéről, - női nem, hím nem (a nemek közötti eltérések), hormonális változások. A felnőtt kor, testünk változásai.
3. Fényképek válogatása adott szempontok szerint.

4. Beszélgetés az érzékenységről, sértődékenységről, hirtelen támadt haragról (összefüggések megtalálása a táplálkozás, a hangulat, a közérzet között). Szerepjáték.
5. Az ápolts külső feltétele az ápolts fogazat, a frissen mosott, szépen megfésült haj (bőrünk, hajunk megfigyelése, figyelemfelhívás az ápolásra).
6. Látogatás illatszerboltban, fodrásznál, kozmetikai szalonban.
7. Serdülőkori, kamaszkori tisztálkodási szokások felsorolása.
8. Testápoló szerek felismerése, kiválasztása.
9. Képek válogatása, csoportosítása külső megjelenés szerint (ideális alkat, kövér, beteg, sovány), életmód szerint (kirándul, sportol, heverészik).
10. Látogatás csarnokban, piacon, gyümölcs, zöldség csoportosítása a vitamin, hasznos tápanyagtartalom és felhasználási módok
11. alapján.
12. Tejtermékek felismerése és megnevezése gyakorlatban az árusító helyen, felhasználási módok, a fogyasztás előnyei, a termékekben lévő pozitív tartalom miatt.
13. Húsárak felsorolása (miből készül, húsfeldolgozás, konyhai
14. elkészítés), a különböző húsfélésekre jellemző tulajdonságok (csirkehús – könnyű, nem hizlal, zsíros sertéshús – vigyázni kell, mert túlzott fogyasztása káros az egészségre stb.) csoportosítása.
15. Szavatosság, elkészítési módok.
16. Kedvenc ételek hozzávalói, elkészítési módja, ételreceptek (táplálkozási zavarok).
17. Beszélgetés az édességek fajtáiról, előnyeikről, hátrányaikról (hízás, fogszuvasodás).
18. Beszélgetés az elhízásról, gyomorrontásról.
19. Az eddig tanultak átismétlése, étrend készítése.
20. Az elhízás elleni gyógymódok felsorolása.
21. Beszélgetés a dohányzás, alkohol, kábítószer hatásairól, a túlzott gyógyszerfogyasztásról, és azok következményeiről.
22. Beszélgetés a tartósítószerrel, mint veszélyforrásról (tartósítószer-allergia)
23. Séta gyógyszertárban, gyógynövényüzletben.
24. Plakátok, szórólapok, tájékoztató füzetek gyűjtése adott témával kapcsolatban.

Fogalmak	fertőzés, tünet, védőoltás, menstruáció (és a témával kapcsolatos fogalmak), tisztálkodás, kozmetikumok, pattanás, bőrápolás, arcszesz, sampon, fogkefe (krém), fodrász, körömmolló, reszelő, étrend, zsírszegény táplálkozás, édesség, elhízás, edzőterem, testmozgás, diéta, dohányzás, alkoholfogyasztás, kábítószer, gyógyszer, recept, gyógyszertár, patika, zöldség-gyümölcs, piac, csarnok, zöldséges, főzelék, nyers, párolt, sült, főzött, vitamin, friss tej, tartós tej, hús, felvágott, nyers, főtt, sült, füstölt, friss hús, tartósítás, szavatosság, romlott, cukorbetegség, örömforrás, mértékletesség, étvágy, étvágytalanság, hízásra való hajlam, helyes táplálkozás, megelőzés, tartósítószer, konzerv allergia, természetes tartósító anyagok, természetes konzerválás,
-----------------	--

Témakör	3. Élő természet – Élőlények és környezetük	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	3. Ismerni a növények és állatok élőhelyeit, táplálkozását, hasznát. 4. Felelősséget érezni a gondozására bízott növényekért, állatokért.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek 1. A természet sokszínűségéről ismereteket szerezni. 2. Tájékozódni a tanult ismeretek alapján kis segítséggel a térképen, könyvekben Tájékozottság a növények és állatok élőhelyei, táplálkozása, haszná körében, segítséggel következtetéseket levonni a növények, állatok életmódja alapján. 3. Felelősséget érezni a gondozására bízott növényekért és állatokért. 4. Lehetőségei szerint óvni környezetét élővilágát. 5. Változatos táplálkozás szükségességét megérteni. Fejlesztési ismeretek 1. Növények, állatok, emberek jellemző tulajdonságai (földrészekén élő emberek bőrszín és arcforma alapján különböznek csak tőlünk). 2. A környezet hatása az élőlényekre, összefüggések felfedezése. 3. Szárazföldi-, vízi életmód (édesvízi – sósvízi) növények és állatok	

legfontosabb jellemzői az életmód alapján.

4. A föld tájainak növényei, állatai, sarkvidék, hegyvidék, sivatag, őserdő, stb.
5. Növények és állatok tartásának szabályai (hobby állatok).
6. Az ember szerepe az élő természet megóvásában.
7. Az élő természetről tanult ismeretek rendszerezése.
8. Összefüggések felismerése, következtetések levonása.
9. A környezet és az élőlények egymásra gyakorolt hatása.
10. Tápláléklánc.
11. Az ember környezetre gyakorolt hatása.
12. Környezetvédelem.
13. Védett környezet. Nemzeti parkok.
14. Környezetvédő programok.

Tanulói tevékenységek

1. Fotóalbumok, videók, TV műsorok megtekintése megfigyelési szempontok adásával a tapasztalatok megbeszélése, következtetések levonása.
2. Csoportosítás, rendszerezés, következtetés: pl. szárazföldi:.. tüdővel lélegzik, vízi: kopolyúval lélegzik, a tápláléknak megfelelő fogazat, csőr alakult ki, a táplálékszerzéshez szükséges alkat pl. zsiráfnek hosszú a nyaka, magasról kell a táplálékot legelni, vízi állatok bőre síkos, hogy az úszás könnyebb legyen stb.
3. Tájak és jellegzetes élőlények (összefüggés az éghajlat és a növény- és állatvilág között).
4. Képes „tápláléklánc” összeállítása.
5. Anyaggyűjtés, beszélgetés, csoportosítás, válogatás.
6. Tanulmányi séta és kirándulás a szűkebb lakóhely és az ország eltérő adottságú tájain (pl. hegyvidék, síkság, ipari, ill. mezőgazdasági területek). A tapasztalatok rendszerezése.
7. Képek készítése, gyűjtése adott témákra, az élmények megjelenítése (rajzok, festmények, tablók).
8. Tanulmányi séták (állatkert, erdő, park, kertészet, botanikus kert, a vadas park, állatkereskedés, tanya, házi kert).
9. Rajzos írásos és egyéb alkotás „élménybeszámoló” készítése élmények alapján (képes albumok), adott szempontok szerinti csoportosítások, képrende­zések,

tablók készítése. 10. Feladatlapok megoldása. 11. Személyes beszámolók a házi kedvencek tartásáról.	
Fogalmak	bőrszín, arcberendezés, növényevő, húsevő, hasznos, kártevő, mérgező, tápláléklánc, Nemzeti park, állatvédelem, állatorvos, felelősség, veszély, védőoltás,

Témakör	4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. A tisztaságra vigyázni, környezetének védelmét, szépítését megtanulni. Alapszinten ismerni a víz szerepét a háztartásban és az élet egyéb területein. Környezetében tisztaságot és rendet tartani.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek	
1. A víz életető és romboló hatásait ismerni. 2. Az iható és nem iható vízre vonatkozó feliratokat, ábrázolásokat (az „ivóvíz” és a” nem ivóvíz” jelző feliratokat felismerni) és a kapcsolatos teendőket ismerni. 3. Tudni, hogy a szélnek különböző fokozatai vannak, ez lehet romboló és az embert segítő erő. 4. Ismerni és elmondani, hogy milyen szabályokat kell betartani a háztartásban keletkező tűz megelőzésére. 5. Tudni, hogy vannak elemi csapások, amikkel szemben tehetetlen az ember, és vannak olyanok, aminek saját maga az okozója. 6. Ismerni, hogy vannak a világnak olyan pontjai, ahol gyakoriak a földrengések, vulkánok. 7. Megtanulni szűkebb- és tágabb környezetében tisztaságot, rendet tartani. 8. Környezetében lévő fűtőberendezés, háztartási gépek rendeltetésszerű, balesetmentes, környezetkímélő használatát elsajátítani. 9. Észrevenni az elhasználódott levegőt, és megtanulni a szellőztetést. 10. Levegőzésre alkalmas helyeket és a közelben lévő kirándulóhelyeket ismerni lakóhelyén.	

11. A szelektív hulladékgyűjtés szabályait és annak fontosságát ismerni.

Fejlesztési ismeretek

1. A természet erői: víz, szél, tűz.
2. Természeti katasztrófák, földrengés, vulkánok.
3. Küzdelem a természet erői ellen.
4. Tiszta víz (ivóvíz – szennyezett víz, a szennyezett víz fogyasztásának veszélyessége).
5. Tiszta levegő (légszennyezők – megelőzés)
6. Tiszta környezetünk.
7. Szelektív hulladékgyűjtés- veszélyes hulladékok.
8. Hulladék újrahasznosítás.

Tanulói tevékenységek

1. Beszélgetés képek alapján a víz szerepéről, veszélyeiről életünkben (körforgás- rajzos feladatlap kitöltése).
2. Felolvasás vagy beszélgetés kapcsán a tűz kultúrtörténeti vonatkozásainak meghallgatása.
3. Tankönyv képeinek értelmezése.
4. Beszélgetés a szellő – szél – orkán - szélvész különbségeiről.
5. Beszélgetés a természeti katasztrófákról, a földrengés lényegének alapszintű bemutatása.
6. Egy tűzhányó bemutatása képről, elemi szintű magyarázattal kísérve.
7. Beszélgetés a természeti és az ember által okozott katasztrófákról.
8. A tankönyv képeinek értelmezése.
9. Biztonsági intézkedések a természeti katasztrófák elkerülése érdekében.
10. Tankönyvi ábrák segítségével a tiszta víz kritériumainak megállapítása.
11. Tankönyvi ábrák segítségével a tiszta levegő ismérveinek felsorolása.
12. Beszélgetés, tábló készítése a víz, a levegő tisztán tartásáról, a szennyezés káros hatásairól.
13. Beszélgetés a szelektív hulladékgyűjtés fontosságáról.
14. Hulladékok csoportosítása.
15. Néhány példa említése az újra felhasznált hulladék feldolgozására.
16. Beszélgetés a környezetünk tisztábbá tételéről, gyakorlati megfigyelés az

iskolában, szemétszedés.

17. Példák ismertetése az újra felhasznált hulladék feldolgozására, képek, termékek gyűjtése

Fogalmak	víz, árvíz, szellő, szél, orkán, szélvész, hurrikán, katasztrófa, földrengésjelző, földrengés, vulkán, láva, tűzhányó, környezetvédelem, tiszta (íható) víz, ásványvíz, esővíz, ipari víz, szennyvíz, tiszta levegő, friss és használt levegő, szellőztetés, légkondicionálás, mezőgazdaság, aszály, öntözés, árvíz, hóolvadás, jégeső, tűz, ősemlék, kemence, kályha, tábortűz, tűzvész, tűzoltás, tűzvédelem, karácsonyfa tűz, elektromos tűz. Természeti katasztrófák: földrengés, árvíz, tornádó, tájfun, lavina, erdőtűz, ciklon, szélvihar, villámcsapás, aszály, éhínség, Ember által okozott: vegyi katasztrófa, atomkatasztrófa, tűzvédek, természeti katasztrófák, óvintézkedések. Légszennyeződés, gőz, gáz, pára. Környezetvédelem, zöldek, aktivisták, tüntetés. Hulladékok csoportosítása, hulladék újrahasznosítása, papír, fém, műanyag alapú hulladékok.
-----------------	--

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló ismeri 1. az emberi test felépítését, működését, az egészségmegőrzés módját és szükségességét, 2. az egészséges táplálkozás és az egészséges életmód jelentőségét, 3. alapszinten a háztartásokban és az élet egyéb területein a víz szerepét és a természet erőit, hatását, 4. a természetvédelem alapjait, 5. a tiszta, egészséges környezet megteremtése érdekében szükséges teendőket.
--	--

Ének-zene
9. évfolyam
Heti 2 óra

A tantárgy célja a ritmus, a zene, az ének, az együtt éneklés segítségével a tanulók számára közösségi élmény szerzése, az érzelmek kifejezésének, az ünnepek hangulatának megélése. A művészeti tantárgyak tanításának fontos célja a mindennapi életben előforduló zenével, énekléssel összefüggő helyzetekben tudjanak eligazodni. Ismerjék meg a magyar nép és más nemzetek dalait, a klasszikus műveket és az igényes kortárs zenét. Az iskolai ének-zene óra elsősorban nem az ismeretszerzés célját szolgálja, hanem törekszik a pozitív zenei élmények, gyakorlati tapasztalatok és a művészeti alapkultúra megszerzésére. A tanóra élményforrásai elsősorban a közös éneklés, egyszerű hangszeres zenélés és az elmélyült zenehallgatás. A tanóra célja az esztétikai és érzelmi élmény nyújtás, a zene iránti érdeklődés felkeltése, az éneklés, énekes játékok megkedveltetése, valamint a zenei képességek fejlesztése, zenei ízlésformálás, gátlásoldás. A zenei nevelés hatással van a testi, szellemi fejlődésre, gazdagítja a gyermekek érzékelővilágát, hozzájárul a személyiség sokoldalú fejlődéséhez. A zenei befogadói kompetenciák fejlesztése törekszik az érzelmi és intellektuális befogadás egyensúlyára, amelyben a jól megválasztott, igényes hangzású művek figyelmes meghallgatásának kell érvényesülnie, ezzel megalapozható a tanulók zenehallgatói magatartása.

Témakör	1. Népdalok - Ünnepekörök dalai	Javasolt óraszám: 25 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Az éneklés, és a zene örömét átérezni. 2. A nemzeti ünnepeinket ismerni, a Himnusz, a Szózatot felismerni és énekelni, az ünnep jelentőségét átérezni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Együttműködni a daltanulásban. 2. Az alkalomnak megfelelő dalt előadni. 3. Az ünnep jelentőségét átérezni.

4. A Himnusz és a Szózatot felismerni, énekelni.
5. Részt venni közös táncban, a lépéseket utánozni.

Fejlesztési ismeretek

1. Magyar dalok.
2. Magyar táncok.
3. Más népek dalai.
4. Családi, egyházi, társadalmi ünnepek dalai.
5. Nemzeti ünnepeink dalai.

Tanulói tevékenységek

1. Daltanulás: ismerkedés hazai és más népek dalaival.
2. Jeles ünnepekkel kapcsolatos dalok tanulása.
3. Megemlékezés a Nemzeti ünnepekről, Himnusz, Szózat, toborzók éneklése.
4. Kétlépéses csárdás, galopp táncolása.

Fogalmak

Az adott dalban található ismeretlen szavak, szófordulatok. Csárdás, galopp, nép, ország, nemzet, nyelv, cseh, szlovák, angol, francia, orosz, ír, német, lengyel. Történelmi eseményekkel kapcsolatos fogalmak. A dalban található ismeretlen szavak, szófordulatok.

Témakör	2. Ritmus- és hallásfejlesztés	Javasolt óraszám: 22 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Pontosan, szépen átélten, kifejezően énekelni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Dalokat a tempó és dinamika pontos visszaadásával énekelni.
2. Ismerni és használni a ritmushangszereket.
3. Az ismert dalok dallamát ritmushangszerrel kíséni.
4. Észrevenni a dalokban a hangmagasságbeli különbségeket.
5. Részt venni a közös táncban, a ritmust érezni a lépéseket utánozni.

Fejlesztési ismeretek

1. Ritmikai és dinamikai gyakorlatok.

2. Ritmushangszerek használata.
3. Tempóérzékeltető gyakorlatok.
4. Ritmushangszerek használata.
5. Hang- és hallásfejlesztés.
6. Táncok.
7. Táncok eltérő zenére.

Tanulói tevékenységek

1. A szép éneklés gyakorlása a dinamikai változások figyelembevételével.
2. Ritmus, dallamtöredék alapján dal felismerése - versenyek, analóg feladatok adása egymásnak.
3. Szöveg, dallam, ritmus egységének érzékelte.
4. Dallam és tempó követése.
5. Hangmagasság differenciálása.
6. Ritmushangszerek megszólaltatása, megnevezése, megkülönböztetése.
7. Dalok összekapcsolása dal, szöveg, zene, ritmus szerint.
8. Egyszerű táncok előadása, ének, lépés ritmusának összehangolása.
9. Diszkó tánc, régi korok táncai (keringő, csárdás).

Fogalmak	Halkan, erősen, közép erősen, nagyon erősen. Szöveg, dallam, ritmus, hangszín, hangerő, skálázás, halk, lágy, zümmögő, hangos, élénken, lassan, gyorsan, cintányér, dobok, triangulum, maracas, agogo, bongó, dobok, csörgődob, érintés, bújás, körtánc, pörgés, forgás, kifordulás, guggolás,
-----------------	--

Témakör	3. Zenehallgatás	Javasolt óraszám: 25 óra
----------------	-------------------------	-------------------------------------

A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Megismerni zenei stílusokat, mások zenei ízlését tiszteletben tartani. 2. A zenei ízlést alakítani, fejleszteni.
---	--

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek	
1. Zenét figyelmesen hallgatni. 2. A már tanult dallamokat felismerni.	

3. A különböző feldolgozásokban az azonosságokat felismerni.
4. Hallott dallamrészlet felismerése.

Fejlesztési ismeretek

1. Népdal.
2. Műdal.
3. Dallamok, dallamrészletek felismerése.
4. Tánczene hallgatása más-más feldolgozásban.
5. Dallamok, feldolgozások, komolyzenei részletek meghallgatása.
6. Közismert komolyzenei részletek meghallgatása. (Egy kiállítás képei. Örömda. Passió. Péter és a farkas).
7. Zenés darabok megismerése (Macskák, A dzsungel könyve, István a király, János vitéz)

Tanulói tevékenységek

1. Népdalok hallgatása, csokorba gyűjtése (dalok felismerése dallamuk alapján).
2. Műdal hallgatása (ismert előadó hangjának felismerése, kedvenc dalok megtanulása, együtténeklés az előadóval).
3. Táncdal, tánczene hallgatása különböző feldolgozásban.
4. Dallamok meghallgatása, feldolgozások összehasonlítása.
5. A zene hatásának megbeszélése.
6. Zenés darabok megtekintése, történetének megismerése, szereplők, jellemző dallamok a műből.
7. Dalrészletek és darabok, szereplők csoportosítása (összetartozók).

Fogalmak	Dalban szereplő népies kifejezések magyarázata. A dalban szereplő ismeretlen szavak, szófordulatok. táncdal, tánczenekar, szólóének, dallam, feldolgozás, részlet énekes, énekszólam, hangszerkíséret, vonósnégyes, karmester, szimfónia, hangszerek nevei, zeneszerzők, előadók, szólamok, ritmus, tánc, hangzás, szólóének, magasabb, mélyebb dallamjárás
-----------------	---

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	1. Zenei ízlés alakítása. Az éneklés és zenélés közösség formáló erejének megtapasztalása, szabadidejének az aktív és passzív zenéléssel tartalmassá tétele. 2. Tíz- tizenöt dalt (a dal hangulatának megfelelően, lehetőleg tisztán, pontos ritmusban, helyes szövegkezeléssel, formálással) egyénileg, vagy közösen előadni.
--	---

Ének-zene
10. évfolyam
Heti 2 óra

Témakör	1. Népdalok - Ünnepkörök dalai	Javasolt óraszám: 25 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	3. Az éneklés, és a zene örömét átérezni. 4. A nemzeti ünnepeinket ismerni, a Himnusz, a Szózatot felismerni és énekelni, az ünnep jelentőségét átérezni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek 1. Együttműködni a daltanulásban. 2. Az alkalomnak megfelelő dalt előadni. 3. Az ünnep jelentőségét átérezni. 4. A Himnusz és a Szózatot felismerni, énekelni. 5. Részt venni közös táncban, a lépéseket utánozni.	
Fejlesztési ismeretek 1. Magyar dalok. 2. Magyar táncok. 3. Más népek dalai. 4. Családi, egyházi, társadalmi ünnepek dalai. 5. Nemzeti ünnepeink dalai.	
Tanulói tevékenységek 1. Daltanulás: ismerkedés hazai és más népek dalaival. 2. Jeles ünnepekkel kapcsolatos dalok tanulása. 3. Megemlékezés a Nemzeti ünnepekről, Himnusz, Szózat, toborzók éneklése. 4. Kétlépéses csárdás, galopp táncolása.	
Fogalmak	Az adott dalban található ismeretlen szavak, szófordulatok. Csárdás, galopp, nép, ország, nemzet, nyelv, cseh, szlovák, angol, francia, orosz, ír, német, lengyel. Történelmi eseményekkel kapcsolatos fogalmak. A dalban található ismeretlen szavak, szófordulatok.

Témakör	2. Ritmus- és hallásfejlesztés	Javasolt óraszám: 22 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Pontosan, szépen átélten, kifejezően énekelni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek 1. Dalokat a tempó és dinamika pontos visszaadásával énekelni. 2. Ismerni és használni a ritmushangszereket. 3. Az ismert dalok dallamát ritmushangszerrel kísérni. 4. Észrevenni a dalokban a hangmagasságbeli különbségeket. 5. Részt venni a közös táncban, a ritmust érezni a lépéseket utánozni. Fejlesztési ismeretek 1. Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. 2. Ritmushangszerek használata. 3. Tempóérzékeltető gyakorlatok. 4. Ritmushangszerek használata. 5. Hang- és hallásfejlesztés. 6. Táncok. 7. Táncok eltérő zenére. Tanulói tevékenységek 1. A szép éneklés gyakorlása a dinamikai változások figyelembevételével. 2. Ritmus, dallamtöredék alapján dal felismerése - versenyek, analóg feladatok adása egymásnak. 3. Szöveg, dallam, ritmus egységének érzékeltetése. 4. Dallam és tempó követése. 5. Hangmagasság differenciálása. 6. Ritmushangszerek megszólaltatása, megnevezése, megkülönböztetése. 7. Dalok összekapcsolása dal, szöveg, zene, ritmus szerint. 8. Egyszerű táncok előadása, ének, lépés ritmusának összehangolása. 9. Diszkó tánc, régi korok táncai (keringő, csárdás	

Fogalmak	Halkan, erősen, közép erősen, nagyon erősen. Szöveg, dallam, ritmus, hangszín, hangerő, skálázás, halk, lágy, zümmögő, hangos, élénken, lassan, gyorsan, cintányér, dobok, triangulum, maracas, agogo, bongó, dobok, csörgődob, érintés, bújás, körtánc, pörgés, forgás, kifordulás, guggolás,
-----------------	--

Témakör	3. Zenehallgatás	Javasolt óraszám: 25 óra
----------------	-------------------------	-------------------------------------

A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Megismerni zenei stílusokat, mások zenei ízlését tiszteletben tartani. 2. A zenei ízlést alakítani, fejleszteni.
---	--

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Zenét figyelmesen hallgatni.
2. A már tanult dallamokat felismerni.
3. A különböző feldolgozásokban az azonosságokat felismerni.
4. Hallott dallamrészlet felismerése.

Fejlesztési ismeretek

1. Népdal.
2. Műdal.
3. Dallamok, dallamrészletek felismerése.
4. Tánczene hallgatása más-más feldolgozásban.
5. Dallamok, feldolgozások, komolyzenei részletek meghallgatása.
6. Közismert komolyzenei részletek meghallgatása. (Egy kiállítás képei. Örömóda. Passió. Péter és a farkas).
7. Zenés darabok megismerése (Macskák, A dzsungel könyve, István a király, János vitéz)

Tanulói tevékenységek

1. Népdalok hallgatása, csokorba gyűjtése (dalok felismerése dallamuk alapján).
2. Műdal hallgatása (ismert előadó hangjának felismerése, kedvenc dalok megtanulása, együtténeklés az előadóval).
3. Táncdal, tánczene hallgatása különböző feldolgozásban.

4. Dallamok meghallgatása, feldolgozások összehasonlítása.
5. A zene hatásának megbeszélése.
6. Zenés darabok megtekintése, történetének megismerése, szereplők, jellemző dallamok a műből.
7. Dalrészletek és darabok, szereplők csoportosítása (összetartozók)

Fogalmak	Dalban szereplő népies kifejezések magyarázata. A dalban szereplő ismeretlen szavak, szófordulatok. táncdal, tánczenekar, szólóének, dallam, feldolgozás, részlet énekes, énekszólam, hangszerkíséret, vonósnégyes, karmester, szimfónia, hangszerek nevei, zeneszerzők, előadók, szólamok, ritmus, tánc, hangzás, szólóének, magasabb, mélyebb dallamjárás
-----------------	---

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	1. Zenei ízlés alakítása. 2. Az éneklés és zenélés közösség formáló erejének megtapasztalása, szabadidejének az aktív és passzív zenéléssel tartalmassá tétele. 3. Tíz- tizenöt dalt (a dal hangulatának megfelelően, lehetőleg tisztán, pontos ritmusban, helyes szövegkezeléssel, formálással) egyénileg, vagy közösen előadni.
---	---

Ábrázolás – alakítás
(Vizuális kultúra)
évfolyam
Heti 2 óra

A tantárgy célja:

1. Alapozza meg a funkcióöröm motivációs hátterével a különböző ábrázoló-alakító tevékenységekben az alkotóképességet.
2. Alakuljon ki és fejlődjön a kreatív önkifejezés igénye a vizuális művészetek eszköztárának felhasználásával.
3. Fejlődjön a tanulók képzelőereje, fantáziája.
4. Figyeljék és ismerjék meg pontosan környezetüket, fejlődjön a figyelem, feladattudat, észlelés és finommotorika.
5. Tapasztalati élményeik alapján tevékenykedjenek szívesen, fejlődjön alkotásvágyuk.
6. Alakuljon ki a tanuló pozitív énképe a felfedezések és a siker örömeivel fejlődjön, önismerete.
7. A tantárgy szemléletformáló hatása által fejlődjön a tanuló esztétikai érzéke.
8. Tárgyak, cselekvések, jelenségek megfigyeltetése, építészeti és művészeti értékek megismertetése.
9. Az ábrázolás-alakításhoz szükséges eszközök, anyagok megismertetése és megnevezése, a munkavégzés során az anyagokról szerzett tapasztalatok összegyűjtése.
10. Tantárgyi ismeretek bővítése, ismerkedés a műalkotásokkal, tantárgy-specifikus jártasságok, készségek fejlesztése.
11. Hagyományápolás, népszokásokról, nevezetes napokról való ismeretek folyamatos bővítése.

Fejlesztési (terápiás) tevékenységek:

Készségek:

Koordinált mozgáskészség (szem-kéz koordináció), és alakítási készségek fejlesztése.

Képességek, attitűdök:

1. Formaalkotási képességek, kompozíciós képesség.

2. Vizuális ritmus képzése, tárgykészítés képessége.
3. Képzeteket felidéző ábrázolási képesség.
4. Képolvasás, képi közlés képessége.
5. Plasztikus formaalakítás. Finommozgás fejlesztése.

Pszichikus funkció:

1. Vizuális, taktikus percepció. Figyelemfejlesztés.
2. Érzelmi fejlesztés: motiváció, örömezés keltése alkotó tevékenység révén.
3. Emlékezet, alkotó képzelet, forma- és térészlelés, gondolkodás fejlesztése.

Gondolkodási műveletek:

1. Megkülönböztetés, azonosítás, összehasonlítás.
2. Variálás, kombinálás. Analízis-szintézis.
3. Asszociáció, általánosítás, absztrakció, következtetés, ítéletalkotás.

Gondolkodás fajták:

1. Perceptív, cselekvéses, analógiás, asszociatív, algoritmikus, kreatív, logikus.
2. A tantárgy különösen fontos szerepet játszik a nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelésben a hagyományok, a közösségi múlt jellemzőinek megismerésén keresztül, az alapvető kötődés kialakításával a tanuló környezetéhez.

Témakör	1. Vizuális ábrázolás	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Önállóan használni a festés eszközeit. 2. Élményeit vizuálisan, adekvát színhasználattal megörökíteni, törekedni a valósághű ábrázolásra.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek	
1. Önállóan használni a festés és a rajzolás eszközeit. 2. Segítséggel megfigyelni a színek egymásra gyakorolt hatását. 3. Irányítással elsajátítani a színkeverés alapjait. 4. Megfigyeléseit visszaadni rajzos formában. 5. Illusztráció készítésénél segíteni a szöveg és kép közötti összefüggés megértését.	

6. Közös tevékenységben együttműködni.

Fejlesztési ismeretek

1. Festés
2. Rajzolás-színezés

Tanulói tevékenységek

1. A színkeverés (kék-sárga, piros-sárga, kék-piros).
2. A komplementer színek egymásra gyakorolt hatásának megfigyelése alkotásokon.
3. Ünnepi dekoráció készítése (közös munka).
4. Festés zenére, szabadon – a hangok és színek kifejezőerejének hangsúlyozásával (nagy méretű papíron).
5. Saját élmények megörökítése színek hangulati kifejezőerejének alkalmazásával.
6. Közös élmények (tábor, kirándulás) megörökítése – csoportmunka.
7. A látható valóság rajzolásának tökéletesítése, rajzolás modell után:
 - a. gyümölcsök, virágok,
 - b. tájábrázolások,
 - c. portré (fej),
 - d. emberalak,
 - e. mozdulatok pontos megfigyelése és lerajzolása.
8. Illusztráció készítése különböző irodalmi alkotásokhoz (vers, mese).

Fogalmak	Színek. Színek egymásra gyakorolt hatásával kapcsolatos fogalmak (derítés, tompítás, kiemelés). Ünnepek szimbólumainak ismerete (Mikulás-csizma, Március 15. kokárda). Az illusztrált mű vagy esemény témája alapján. Színek, tónusok. Érzések, érzelmek, hangulatok. Ritmus, hangerő, hangmagasság. Ünnepek szimbólumai. Az ábrázolandó élőlények, tárgyak, részeinek megnevezése. Arányokkal kapcsolatos fogalmak. Térbeli elrendezéssel kapcsolatos fogalmak.
-----------------	--

Témakör	2. Komplex alakító tevékenységek	Javasolt óraszám: 30 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Az anyagokat és tulajdonságaikat minél részletesebben megismerni. 2. Változatos anyag-megmunkálási technikákat megtanulni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Irányítással felismerni a különböző anyagfajtákat, megnevezni jellemző tulajdonságait.
2. Irányítással elkészíteni különböző tárgyakat.

Fejlesztési ismeretek

1. Anyagvizsgálat.
2. Tárgyak (játékok, képek) készítése.

Tanulói tevékenységek

1. Anyagok válogatása anyagfajták és használhatóság szerint.
2. Marionett baba készítése (agyagfej és végtagok, textil test, fagyöngy).
3. Só-liszt plakettek készítése, festése, kisütése.
4. Agyagtálak, poharak készítése, díszítése.
5. Ünnepi asztaldekoráció készítés: gyertyatartó, váza, szalvétatartó agyagból.
6. Edényalátét készítés: festett csempe.
7. Gombmozaik készítés.
8. Fonalkompozíció ragasztással.
9. Különböző műanyag flakonokból babaház, madáretető, stb. kialakítása kivágással.
10. Terménybáb készítés.
11. Kéreg-termény kompozíció.
12. Száritott növény festése mártással, ebből ikebana készítés háncs, kéreg felhasználásával (asztaldísz, kép).
13. Díszszalvéta pecsételéssel, nyomdázással.
14. Díszterítő festés sablonnal, vagy nyomómintával.
15. Poháralátét készítés, vágás, ragasztás vagy festés.
16. Ünnepi papírdékoráció.
17. Papírhajtogatás: díszboríték
18. Papírkompozíció: üdvözlő kártya.

Fogalmak	Természetes anyagok (természetben megtalálható formában és feldolgozott állapotban, pl.: kéreg, termény, papír, léc). Mesterséges
-----------------	---

	anyagok (műanyagok). Az elkészítés részfolyamataival kapcsolatos fogalmak. Az elkészített tárgy megnevezése, funkciója. A különböző anyagfajták megnevezése. Jellemző tulajdonságaikra vonatkozó fogalmak (üveg, fa, fém, műanyag, textil, stb.). Gyakori felhasználási területeik. Az elkészítés részfolyamataival kapcsolatos fogalmak. Az elkészített tárgy megnevezése, funkciója.
--	--

Témakör	3. Népiünk művészete	Javasolt óraszám: 10 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. A népi hagyományokat megismerni. 2. A népművészet ágazatait számba venni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek	
1. Irányítással népművészeti alkotásokat szemlélni. 2. Irányítással népszokásainkat megismerni.	
Fejlesztési ismeretek	
1. Népművészeti alkotások fajtái. 2. A népművészetben lévő változatosság, sokszínűség (kor, szín, korosztály, anyag, technika) megismerése. 3. Ismerkedés népszokásainkkal (szüreti bál, aratással kapcsolatos szokások, vásárok, esküvők).	
Tanulói tevékenységek	
1. Népművészeti albumok és gyűjtemények megtekintése. 2. Alkotók megfigyelése munka közben. 3. Nevezetes ünnepek „Jeles napok” jellegzetes magyar népszokásokkal kapcsolatos tárgyak, ábrázolások gyűjtése, készítése (viselet). Régi falusi hétköznapiak, munkavégzéssel kapcsolatos eszközök (tájház, skanzen), ünnepi alkalmak során használt öltözék, tárgyak (pl. pásztorbot, furulya, szövőszék, fonások, stb.) gyűjtése, 4. néprajzi tárgyú filmek megtekintése. 5. Tanulmányi kirándulás, helyi kiállítások, gyűjtemények 6. meglátogatása, látogatás a Néprajzi Múzeumban, néprajzi tárgyú kiállításokon. 7. (Alkalomhoz kötődött kirakodó vásár meglátogatása, élmények megbeszélése – Mesterségek ünnepe.)	

Fogalmak	Hímzés, faragás, fazekasság, szövés, fonás, mézeskalács, bőrmívesség. Néphagyományokhoz kapcsolódó fogalmak.
-----------------	--

Témakör	4. Elemi ismeretek művészeti alkotásokról	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Művészeti alkotásokat megismerni. 2. Múzeumi látogatások tapasztalatait, élményeit társaival megosztani.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek	
1. Művészeti alkotásokat érdeklődéssel szemlélni (irányítással).	
Fejlesztési ismeretek	
1. Művészeti alkotások megtekintése. 2. Az ábrázolt személyek, események, érzelmek „felfedezése” a művekben.	
Tanulói tevékenységek	
2. Múzeumlátogatás 3. Albumok, kiadványok, reprodukciók szemlélése, a művek által nyújtott gondolatok, érzelmek, vélemények közlése. 4. Lehetőség szerint: művészek megfigyelése alkotás közben (műterem-látogatás, utcai művészek megfigyelése munka közben).	

Fogalmak	Egyszerű esztétikai fogalmak. Művészeti tevékenységekhez kapcsolódó fogalmak (festő, grafikus, szobrász, dombormű).
-----------------	---

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló 1. képes esztétikus dísz- és használati tárgyak létrehozására, 2. képes életkorának megfelelő szintű jártasság megszerzésére, a technikai eljárásokban (rajzolásban, festésben, mintázásban, tárgykészítésben), 3. képes személyes és közös élmények, érzelmek, emlékek megjelenítésére képi formában, 4. megismeri a művészi alkotások, népművészeti tárgyak, helyi hagyományok alapjait.
---	---

Ábrázolás – alakítás

(Vizuális kultúra)

10. évfolyam

Heti 2 óra

Témakör	1. Vizuális ábrázolás	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Önállóan használni a festés eszközeit. 2. Élményeit vizuálisan, adekvát színhasználat megörökíteni, törekedni a valósághű ábrázolásra.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Önállóan használni a festés és a rajzolás eszközeit.
2. Segítséggel megfigyelni a színek egymásra gyakorolt hatását.
3. Irányítással elsajátítani a színkeverés alapjait.
4. Megfigyeléseit visszaadni rajzos formában.
5. Illusztráció készítésénél segíteni a szöveg és kép közötti összefüggés megértését.
6. Közös tevékenységben együttműködni.

Fejlesztési ismeretek

1. Festés
2. Rajzolás-színezés

Tanulói tevékenységek

1. A színkeverés (kék-sárga, piros-sárga, kék-piros).
2. A komplementer színek egymásra gyakorolt hatásának megfigyelése alkotásokon.
3. Ünnepi dekoráció készítése (közös munka).
4. Festés zenére, szabadon – a hangok és színek kifejezőerejének hangsúlyozásával (nagyméretű papíron).
5. Saját élmények megörökítése színek hangulati kifejezőerejének alkalmazásával
6. Közös élmények (tábor, kirándulás) megörökítése – csoportmunka.
7. A látható valóság rajzolásának tökéletesítése, rajzolás modell után:
 - a. gyümölcsök, virágok,
 - b. tájábrázolások,
 - c. portré (fej),

d. emberalak, e. mozdulatok pontos megfigyelése és lerajzolása. 8. Illusztráció készítése különböző irodalmi alkotásokhoz (vers, mese).	
Fogalmak	Színek. Színek egymásra gyakorolt hatásával kapcsolatos fogalmak (derítés, tompítás, kiemelés). Ünnepek szimbólumainak ismerete (Mikulás-csizma, Március 15. kokárda). Az illusztrált mű vagy esemény témája alapján. Színek, tónusok. Érzések, érzelmek, hangulatok. Ritmus, hangerő, hangmagasság. Ünnepek szimbólumai. Az ábrázolandó élőlények, tárgyak, részeinek megnevezése. Arányokkal kapcsolatos fogalmak. Térbeli elrendezéssel kapcsolatos fogalmak.

Témakör	2. Komplex alakító tevékenységek	Javasolt óraszám: 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. Az anyagokat és tulajdonságaikat minél részletesebben megismerni. 2. Változatos anyag-megmunkálási technikákat megtanulni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Irányítással felismerni a különböző anyagfajtákat, megnevezni jellemző tulajdonságait. 2. Irányítással elkészíteni különböző tárgyakat. Fejlesztési ismeretek 1. Anyagvizsgálat. 2. Tárgyak (játékok, képek) készítése. Tanulói tevékenységek 1. Anyagok válogatása anyagfajták és használhatóság szerint. 2. Marionett baba készítése (agyagfej és végtagok, textil test, fagyöngy). 3. Só-liszt plakettek készítése, festése, kisütése. 4. Agyagtálak, poharak készítése, díszítése. 5. Ünnepi asztaldekoráció készítés: gyertyatartó, váza, szalvétatartó agyagból. 6. Edényalátét készítés: festett csempe.

7. Gombmozaik készítés.
8. Fonalkompozíció ragasztással.
9. Különböző műanyag flakonokból babaház, madáretető, stb. kialakítása kivágással.
10. Terménybáb készítés.
11. Kéreg-termény kompozíció.
12. Száritott növény festése mártással, ebből ikebana készítés háncs, kéreg felhasználásával (asztaldísz, kép).
13. Díszszalvéta pecsételéssel, nyomdázással.
14. Díszterítő festés sablonnal, vagy nyomómintával.
15. Poháralátét készítés, vágás, ragasztás vagy festés.
16. Ünnepi papírdékoráció.
17. Papírhajtogatás: díszboríték
18. Papírkompozíció: üdvözlő kártya

Fogalmak	Természetes anyagok (természetben megtalálható formában és feldolgozott állapotban, pl.: kéreg, termény, papír, léc). Mesterséges anyagok (műanyagok). Az elkészítés részfolyamataival kapcsolatos fogalmak. Az elkészített tárgy megnevezése, funkciója. A különböző anyagfajták megnevezése. Jellemző tulajdonságaikra vonatkozó fogalmak (üveg, fa, fém, műanyag, textil, stb.). Gyakori felhasználási területeik. Az elkészítés részfolyamataival kapcsolatos fogalmak. Az elkészített tárgy megnevezése, funkciója.
-----------------	--

Témakör	3. Népünk művészete	Javasolt óraszám: 10 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	3. A népi hagyományokat megismerni. 4. A népművészet ágazatait számba venni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek	
1. Irányítással népművészeti alkotásokat szemlélni. 2. Irányítással népszokásainkat megismerni.	
Fejlesztési ismeretek	
1. Népművészeti alkotások fajtái.	

2. A népművészetben lévő változatosság, sokszínűség (kor, szín, korosztály, anyag, technika) megismerése.
3. Ismerkedés népszokásainkkal (szüreti bál, aratással kapcsolatos szokások, vásárok, esküvők).

Tanulói tevékenységek

1. Népművészeti albumok és gyűjtemények megtekintése.
2. Alkotók megfigyelése munka közben.
3. Nevezetes ünnepek „Jeles napok” jellegzetes magyar népszokásokkal kapcsolatos tárgyak, ábrázolások gyűjtése, készítése (viselet).
4. Régi falusi hétköznapiak, munkavégzéssel kapcsolatos eszközök (tájház, skanzen), ünnepi alkalmak során használt öltözék, tárgyak (pl. pásztorbot, furulya, szövőszék, fonások, stb.) gyűjtése,
5. néprajzi tárgyú filmek megtekintése.
6. Tanulmányi kirándulás, helyi kiállítások, gyűjtemények
7. meglátogatása, látogatás a Néprajzi Múzeumban, néprajzi tárgyú kiállításokon.
8. (Alkalomhoz kötődött kirakodó vásár meglátogatása, élmények megbeszélése – Mesterségek ünnepe.)

Fogalmak	Hímzés, faragás, fazekasság, szövés, fonás, mézeskalács, bőrmívesség. Néphagyományokhoz kapcsolódó fogalmak.
-----------------	--

Témakör	4. Elemi ismeretek művészeti alkotásokról	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	3. Művészeti alkotásokat megismerni. 4. Múzeumi látogatások tapasztalatait, élményeit társaival megosztani.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

Művészeti alkotásokat érdeklődéssel szemlélni (irányítással).

Fejlesztési ismeretek

1. Művészeti alkotások megtekintése.
2. Az ábrázolt személyek, események, érzelmek „felfedezése” a művekben.

Tanulói tevékenységek

1. Múzeumlátogatás.
2. Albumok, kiadványok, reprodukciók szemlélése, a művek által nyújtott gondolatok, érzelmek, vélemények közlése.
3. Lehetőség szerint: művészek megfigyelése alkotás közben (műterem-látogatás, utcai művészek megfigyelése munka közben).

Fogalmak	Egyszerű esztétikai fogalmak. Művészeti tevékenységekhez kapcsolódó fogalmak (festő, grafikus, szobrász, dombormű).
-----------------	---

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló 1. képes esztétikus dísz- és használati tárgyak létrehozására, 2. képes életkorának megfelelő szintű jártasság megszerzésére, a technikai eljárásokban (rajzolásban, festésben, mintázásban, 3. tárgykészítésben), 4. képes személyes és közös élmények, érzelmek, emlékek megjelenítésére képi formában, 5. megismeri a művészi alkotások, népművészeti tárgyak, helyi hagyományok alapjait.
---	---

Digitális kultúra
9. évfolyam
Heti 2 óra

A tantárgy célja:

1. Felkelteni a tanuló érdeklődését a számítógépek és az irodatechnikai eszközök iránt.
2. Bemutatni az eszközök sokszínűségét, gyakorlati alkalmazhatóságát a tanulásban, a játékban és a munkában.
3. Ismerni a számítógép üzemeltetési rendjét, egészségügyi és balesetvédelmi szabályait.
4. Használni az irodai munkában előforduló eszközöket.
5. Teremtsen lehetőséget a számítógép használata az egyéni ütemű tanulásra, az utasítások pontos végrehajtására.
6. Az informatikai eszközöket tudatosan, célnak megfelelően használni.
7. A számítógép részeinek, működésének megismerése.
8. Grafikával, szöveggel kapcsolatos feladatok értelmezése, megoldása.
9. Különböző típusú játékprogramok használatának elsajátítása egyéni szintekhez mért nehézségi fokon.
10. Irodatechnikai készülékek működésének megismerése.
11. A számítógép részeinek, működésének megismerése.
12. Grafikával, szöveggel kapcsolatos feladatok értelmezése, megoldása.
13. Irodatechnikai készülékek megismerése, a megismert készülékek szabályos működtetése.
14. Különböző típusú játékprogramok használatának elsajátítása, egyéni szintekhez mért nehézségi fokon.

Témakör	1. Számítógép-kezelés	Javasolt óraszám: 17 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A számítógép használathoz kapcsolódó erkölcsi és jogi szabályozókat szintjének megfelelő mélységben ismerni és alkalmazni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. A számítógépet és a megismert eszközöket fokozódó önállósággal kezelni.
2. A számítógép képernyőjén leggyakrabban megjelenő jeleket és a rendszeresen használt szakkifejezéseket, rövidítéseket ismerni.
3. Kapcsolódni az internetre (segítséggel), tartalmakat keresni.
4. A felállított szabályokat tiszteletben tartani.
5. Az egészséget kímélve használni a számítógépet.

Fejlesztési ismeretek

1. A meglévő ismeretek rendszerezése és bővítése aktuális problémákkal.
2. Rendszeresen használt szakkifejezések, rövidítések.
3. Hálózatra kapcsolódás (iskolai hálózat – internet).
4. Közösségi oldalak használata.
5. Levelezés.
6. Csetelés (telefonálás számítógép használatával).
7. Etikai elvek rögzítése.
8. A számítógép használata során szükséges egészségügyi szabályok ismerete és azok betartása.

Tanulói tevékenységek

1. A számítógép használatának rendje (üzembe helyezés, munka végi teendők, mentés, kilépés, áramtalanítás, gép megvédése a szennyeződésektől – por, hő, folyadék).
2. Teendők váratlan helyzetekben.
3. A kifejezések mögötti tartalmak rövid lényegének megértése, kipróbálása a gyakorlatban (mentés – mentett, nem mentett).
4. tartalom keresése, könyvtár fogalma – saját könyvtár, más könyvtára, jelszó – a jelszó lényege, jelentősége).
5. A hálózat korlátozott, ellenőrzött használata (néhány címszó keresése – saját iskola honlapja, időjárás jelentés, műsorújság).
6. Közösségi oldalakra kapcsolódás segítséggel, a kapcsolódás, adatok felrakása, kapcsolat létesítése.
7. E-mail cím létesítése, levelezés társakkal.

8. A lehetséges (meglévő) technikával egyéb kapcsolat létesítése, fogadás, elutasítás.
9. Óvatosság a kapcsolatok létesítése során.
10. Közös szabályrendszer felállítása, a korlátok elfogadása és
11. betartása (személyiségi jog, intim szféra, időkorlátok elfogadása).
12. Saját adatok korlátozott, megfontolt használata, a kapott információk valóságtartalmának mérlegelése.
13. Ismeretlen honlapok használatának elutasítása.
14. Az interneten keresztül történő vásárlások, pénzes játékok elutasítása.
15. Szem kímélése (távolság a képernyőtől, hangerő szabályozása, hosszabb ideig tartó munka megszakítása mozgással, néhány mozgásforma elsajátítása és gyakorlása)

Fogalmak	A számítógépen lévő rövidítések, feliratok és azok értelmezés, egér, billentyű, kattintás,
-----------------	--

Témakör	2. Irodatechnika	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Az eszközöket célszerűen és biztonságosan működtetni. 2. A megismert számítógép perifériákat célszerűen használni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek	
1. Telefonálni (vezetékes, mobil és számítógépes lehetőségek megismerése). 2. CD-, DVD-lejátszót, MP3-t kezelni. 3. A fényképezőgépet használni (digitális fényképezés, telefonnal fényképezés). 4. Fénymásolás segítségével, fénymásolást figyelemmel kíséni (a papírtöltés és az elkészült munka észlelése). 5. Nyomtatás (segítséggel).	
Fejlesztési ismeretek	
1. Telefon, mobiltelefon használata („okostelefon”). 2. Ismerős számot hívni, röviden, lényegyet közölni. Segélykérő telefonszámot ismerni. 3. CD- és DVD-lejátszó használata segítséggel. (CD/DVD a számítógépen.) 4. MP3 és más forgalomban lévő készülék megfelelő használata.	

5. A készüléket szakszerűen használni.
6. Fényképezőgép (telefon fényképező funkciója) használata (digitális fényképezés).
7. Fénymásolás (segítséggel).
8. Nyomtatás (segítséggel).

Tanulói tevékenység

1. CD- (DVD-) lejátszóba lemez behelyezése, kivétel a lejátszóból, tokba helyezés, a tárolás módja.
2. CD-lemezek kiválasztása, lejátszása.
3. Telefonkészülékek.
4. A készülék működtetése (töltés, tárolás), a kulturált játék és zenehallgatás szabályainak elsajátítása (időtartam, hangerő).
5. Telefonhívás kezdeményezése, elkészítés, a telefonálás időbeli és pénzügyi vonatkozásainak tudatosítása.
6. Fényképkészítés gyakorlása természetes fényben és vakuval.
7. Az elkészült képek megismerlése a képernyőn, a fotók
8. minőségének bírálata (jól sikerült, nem jól sikerült), a kiválasztott kép kinyomtatása.
9. Másolás a készülék (önálló) beállítása nélkül.
10. Kiseb feladatok teljesítése, adott oldalak lemásolása.
11. A nyomtató előkészítése a nyomtatáshoz (papírmennyiség ellenőrzése).
12. Az előzetesen elkészített dokumentum (levél, önéletrajz, meghívó) kinyomtatása.

Fogalmak	Elektromos hálózat, elem, halk – hangos, tárolás, hőérzékelő, porvédelem, tisztítás, karcolás, CD (DVD), szabályos működés, érzékeny a hőre, karcolásra, CD-lemez, kiad, betesz, film, filmbefűzés, vaku, másolás, fényérzékelő, átállítás, nagyítás, kicsinyítés, nyomtatás, papírtöltés, üzemmód, egyoldal, kétoldal,
-----------------	---

Témakör	3. Dokumentumkészítés	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Igényes munkát végezni. 2. Dokumentumot készíteni, kinyomtatni megfelelő helyre eljuttatni (e-mailt elküldeni, plakátot kitenni).	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Egyszerű számítógépes rajzot készíteni (segítséggel).
2. Egyéni ötletek, tervek alapján újabb alkotásokat készíteni.

Fejlesztési ismeretek

1. Egyszerű szerkesztőprogramok közül adott program alkalmazása.
2. Szöveg- és ábrakészítés.
3. Egyéni alkotás készítése.
4. Az elkészült dokumentum elhelyezése a könyvtárban.

Tanulói tevékenységek

1. Egyszerű rajzok, ábrák, szövegrészletek alkotása a számítógéppel.
2. Szöveg változtatása formai (betűtípus, nagyság, sortávolság, bekezdés), tartalmi (hibák javítása, szövegrészek törlése).
3. Dokumentum szerkesztése, ábra rajzolása, kép beillesztése (képes- rajzos-szöveges alkotások készítése előre megbeszélt témában – plakát készítése iskolai ünnepélyre).
4. Önéletrajz, levél írása.
5. Színválasztás, színezés, törlés, tiszta lap kérése.
6. A célnak megfelelően a szöveg stílusának, nagyságának változtatása (levél barátnak, tanárnak, szülőnek).
7. Az elkészült dokumentum mentése, elhelyezése a könyvtárban, a dokumentum visszakeresése, újbóli megnyitása, a tartalom módosítása.

Fogalmak	Betű- és számbillentyű rajzlap, vonal, ecset, színek, pontos másolás, magánjellegű adatok, önéletrajz,
-----------------	--

Témakör	4. Játékprogramok	Javasolt óraszám: 20 óra
----------------	--------------------------	-------------------------------------

A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. A játékfüggőséget elkerülni. 2. A játékot következetesen végig játszani, az eredményt elfogadni.
---	--

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. A megismert játékot egyre jobb eredménnyel teljesíteni.

Fejlesztési ismeretek

1. Eltérő típusú játékprogramok megismerése.
2. A játékok körét bővíteni.

Tevékenység

1. A játék többféle irányítása szerinti (navigálás az egérrel, billentyűvel, külső eszközzel).
2. Stratégiai játékok (hosszabb ideig, egyre bővülő tartalommal).
3. Stratégiai játékok játszása a géppel, hálózat segítségével, társsal (sakk, memory, pasziánsz).
4. Tananyaghoz szorosabban kapcsolódó oktató játékok (egyre nagyobb önállósággal részt venni a játékban).
5. Képek készítése (néhány kocka rajzfilm) segítségével.

Fogalmak

A megismert játék elnevezése, a játszáshoz szükséges fogalmak ismerete.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén

A tanuló képes:

1. a környezetében meglévő számítástechnikai eszközök rendeltetésszerű, balesetmentes használatára,
2. a technikai fejlődés által biztosított lehetőségek sikeres alkalmazására (segítséggel, irányítással),
3. szabadidejének tartalmas eltöltésére az információs eszközök alkalmazásával, a számítógépes függőség kialakulásának elkerülésére,
4. az egészség megóvásának szem előtt tartására az eszközök használata során.

Digitális kultúra
10. évfolyam
Heti 2 óra

Témakör	1. Számítógép-kezelés	Javasolt óraszám: 17 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A számítógép használathoz kapcsolódó erkölcsi és jogi szabályozókat szintjének megfelelő mélységben ismerni és alkalmazni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. A számítógépet és a megismert eszközöket fokozódó önállósággal kezelni.
2. A számítógép képernyőjén leggyakrabban megjelenő jeleket és a rendszeresen használt szakkifejezéseket, rövidítéseket ismerni.
3. Kapcsolódni az internetre (segítséggel), tartalmakat keresni.
4. A felállított szabályokat tiszteletben tartani.
5. Az egészséget kímélve használni a számítógépet.

Fejlesztési ismeretek

1. A meglévő ismeretek rendszerezése és bővítése aktuális problémákkal.
2. Rendszeresen használt szakkifejezések, rövidítések.
3. Hálózatra kapcsolódás (iskolai hálózat – internet).
4. Közösségi oldalak használata.
5. Levelezés.
6. Csetelés (telefonálás számítógép használatával).
7. Etikai elvek rögzítése.
8. A számítógép használata során szükséges egészségügyi szabályok ismerete és azok betartása.

Tanulói tevékenységek

1. A számítógép használatának rendje (üzembe helyezés, munka végi teendők, mentés, kilépés, áramtalanítás, gép megvéde a szennyeződésektől – por, hő, folyadék).
2. Teendők váratlan helyzetekben.
3. A kifejezések mögötti tartalmak rövid lényegének megértése, kipróbálása a gyakorlatban (mentés – mentett, nem mentett
4. tartalom keresése, könyvtár fogalma – saját könyvtár, más könyvtára, jelszó – a jelszó lényege, jelentősége).

5. A hálózat korlátolt, ellenőrzött használata (néhány címszó keresése – saját iskola honlapja, időjárás jelentés, műsorújság).
6. Közösségi oldalakra kapcsolódás segítségével, a kapcsolódás, adatok felrakása, kapcsolat létesítése.
7. E-mail cím létesítése, levelezés társakkal.
8. A lehetséges (meglévő) technikával egyéb kapcsolat létesítése, fogadás, elutasítás.
9. Óvatosság a kapcsolatok létesítése során.
10. Közös szabályrendszer felállítása, a korlátok elfogadása és
11. betartása (személyiségi jog, intim szféra, időkorlátok elfogadása).
12. Saját adatok korlátozott, megfontolt használata, a kapott információk valóságtartalmának mérlegelése.
13. Ismeretlen honlapok használatának elutasítása.
14. Az interneten keresztül történő vásárlások, pénzes játékok elutasítása.
15. Szem kímélése (távolság a képernyőtől, hangerő szabályozása, hosszabb ideig tartó munka megszakítása mozgással, néhány mozgásforma elsajátítása és gyakorlása)

Fogalmak	A számítógépen lévő rövidítések, feliratok és azok értelmezés, egér, billentyű, kattintás,
-----------------	--

Témakör	2. Irodatechnika	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Az eszközöket célszerűen és biztonságosan működtetni. 2. A megismert számítógép perifériákat célszerűen használni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Telefonálni (vezetékes, mobil és számítógépes lehetőségek megismerése).
2. CD-, DVD-lejátszót, MP3-t kezelni.
3. A fényképezőgépet használni (digitális fényképezés, telefonnal fényképezés).
4. Fénymásolás segítségével, fénymásolást figyelemmel kísérni (a papírtöltés és az elkészült munka észlelése).
5. Nyomtatás (segítséggel).

Fejlesztési ismeretek

1. Telefon, mobiltelefon használata („okostelefon”).
2. Ismerős számot hívni, röviden, lényegyet közölni. Segélykérő telefonszámot ismerni.
3. CD- és DVD-lejátszó használata segítséggel. (CD/DVD a számítógépen.)
4. MP3 és más forgalomban lévő készülék megfelelő használata.
5. A készüléket szakszerűen használni.
6. Fényképezőgép (telefon fényképező funkciója) használata (digitális fényképezés).
7. Fénymásolás (segítséggel).
8. Nyomtatás (segítséggel).

Tanulói tevékenység

1. CD- (DVD-) lejátszóba lemez behelyezése, kivétel a lejátszóból, tokba helyezés, a tárolás módja.
2. CD-lemezek kiválasztása, lejátszása.
3. Telefonkészülékek.
4. A készülék működtetése (töltés, tárolás), a kulturált játék és zenehallgatás szabályainak elsajátítása (időtartam, hangerő).
5. Telefonhívás kezdeményezése, elköszönés, a telefonálás időbeli és pénzügyi vonatkozásainak tudatosítása.
6. Fényképkészítés gyakorlása természetes fényben és vakuval.
7. Az elkészült képek megismerése a képernyőn, a fotók
8. minőségének bírálata (jól sikerült, nem jól sikerült), a kiválasztott kép kinyomtatása.
9. Másolás a készülék (önálló) beállítása nélkül.
10. Kisebb feladatok teljesítése, adott oldalak lemásolása.
11. A nyomtató előkészítése a nyomtatáshoz (papírmennyiség ellenőrzése).
- 12.** Az előzetesen elkészített dokumentum (levél, önéletrajz, meghívó) kinyomtatása.

Fogalmak	Elektromos hálózat, elem, halk – hangos, tárolás, hőérzékeny, porvédelem, tisztítás, karcolás, CD (DVD), szabályos működés, érzékeny a hőre, karcolásra, CD-lemez, kiad, betesz, film, filmbefűzés, vaku, másolás, fényérzékeny, átállítás, nagyítás, kicsinyítés, nyomtatás, papírtöltés, üzemmód, egyoldalás, kétoldalás,
-----------------	---

Témakör	3. Dokumentumkészítés	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	3. Igényes munkát végezni. 4. Dokumentumot készíteni, kinyomtatni megfelelő helyre eljuttatni (e-mailt elküldeni, plakátot kitenni).	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek Fejlesztési tevékenységek 1. Egyszerű számítógépes rajzot készíteni (segítséggel). 2. Egyéni ötletek, tervek alapján újabb alkotásokat készíteni. Fejlesztési ismeretek 1. Egyszerű szerkesztőprogramok közül adott program alkalmazása. 2. Szöveg- és ábrakészítés. 3. Egyéni alkotás készítése. 4. Az elkészült dokumentum elhelyezése a könyvtárban. Tanulói tevékenységek 1. Egyszerű rajzok, ábrák, szövegrészletek alkotása a számítógéppel. 2. Szöveg változtatása formai (betűtípus, nagyság, sortávolság, bekezdés), tartalmi (hibák javítása, szövegrészek törlése). 3. Dokumentum szerkesztése, ábra rajzolása, kép beillesztése (képes- rajzos-szöveges alkotások készítése előre megbeszélt témában – plakát készítése iskolai ünnepélyre). 4. Önéletrajz, levél írása. 5. Színválasztás, színezés, törlés, tiszta lap kérése. 6. A célnak megfelelően a szöveg stílusának, nagyságának változtatása (levél barátnak, tanárnak, szülőnek). 7. Az elkészült dokumentum mentése, elhelyezése a könyvtárban, a dokumentum visszakeresése, újbóli megnyitása, a tartalom módosítása.	
--	--

Fogalmak	Betű- és számbillentyű rajzlap, vonal, ecset, színek, pontos másolás, magánjellegű adatok, önéletrajz,
-----------------	--

Témakör	4. Játékprogramok	Javasolt óraszám: 20 óra
----------------	--------------------------	-------------------------------------

A témakör nevelési- fejlesztési céljai	3. A játékfüggőséget elkerülni. 4. A játékot következetesen végig játszani, az eredményt elfogadni.
---	--

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek Fejlesztési tevékenységek 1. A megismert játékot egyre jobb eredménnyel teljesíteni. Fejlesztési ismeretek 2. Eltérő típusú játékprogramok megismerése. 3. A játékok körét bővíteni. Tevékenység 1. A játék többféle irányítása szerinti (navigálás az egérrel, billentyűvel, külső eszközzel). 2. Stratégiai játékok (hosszabb ideig, egyre bővülő tartalommal). 3. Stratégiai játékok játéka a géppel, hálózat segítségével, társsal (sakk, memory, pasziánsz). 4. Tananyaghoz szorosabban kapcsolódó oktató játékok (egyre nagyobb önállósággal részt venni a játékban). 5. Képek készítése (néhány kocka rajzfilm) segítségével	
Fogalmak	A megismert játék elnevezése, a játszáshoz szükséges fogalmak ismerete.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 5. a környezetében meglévő számítástechnikai eszközök rendeltetésszerű, balesetmentes használatára, 6. a technikai fejlődés által biztosított lehetőségek sikeres alkalmazására (segítséggel, irányítással), 7. szabadidejének tartalmas eltöltésére az információs eszközök alkalmazásával, a számítógépes függőség kialakulásának elkerülésére, 8. az egészség megóvásának szem előtt tartására az eszközök használata során.
--	--

Testnevelés
9. évfolyam
Heti 5 óra

A tantárgy elsődleges célja a rendszeres mozgás, testedzés és az egészséges életmód iránti igény kialakítása. Térbeli irányok, viszonyfogalmak használata. Az általános iskolai testnevelés során kialakított és begyakorolt mozgáselemek rögzítése, pontosítása, tudatosítása, alapmozgások gyakorlása. Ritmus és sorrend megtartása mozgásos feladatokban. Mozgásos tevékenységgel a tartási hibákat korrigálni, a motorikus képességek fejlesztése, az egészséges testi fejlődés biztosítása, testi fejlődés zavarainak korrekciója. A sportjátékokhoz szükséges elemi és tájékozódási képességek /figyelem/ fejlesztése. A munkatevékenység során szükséges ügyesség, erő, állóképesség, kitartás, edzettség, bátorság, akarat fejlesztése. Sportversenyek elemeinek elsajátítása, labda-biztonság növelése, felkészülés iskolai sportversenyekre. Gimnasztikai alapformájú gyakorlatok rögzítése. Növekvő elem és ütemszámú mozgássorok elsajátítása.

A tantárgy az erkölcsi nevelés területén fontos szerepet játszik a szabályok, szabályosság ismeretének megerősítésében, a magatartásszabályozás befolyásolásában.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése területén segíti az önismeret, önelfogadás képességét, a segítségnyújtásra és elfogadásra való törekvést.

A testi és lelki egészségre nevelés területén segíti az egészséges testmozgás és a fizikai aktivitás iránti igény folyamatosságát. A testnevelés tantárgy az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen hozzájárul a verbális utasítások megértéséhez, a mozgások bemutatás vagy szóbeli irányítás alapján minél pontosabban és differenciáltabban történő kivitelezéséhez. A tantárgy tanulása során fontos a tanulók figyelmének ráirányítása a harmonikus mozgás szépségeire és a mozgásművészet vagy a sportmozgások esztétikumának felismerésére.

Ha a tanuló gyógytestnevelésben vesz részt, vagy gyógytestnevelésben is részt vesz, a gyógytestnevelés végrehajtása során a testnevelés kerettanterv adaptálható elemeit is alkalmazni kell.

Témakör	1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Vezényszavakat ismerni és követni. 2. Gyakorlatokat társakhoz és alkalomhoz illően fegyelmezetten végezni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek - Önállóan sorakozni, az irányokat ismerni. - A gyakorlatokat egyre pontosabban végrehajtani	
Fejlesztési ismeretek - Sorakozás - Járások - Menetelés - Testfordulatok	
Tanulói tevékenységek - Sorakozó magasság szerint. - Járás egysoros, kétsoros, háromsoros oszlopban, nyitódás, záródás, helyben járás, jelre elindulás, megállás. - Járás lábujjhegyen, sarkon. - Sarkon jobbra, balra fordulatok vezényszóra. (Irányítással) - Menetelés helyben járással, igazodás, sorbontás jobb, baloldal érzékelése. - Vezényszavak megértése. - Menetelés zenére, ritmustartás, ritmusváltás adott jelre.	
Fogalmak	nyit, zár, jobb, bal, igazodás, sorbontás, magas, alacsony

Témakör	2. Gimnasztikai gyakorlatok	Javasolt óraszám: 35 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Adott ritmust átvenni és követni. 2. Megtanult mozgáselemeket kitartóan végezni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek Fejlesztési tevékenységek 1. Az alapgyakorlatokat huzamosabb ideig végezni. 2. Egyszerű utasításokat megérteni. 3. Kéziszereket megfelelően használni. Fejlesztési ismeretek 1. Két-három mozgáselem összekapcsolása. 2. Kéziszer- és szabadgyakorlatok. 3. Szakkifejezések megértése és alkalmazása. Tanulói tevékenységek 1. Begyakorolt mozgáselemek összekapcsolása, helyben futás magas térdemelés, terpeszállás törzshajlítás, bokaérintés. 2. Négy ütemre végzett gyakorlatok: (alapállás, ugrás terpeszbe, kar oldalsó középtartásba, taps fej fölött, vissza alapállásba, mellső középtartásba, oldalsó középtartásba, terpesz, stb.) 3. Szalag, babzsák, labda, medicinlabda, súlyzó, buzogány, karika, alkalmazásával végzett négyütemű gyakorlatok vezényszavak, számolás, zene segítségével. 4. Begyakorolt gyakorlatsorok zenére, a testtartás, és ütemtartás figyelembe vételével	
Fogalmak	négyütemű gyakorlat, terpeszállás, oldalsó középtartás, mellső középtartás, magas tartás, négyütemű gyakorlat, kéziszerek megnevezése

Témakör	3. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok	Javasolt óraszám: 50 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. Gyakorlatokat kitartóan végezni, a hibákat javítani. 2. Izmokat erősíteni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek 1. Szóbeli utasításokat megérteni. 2. Egyre hosszabb ideig együttműködni a tartásjavító és izomerősítő gyakorlatokban.	
Fejlesztési ismeretek 1. Guggolás 2. Kúszás 3. Mászás 4. Függeszkedés 5. Távolugrás 6. Guruló átfordulás előre, hátra 7. Állórajt, futás 8. Egyensúlyozó járás.	
Tanulói tevékenységek 1. Guggoló járás, 2. kúszás padok között, 3. bordásfal gyakorlatok (függeszkedés), 4. egy lábról elrugaszzkodás távolugrás nekifutásból 5. sorozatban guruló átfordulások (guruló átfordulás előre sorozatban, háttal sorozatban guruló átfordulás, hátra), 6. állórajtból versenyfutás, 7. helyben rugózásból elrugaszzkodás, 8. mászás kötelen, bordásfalon, 9. kúszás akadályok között, mászás akadályon át, 10. 30-60 m-es versenyfutás állórajtból, 11. egyensúlyozás talajon, padon (gerendán) pad merevítőjén.	

Fogalmak	gyakorlatok megnevezése, sorozat, állórajt, tevékenységek megnevezése, méter,
-----------------	--

Témakör	4. Labdás gyakorlatok	Javasolt óraszám: 30 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Egyre pontosabban labdát vezetni, célba juttatni (kézzel, lábbal).	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek	
1. Szabályokat megérteni, betartani. 2. Labdát vezetni egyre biztosabban.	
Fejlesztési ismeretek	
1. Kislabda dobás 2. Átadások 3. Labdavezetés	
Tanulói tevékenységek	
1. Kislabda dobás, álló helyzetből. 2. Célba dobás (kosár, kapu, céltábla). 3. Egykezes, kétkezes mellső átadások, különböző feladathelyzetekben. 4. Váltott kézzel járás körben akadályok megkerülése, labdavezetések. 5. Labdavezetés (ügyesebb) lábbal cél felé, akadályok megkerülése. 6. Dobóterpeszből kidobás, célba dobás, alsó felső dobás, lassú futás közben labdavezetés az ügyesebb kézzel.	

Fogalmak	gyakorlatok megnevezése, váltott kéz, dobóterpesz, labdavezetés,
-----------------	--

Témakör	5. Sportjátékok elemei	Javasolt óraszám 50
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Sportjátékokat játszani, mások játékát figyelemmel kísérni. 2. Rendszeresen sportolni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek	
1. Betartani a sportjátékok elemi szabályait, és az eszközöket rendeltetésszerűen,	

balesetmentesen használni.

2. A szabályokat minél pontosabban betartani.

Fejlesztési ismeretek

1. Kosárlabda, röplabda, zsinórlabda
2. Pingpong
3. Labdarúgás
4. Tollaslabda, szivacs labda.
5. Kidobós
6. Úszás (vízbiztonság)
7. Roller, kerékpár, gördeszka, görkorcsolya, szánkó használata
8. Teke, kugli, biliárd
9. Kondicionáló gépek minél szélesebb körű alkalmazása

Tanulói tevékenységek

1. Alapállás – megindulás - megállás, labdavezetés, kosárra dobás, védekezés,
2. pingpongozás, átütés, szerválás, ütögetés, adogatás,
3. alapállás, megindulás, megállás, labdavezetés, átadás, kapura lövés, labda védeke,
4. szivacs labda, tollaslabda ütögetés, átütés a háló másik oldalára.
5. Az időjárásnak megfelelő sporteszközök használata, az eszközök rendeltetésszerű használata, karbantartása, tárolása.
6. Egyéni- és csapatversenyek rendezése, kulturált szurkolás (eredményhirdetés, cím megvédése, visszavágó).
7. Úszás, néhány úszásnem mozdulatai, az úszás ritmusa, légzés javítása.
8. Kondicionáló gépek célszerű és szakszerű használata, az erőnlét- és életmódjavító gyakorlatsorok elsajátítása és napirendbe építése.

Fogalmak	sportágak megnevezése, kosárpalánk, kosár, kosárlabda, szerva, szerválás, kapu, gól, tevékenységek megnevezése, kétkezes mellső átadás
Összegzett tanulói eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 1. a mozgásos tevékenységek rendszeres végzésére, az egészséges testi fejlődés, edzettség, teherbíró képesség, az alapvető fizikai képesség szintjének emelése érdekében, 2. sporteszközök rendeltetésszerű, balesetmentes használatára, 3. sportjátékok játszására (egyszerűsített) szabályokkal, sportmérkőzések figyelemmel kísérésére.

Testnevelés
10. évfolyam
Heti 5 óra

Témakör	1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	3. Vezényszavakat ismerni és követni. 4. Gyakorlatokat társakhoz és alkalomhoz illően fegyelmezetten végezni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek Fejlesztési tevékenységek 1. Önállóan sorakozni, az irányokat ismerni. 2. A gyakorlatokat egyre pontosabban végrehajtani Fejlesztési ismeretek 1. Sorakozás 2. Járások 3. Menetelés 4. Testfordulatok Tanulói tevékenységek 1. Sorakozó magasság szerint. 2. Járás egysoros, kétsoros, háromsoros oszlopban, nyitódás, záródás, helyben járás, jelre elindulás, megállás. 3. Járás lábujjhegyen, sarkon. 4. Sarkon jobbra, balra fordulatok vezényszóra. 5. (Irányítással) 6. Menetelés helyben járással, igazodás, sorbontás jobb, baloldal érzékelése. 7. Vezényszavak megértése. 8. Menetelés zenére, ritmustartás, ritmusváltás adott jelre.	
Fogalmak	nyit, zár, jobb, bal, igazodás, sorbontás, magas, alacsony

Témakör	2. Gimnasztikai gyakorlatok	Javasolt óraszám: 35 óra
----------------	------------------------------------	-------------------------------------

A témakör nevelési- fejlesztési céljai	3. Adott ritmust átvenni és követni. 4. Megtanult mozgáselemeket kitartóan végezni.
---	--

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek Fejlesztési tevékenységek 1. Az alapgyakorlatokat huzamosabb ideig végezni. 2. Egyszerű utasításokat megérteni. 3. Kéziszerket megfelelően használni. Fejlesztési ismeretek 1. Két-három mozgáselem összekapcsolása. 2. Kéziszer- és szabadgyakorlatok. 3. Szakkifejezések megértése és alkalmazása. Tanulói tevékenységek 1. Begyakorolt mozgáselemek összekapcsolása, helyben futás magas térdemelés, terpeszállás törzshajlítás, bokaérintés. 2. Négy ütemre végzett gyakorlatok: (alapállás, ugrás terpeszbe, kar oldalsó középtartásba, taps fej fölött, vissza alapállásba, mellső középtartásba, oldalsó középtartásba, terpesz, stb.) 3. Szalag, babzsák, labda, medicinlabda, súlyzó, buzogány, karika, alkalmazásával végzett négyütemű gyakorlatok vezényszavak, számolás, zene segítségével. 4. Begyakorolt gyakorlatsorok zenére, a testtartás, és ütemtartás figyelembe vételével	
Fogalmak	négyütemű gyakorlat, terpeszállás, oldalsó középtartás, mellső középtartás, magas tartás, négyütemű gyakorlat, kéziszerek megnevezése

Témakör	3. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok	Javasolt óraszám: 50 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	3. Gyakorlatokat kitartóan végezni, a hibákat javítani. 4. Izmokat erősíteni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek Fejlesztési tevékenységek 1. Szóbeli utasításokat megérteni.	
--	--

2. Egyre hosszabb ideig együttműködni a tartásjavító és izomerősítő gyakorlatokban.

Fejlesztési ismeretek

1. Guggolás
2. Kúszás
3. Mászás
4. Függeszkedés
5. Távolugrás
6. Guruló átfordulás előre, hátra
7. Állórajt, futás
8. Egyensúlyozó járás.

Tanulói tevékenységek

1. Guggoló járás,
2. kúszás padok között,
3. bordásfal gyakorlatok (függeszkedés),
4. egy lábról elrugaskodás távolugrás nekifutásból,
5. sorozatban guruló átfordulások (guruló átfordulás előre sorozatban, háttal sorozatban guruló átfordulás, hátra),
6. állórajtból versenyfutás,
7. helyben rugózásból elrugaskodás,
8. mászás kötélén, bordásfalon,
9. kúszás akadályok között, mászás akadályon át,
10. 30-60 m-es versenyfutás állórajtból,
11. egyensúlyozás talajon, padon (gerendán) pad merevítőjén.

Fogalmak	gyakorlatok megnevezése, sorozat, állórajt, tevékenységek megnevezése, méter,
-----------------	---

Témakör	4. Labdás gyakorlatok	Javasolt óraszám: 30 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Egyre pontosabban labdát vezetni, célba juttatni (kézzel, lábbal).	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Szabályokat megérteni, betartani.
2. Labdát vezetni egyre biztosabban.

Fejlesztési ismeretek

1. Kislabda dobás
2. Átadások
3. Labdavezetés

Tanulói tevékenységek

1. Kislabda dobás, álló helyzetből.
2. Célba dobás (kosár, kapu, céltábla).
3. Egykezes, kétkezes mellső átadások, különböző feladathelyzetekben.
4. Váltott kézzel járás körben akadályok megkerülése, labdavezetések.
5. Labdavezetés (ügyesebb) lábbal cél felé, akadályok megkerülése.
6. Dobóterpeszből kidobás, célba dobás, alsó felső dobás, lassú futás közben labdavezetés az ügyesebb kézzel.

Foglalmak	gyakorlatok megnevezése, váltott kéz, dobóterpesz, labdavezetés,
------------------	--

Témakör	5. Sportjátékok elemei	Javasolt óraszám 50
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	3. Sportjátékokat játszani, mások játékát figyelemmel kíséni. 4. Rendszeresen sportolni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Betartani a sportjátékok elemi szabályait, és az eszközöket rendeltetésszerűen, balesetmentesen használni.
2. A szabályokat minél pontosabban betartani.

Fejlesztési ismeretek

3. Kosárlabda, röplabda, zsinórlabda
4. Pingpong
5. Labdarúgás
6. Tollaslabda, szivacs labda.

7. Kidobós
8. Úszás (vízbiztonság)
9. Roller, kerékpár, gördeszka, görkorcsolya, szánkó használata
10. Teke, kugli, biliárd
11. Kondicionáló gépek minél szélesebb körű alkalmazása

Tanulói tevékenységek

1. Alapállás – megindulás - megállás, labdavezetés, kosárra dobás, védekezés,
2. pingpongozás, átütés, szerválás, ütögetés, adogatás,
3. alapállás, megindulás, megállás, labdavezetés, átadás, kapura lövés, labda védeke,
4. szivacs labda, tollas labda ütögetés, átütés a háló másik oldalára.
5. Az időjárásnak megfelelő sporteszközök használata, az eszközök rendeltetésszerű használata, karbantartása, tárolása.
6. Egyéni- és csapatversenyek rendezése, kulturált szurkolás (eredményhirdetés, cím megvédése, visszavágó).
7. Úszás, néhány úszásnem mozdulatai, az úszás ritmusa, légzés javítása.
8. Kondicionáló gépek célszerű és szakszerű használata, az erőnlét- és életmódjavító gyakorlatsorok elsajátítása és napirendbe építése.

Fogalmak	sportágak megnevezése, kosárpálánk, kosár, kosárlabda, szerva, szerválás, kapu, gól, tevékenységek megnevezése, kétkezes mellő átadás
-----------------	---

Összegzett tanulói eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 4. a mozgásos tevékenységek rendszeres végzésére, az egészséges testi fejlődés, edzettség, teherbíró képesség, az alapvető fizikai képesség szintjének emelése érdekében, 5. sporteszközök rendeltetésszerű, balesetmentes használatára, 6. sportjátékok játszására (egyszerűsített) szabályokkal, sportmérkőzések figyelemmel kísérésére.
--	--

Osztályfőnöki óra

(Közösségi nevelés)

9. évfolyam

Heti 1 óra

Az osztályfőnöki óra célja az osztályba járó tanulók közösségének kialakítása, fejlesztése, a csoporthoz tartozás, identitás tudatosítása. Az osztályfőnöki óra a pedagógiai folyamatban kiemelt helyet foglal el, céljai és feladatai a nevelési-oktatási folyamat teljes spektrumára kiterjednek. A tantárgy célja a tanulók segítése önismeretük fejlesztésében, személyiségük stabilizálása a lehetséges életpálya elérésének céljai érdekében. A tantárgy tematikája segíti a szociális képességek (a kapcsolatteremtés, a kommunikáció, az empátia, a tolerancia, a kooperáció, a konfliktuskezelés stb. képességeinek) fejlesztését főként az osztályban megélt saját élmények, tapasztalatok alapján. A tantárgy fontos szerepe a társadalmi beilleszkedés támogatása, az élet különböző területeire érvényes szabályok rendszerezése, a felnőtt élet megkezdésének előkészítése. Az osztályfőnöki óra lehetőséget ad az iskolai közösségi programokhoz történő kapcsolódás előkészítésére, tervezésére, az ünnepélyeken, megemlékezéseken a csoport szerepvállalására.

Az osztályfőnöki óra fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelés területén a szabálykövető magatartás fejlesztésében és kiterjesztésében, a cselekedetek előre tervezésében és a következmények előzetes felmérésében, a választások erkölcsi meggyőződés szerinti mérlegelésében.

A tantárgy az állampolgárságra, demokráciára nevelés területén felkészít az állampolgári jogok és kötelezettségek tartalmának mélyebb megismerésére, a napi élettel kapcsolatos felelős ügyintézésre.

Az önismeret és társaskultúra fejlesztése területén a tantárgy hozzájárul az emberi kapcsolatok alakításához és megtartásához nélkülözhetetlen korrekt magatartás, empátia és a reális énkép fejlődéséhez.

A testi és lelki egészségre nevelés területén a tanuló megismeri és egyre önállóbban, belülről fakadóan alkalmazza a felnőtt életéhez kapcsolódó lakókörnyezeti és munkahelyi egészségvédelem, balesetvédelem

szempontjait, tudatosan törekszik testi épségének és érzelmi egyensúlyának megőrzésére.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség fejlesztési területen a tanuló egyre jobban megismeri a közösségi élet színtereit és felismeri szerepét a közösségért végzett munkában, kialakul az igény a kölcsönös segítség iránt.

A fenntarthatóság és környezettudatosság területén a tantárgy segít a személyes élet tevékenységeinek idő-, anyag-, és energiatakarékos tervezésére és lebonyolítására.

Témakör	1. Aktuális témák	Javasolt óraszám: 14 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Osztályközösséget alakítani. 2. Egyéni és társadalmi ünnepeket ismerni, számon tartani, mások ünnepeit megismerni, elfogadni, ünneplésének a tiszteletet megadni (tolerancia). 3. Aktívan részt venni az intézmény és a lakóhely életében.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek Fejlesztési tevékenységek 1. Szűkebb és tágabb közösségét megismerni, annak életét, történeteit figyelemmel kísérni. 2. Aktivitást és együttműködést tabusítani. 3. Megegyezéssel programokat tervezni, a közös eseményeken aktív részvétel. 4. Saját véleményét megfogalmazni, és azt bátran képviselni. 5. Toleráns viselkedést tanúsítani, vitázni, az álláspontot rugalmasan megváltoztatni meggyőzés hatására. Fejlesztési ismeretek 1. A közösség építése érdekében saját teendőinek feltérképezése. 2. A közösség életében adódó aktuális, váratlan események kezelési módjának elsajátítása. 3. Egyéni és közösségi ünnepek, események ismerete, és felkészülés a közösség alkalmaira (ünnepélyek, külső programok). 4. Tágabb közösségről szóló hírek, események követése, a megfelelő alkalmakon aktív (passzív) részvétel.	
---	--

Tanulói tevékenységek

1. Az intézmény (iskola, munkahely) hagyományainak, történetének megismerése.
2. Tervek készítése (naptáron bejelölni az alkalmakat), jelmez készítése, öltözék megválasztása, a közös élmények
3. megbeszélése, az elkészült fotók, felvételek közös megtekintése, a látottak megvitatása.
4. Aktív részvétel ünnepeken (családi és közösségi alkalmakon), az ünnepnek megfelelő szokások, külsőségek megtartása (meghívó, plakátkészítés, vendégvárással kapcsolatos teendők, ünnepi
5. műsorban szerepvállalás, fényképezés, beszámoló szóban, írásban az eseményről).
6. Tanulmányi séta, kirándulás, múzeumlátogatás.
7. A tapasztalatok, ismeretek rendszerezése.
8. A közösség életében felmerülő probléma megfogalmazása,
9. véleményalkotás, vita (programválasztás, viselkedési, öltözködési, igazmondási konfliktusok).
10. Újságcikkekben, napi híradóban, magazinműsorban olvasott, hallott, látott esetek megbeszélése, saját ítélet megfogalmazása.
- 11. Egyéni tapasztalatok, vélemények gyűjtése.**

Fogalmak	Az ünnepekkel, eseményekkel, osztályközösséggel kapcsolatos fogalmak köre.
-----------------	--

Témakör	2. Felkészülés a felnőtt létre	Javasolt óraszám: 10 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. A viselkedéskultúrát kialakítani. 2. „Felnőttiség” felelősségét megélni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**Fejlesztési tevékenységek**

1. Reális önismeretre és valós helyzetértelmezésre törekedni.
2. Tudatosan cselekedni, erőfeszítést tenni a kívánt cél elérése érdekében. Norma, normakövetés (példakép).
3. Mindennapi tevékenységeiben fontossági sorrendet felállítani.
4. Megérteni a munkafegyelem tartalmát.
5. Ismerni és betartani az általános balesetvédelmi szabályokat.

6. Téves vélemény-, megalapozatlan bizalom káros következményeit figyelembe venni (becsapottság, kihasználás, megkárosítás, rossz hatások).
7. A pénz kezelésének fontosságát ismerni, gazdálkodásában a könnyelműséget kerülni.
8. A pihenés szükségességét és formái ismerni.

Fejlesztési ismeretek

1. A felnőtt lét előnyei, hátránya.
2. Kötelességek, szabályok (munkahelyi-, lakóhelyi előírások, balesetvédelmi, tűzrendészeti szabályok).
3. Időbeosztás (munka, pihenés, szórakozás helyes aránya).
4. Napi rutin tudatos alakítása az egyéni lehetőségeknek megfelelően.
5. A felnőtt élettel kapcsolatos élethelyzetek számbavétele.
6. Lakás (lakásfenntartás költségei, takarékoság, lakás tisztántartása, bezárása).
7. Személye körüli teendők (higiénia, öltözködés, kulturált megjelenés, egészséges étkezési szokások, idegenekkel távolságtartás, az intim szféra tiszteletben tartása).
8. Pályaválasztás, munkavállalás, munkahely (munkavégzéssel kapcsolatos teendők, alkalmazkodás, figyelem fontossága, fizetés beosztása, banki szolgáltatás körütekintő igénybe vétele).
9. Pihenés, szórakozás, szabadság (kulturált időtöltés, megfelelő társaság kiválasztása, káros szenvedélyek kerülése).
10. Helyes – helytelen (viselkedési szokások kialakulása, szenvedélyek kialakulása, – dohányzás, italozás, játékfüggőség, kábítószer fogyasztás).

Tanulói tevékenységek

1. A kíváncsi tulajdonságok tudatos kialakítása, fejlesztése, szituációs gyakorlatok.
2. Szembesülés reális és irreális tervekkel (vágyak és a lehetőségek tudatosítása).
3. Írott és íratlan szabályok (iskolai szabályok, közlekedési szabályok, játékszabályok) betartása, megszegése, következmények (példák saját élményekből, filmekből).

4. Videofilm megtekintése, megbeszélése, helyes, nem helyes felismerése.
5. Személyes higiénia napi rutinja, heti teendők (hajmosás), havi (hajvágás) számbavétele, tudatosítása.
6. Lakás tisztántartása, rendje (napi-, heti-, havi teendők) és biztonsága (bezárása, idegenek távoltartása), szomszédokkal szembeni viselkedés, egymás segítése.
7. Saját napirend összeállítása.
8. A tervezett élet előnyeinek tudatosítása. (A mai napra tervezett feladatok és tevékenységek az e havi, ez évi, későbbi terve végiggondolása tervezése.)
9. Különböző munkakörökhöz szükséges tulajdonságok számbavétele.
10. Képességlista készítése a számba jövő munkakörökről (pl. a takarító: pontos, kitartó, megbízható, rendszerető).
11. Különböző munkahelyek megismerésére tanulmányi séták (pl. boltok, raktárak, konyhák, műhelyek stb. megtekintése).
12. Beszélgetés, szituációs játék, képek nézegetése, csoportosítása.
13. Megcélzott szakma szerinti képességek intenzívebb fejlesztése (pl.: tevékenység egyre hosszabb ideig, rendszeresség fejlesztése, megtartó emlékezet fejlesztése, utasítások megjegyzése,
14. végrehajtása).
15. Pihenés: kirándulás, testedzés, tánc, kézműves tevékenységek, egyedül, együtt a családdal, társaságban.
16. Egészségmegőrzés, kondicionálás lehetőségei (életmód, életvezetés).
17. Egészségkárosító szokások számbavétele (prospektusok gyűjtése, szituációs gyakorlatok), a visszautasítás gyakorlása.
18. A pénz értékének tudatosítása. A takarékoság lehetőségeinek megbeszélése.
- 19. Helyzetgyakorlatok, tanulmányi séta bankban, számlanyitáshoz szükséges adatok és kapcsolatos teendők és veszélyek.**

Fogalmak	munkafegyelem, baleset, figyelem, létfeltétel, táplálkozás, lakás, ruházkodás, a pénz értéke, törvény, szabály, igazságszolgáltatás, büntetés, saját érdek, választó, képviselő, képviselő. személyi igazolvány, határátlépés, állampolgár, sajátkezü aláírás, tájékozódás, tapasztalatszerzés, próbálkozás, tanács, tanácsadó, kötelesség,
-----------------	---

	mulasztás, tévedés, hiba kijavítása, elnézés kérése, bank, folyószámla, átutalás, fedezet, takarékoskodás, titkos kód, bankkártya, kölcsön, kezes, ápoltság, taszító, vonzó, sminkelés, káros szokás, egészségmegőrzés, mértékletes, lustaság, jóleső fáradtság, szenvedély, visszautasítás
--	---

Témakör	3. Beilleszkedés, alkalmazkodás	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Az osztályközösség tagjait megismerni. Saját képességeit ismerni, jövőjét reálisan tervezni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek 1. A szabályokat elfogadni. 2. Helyes napirendet kialakítani. 3. Érzelmileg azonosulni az elődök tetteivel. 4. Szolidaritást tanúsítani a rászorulókkal szemben. 5. Aktívan részt venni a lakóközösség és az iskolaközösség életében. 6. Bekapcsolódni a helyi öntevékeny csoportok munkájába (szakkör, énekkar, tánccsoport).	
Fejlesztési ismeretek 1. Tanulói jogok és kötelességek. 2. Házi rend. 3. Tűz- és balesetvédelem. 4. Napirend. 5. Tanórán kívüli elfoglaltságok. 6. Tanulás és tudás. 7. Bevált és új tanulási módszerek kialakítása („a tanulás tanulása”, tanulási technikák megismerése). 8. Műhelyek, munkahelyek megismerése, munkatársi kapcsolatok. 9. Gyakorlati tantárgyakkal kapcsolatos képességek feltérképezése (többek között kezűgyesség, kitartás, pontosság, megbízhatóság).	
Tanulói tevékenységek	

1. A házirenddel, munkarenddel kapcsolatos kérdések megvitatása (kérdések megfogalmazása).
2. Időbeosztás, órarend.
3. Hatékonyság ellenőrzése.
4. Saját tanulási stratégia megkeresése, az előnyök és hátrányok mérlegelésével.
5. Beszámoló az önálló tanulásról és a tanulópárok együttműködésének tapasztalatairól.
6. Kérdések megfogalmazása az új tantárgyakkal kapcsolatban.
7. Kapcsolatépítés, aktív együttműködés.

Fogalmak	egyéni tanulás, tanulócsoport, kötelező tanóra, igazolt-igazolatlan hiányzás, legális munkavégzés, feketemunka, helytörténet, múlt, közelmúlt, együttérzés, önkéntesség, önfeláldozás, karitatív tevékenység
-----------------	---

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 1. az osztályközösség és viselkedéskultúra alakítására, 2. saját képességeinek ismeretére, jövőjének reális tervezésére, 3. aktívan részt venni az intézmény és a lakóhely életében.
---	--

Osztályfőnöki óra
(Közösségi nevelés)
10. évfolyam
Heti 1 óra

Témakör	1. Aktuális témák	Javasolt óraszám: 14 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Osztályközösséget alakítani. 2. Egyéni és társadalmi ünnepeket ismerni, számon tartani, mások ünnepeit megismerni, elfogadni, ünneplésének a tiszteletet megadni (tolerancia). 3. Aktívan részt venni az intézmény és a lakóhely életében.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Szűkebb és tágabb közösségét megismerni, annak életét, történéseit figyelemmel kísérni.
2. Aktivitást és együttműködést tabusítani.
3. Megegyezőssel programokat tervezni, a közös eseményeken aktív részvétel.
4. Saját véleményt megfogalmazni, és azt bátran képviselni.
5. Toleráns viselkedést tanúsítani, vitázni, az álláspontot rugalmasan megváltoztatni meggyőzés hatására.

Fejlesztési ismeretek

1. A közösség építése érdekében saját teendőinek feltérképezése.
2. A közösség életében adódó aktuális, váratlan események kezelési módjának elsajátítása.
3. Egyéni és közösségi ünnepek, események ismerete, és felkészülés a közösség alkalmaira (ünnepélyek, külső programok).
4. Tágabb közösségről szóló hírek, események követése, a megfelelő alkalmakon aktív (passzív) részvétel.

Tanulói tevékenységek

1. Az intézmény (iskola, munkahely) hagyományainak, történetének megismerése.
2. Tervek készítése (naptáron bejelölni az alkalmakat), jelmez készítése, öltözk megválasztása, a közös élmények
3. megbeszélése, az elkészült fotók, felvételek közös megtekintése, a látottak megvitatása.

4. Aktív részvétel ünnepeken (családi és közösségi alkalmakon), az ünnepnek megfelelő szokások, külsőségek megtartása (meghívó, plakátkészítés, vendégvárással kapcsolatos teendők, ünnepi
5. műsorban szerepvállalás, fényképezés, beszámoló szóban, írásban az eseményről).
6. Tanulmányi séta, kirándulás, múzeumlátogatás.
7. A tapasztalatok, ismeretek rendszerezése.
8. A közösség életében felmerülő probléma megfogalmazása,
9. véleményalkotás, vita (programválasztás, viselkedési, öltözködési, igazmondási konfliktusok).
10. Újságcikkekben, napi híradóban, magazinműsorban olvasott, hallott, látott esetek megbeszélése, saját ítélet megfogalmazása.
- 11. Egyéni tapasztalatok, vélemények gyűjtése.**

Fogalmak	Az ünnepekkel, eseményekkel, osztályközösséggel kapcsolatos fogalmak köre.
-----------------	--

Témakör	2. Felkészülés a felnőtt létre	Javasolt óraszám: 10 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. A viselkedéskultúrát kialakítani. 2. „Felnöttség” felelősségét megélni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek	
1. Reális önismeretre és valós helyzetértelmezésre törekedni. 2. Tudatosan cselekedni, erőfeszítést tenni a kívánt cél elérése érdekében. Norma, normakövetés (példakép). 3. Mindennapi tevékenységeiben fontossági sorrendet felállítani. 4. Megérteni a munkafegyelem tartalmát. 5. Ismerni és betartani az általános balesetvédelmi szabályokat. 6. Téves vélemény-, megalapozatlan bizalom káros következményeit figyelembe venni (becsapottság, kihasználás, megkárosítás, rossz hatások). 7. A pénz kezelésének fontosságát ismerni, gazdálkodásában a könnyelműséget kerülni. 8. A pihenés szükségességét és formái ismerni.	
Fejlesztési ismeretek	

1. A felnőtt lét előnyei, hátránya.
2. Kötelességek, szabályok (munkahelyi-, lakóhelyi előírások, balesetvédelmi, tűzrendészeti szabályok).
3. Időbeosztás (munka, pihenés, szórakozás helyes aránya).
4. Napi rutin tudatos alakítása az egyéni lehetőségeknek megfelelően.
5. A felnőtt élettel kapcsolatos élethelyzetek számbavétele.
6. Lakás (lakásfenntartás költségei, takarékoság, lakás tisztántartása, bezárása).
7. Személye körüli teendők (higiénia, öltözködés, kulturált megjelenés, egészséges étkezési szokások, idegenekkel távolságtartás, az intim szféra tiszteletben tartása).
8. Pályaválasztás, munkavállalás, munkahely (munkavégzéssel kapcsolatos teendők, alkalmazkodás, figyelem fontossága, fizetés beosztása, banki szolgáltatás körütekintő igénybe vétele).
9. Pihenés, szórakozás, szabadság (kulturált időtöltés, megfelelő társaság kiválasztása, káros szenvedélyek kerülése).
10. Helyes – helytelen (viselkedési szokások kialakulása, szenvedélyek kialakulása, – dohányzás, italozás, játékfüggőség, kábítószer fogyasztás).

Tanulói tevékenységek

1. A kíváncsi tulajdonságok tudatos kialakítása, fejlesztése, szituációs gyakorlatok.
2. Szembesülés reális és irreális tervekkel (vágyak és a lehetőségek tudatosítása).
3. Írott és íratlan szabályok (iskolai szabályok, közlekedési szabályok, játékszabályok) betartása, megszegése,
4. következmények (példák saját élményekből, filmekből).
5. Videofilm megtekintése, megbeszélése, helyes, nem helyes felismerése.
6. Személyes higiénia napi rutinja, heti teendők (hajmosás), havi (hajvágás) számbavétele, tudatosítása.
7. Lakás tisztántartása, rendje (napi-, heti-, havi teendők) és biztonsága (bezárása, idegenek távolságtartása), szomszédokkal szembeni viselkedés, egymás segítése.
8. Saját napirend összeállítása.
9. A tervezett élet előnyeinek tudatosítása. (A mai napra tervezett feladatok és

tevékenységek az e havi, ez évi, későbbi terve végiggondolása tervezése.)

10. Különböző munkakörökhöz szükséges tulajdonságok számbavétele.
11. Képességlista készítése a számba jövő munkakörökről (pl. a takarító: pontos, kitartó, megbízható, rendszerető).
12. Különböző munkahelyek megismerésére tanulmányi séták (pl. boltok, raktárak, konyhák, műhelyek stb. megtekintése).
13. Beszélgetés, szituációs játék, képek nézegetése, csoportosítása.
14. Megcélzott szakma szerinti képességek intenzívebb fejlesztése (pl.: tevékenység egyre hosszabb ideig, rendszeresség fejlesztése, megtartó emlékezet fejlesztése, utasítások megjegyzése,
15. végrehajtása).
16. Pihenés: kirándulás, testedzés, tánc, kézműves tevékenységek, egyedül, együtt a családdal, társaságban.
17. Egészségmegőrzés, kondicionálás lehetőségei (életmód, életvezetés).
18. Egészségkárosító szokások számbavétele (prospektusok gyűjtése, szituációs gyakorlatok), a visszautasítás gyakorlása.
19. A pénz értékének tudatosítása. A takarékoság lehetőségeinek megbeszélése.
20. Helyzetgyakorlatok, tanulmányi séta bankban, számlanyitáshoz szükséges adatok és kapcsolatos teendők és veszélyek.

Fogalmak	munkafegyelem, baleset, figyelem, létfeltétel, táplálkozás, lakás, ruházkodás, a pénz értéke, törvény, szabály, igazságszolgáltatás, büntetés, saját érdek, választó, képviselő, képviselő. személyi igazolvány, határátlépés, állampolgár, sajátkezü aláírás, tájékozódás, tapasztalatszerzés, próbálkozás, tanács, tanácsadó, kötelesség, mulasztás, tévedés, hiba kijavítása, elnézés kérése, bank, folyószámla, átutalás, fedezet, takarékoskodás, titkos kód, bankkártya, kölcsön, kezes, ápoltság, taszító, vonzó, sminkelés, káros szokás, egészségmegőrzés, mértékletes, lustaság, jóleső fáradtság, szenvedély, visszautasítás
-----------------	---

Témakör	3. Beilleszkedés, alkalmazkodás	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Az osztályközösség tagjait megismerni. Saját képességeit ismerni, jövőjét reálisan tervezni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. A szabályokat elfogadni.
2. Helyes napirendet kialakítani.
3. Érzelmileg azonosulni az elődök tetteivel.
4. Szolidaritást tanúsítani a rászorulókkal szemben.
5. Aktívan részt venni a lakóközösség és az iskolaközösség életében.
6. Bekapcsolódni a helyi öntevékeny csoportok munkájába (szakkör, énekkar, tánccsoport).

Fejlesztési ismeretek

1. Tanulói jogok és kötelességek.
2. Házirend.
3. Tűz- és balesetvédelem.
4. Napirend.
5. Tanórán kívüli elfoglaltságok.
6. Tanulás és tudás.
7. Bevált és új tanulási módszerek kialakítása („a tanulás tanulása”, tanulási technikák megismerése).
8. Műhelyek, munkahelyek megismerése, munkatársi kapcsolatok.
9. Gyakorlati tantárgyakkal kapcsolatos képességek feltérképezése (többek között kezűgyesség, kitartás, pontosság, megbízhatóság).

Tanulói tevékenységek

1. A házirenddel, munkarenddel kapcsolatos kérdések megvitatása (kérdések megfogalmazása).
2. Időbeosztás, órarend.
3. Hatékonyság ellenőrzése.
4. Saját tanulási stratégia megkeresése, az előnyök és hátrányok mérlegelésével.

5. Beszámoló az önálló tanulásról és a tanulópárok együttműködésének tapasztalatairól.
6. Kérdések megfogalmazása az új tantárgyakkal kapcsolatban.
7. Kapcsolatépítés, aktív együttműködés.

Fogalmak	egyéni tanulás, tanulócsoport, kötelező tanóra, igazolt-igazolatlan hiányzás, legális munkavégzés, feketemunka, helytörténet, múlt, közelmúlt, együttérzés, önkéntesség, önfeláldozás, karitatív tevékenység
-----------------	--

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 4. az osztályközösség és viselkedéskultúra alakítására, 5. saját képességeinek ismeretére, jövőjének reális tervezésére, 6. aktívan részt venni az intézmény és a lakóhely életében.
---	---

Életvitel és gyakorlat

9. évfolyam

Heti 4 óra

A tantárgy célja, hogy az általános iskolában elsajátított ismeretekre építve megerősítse a tanulóknál a minél önállóbb életvitelhez szükséges életvezetési és háztartási ismereteket, rávezessen a környezet rendezésének, tisztán tartásának fontosságára, bővüljenek ismeretei a test védelmével, működésével, tisztán tartásával kapcsolatban, ismerje meg a családi és más együttélések esetében a kölcsönös támogatás lehetőségét. A tantárgy tanulása során a tanuló ismeretei rendszereződnek a testápolás, a személyes higiéné és a környezet tisztán tartásának fontossága témakörében. Nagy hangsúlyt helyez a tantárgy az esztétikus, praktikus megjelenés iránti igény kialakítására. A feladathelyzetekben és egyéb szabadidős tevékenységek végzésében törekszik a célszerűséget és kényelmet egyszerre szolgáló körülmények megteremtésében. A háztartási munkák ellátásához kapcsolódóan a tantárgy tanulása során egyre differenciáltabban megjelenik a lakás és az iskolai környezet által megkívánt megfelelő biztonság és óvatosság a gépek, berendezések használatában, a vegyszerek alkalmazásában. Kitérünk a balesetek megelőzése érdekében tett intézkedésekre és az esetlegesen bekövetkező balesetek esetén szükséges teendőkre. A tantárgy tanulásában nagy hangsúly helyeződik a segítségnyújtás különböző területeire, a csecsemő- és beteggondozásra és az idősek ellátására. A háztartási ismeretek keretében a tantárgy ráirányítja a figyelmet a háztartással kapcsolatos beszerzésekkel kapcsolatban a körültekintő tájékozódás, az igények ismeretében történő informálódás, a megfontolt választás és az esetleges panaszkezelés kérdéseinek fontosságára. Minden érintett területen kiemelten foglalkozik a mindennapi élet során kívánatos egészséges életmód szemléletének figyelembe vételével.

A tantárgy tanulása során az erkölcsi nevelés területén egyre differenciáltabban érvényesül a mindennapi családi életben és munkatársi közösségekben szükséges másokra történő odafigyelés, együtt érző,

empatikus magatartás, a mások szükség szerinti segítségének igénye. Önismeret és társas kultúra területén a testalkatához, tevékenységeihez illő megjelenéshez szükséges információk alapján fejlődik a tanulók énképe, önismerete. Társai visszajelzése lehetőséget ad önbizalmának, önértékelésének reális fejlődésére. A testi és lelki egészségre nevelés területén a személyes és környezeti higiéné iránti igény egyre erősebbé válik, tudatosul a betegségek megelőzésében és leküzdésében fontos tevékenységek rendszerességének szükségszerűsége. A felelősségvállalás területén a tanuló ismeretei bővülnek az együtt érző, segítő magatartás, az elfogadás vonatkozásában. A pedagógus felelőssége, hogy lehetőséget teremtsen az önkéntes segítségnyújtás igényének kialakulására, amely segíti a személyes fontosság megélését. A fenntarthatóság és környezettudatosság területét a tantárgy a fogyasztóvédelmi szokások és érdekvédelem megismertetésével támogatja. A gazdasági és pénzügyi nevelés folyamatában kiemelt szerepet játszik a tantárgy a vásárlói tervezés és tudatosság alakításával.

Témakör	1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők.	Javasolt óraszám: 34 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. Tudni, hogy az ápolat, jó megjelenésért mit kell tennie. 2. Egyszerű esetben önmagát ellátni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek Fejlesztési tevékenységek 1. Testápolás. 2. Egyszerű esetben önmagát ellátni. 3. Reális, megvalósítható igényt kialakítani az öltözködéssel kapcsolatban. 4. Tudni, hogy az ápolat, jó megjelenésért mit kell tennie. 5. Irányítással előkészíteni a mosást, ismerni a mosószerek hatásait, az öblítés fázisait. 6. Alkalmazni a nagytakarítás műveleteit. 7. Kultúrtörténeti ismeretét fejleszteni. Fejlesztési ismeretek 1. Önkiszolgálás, testápolás, öltözködés fázisai, eszközei. 2. Jó megjelenés, ápoltság.
--

3. Ruhaválogatás az évszaknak megfelelően.
4. Divat, a divat változásai.
5. Saját ruhanemű gondozása, ruhajavítás.
6. Irányítással a mosás előkészítése, mosóporok hatása, öblítés fázisai (zokni, zsebkendő, fehérnemű).
7. Személyes környezete gondozása.
8. Irányítással a terem, konyha, műhely kitakarítása a nagytakarítás műveleteinek alkalmazásával, eszközhasználat.

Tanulói tevékenységek

1. Beszélgetés az ápoltságról az eddig tanultak alapján (fürdőszobai berendezések és tisztálkodási szerek rendeltetésszerű használata). Hajápolás, kéz- és lábápolás.
2. A ruhadarabok csoportosítása és felsorolása megadott szempontok alapján.
3. Beszélgetés a divatról, milyen divatos ruhadarabok alkotják a mai fiatalok ruhatárát, a divat változásai.
4. Régi és mai fényképek nézegetése, az ott látott alakok öltözetének megbeszélése.
5. Beszélgetés a jó megjelenésű, jól öltözött emberről. Sminkelés.
6. Szerepjáték – „Divatbemutató”
7. Fehérnemű, zokni, zsebkendő kézi mosása
8. Eddig tanult tevékenységek alapján a különböző helyiségek nagytakarításához szükséges munkafolyamatok gyakorlása.
9. Kisebbségi javítások elvégzése (pl. gombfelvarrás, fércelés, tübefűzés, szegőöltés).

Fogalmak

Tisztálkodással kapcsolatos eszközök. divat, modell, divattervező, márka korosztályok, korszakok, smink és ápoltság, borotválkozó eszközök. borotválkozás, áztatás, mosás, öblítés, teregetés, szájszag, testszag, dezodorálás, Az eddig használt fogalmak bővítése a nagytakarításra vonatkozóan.

Témakör	2. Háztartás	Javasolt óraszám: 50 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Kiválasztani és használni a munkának megfelelő eszközöket és gépeket. 2. Munkát kitartóan végezni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Törekedni a balesetek-megelőzésére.
2. Kiválasztani a munkának megfelelő eszközöket és gépeket.
3. Önállóan teríteni, mosogatni, törölgetni, rendet rakni, a használt készülékek funkcióját és használatát ismerni.
4. Adott munkát kitartóan végezni.
5. Ruhaneműit kíméletesen használni és gondozni.
6. Szabadidejét hasznosan eltölteni, az elkészült munkadarabnak örülni.

Fejlesztési ismeretek

1. Balesetvédelmi ismeretek, és a balesetek megelőzése.
2. Konyhai munkák:
 - a. A konyha berendezése, a berendezések funkciója, rendeltetésszerű használata.
 - b. Irányítással a megfelelő eszközök, konyhai gépek kiválasztása.
 - c. Egyszerű ételek, saláták, édességek, sütemények készítése.
 - d. Konyhai gépek szakszerű használatának módja (fokozódó önállósággal).
 - e. Mikrohullámú készülék használata, ételmelegítés.
 - f. A konyha tisztántartása, az élelmiszerek higiénikus kezelése
3. Fürdőszoba és toalett tisztántartása és rendeltetésszerű használata.
4. Háztartási munkák:
 - a. Mosogatás.
 - b. Mosás. Szárítás (nagyobb terjedelmű, eltérő tulajdonságú ruhanemű).
 - c. Vasalás.
 - d. Ruhanemű tárolásának módja (védelem a portól, kártevőktől – ruhamoly).

5. Textilmunkák.

a. Varrás, hímzés, díszítő eljárások (gyöngyfüzés, kötés, horgolás) megismerése.

b. Kisebb javítások elvégzése (gombfelvarrás, fércelés, tűbefűzés, szegőöltés).

6. Dekoráció, alkalmi csomagolás, ünnepi készülődés a személyes megjelenésben és a környezetben.

Tanulói tevékenységek

1. Szerepjáték: balesetveszélyes helyzetek szimulálása, teendők baleset esetén.
2. A már ismert tevékenységek gyakorlása, szükség szerinti alkalmazása.
3. Ismerkedés a tűzhellyel, mosogatóval, hűtőszekrénnel, mikro- hullámú sütővel.
4. Tárolás a konyhában (élelmiszer alapanyagok, edények).
5. Tevékenység során eddig tanult kisgépek használata fokozott önállósággal (turmixgép, kenyérpírító, habverő, hámozó kés).
6. A tisztaság fontossága, és ennek tudatosítása, tisztítószer használata szabályai (maró anyagok, fertőtlenítő szerek).
7. Egyszerűbb munkafolyamatok elvégzése a textilek gondozása során, a biztonságos munkavégzés (mosáshoz ruhák
8. szétválogatása, kézi- és gépi mosás, teregetés, hajtogatás, vasalás).
9. Képek, prospektusok, használati utasítások értelmezése.
10. A balesetek elkerülésének fontossága.
11. Eddigi tevékenységek gyakorlása, szükség szerinti elemi alkalmazása.
12. Egyszerűbb munkafolyamatok elvégzése, a biztonságos
13. munkavégzés feltételei (mosáshoz ruhák szétválogatása, kézi- és gépi mosás, teregetés, hajtogatás, vasalás, víz hőmérséklet, vasaló hőmérséklete).
14. Képek, prospektusok, használati utasítások gyűjtése, kézimunka megismerése, alapöltések, egyszerű munkafolyamatok
15. megismerése, gyakorlása, kisebb darabok elkészítése.
16. Az alkalomnak megfelelő eszközök és anyagok változatos alkalmazása (farsangi, karácsonyi, iskolai rendezvény, születésnapi, anyák napi ünnepelés, vendéglátás).

Fogalmak

Eddigi fogalmak használata, bővítése: szakácskönyv, hozzávalók, mértékek, mérőeszközök. maró anyag, fertőtlenítés, hőfok, éget, perzsel, gőzölés, kártevő, vegyszer

Témakör	3. Gondozási feladatok	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az elemi segítségnyújtás módjait ismerni.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek Fejlesztési tevékenységek 1. Családjában beteget ápolni könnyebb betegség esetén. 2. Cselekvéssorokat ismerni (elmondani), melyek a betegápolás során előfordulnak. 3. Félelmét leküzdeni. 4. A csecsemők ápolását, gondozását megtanulni. 5. Az elemi segítségnyújtás módjait ismerni. Fejlesztési ismeretek 1. Teendők beteglátogatás során a kórházban, betegszobában, otthon. 2. Csecsemőápolási ismeretek (fokozott figyelem, az utasítások betartása). 3. Idősgondozással kapcsolatos feladatok. 4. Teendők hirtelen rosszullét esetén (hányás, ájulás, vérzés, epilepsziás roham). 5. Teendők baleset esetén. 6. Az egészségügyi ellátórendszer megismerése Tanulói tevékenységek 1. Beszélgetés, filmek megtekintése. 2. Szituációs gyakorlatok: segítség kérése, telefonálás, társalgás különböző korosztályok tagjaival (viselkedés orvosi vizsgálat és kórházi látogatás során, látogatás idősek otthonában, ajándékozás, kedveskedés a gondozottaknak). 3. Orvosi rendelők felkeresése, vizsgálatok, szűrések céljának tudatosítása, az egészség megőrzése is állandó odafigyelést 4. igényel, teendők ennek megfelelően (védőoltás, szűrővizsgálatok, tüdőszűrés, vércukormérés). 5. Szerepjáték: csecsemőápolás (fürdetés, etetés, öltöztetés, sétáltatás).		
Fogalmak	lázcsillapítás, folyadékpótlás, nyugalom, egészséges napirend, alvás, pihenés, munka, sport, ájulás, görcs, roham, segélykérés, telefonálás, orvosi utasítás, látogatás, ápolás, rászorultság, gyógyszerekkel kapcsolatos ismeretek	

Témakör	4. Vásárlás - Fogyasztóvédelem	Javasolt óraszám: 25 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Vásárlásokat megtervezni a vágyak és a lehetőségek mérlegelésével. 2. A fizetéssel kapcsolatos ismeretek bővítése. 3. Szavatosság fogalmának értelmezése. 4. Személyre szóló ajándékot készíteni (alkalom szerinti csomagolás, átadás).	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Körültekintően vásárolni.
2. Egyéni szint alapján egy vagy néhány dolgot önállóan vásárolni

Fejlesztési ismeretek

1. A konyhai tevékenységekhez szükséges áruk megvásárlása, fokozódó önállósággal.
2. Vásárlás közben figyelembe veendő szempontok tudatosítása.
3. Szavatosság az árucikkeken, eltarthatóság módja.
4. Eltérő árucikkek vásárlása.
5. A vásárlás megtervezése, üzlet kiválasztása.
6. Viselkedési formák alkalmazása, közlekedés.

Tanulói tevékenységek

1. Ismert üzletben egyéni vásárlás megbeszélés alapján lehetőleg önállóan (bevásárló lista, költségvetés).
2. Áruk megkeresése és a megfelelő kiválasztása a meglévő kínálatból valós helyzetben.
3. A fizetéssel kapcsolatos ismeretek bővítése.
4. A szavatosság fogalmának értelmezése.
5. A reklamáció, panasz lehetőségeinek megismerése.
6. A vásárolt termékek praktikus, előrelátó szállítása.
7. Tárolás hűtőszekrényben (romlandó, eltartható).
8. Jelzések megkeresése és értelmezése (összetétel, szavatosság, ár).
9. Cipő, ruhanemű, ajándék vásárlása (bevásárló lista, költségvetés, méret, célszerű szín, anyag kiválasztása), csomagolás.

10. Szerepjáték. 11. Tanulmányi séta, vásárlás, különböző típusú üzletekben. 12. A vásárlással, fizetéssel, viselkedéssel, közlekedéssel kapcsolatos fogalmak további bővítése (csarnok, piac, kisebb- és nagyobb bevásárló helyek, raktáráruházak, prospektusok, szórólapok árai és a valóságos árukon lévő tájékoztatók, üzletház, raktár, éjjel- nappal nyitva, nyitva tartás, pénztár, polc, gondola, reklám, plakát, ár, számla, visszajáró, szatyor, nehezebb-könnyebb). 13. Eligazodás az árucsoportok között, csoportosítás, válogatás.	
Fogalmak	A vásárlással, fizetéssel, viselkedéssel, közlekedéssel kapcsolatos fogalmak további bővítése. Tárolási fogalmak bővítése. szavatosság, dátum, jelzés,

Témakör	5. Piktogramok értelmezése	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Árucikkek jelzéseit összegyűjteni, értelmezni. A piktogramok jelzéseit megérteni, és tudatosítani, hogy az egészség megőrzése érdekében szükséges figyelembe venni (szavatosság, összetétel) azokat.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek Fejlesztési tevékenységek 1. Jelzéseket és az azokban rejlő információkat felismerni. 2. Figyelembe venni minél több ismert jelzést. 3. Ismeretlen jelzésre rákérdezni, annak jelentését megismerni. 4. A jelzéseket megfelelően csoportosítani. Fejlesztési ismeretek 1. Élelmiszereken található jelek. 2. Tisztítószeréken található jelek. 3. Ruhaneműkön található jelzések. 4. Tartós fogyasztási cikkeken található jelzések értelmezése (pl. szállítás módja, üzembe helyezés). 5. A környezetben megtalálható rajzos utasítások és rövid feliratok értelmezése (utcai tájékoztató jelzések, postai, kórházi, gyógyszerházi, játszótéri, különböző. munkahelyi, szórakozóhelyekhez kapcsolódó). Tanulói tevékenységek		

1. Egyszerű rajzos feladatlapot megoldani.
2. Értelmezés, alkalmazás, gyűjtés magyarázat, csoportosítás.
3. Tanulmányi sétán eltérő árucikkeken lévő jelzések megfigyelése, ismerős jelzések keresése, értelmezése.
4. Megadott jelzés megkeresése ismeretlen környezetben.

Fogalmak	mélyhűtött élelmiszer, levespor, ételízesítők, konzerv, csomagolóanyag. fém, üveg, kerámia, tűzhely, veszélyes, összetétel, alapanyag, természetes szál, műszál, kártevők, védelem, vegyszeres tisztítás, csomagolás, törékeny, üzembe helyezés, állítva szállítható, felirat, tábla, címke, jelzés, tilos, javasolt, szabályos használat, büntetés, maró anyag
-----------------	---

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 1. a rendszeres testápolásra, környezetének, ruházatának rendben tartására, 2. a háztartási és gondozási feladatok elvégzésére segítséggel (irányítással), 3. a tisztító szerek takarékos és szakszerű használatára 4. vásárlásainak megtervezésére, 5. az árucikkeken található tájékoztató jelzések ismeretére és figyelembe vételére.
---	--

Életvitel és gyakorlat

10. évfolyam

Heti 4 óra

Témakör	1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők.	Javasolt óraszám: 34 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Tudni, hogy az ápolat, jó megjelenésért mit kell tennie. 2. Egyszerű esetben önmagát ellátni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Testápolás.
2. Egyszerű esetben önmagát ellátni.
3. Reális, megvalósítható igényt kialakítani az öltözködéssel kapcsolatban.
4. Tudni, hogy az ápolat, jó megjelenésért mit kell tennie.
5. Irányítással előkészíteni a mosást, ismerni a mosószer hatását, az öblítés fázisait.
6. Alkalmazni a nagytakarítás műveleteit.
7. Kultúrtörténeti ismeretét fejleszteni.

Fejlesztési ismeretek

1. Önkiszolgálás, testápolás, öltözködés fázisai, eszközei.
2. Jó megjelenés, ápoltság.
3. Ruhaválogatás az évszaknak megfelelően.
4. Divat, a divat változásai.
5. Saját ruhanemű gondozása, ruhajavítás.
6. Irányítással a mosás előkészítése, mosóporok hatása, öblítés fázisai (zokni, zsebkendő, fehérnemű).
7. Személyes környezete gondozása.
8. Irányítással a terem, konyha, műhely kitakarítása a nagytakarítás műveleteinek alkalmazásával, eszközhasználat.

Tanulói tevékenységek

1. Beszélgetés az ápoltságról az eddig tanultak alapján (fürdőszobai berendezések és tisztálkodási szerek rendeltetésszerű használata). Hajápolás, kéz- és lábápolás.
2. A ruhadarabok csoportosítása és felsorolása megadott szempontok alapján.
3. Beszélgetés a divatról, milyen divatos ruhadarabok alkotják a mai fiatalok ruhatárát, a divat változásai.
4. Régi és mai fényképek nézegetése, az ott látott alakok öltözetének megbeszélése.
5. Beszélgetés a jó megjelenésű, jól öltözött emberről. Sminkelés.
6. Szerepjáték – „Divatbemutató”
7. Kisebbségi javítások elvégzése (pl. gombfelvarrás, fércelés, tűbefűzés, szegőöltés).
8. Fehérnemű, zokni, zsebkendő kézi mosása
9. Eddig tanult tevékenységek alapján a különböző helyiségek nagytakarításához szükséges munkafolyamatok gyakorlása.

Fogalmak

Tisztálkodással kapcsolatos eszközök. divat, modell, divattervező, márka korosztályok, korszakok, smink és ápoltság, borotválkozó eszközök. borotválkozás, áztatás, mosás, öblítés, teregetés, szájszag, testszag, dezodorálás, Az eddig használt fogalmak bővítése a nagytakarításra vonatkozóan.

Témakör	2. Háztartás	Javasolt óraszám: 50 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Kiválasztani és használni a munkának megfelelő eszközöket és gépeket. Munkát kitartóan végezni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Törekedni a balesetek-megelőzésére.
2. Kiválasztani a munkának megfelelő eszközöket és gépeket.
3. Önállóan teríteni, mosogatni, törölgetni, rendet rakni, a használt készülékek funkcióját és használatát ismerni.
4. Adott munkát kitartóan végezni.
5. Ruhaneműt kíméletesen használni és gondozni.
6. Szabadidejét hasznosan eltölteni, az elkészült munkadarabnak örülni.

Fejlesztési ismeretek

- 1) Balesetvédelmi ismeretek, és a balesetek megelőzése.
- 2) Konyhai munkák:
 - a) A konyha berendezése, a berendezések funkciója, rendeltetésszerű használata.
 - b) Irányítással a megfelelő eszközök, konyhai gépek kiválasztása.
 - c) Egyszerű ételek, saláták, édességek, sütemények készítése.
 - d) Konyhai gépek szakszerű használatának módja (fokozódó önállósággal).
 - e) Mikrohullámú készülék használata, ételmelegítés.
 - f) A konyha tisztántartása, az élelmiszerek higiénikus kezelése.
- 3) Fürdőszoba és toalett tisztántartása és rendeltetésszerű használata.
- 4) Háztartási munkák:
 - a) Mosogatás.
 - b) Mosás. Szárítás (nagyobb terjedelmű, eltérő tulajdonságú ruhanemű).
 - c) Vasalás.
 - d) Ruhanemű tárolásának módja (védelem a portól, kártevőktől – ruhamoly).
- 5) Textilmunkák.
 - a. Varrás, hímzés, díszítő eljárások (gyöngyfűzés, kötés, horgolás) megismerése.
 - b. Kisebbsébb javítások elvégzése (gombfelvarrás, fércelés, tűbefűzés, szegőöltés).
6. Dekoráció, alkalmi csomagolás, ünnepi készülődés a személyes megjelenésben és a környezetben.

Tanulói tevékenységek

- 1) Szerepjáték: balesetveszélyes helyzetek szimulálása, teendők baleset esetén.

2) A már ismert tevékenységek gyakorlása, szükség szerinti alkalmazása. 3) Ismerkedés a tűzhellyel, mosogatóval, hűtőszekrénnel, mikro- hullámú sütővel. 4) Tárolás a konyhában (élelmiszer alapanyagok, edények). 5) Tevékenység során eddig tanult kisgépek használata fokozott önállósággal (turmixgép, kenyérpíró, habverő, hámozó kés). 6) A tisztaság fontossága, és ennek tudatosítása, tisztítószer használata szabályai (maró anyagok, fertőtlenítő szerek). 7) Egyszerűbb munkafolyamatok elvégzése a textilek gondozása során, a biztonságos munkavégzés (mosáshoz ruhák szétválogatása, kézi- és gépi mosás, teregetés, hajtogatás, vasalás). 8) Képek, prospektusok, használati utasítások értelmezése. 9) A balesetek elkerülésének fontossága. 10) Eddigi tevékenységek gyakorlása, szükség szerinti elemi alkalmazása. 11) Egyszerűbb munkafolyamatok elvégzése, a biztonságos munkavégzés feltételei (mosáshoz ruhák szétválogatása, kézi- és gépi mosás, teregetés, hajtogatás, vasalás, víz hőmérséklet, vasaló hőmérséklete). 12) Képek, prospektusok, használati utasítások gyűjtése, kézimunka megismerése, alapöltések, egyszerű munkafolyamatok megismerése, gyakorlása, kisebb darabok elkészítése. 13) Az alkalomnak megfelelő eszközök és anyagok változatos alkalmazása (farsangi, karácsonyi, iskolai rendezvény, születésnapi, anyák napi ünneplés, vendéglátás,).	
Fogalmak	Eddigi fogalmak használata, bővítése: szakácskönyv, hozzávalók, mértékek, mérőeszközök. maró anyag, fertőtlenítés, hófok, éget, perzsel, gőzölés, kártevő, vegyszer

Témakör	3. Gondozási feladatok	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Az elemi segítségnyújtás módjait ismerni.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek Fejlesztési tevékenységek 1. Családjában beteget ápolni könnyebb betegség esetén. 2. Cselekvéssorokat ismerni (elmondani), melyek a betegápolás során előfordulnak. 3. Félelmét leküzdeni.		

4. A csecsemők ápolását, gondozását megtanulni.
5. Az elemi segítségnyújtás módjait ismerni.

Fejlesztési ismeretek

- 1) Teendők beteglátogatás során a kórházban, betegszobában, otthon.
- 2) Csecsemőápolási ismeretek (fokozott figyelem, az utasítások betartása).
- 3) Idősgondozással kapcsolatos feladatok.
- 4) Teendők hirtelen rosszullet esetén (hányás, ájulás, vérzés, epilepsziás roham).
- 5) Teendők baleset esetén.
- 6) Az egészségügyi ellátórendszer megismerése.

Tanulói tevékenységek

- 1) Beszélgetés, filmek megtekintése.
- 2) Szituációs gyakorlatok: segítség kérése, telefonálás, társalgás különböző korosztályok tagjaival (viselkedés orvosi vizsgálat és kórházi látogatás során, látogatás idők otthonában, ajándékozás, kedveskedés a gondozottaknak).
- 3) Orvosi rendelők felkeresése, vizsgálatok, szűrések céljának tudatosítása, az egészség megőrzése is állandó odafigyelést igényel, teendők ennek megfelelően (védőoltás, szűrővizsgálatok, tüdőszűrés, vércukormérés).
- 4) Szerepjáték: csecsemőápolás (fürdetés, etetés, öltöztetés, sétáltatás)

Fogalmak	lázcsillapítás, folyadékpótlás, nyugalom, egészséges napirend, alvás, pihenés, munka, sport, ájulás, görcs, roham, segélykérés, telefonálás, orvosi utasítás, látogatás, ápolás, rászorultság, gyógyszerekkel kapcsolatos ismeretek
-----------------	---

Témakör	4. Vásárlás - Fogyasztóvédelem	Javasolt óraszám: 25 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1) Vásárlásokat megtervezni a vágyak és a lehetőségek mérlegelésével. 2) A fizetéssel kapcsolatos ismeretek bővítése. 3) Szavatosság fogalmának értelmezése. 4) Személyre szóló ajándékot készíteni (alkalom szerinti csomagolás, átadás).	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

- 1) Körültekintően vásárolni.
- 2) Egyéni szint alapján egy vagy néhány dolgot önállóan vásárolni
- 3) Fejlesztési ismeretek
- 4) A konyhai tevékenységekhez szükséges áruk megvásárlása, fokozódó önállósággal.
- 5) Vásárlás közben figyelembe veendő szempontok tudatosítása.
- 6) Szavatosság az árucikkeken, eltarthatóság módja.
- 7) Eltérő árucikkek vásárlása.
- 8) A vásárlás megtervezése, üzlet kiválasztása.
- 9) Viselkedési formák alkalmazása, közlekedés.

Tanulói tevékenységek

- 1) Ismert üzletben egyéni vásárlás megbeszélés alapján lehetőleg önállóan (bevásárló lista, költségvetés).
- 2) Áruk megkeresése és a megfelelő kiválasztása a meglévő kínálatból valós helyzetben.
- 3) A fizetéssel kapcsolatos ismeretek bővítése.
- 4) A szavatosság fogalmának értelmezése.
- 5) A reklamáció, panasz lehetőségeinek megismerése.
- 6) A vásárolt termékek praktikus, előrelátó szállítása.
- 7) Tárolás hűtőszekrényben (romlandó, eltartható).
- 8) Jelzések megkeresése és értelmezése (összetétel, szavatosság, ár).
- 9) Cipő, ruhanemű, ajándék vásárlása (bevásárló lista, költségvetés, méret, célszerű szín, anyag kiválasztása), csomagolás.
- 10) Szerepjáték.
- 11) Tanulmányi séta, vásárlás, különböző típusú üzletekben.
- 12) A vásárlással, fizetéssel, viselkedéssel, közlekedéssel kapcsolatos fogalmak további bővítése (csarnok, piac, kisebb- és nagyobb bevásárló helyek, raktáráruházak, prospektusok, szórólapok árai és a valóságos árukon lévő tájékoztatók, üzletház, raktár, éjjel- nappal nyitva, nyitva tartás, pénztár, polc, gondola, reklám, plakát, ár, számla, visszajáró, szatyor, nehezebb-könnyebb).
- 13) Eligazodás az árucsoportok között, csoportosítás, válogatás.

Fogalmak	A vásárlással, fizetéssel, viselkedéssel, közlekedéssel kapcsolatos fogalmak további bővítése. Tárolási fogalmak bővítése. szavatosság, dátum, jelzés,
-----------------	--

Témakör	6. Piktogramok értelmezése	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Árucikkek jelzéseit összegyűjteni, értelmezni. A piktogramok jelzéseit megérteni, és tudatosítani, hogy az egészség megőrzése érdekében szükséges figyelembe venni (szavatosság, összetétel) azokat.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Jelzéseket és az azokban rejlő információkat felismerni. 2. Figyelembe venni minél több ismert jelzést. 3. Ismeretlen jelzésre rákérdezni, annak jelentését megismerni. 4. A jelzéseket megfelelően csoportosítani.		
Fejlesztési ismeretek		
1) Élelmiszereken található jelek. 2) Tisztítószeren található jelek. 3) Ruhaneműkön található jelzések. 4) Tartós fogyasztási cikkeken található jelzések értelmezése (pl. szállítás módja, üzembe helyezés). 5) A környezetben megtalálható rajzos utasítások és rövid feliratok értelmezése (utcai tájékoztató jelzések, postai, kórházi, gyógyszertári, játszótéri, különböző munkahelyi, szórakozóhelyekhez kapcsolódó).		
Tanulói tevékenységek		
1) Egyszerű rajzos feladatlapot megoldani. 2) Értelmezés, alkalmazás, gyűjtés magyarázat, csoportosítás. 3) Tanulmányi sétán eltérő árucikkeken lévő jelzések megfigyelése, ismerős jelzések keresése, értelmezése. 4) Megadott jelzés megkeresése ismeretlen környezetben		

Fogalmak	mélyhűtött élelmiszer, levespor, ételízesítők, konzerv, csomagolóanyag. fém, üveg, kerámia, tűzhely, veszélyes, összetétel, alapanyag, természetes szál, műszál, kártevők, védelem, vegyszeres tisztítás, csomagolás, törékeny, üzembe helyezés, állítva szállítható, felirat, tábla, címke, jelzés, tilos, javasolt, szabályos használat, büntetés, maró anyag
-----------------	---

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 1) a rendszeres testápolásra, környezetének, ruházatának rendben tartására, 2) a háztartási és gondozási feladatok elvégzésére segítséggel (irányítással), 3) a tisztító szerek takarékos és szakszerű használatára 4) vásárlásainak megtervezésére, 5) az árucikkeken található tájékoztató jelzések ismeretére és figyelembe vételére.
---	--

Gyakorlati képzés előkészítése

(Szabad időkeretből kiegészítve +2 óra)

9. évfolyam

Heti 2+2 óra

A gyakorlati képzés előkészítése tantárgy célja a fiatalok megismertetése a munka világával, a felnőttkori munkavégzés lehetőségeinek feltárása, a munkatevékenységek elsajátítása iránti igény kialakítása. A tantárgy tanulása során a diákok megismerkednek a környezetükben előforduló munkakörökkel, a tevékenységek elvégzéséhez szükséges képességekkel, munkakörnyezettel, eszközökkel, elvárásokkal. Elsődlegesen fontos a tanulók számára pályaválasztásukhoz kapcsolódóan a képességeikhez, érdeklődésükhöz és lehetőségeikhez illeszkedve és az intézményi kínálatot figyelembe véve a megfelelő munkatevékenységek kiválasztása és a minél önállóbb életvezetést lehetővé tevő életpálya tervezése. A tanulók megismerkednek a gyakorlati évfolyamok feladathelyzeteivel, bővülnek a munkatevékenységek körében eddig szerzett ismereteik, kialakul a munkavégzéshez szükséges motiváció, fejlődik a társadalmi munkamegosztásban elérhető helyük iránti igény. A tanuló magatartásában éretté válik a csoportos munkavégzés szabályrendszerének, a munkatársi kapcsolat, a munkavezető és alkalmazott viszonyának megismerésére. A tanuló a tantárgy tanulása során megismerkedik a munkavállaláshoz kapcsolódó adminisztrációs kötelezettségekkel, a munkaidő és pihenőidő rendjével, a munkavállalással együtt járó kötelezettségekkel és jogkörökkel, a segítségkérés eszközeivel.

A tantárgy az erkölcsi nevelés területén támogatja az etikus munkahelyi, tanműhelyi viselkedés szabályainak megismerését, a munkafeladatok elosztásának igazságos szempontjait, a vállalt feladatok végrehajtási és befejezési igényének erősödését.

Önismeret és társas kultúra területén a tanuló számára egyértelművé válik egyéni életlehetőségének formája, kirajzolódik a minél önállóbb, támogatott életvitelnek, egyszerű munkafeladatok végrehajtásának és munkatevékenység vállalásának lehetősége. A tanuló képessé válik csoportban végzett

munkatevékenység folytatására, erősödik önbizalma a gyakorlati tevékenységek sikeres elvégzése iránt. A testi és lelki egészségre nevelés terén a felnőtt élet tevékenységeire történő felkészülés erősíti önértékelését, lelki egyensúlyát a felnőtt lét megélésének érzésével. A tanuló tapasztalatai és ismeretei bővülnek a társadalmi és munkahelyi munkamegosztás és munkahelyi kapcsolatok, kötelezettségek terén, különös tekintettel a munkahelyi óvó- és védőintézkedések betartásának fontosságára szempontjából.

Témakör	1. A munka világa, pályaválasztás.	Javasolt óraszám: 40 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A feladat - munkavégzés minőségét, idejének hosszát, tempóját az egyéni képességeknek megfelelő mértékben javítani.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Megérteni, hogy a feladat és a munkavégzés természetes és fontos örömforrás, az életkor növekedésével a felnőtté válás során. 2. Ismerni és elmondani a leggyakoribb foglalkozásokban magát, a végzett tevékenységet. 3. Hiányosságait képes javítani. 4. A munka világát rendezetten látni. 5. Megérteni, hogy mindenkinek szüksége van pihenésre (szüleinek is). 6. Önállóan elfoglalni magát.		
Fejlesztési ismeretek		
1) A tanulás és munka közötti hasonlóság és különbség. 2) Az érdemjegy, bizonyítvány és fizetés értelme, jelentése. 3) A feladatvégzés, a munkatevékenység idejének növelése. 4) A feladat, munka, minőségének javítása. 5) Tanulás és munka, képességek és pályaválasztás közötti összefüggés. 6) Tehetség, lehetőség, szorgalom, kitartás kérdése. 7) Önismeret. 8) Az egyes foglalkozáshoz szükséges tulajdonságok számbavétele, hiányok regisztrálása, célkitűzés. 9) Nemek közötti fizikai és életfeladatbeli különbségek viszonya a pályaválasztáshoz. 10) A munka nehézsége és öröme. 11) A munka és munkabér. 12) A munka és pihenés harmonikus egysége.		
Tanulói tevékenységek		
1) Felnőttek és tanulók hétköznapijainak feldolgozása, beszélgetés, szerepjáték keretében. 2) Valamilyen, a csoportnak és a jövőbeni szakmatanulásnak megfelelő gyakorlati tevékenység (szövecs, gyöngyfüzés, kézimunka) 3) Önértékelő feladatlapok kitöltése, megbeszélése. 4) Tankönyv leckéinek feldolgozása kérdés, felelet típusú beszélgetés keretében.		

5) A meglévő és hiányzó tulajdonságok listázása egyes szakmák szerint (pl.: kézügyesség, pontosság, kitartás, felületesség, rossz látás, stb.). 6) Családról hozott fényképek nézegetése és beszélgetés a családtagok feladatairól. 7) „Amerikából jöttem“ pantomim játék alkalmazása. 8) Fizetés, pihenés, kikapcsolódás. 9) Aktív pihenés.	
Fogalmak	hétköznapi, munkanapi, munkaszüneti nap, ünnepnap, fizetés, munkabér, bevétel, jövedelem, kiadás, jutalom, oklevél, kitüntetés, bizonyítvány, minőség, mennyiség, tempó, hibás, hibátlan, gondos, összecsapott, sikeres, sikertelen, hanyag, lelkiismeretes, figyelem, pontosság, igényesség, szorgalom, kitartás, siker, hibázás, tökéletlenség, egyéni különbözőségek, adottságok, alkalmasság, fejlődés, nemekre jellemző feladatok, foglalkozások, életfeladatok, kifáradás, pihenés, nyugalom, önálló, elfoglaltság, segítség, megelégedettség.

Témakör	2. Tájékozódás a munkavégzés területeiről.	Javasolt óraszám: 40 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. A kapott feladatot határidőre elkészíteni. 2. Tudatosan készülni a felnőtt létre és a munkavállalásra.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek 1. Kitartó, elfogadható munkát végezni. 2. A feladatra készülni, és aktívan részt venni a gyűjtőmunkában. 3. Önismeretét alakítani. 4. A tapasztaltakat lényegre törően megfogalmazni, munkájáról reális képet adni, és hosszabb ideig emlékezni rá. 5. A munkáról pozitív képet kialakítani.	
Fejlesztési ismeretek 1) Eszközhasználat, kézügyesség fejlesztése, kisebb darabok elkészítése egyre nagyobb önállósággal (gyöngyfűzés, varrás, kötés, agyagozás, stb.). 2) Az intézményben meglévő munkahelyek, tevékenységek feltérképezése. 3) A számba vett munkahelyeken rövidebb idő eltöltése, irányítással, aktív munkával.	

(karbantartókkal, kerti munkával, konyhai feladatokkal /terítés, leszedés/, óvodában egyéni foglalkozás a kicsikkel, fénymásolás, iratrendezés, iratmegsemmisítés stb.)

- 4) A tapasztalatokról szóbeli beszámoló a társaknak.
- 5) Közvetlen környezetében lévő felnőttek munkájának feltérképezése.
- 6) A kapott foglalkozások rendszerezése a szükséges képességek szerint (pl. jó kézügyességre van szüksége, gyorsaságot igényel stb.) egyéni alkalmasság mérlegelése.
- 7) Mi szeretnék lenni?
- 8) Milyen munkát szeretnék végezni?
- 9) Munkahelyek, foglalkozások számbavétele, rendszerezése.
- 10) Tanulmányi kirándulások különböző munkahelyek megtekintésére (pl. kertészet, üzlet, raktár, műhely, stb.).
- 11) Az intézményben folyó munkavállalói program megismerése, a program résztvevőivel beszélgetés.

Tanulói tevékenységek

1. Több-kevesebb segítséggel önállóan feladatot végezni.
2. Tanulmányi séta néhány intézményben.
3. Az ott dolgozó felnőttek munkájának megismerése.
4. Kérdések alapján adatgyűjtés (mi a feladata, milyen eszközöket használ, milyen képességekre van szüksége munkájához?).
5. Az intézményben lévő munkahelyeken adott idő eltöltése aktív munkával (lehetőség szerint erőfeszítést igénylő, tényleges
6. munkát végezzen a tanuló).
7. A feladat rövid ismertetése, milyen feladatot tudott végezni, milyen eszközöket használhatott, hogy érezte magát a
8. munkavégzés közben.
9. Saját környezetből adatgyűjtés, rövid ismertetés elmondása.
10. Foglalkozások és képességek egymás mellé rendelése.
11. Tablók készítése a munkahelyekről, foglalkozásokról.
12. Tanulmányi sétán tapasztaltak megfogalmazása.
13. A látottak megfigyelése, alkalmanként aktív bekapcsolódás a munkavégzésbe.
14. Önértékelés.
15. Összehasonlítás, mérlegelés.
16. Prezentációk, fotók, beszélgetések a különböző munkahelyekről, foglalkozásokról.

17. Kérdések megfogalmazása.

Fogalmak	Az elvégzett munkafolyamatok és eszközök megnevezése. A felmerülő ismeretlen kifejezések, fogalmak tisztázása. Felmerülő fogalmak tisztázása. Teljesítmény, kitartás, következmény, a megismert fogalmak tisztázása.
-----------------	--

Témakör	3. Fiatal felnőttek életvezetése, munkatársi kapcsolatai.	Javasolt óraszám: 64 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. A legfontosabb társadalmi elvárásokat, normákat megérteni, és a különféle kapcsolatokban megfogalmazni. 2. Véleményt, alkotni a helyes és helytelen viselkedésről.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Önismeretét fejleszteni, önmagát és társait elfogadni gyengeségeivel együtt (képességeit megismerni, jó és rossz tulajdonságok között dönteni).
2. A tananyagot megérteni.
3. Aktívan részt venni a szerepjátékokban.
4. Tudatosítani, hogy rokonai között kell egy bizalmasának lenni, akinek elmondja titkait, félelmeit, akinek kikéri tanácsát.

Fejlesztési ismeretek

1. Munkaalkalmasság.
2. A munkavállaláshoz szükséges feltételek számbavétele: alkalmasság, életkor, egészségi állapot, erőnlét, szükséges okmányok (bizonyítvány, személyi igazolvány, TAJ kártya, adókártya).
3. Munkaszerződés, bér, utasítások elfogadása.
4. Alá- és fölérendeltség a munkahelyen.
5. Munkahelyi köteleességek.
6. Jogok a munkahelyen.
7. A munkahelyi beilleszkedéshez fontos tulajdonságok megnevezése.
8. Munkatársak elfogadása, alkalmazkodás egymáshoz.

9. Baráti viszony – kollegiális viszony, szerelmi viszony (rokoni, baráti, szerelmi, munkatársi kapcsolatok) jellemzői.
10. Kamaszok és fiatal felnőttek közötti életviteli eltérések: fizikai szempontból, kötelezettségek, szórakozás, kapcsolatok mélysége terén.
11. Kamaszok és fiatal felnőttek érzelmi világa és személyisége közötti eltérések.
12. Út a felelős gondolkodásig, a jövőbeni életfeladat függvényében.
13. Kamaszok és felnőttek irreális és reális vágyai és céljai.
14. Képességbeli korlátok felismerése elfogadása.
15. Normák, elvárások, életkori különbségek a fenti kapcsolatokban.
16. Saját reális elvárások, vágyak megvalósulásához szükséges aktív tevékenységek rendszerezése.

Tanulói tevékenységek

1. Munkatevékenységek gyűjtése, csoportosítása: képes elvégezni, nem képes elvégezni.
 2. Okmányok megismerése.
 3. Szerepjáték: munkahely keresése, új munkatárs befogadása, beilleszkedés idegen közegben (viselkedés, öltözködés).
 4. Beosztott – vezető számára meglévő kötelességek és jogok széles körű megismerése.
 5. Segítőképző, hanyag, szorgalmas, tiszteletlen, nagyhangú, pontos stb.. a hasznos és kerülendő tulajdonságok kiválasztása, megnevezése.
 6. A kapcsolatok tartalmának megvitatása.
 7. Tankönyv leckéinek feldolgozása.
 8. Kérdés felelet típusú beszélgetés súlypontos alkalmazásával.
 9. Drámapedagógiai módszer alkalmazása: apró történetek, életszerű szituációk eljátszása (szerepjátékok).
 10. Képes folyóiratok, áru katalógusok nézegetése közben csoportos beszélgetés.
 11. Sorolja fel és csoportosítsa azokat az embereket, akiket jól ismer, a hozzájuk fűződő kapcsolata alapján.
 12. Képek gyűjtése, ragasztása, megbeszélése.
- Ismerkedés gyakorlása (szerepjáték).

Fogalmak	Képes vagyok rá, ill. nem tudom. Kötelező, kötelesség fogalmak tisztázása. Jog, jogosult, jogszerű fogalmak tisztázása. A tulajdonságok tartalmának tisztázása. TAJ-szám, adóazonosító jel, testi fejlettség, fizikai erőnlét, egészséges életmód, tanulás, munka, szabadidő, kapcsolatok, kötődések váltakozása, tartóssága, egoizmus kérdése, jól-, rosszul esik, én és a másik, sértődés, megbocsátás, összeveszés, kibékülés, egymás szabadsága. Önismeret. A megvalósítható cél és a sikerélmény összefüggése. Emberek szerethetősége nem függ gazdagságuktól, tehetségüktől. Rokonság, barátság, szerelem, munkatárs, (kolléga) osztálytárs, osztályközösség, társaság, szurkolók, rajongók, társasági ember, magányos ember, buli, ismerkedés színterei, rokonszenv, ellenszenv, idegen különféle csábításai, bizalom.
-----------------	--

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló 1. látóköre bővül, közösségi és közéleti kapcsolatai erősödnek, 2. követi a társadalmi beilleszkedés, kulturált magatartás, az egészséges életmód elveit, 3. képes a környezetében megismerhető szakmák és munkalehetőségek feltérképezésére, 4. lehetőség szerint (a valós helyzethez hasonló) a munkavállaláshoz kapcsolódó adminisztratív és egyéb tennivalókat (interjú, öltözködés, önéletrajz) kipróbál.
--	---

Gyakorlati képzés előkészítése
(Szabad időkeretből kiegészítve +2 óra)

10. évfolyam

Heti 2+2 óra

Témakör	1. A munka világa, pályaválasztás.	Javasolt óraszám: 40 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A feladat - munkavégzés minőségét, idejének hosszát, tempóját az egyéni képességeknek megfelelő mértékben javítani.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Megérteni, hogy a feladat és a munkavégzés természetes és fontos örömforrás, az életkor növekedésével a felnőtté válás során. 2. Ismerni és elmondani a leggyakoribb foglalkozásokban magát, a végzett tevékenységet. 3. Hiányosságait képes javítani. 4. A munka világát rendezetten látni. 5. Megérteni, hogy mindenkinek szüksége van pihenésre (szüleinek is). 6. Önállóan elfoglalni magát.		
Fejlesztési ismeretek		
1. A tanulás és munka közötti hasonlóság és különbség. 2. Az érdemjegy, bizonyítvány és fizetés értelme, jelentése. 3. A feladatvégzés, a munkatevékenység idejének növelése. 4. A feladat, munka, minőségének javítása. 5. Tanulás és munka, képességek és pályaválasztás közötti összefüggés. 6. Tehetség, lehetőség, szorgalom, kitartás kérdése. 7. Önismeret. 8. Az egyes foglalkozáshoz szükséges tulajdonságok számbavétele, hiányok regisztrálása, célkitűzés. 9. Nemek közötti fizikai és életfeladatbeli különbségek viszonya a pályaválasztáshoz. 10. A munka nehézsége és öröme. 11. A munka és munkabér. 12. A munka és pihenés harmonikus egysége.		
Tanulói tevékenységek		
1. Felnőttek és tanulók hétköznapijainak feldolgozása, beszélgetés, szerepjáték keretében. 2. Valamilyen, a csoportnak és a jövőbeni szakmatanulásnak megfelelő gyakorlati tevékenység (szövé, gyöngyfűzés, kézimunka) 3. Önértékelő feladatlapok kitöltése, megbeszélése. 4. Tankönyv leckéinek feldolgozása kérdés, felelet típusú beszélgetés keretében.		

5. A meglévő és hiányzó tulajdonságok listázása egyes szakmák szerint (pl.: kézügyesség, pontosság, kitartás, felületesség, rossz látás, stb.). 6. Családról hozott fényképek nézegetése és beszélgetés a családtagok feladatairól. 7. „Amerikából jöttem“ pantomim játék alkalmazása. 8. Fizetés, pihenés, kikapcsolódás. 9. Aktív pihenés.	
Fogalmak	hétköznapi, munkanapi, munkaszüneti nap, ünnepnap, fizetés, munkabér, bevétel, jövedelem, kiadás, jutalom, oklevél, kitüntetés, bizonyítvány, minőség, mennyiség, tempó, hibás, hibátlan, gondos, összecsapott, sikeres, sikertelen, hanyag, lelkiismeretes, figyelem, pontosság, igényesség, szorgalom, kitartás, siker, hibázás, tökéletlenség, egyéni különbözőségek, adottságok, alkalmasság, fejlődés, nemekre jellemző feladatok, foglalkozások, életfeladatok, kifáradás, pihenés, nyugalom, önálló, elfoglaltság, segítség, megelégedettség.

Témakör	2. Tájékozódás a munkavégzés területeiről.	Javasolt óraszám: 40 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	3. A kapott feladatot határidőre elkészíteni. 4. Tudatosan készülni a felnőtt létre és a munkavállalásra.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek	
6. Kitartó, elfogadható munkát végezni. 7. A feladatra készülni, és aktívan részt venni a gyűjtőmunkában. 8. Önismeretét alakítani. 9. A tapasztaltakat lényegre törően megfogalmazni, munkájáról reális képet adni, és hosszabb ideig emlékezni rá. 10. A munkáról pozitív képet kialakítani.	
Fejlesztési ismeretek	
1. Eszközhasználat, kézügyesség fejlesztése, kisebb darabok elkészítése egyre nagyobb önállósággal (gyöngyfűzés, varrás, kötés, agyagozás, stb.). 2. Az intézményben meglévő munkahelyek, tevékenységek feltérképezése. 3. A számba vett munkahelyeken rövidebb idő eltöltése, irányítással, aktív munkával.	

(karbantartókkal, kerti munkával, konyhai feladatokkal /terítés, leszedés/, óvodában egyéni foglalkozás a kicsikkel, fénymásolás, iratrendezés, iratmegsemmisítés stb.)

4. A tapasztalatokról szóbeli beszámoló a társaknak.
5. Közvetlen környezetében lévő felnőttek munkájának feltérképezése.
6. A kapott foglalkozások rendszerezése a szükséges képességek szerint (pl. jó kézügyességre van szüksége, gyorsaságot igényel stb.) egyéni alkalmasság mérlegelése.
7. Mi szeretnék lenni?
8. Milyen munkát szeretnék végezni?
9. Munkahelyek, foglalkozások számbavétele, rendszerezése.
10. Tanulmányi kirándulások különböző munkahelyek megtekintésére (pl. kertészet, üzlet, raktár, műhely, stb.).
11. Az intézményben folyó munkavállalói program megismerése, a program résztvevőivel beszélgetés.

Tanulói tevékenységek

1. Több-kevesebb segítséggel önállóan feladatot végezni.
2. Tanulmányi séta néhány intézményben.
3. Az ott dolgozó felnőttek munkájának megismerése.
4. Kérdések alapján adatgyűjtés (mi a feladata, milyen eszközöket használ, milyen képességekre van szüksége munkájához?).
5. Az intézményben lévő munkahelyeken adott idő eltöltése aktív munkával (lehetőség szerint erőfeszítést igénylő, tényleges munkát végezzen a tanuló).
6. A feladat rövid ismertetése, milyen feladatot tudott végezni, milyen eszközöket használhatott, hogy érezte magát a munkavégzés közben.
7. Saját környezetből adatgyűjtés, rövid ismertetés elmondása.
8. Foglalkozások és képességek egymás mellé rendelése.
9. Tablók készítése a munkahelyekről, foglalkozásokról.
10. Tanulmányi sétán tapasztaltak megfogalmazása.
11. A látottak megfigyelése, alkalmanként aktív bekapcsolódás a munkavégzésbe.
12. Önértékelés.
13. Összehasonlítás, mérlegelés.
14. Prezentációk, fotók, beszélgetések a különböző munkahelyekről, foglalkozásokról.
15. Kérdések megfogalmazása.

Fogalmak	Az elvégzett munkafolyamatok és eszközök megnevezése. A felmerülő ismeretlen kifejezések, fogalmak tisztázása. Felmerülő fogalmak tisztázása. Teljesítmény, kitartás, következmény, a megismert fogalmak tisztázása.
-----------------	--

Témakör	3. Fiatal felnőttek életvezetése, munkatársi kapcsolatai.	Javasolt óraszám: 64 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. A legfontosabb társadalmi elvárásokat, normákat megérteni, és a különféle kapcsolatokban megfogalmazni. 2. Véleményt, alkotni a helyes és helytelen viselkedésről.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Önismeretét fejleszteni, önmagát és társait elfogadni gyengeségeivel együtt (képességeit megismerni, jó és rossz tulajdonságok között dönteni).
2. A tananyagot megérteni.
3. Aktívan részt venni a szerepjátékokban.
4. Tudatosítani, hogy rokonai között kell egy bizalmasának lenni, akinek elmondja titkait, félelmeit, akinek kikéri tanácsát.

Fejlesztési ismeretek

1. Munkaalkalmasság.
2. A munkavállaláshoz szükséges feltételek számbavétele: alkalmasság, életkor, egészségi állapot, erőnlét, szükséges okmányok (bizonyítvány, személyi igazolvány, TAJ kártya, adókárttya).
3. Munkaszerződés, bér, utasítások elfogadása.
4. Alá- és fölérendeltség a munkahelyen.
5. Munkahelyi kötelességek.
6. Jogok a munkahelyen.
7. A munkahelyi beilleszkedéshez fontos tulajdonságok megnevezése.
8. Munkatársak elfogadása, alkalmazkodás egymáshoz.
9. Baráti viszony – kollegiális viszony, szerelmi viszony (rokoni, baráti, szerelmi, munkatársi kapcsolatok) jellemzői.
10. Kamaszok és fiatal felnőttek közötti életviteli eltérések: fizikai szempontból,

kötelezettségek, szórakozás, kapcsolatok mélysége terén.

11. Kamaszok és fiatal felnőttek érzelmi világa és személyisége közötti eltérések.
12. Út a felelős gondolkodásig, a jövőbeni életfeladat függvényében.
13. Kamaszok és felnőttek irreális és reális vágyai és céljai.
14. Képességbeli korlátok felismerése elfogadása.
15. Normák, elvárások, életkori különbségek a fenti kapcsolatokban.
16. Saját reális elvárások, vágyak megvalósulásához szükséges aktív tevékenységek rendszerezése.

Tanulói tevékenységek

1. Munkatevékenységek gyűjtése, csoportosítása: képes elvégezni, nem képes elvégezni.
2. Okmányok megismerése.
3. Szerepjáték: munkahely keresése, új munkatárs befogadása, beilleszkedés idegen közegben (viselkedés, öltözködés).
4. Beosztott – vezető számára meglévő kötelességek és jogok széles körű megismerése.
5. Segítőképző, hanyag, szorgalmas, tiszteletlen, nagyhangú, pontos stb.. a hasznos és kerülendő tulajdonságok kiválasztása, megnevezése.
6. A kapcsolatok tartalmának megvitatása.
7. Tankönyv leckéinek feldolgozása.
8. Kérdés felelet típusú beszélgetés súlypontos alkalmazásával.
9. Drámapedagógiai módszer alkalmazása: apró történetek, életszerű szituációk eljátszása (szerepjátékok).
10. Képes folyóiratok, áru katalógusok nézegetése közben csoportos beszélgetés.
11. Sorolja fel és csoportosítsa azokat az embereket, akiket jól ismer, a hozzájuk fűződő kapcsolata alapján.
12. Képek gyűjtése, ragasztása, megbeszélése.
- 13. Ismerkedés gyakorlása (szerepjáték).**

Fogalmak	Képes vagyok rá, ill. nem tudom. Kötelező, kötelesség fogalmak tisztázása. Jog, jogosult, jogszerű fogalmak tisztázása. A tulajdonságok tartalmának tisztázása. TAJ-szám, adóazonosító jel, testi fejlettség, fizikai erőnlét, egészséges életmód, tanulás, munka, szabadidő, kapcsolatok, kötődések váltakozása, tartóssága, egoizmus kérdése, jól-, rosszul esik, én és a másik, sértődés, megbocsátás, összeveszés, kibékülés, egymás szabadsága. Önismeret. A megvalósítható cél és a sikerélmény összefüggése. Emberek szerethetősége nem függ gazdagságuktól, tehetségüktől. Rokonság, barátság, szerelem, munkatárs, (kolléga) osztálytárs, osztályközösség, társaság, szurkolók, rajongók, társasági ember, magányos ember, buli, ismerkedés színterei, rokonszenv, ellenszenv, idegen különféle csábításai, bizalom.
-----------------	--

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló 1. látóköre bővül, közösségi és közéleti kapcsolatai erősödnek, 2. követi a társadalmi beilleszkedés, kulturált magatartás, az egészséges életmód elveit, 3. képes a környezetében megismerhető szakmák és munkalehetőségek feltérképezésére, 4. lehetőség szerint (a valós helyzethez hasonló) a 5. munkavállaláshoz kapcsolódó adminisztratív és egyéb tennivalókat (interjú, öltözködés, önéletrajz) kipróbál.
--	---

KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK
NEVELŐ- OKTATÓ MUNKÁJÁT ELLÁTÓ
KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA
11-12. ÉVFOLYAMÁNAK KÖZISMERETI
KERETTANTERVE

TANTERVI BEVEZETŐ

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók igen eltérő egyéni adottságokkal bírnak, fejlesztésük során egyénenként is eltérő nevelési, oktatási igények és szükségletek jelentkeznek. A tanulási képességet a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók esetében elsősorban a *kognitív képességek* eltérései határozzák meg. Jellemző az idegrendszer (elsősorban a központi, de gyakran a környéki is) struktúrájának átfogó érintettsége. Az *érzékelés* gyakran differenciálatlanabb, így a releváns ingerek, *észleletek* feldolgozási folyamata – detektálása (felfedezése-tudatosítása), szelektálása (az adott helyzetben lényegesek szűrése, kiemelése) – is nehezített. Gyakran tapasztaljuk az önkéntelen *figyelem* ingadozását, csapongását különféle ingerforrások között, vagy merev megtapadását egy-egy dolognál. A figyelem szándékos fókuszálása, irányítása nagy erőfeszítést kíván, így hamarabb alakul ki fáradtság. Ennek megnyilvánulási formái lehetnek rendhagyók, pl. ingerlékenység, kapkodó munkavégzés, indokolatlanul gyakori mosdóba vagy egyéb helyre kéredzkedés, egyéb elkerülő magatartás (állandó orrfújás, ceruzahegyezés vagy bármi, az egyénre jellemzően). Az *emlékezeti* funkciókra jellemző, hogy a munkamemória egyszerre kevesebb, sok esetben csupán egy-egy új elemet tud befogadni. A hosszú távú tárba nehezebben rögzülnek új elemek. A felejtés kevésbé jellemző, de a felidézéshoz gyakran szükségesek a megfelelő kulcsingerek. A felidézést jelentősen támogatja, ha az adott dologhoz, ismerethez a tanulónak pozitív érzelmi kötődése van. A *gondolkodásban* a megszokott sztereotípiák fontos támpontokat adnak, ugyanakkor ezek okozzák más kontextusban a rigiditást (gondolkodásbeli merevséget, rugalmatlanságot) is. Általában az egy szempont szerinti ítéletalkotás, az egyenes következményes következtetések, a ha-akkor összefüggések felismerése jól alkalmazható. Az új ismeret korábbiakhoz való kötése,

változó kontextusban való értelmezése, rugalmas alkalmazása, azaz az ismeretek generalizálása nehezített.

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven (Nat) és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvén alapul. A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a Nat-ban meghatározott egységes fejlesztési feladatokat kell alapul venni. A nevelési-oktatási folyamatot a tanulók lehetőségeihez, korlátaikhoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek szerint kell megszervezni:

- a feladatok megvalósításához hosszabb időszavakat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
- igény szerint sajátos, a fogyatékkal összefüggő tartalmakat, követelményeket kell kialakítani és teljesíteni;
- szükség esetén a tanuló számára legmegfelelőbb alternatív kommunikációs módszerek és eszközök, siket tanulóknál a magyar jelnyelv elsajátításának, alkalmazásának beépítése a nevelés, oktatás folyamatába;
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogatassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve; az egyes fogyatékkal élő tanulókkal összefüggő feladatokról a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást.

A hatályos jogszabályok alapján az iskola pedagógiai programjának részeként, a miniszter által kiadott kerettanterveket kiegészítve helyi tantervet készít. A helyi tanterv elkészítésekor különös figyelmet kell fordítani a Nat jelzett elvei közül arra, hogy a helyi tanterv a fogyatékkal, sajátos nevelési igénnyel összefüggő tartalmakat, követelményeket jelenítsen meg, ennek érdekében a kerettanterv tartalmi elemei az igényeknek megfelelően adaptálhatóak, illetve ugyanazon célokat szolgáló elemekkel behelyettesíthetőek. A Nat. szerint meghatározott fejlesztési területek – nevelési célok egyes esetekben összevontan, integráltan jelennek meg. Az egyes eltérő megnevezésű tantárgyak Nat. műveltségi terület és tantárgy szerinti megfeleltetése az „A tantárgyak struktúrája és a hozzájuk tartozó óraszámok” cím alatt történik meg.

Témakörök

A Nat témakörei a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő módon adaptálva, horizontálisan érvényesülnek a kerettantervben. A témakörök egy adott tantárgyon belül a Nat-tól esetenként eltérő megnevezéssel és más belső elrendezéssel jelennek meg, hogy igazodjanak a sajátos nevelési igényű tanulók speciális tanulási igényeihez, de összességükben – adaptált formában – lefedik a Nat által az adott tantárgyra meghatározott témakörök tartalmi egészét.

Célok és feladatok

A készségfejlesztő iskola tanulói számára készült kerettanterv célja az egyéni sajátosságokhoz igazodóan a képességeknek és érdeklődésnek megfelelő gyakorlati tevékenységek kiválasztása, a minél teljesebb körű felkészítés az iskola utáni gyakorlati feladatok ellátására. Az évfolyamok közismereti tantárgyai a 9-10. évfolyamokon elért tudásra építenek, azt megerősítik a gyakorlati képzés céljainak és feladatainak függvényében. A képzés célja, hogy kialakítsa a tanulóban az igényt a felnőtt életben szükséges tevékenységek elsajátítása, ellátása és minél önállóbb gyakorlása iránt, támogassa a gyakorlati műhelyekben elengedhetetlen praktikus készségek, figyelem, fegyelem, motiváció, pontosság, türelem kialakulását. A képzés feladata a munkafolyamat ellátásának, a munkatevékenységeket támogató készségeknek tudatos, célorientált fejlesztése, a kitartás megalapozása. A képzés során törekedni kell az egyéni képességstruktúra feltérképezésére és minél teljesebb körű fejlesztésére az eltérő szükségletek alapján. A gyakorlati oktatás során szem előtt kell tartani a hétköznapi életben előforduló felhasználások bemutatását, a gyakorlatias elsajátítást, a tevékenységek szükségességének példáit a felnőtt életben előforduló helyzetekben. A képzés alatt minél több lehetőséget kell adni a szituációs helyzetekben történő megértésre, gyakorlásra. A készségfejlesztő iskola 11-12. évfolyamain a gyakorlati tevékenységek elméleti ismereteit, alapjait is a gyakorlatban, folyamatos bemutatás, ismétlés, gyakorlás keretében célszerű elsajátíttatni. Törekedni kell az egyéni különbségekből, sajátos nevelési igényből adódó tevékenységválasztásra és az egyéni életutak alakulásában szerepet játszó lehetőségek minél teljesebb körű felismertetésére és elfogadására. Kiemelt

figyelmet kell fordítani a munkavégzéshez szükséges szociális készségek, kommunikáció, a közösségi magatartás, a kölcsönös segítség, a csapatszellem fejlesztésére. Mindezek eléréséhez fontos a tevékenykedésre, az aktív felnőtt életre ösztönző, cselekvéseken alapuló, a szellemi és fizikai aktivitásra ösztönző, motivált légkör megteremtése.

Fejlesztési területek, nevelési célok

A készségfejlesztő iskolai tanuló a gyakorlati évfolyamokon az erkölcsi nevelés területén szociális kapcsolataiban felkészül a munkahelyi közösségbe történő beilleszkedésre, megismeri a munkatársi kapcsolatok kialakításához szükséges alapelveket. Képes társas kapcsolataiban a közösségi magatartás alapvető formáinak megtartására, alkalmazására, fejlődik feladatainak elvégzéséhez szükséges kötelességtudata. Megismeri és elfogadja az egyéni különbségekből adódó praktikus lehetőségeket, kialakul az egymás segítése iránt érzett igény.

Nemzeti öntudat és hazafias nevelés területén a tanuló érdeklődik környezete szokásai és hagyományai iránt, bővülnek ismeretei a társadalom és az őt körül vevő közösség ünnepeiről, jeles helyszíneiről. Kötődik és aktívan részt vesz a helyi megemlékezéseken, felismeri a haza legfontosabb értékeit és szimbólumait.

A tanuló az állampolgárságra, demokráciára nevelés terén megismeri és iskolai keretekben gyakorolja a demokratikus döntési szabályokat, igényli a saját hétköznapi életét meghatározó körülmények megismerését, a befolyásoló tényezőket figyelembe vevő választás lehetőségét, az önálló döntés szabadságát, aktívan részt vesz a közösség döntéshozatalában. Törekszik a társadalmi elvárásoknak megfelelő magatartásformák, jogok és kötelezettségek betartására.

A tanuló önismeretének és társas kapcsolati kultúrájának fejlesztése során megismeri és elfogadja reális életlehetőségeit, kialakul igénye a felnőtt élet kapcsolataira, tudatosan gyakorolja a különböző helyzetekben szokásos viselkedésformákat. Fejlődik önbizalma, önértékelése, felismeri az érzelmi élet fontosságát és irányíthatóságát. Személyes kapcsolataiban kerül a túlzott bizalmaskodást, kialakul magatartásában a felnőtt mértéktartás.

A tanuló tudatosan törekszik a testi és lelki egészségre nevelés területén az egészséges életmód szabályainak betartására, ismeri és kerüli a káros hatásokat. Megalapozódik a munkatevékenységek megkezdéséhez szükséges fizikai és lelki alkalmasság, fejlődik a kitartás, a tevékenységek végig vitelének igénye.

A készségfejlesztő iskolai évfolyamokon a tanulóban mélyül a családi életben elfoglalt szerepének ismerete, társas kapcsolataiban felismeri az érzelmi kötődések és kapcsolatok új formáit. Megismeri felnőtt élete családi életlehetőségeit, a családi, lakóotthoni együttélések alternatíváit. Gyakorolja a konfliktushelyzetek megoldásának lehetőségeit, törekszik a nézeteltérések kulturált megoldására, a kialakult kompromisszumokat elfogadja.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség területén a tanulóban megerősödik a másokra való odafigyelés igénye, szívesen törekszik közösségében a segítségnyújtásra. Felismeri gyakorlati tevékenységében az önmaga és mások testi és lelki épségének megóvása érdekében szükséges körültekintő magatartás fontosságát.

A fenntarthatóság, környezettudatosság területén a készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatás tovább tudatosítja a tanulóban az egyén és a környezet egymásra hatásának jelentőségét, a környezet kímélésének fontosságát. Felkészít a munkatevékenységek végzése közben és a mindennapi felnőtt élet tevékenységeiben felmerülő környezeti hatások megértésére, a káros jelenségek elkerülésére, az elvárható óvatosság és mértéktartás szem előtt tartására.

A pályaorientációs fejlesztés során a tanuló felkészül a gyakorlati képzést követően a számára elérhető munkatevékenységben történő részvételre, amelynek része az alapvető képességek és készségek feltérképezése mellett az egyéni motivációk és elképzelések összehangolása. A képzés fő felelőssége a tanuló érdekében a pályaorientáció terén egyénre szabott megoldásokkal az érdeklődés, az alkalmasság és lehetőségek függvényében a megfelelő képzési profil kialakítása.

Gazdasági és pénzügyi nevelés terén a tanuló ismeretei bővülnek a felnőtt társadalom munkamegosztásának rendjéről, a családban elvárható feladatokról és a

személyes felelősségi körébe tartozó lehetőségekről. Tudatosul az anyagokkal és energiával történő takarékoság fontossága, az életvitel tervezésének, a gazdálkodásnak a jelentősége a mindennapi életben.

A médiatudatosságra nevelés során a tanuló elsajátítja az elektronikus információhordozók célszerű és szükségszerű felhasználását, felismeri a virtuális valóság és „igazi” valóság közötti eltéréseket, fenntartással fogadja a média híreket. Megismeri a munkatevékenységekhez szükséges információk elérésének lehetőségeit.

Tanulás tanítása terén a tanuló igényli a gyakorlatba ágyazott ismeretsajátítást, elfogadja a folyamatos önképzés szükségességét a változó világhoz történő alkalmazkodás érdekében.

Fejleszti és alkalmazza az önképzésben az iskolai pályafutása során elsajátított tanulási technikákat. Megőrzi kíváncsiságát a környezet változásai iránt és igyekszik a változásokat beépíteni ismereteibe, alkalmazni az új lehetőségeket.

Kulcskompetenciák

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók egyénileg nagyon eltérő képességprofilja miatt a Nat kulcskompetenciáinak fejlesztése is egyéni, individualizált módon valósulhat meg. Mindazonáltal a fejlesztésnek vannak olyan átfogó elemei, amelyeknek egységesen érvényesülniük kell. Kiindulási alap a kognitív fejlesztés, amely meghatározza a többi területen való sikerességet is. Ugyanakkor nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy az egyes kompetenciaterületek nem elszigetelten, hanem kölcsönhatásban jelennek meg és fejlődnek.

A tanulás kompetenciái

A Nat-ban meghatározott kapcsolódó ismeret, készség és attitűd kialakulása részlegesen várható el értelmi akadályozottság esetén. Ez távlati, ideális célkitűzésként értelmezhető, és a fejlesztést kis lépésekre, részcélokra kell bontani, az egyes tanulók képességstruktúrájához igazodva. Különös figyelmet kell fordítani a motiváció kialakítására, illetve fenntartására, az én-tudatosság, a saját értékek és lehetőségek felismerésének fejlesztésére. Elsődleges cél a szűkebb, majd tágabb

környezetben való eligazodás, a közösségi részvétel különféle szerepköreire való felkészülés, a minél önállóbb életvitel kialakítása.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi)

A kommunikációs kompetenciák fejlesztése általános, tág értelmezésben megfeleltethetők a Nat vonatkozó célkitűzéseinek. Nélkülözhetetlen az információ befogadásához, az elemi gondolkodási műveletek hatékony működéséhez. Elsődleges a kommunikációs szándék felkeltése/fenntartása, a kommunikációs csatornák hatékony alkalmazása mind a megértés és információszerzés, mind az önkifejezés tekintetében. Mivel a társas helyzetek, kapcsolatok alapja, a szociális készségek fejlesztése szempontjából is kiemelten fejlesztendő terület. A más nyelvekkel való ismerkedés opcionális, sok középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló esetében nem megvalósítható. Néhányan azonban rendelkezhetnek a szükséges alapképességekkel, és általános adottságaikhoz képest jó nyelvelsajátítási képességük lehet. Ezen nevelési-oktatási formában idegen nyelv oktatása nem folyik, a hangsúly az anyanyelvi kompetenciákra helyeződik.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák alapjaiban megfeleltethetők a Nat elvárásainak. A készség szintben, illetve a támogatási szükségletben lehetnek jelentős egyéni eltérések. A hamis információk kiszűrése, valamint a lehetséges visszaélések elkerülése érdekében fokozottan figyelmet kell fordítani a „gyanús”, „bizonytalan” internetes tartalmak felismerésére, a megfelelő kapcsolati személytől való segítségkérésre, a támogatott döntéshozatal gyakorlására. A verbális kommunikációra képtelen tanulók esetén helyettesítő/kiegészítő jelleggel egyaránt alkalmazunk különféle IKT-eszközöket.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A gondolkodás kompetenciái megfelelően adaptálva jól értelmezhetők a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulókra is. Különös figyelmet kell fordítani a meglévő képességek fejlesztésére, a látókör szélesítésére, az elemi mérlegelő érzék, óvatosság alakítására, miközben meg kell tartani / ki kell alakítani a környezet iránti nyitottságot, kíváncsiságot is. Alapcél az egyszerű logikai összefüggések

felismerése, az ismeretek minél rugalmasabb, eltérő kontextusokban való hatékony előhívása és alkalmazása.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A középsúlyos értelmi fogyatékos ember számára kiemelten fontos terület, mivel nagy valószínűséggel hosszú távon, egész életen át valamilyen közösségi ellátásban fog részesülni. Az egyéni és közösségi javakat szolgáló tevékenységek, készségek gyakorlása a személyes jóllétnek is egyik alappillére. A saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok ismerete, a viselkedésszabályozás alapjai, az együttműködési készség (ki)alakítása, a társas kapcsolatok szabályrendszerének megismerése kiemelten fejlesztendő. Cél a harmonikus, reális önértékeléssel, pozitív énképpel rendelkező személyiség kibontakoztatása. Fontos a helyes önellátási-önkiszolgálási szokások (beleértve a napirend, az egészséges életmód), a tanuló önmaga és környezete iránti igényesség kialakítása. Kiemelten fontos, hogy a tanuló érdeklődéséhez, igényeihez mértén megfelelő nemi és szexuális nevelést biztosítsunk, mint az önazonosság, én-tudatosság integráns része. Mint minden nevelésben, kisebb korban a szokások kialakítása van inkább előtérben, de a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknál is fontos, hogy fokozatosan megtanulják az önálló felelősségvállalást. Ennek kardinális kérdése, hogy a tanuló felismerje a lehetőségek és lehetséges következmények közötti összefüggéseket, tudja, hogy mit jelent a következmények vállalása, és felismerje, hogy mikor van szüksége segítségre a lehetséges következmények feltárásában (támogatott döntéshozatalra való felkészítés). Ez leginkább konkrét élethelyzetekhez, eseményekhez kötötten valósulhat meg.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

A Nat leírásában foglaltak megvalósulásában nagyobb szerep jut az érzelmi alapú megközelítésnek. A kreativitás, az alkotótevékenység sok középsúlyos értelmi fogyatékos ember számára az önkifejezés alapvető eszköze. Ennek elemei épülnek be a felnőttkori foglalkozásterápiás tevékenységekbe is. Sok esetben ez a szabadidő tartalmas eltöltésének egyik módja lehet. Külön figyelmet kell szentelni e téren a kiemelkedően teljesítő tanulók tehetséggondozására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A vonatkozó kompetenciák megfelelően adaptált értelmezésben megfeleltethetők a Nat leírásának. Elsődleges a pályaorientáció: adjuk meg a lehetőséget, hogy a tanuló különféle területeken próbálja ki magát. Ezáltal felszínre kerülhetnek erősségei, egyben érdeklődésének megfelelő elfoglaltságot végezhet. Fejlesztendő területek a kitartás, a munkafegyelem, az adott tevékenység jelentőségének belátása, a munkavállalói szerepkörhöz igazodó viselkedési normák gyakorlása. Ettől elválaszthatatlan, hogy a tanuló tisztában legyen az alapvető jogokkal, amelyek munkavállalóként megilletik. A különféle eszközök, nyersanyagok, munkafolyamatok célirányos megismertetése is szükséges. Tudatossá kell tenni a különbséget a precíz teljesítményelvárás és a kreativitás, az alternatív megoldások lehetőségei között.

Egységesség és differenciálás

A készségfejlesztő iskolában az egységesség és differenciálás elve az azonos életkori csoportokban történő oktatási rendszerben is biztosítja az egyéni haladási ütemnek, az eltérő képességeknek, a reális életlehetőségeknek a figyelembe vételét, az adaptív oktatás alkalmazását. Az adaptív oktatás lehetőséget ad az eltérő képességű, másodlagos sérülésekkel is küzdő tanulók számára egyéni tanulási utak kijelölésére, a habilitációs és rehabilitációs foglalkozások támogató jellegének tervezésére. A fejlesztésben a fő hangsúly nem a műveltségterületek elsajátításán, hanem a meglévő képességelőnyökre építve az alapvető kompetenciák kialakításán van. Az évfolyamokon a tanulók felkészülnek az eltérő érdeklődés és kompetenciastruktúra szerint a felnőtt életben betölthető eltérő lehetőségek megismerésére, kiválasztására. Az gyakorlati évfolyamok során a differenciálást legfőképpen az egyéni életlehetőségek, képességek felismertetésén keresztül az eltérő felnőtt életkori tevékenységek és a különböző életcélok kitűzésével kell elérni.

A tantárgyak struktúrája és a hozzájuk tartozó óraszámok

Műveltségi terület	Tantárgy	11. évfolyam	12. évfolyam	2 éves
		Heti	Heti	
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció (Magyar nyelv és irodalom)	2	2	144
Matematika	Számolás-mérés (Matematika)	1	1	72
Természettudomány és földrajz	Környezet- és egészségvédelem (Természettudomány)	1	1	72
Testnevelés és egészségfejlesztés	Testnevelés	5	5	360
	Osztályfőnöki óra (Közösségi nevelés)	1	1	72
Szabad időkeret		2	2	108
Közismeret összesen		12	12	864
Gyakorlati tevékenység	Készségfejlesztő kerettantervek	20	20	1440
Szabad készségfejlesztő időkeret		2	2	144
Készségfejlesztő időkeret összesen		22	22	1 584
Összesen		34	34	2 448

A kerettantervek által előírt tartalmakra jelzett javasolt óraszámok az adott tantárgyon belül a tanulók egyéni képességeinek megfelelően átcsoportosíthatóak.

Kommunikáció
(Szabad időkerettel kiegészítve +1 óra)
(Magyar nyelv és irodalom)
11. évfolyam
Heti 2+1 óra

A készségfejlesztő iskola gyakorlati évfolyamain a kommunikáció tantárgy felkészít a minél önállóbb életvezetéshez, az egyszerű munkafolyamatok elsajátításához és a munkavállaláshoz szükséges elsődlegesen verbális és az egyéni sajátosságoktól függően nonverbális információk, utasítások, megértésére és az adekvát, a feladathelyzetekben szükséges beszédprodukció vagy alternatív kommunikációs csatorna alkalmazására.

A tantárgy tanulása során az előkészítő évfolyamokon elsajátított ismeretekre alapozva, az egyéni képességek szintjéből kiindulva kell különös hangsúlyt fektetni a minél érthetőbb kommunikáció kialakítására. Verbális kommunikáció esetén cél a helyes hangképzés, a minél érthetőbb beszéd, a megfelelő tartalmi mondanivaló fejlesztése, az olvasott és hallott tartalom megértésének gyakorlása, elmélyítése.

A nonverbális kommunikációs csatornák alkalmazásában lehetőség szerint törekedni kell a minél pontosabb, árnyaltabb kifejezésmódok kidolgozására, a gyakorlatban lehető legegyszerűbben alkalmazható, jól érthető formában kidolgozott rendszerre. A tantárgy célja, hogy a készségfejlesztő iskolai tanulók nyitottá váljanak kommunikációs feladatok megoldására, minél nagyobb motiváció alakuljon ki a környezettel történő kapcsolatteremtésre, pozitív tapasztalatokkal éljék meg kommunikációs kompetenciájukat.

Folyamatosan legyen a tanulónak igénye a környezet megismerésére, a kíváncsiság legyen része mindennapi gondolatainak, alakuljon ki, hogy a kommunikáció a megismerés egyik fontos eszköze.

A tantárgy tanulása során fejlődjön a verbális kommunikáció és a metakommunikáció összhangja. A tantárgy feladata elérni, hogy a tanulóban

fejlődjön az igény arra, hogy környezete közléseit, információit megértse és önmagát megértse környezetével. A tanuló képességeihez mértén kapcsolódjon be társas érintkezésekbe, alkalmazza kommunikációs ismereteit, vegyen részt a különféle beszédhelyzetekben.

Kommunikációs helyzetekben ismerje fel a kapott egyszerű információk lényegét, tudja a kapott ismereteket megfelelően értelmezni és képes legyen véleményt alkotni, élményeit megosztani.

Próbálja a gyakorlati tevékenységekhez szükséges ismereteit írásos kommunikációval is bővíteni, a mindennapi tevékenységekhez kapcsolódó olvasási és írási feladatokat elvégezni. Egyre bővebb szókincssel legyen képes érzéseit, kívánságait, problémáit kifejezni.

A tantárgy tanítása különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén a szabályok megértésének és a társadalmilag elfogadott viselkedési normák alkalmazásának támogatásával, a közösségi lét és kommunikáció összhangjának erősítésével, a verbális és nem verbális kommunikációs jelzések összhangjának elősegítésével.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés területén elősegíti a közvetlen környezet megismerését, a nemzeti jelképek, ünnepek kommunikációs szokásrendszerének, jelentőségének és értékeinek megértését.

A tantárgy az állampolgárságra és demokráciára nevelés területén szerepet játszik a nyomtatott és elektronikus sajtó híreinek megismertetésén, figyelésén keresztül a demokratikus intézményrendszer működésének és eseményeinek értelmezésében, a demokratikus jogok és kötelezettségek gyakorlásának támogatásában.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztését a saját tapasztalatok társakkal történő megosztásával, a más személyekkel kapcsolatos események iránti érdeklődés felkeltésével támogatja.

A családi életre nevelés területét az együtt élés szabályainak, a családi eseményeken történő viselkedésnek a megerősítésével, a családi és párkapcsolatok fontosságának tudatosításával szolgálja.

A testi és lelki egészségre nevelés fejlesztési területet az érzelmi élettel és az egészséggel, életmóddal kapcsolatos kommunikációs kultúra egyre árnyaltabb alkalmazásának elérésével segíti.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség területet a gyakorlati tevékenységek veszélyeinek és a balesetek elkerülésének felismertetésével támogatja.

Elmélyíti a fenntarthatóság és környezettudatosság fejlesztési terület ismereteit a tevékenységekhez szükséges eszközök, anyagok és energia felhasználásával kapcsolatos tudatosság irányításával.

A pályaaorientáció területét a tantárgy a gyakorlati munkavégzés és a munkavállalás szabályainak, lehetőségeinek, fontosságának bemutatásával és az egyéni érdeklődés felismertetésével segíti.

A gazdasági és pénzügyi nevelés fejlesztési területen a tanuló egyre jobban megismeri a felnőtt társadalom munkaalapú berendezkedését, a családi munkamegosztás, a munkabér és más jövedelmek ésszerű beosztásának fontosságát.

Médiatudatosságra nevelés területén a tantárgy segít elsajátítani az audiovizuális eszközök helyes és mértékletes alkalmazásának szabályait, a média alkalmazását információszerzésre.

A tanulás tanítása fejlesztési területen a tantárgy segíti a változások megismerésében a kommunikációs technikák alkalmazásának elsajátítását.

Témakör	1. Anyanyelv. Beszédfejlesztés.	Javasolt óraszám: 30 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Verbális kommunikáció fejlesztése: szókincsét, nyelvhelyességét bővíteni. Nonverbális kommunikáció fejlesztése: képek, szimbólumok, piktogramok felismerése és használata, metakommunikáció alkalmazásának fejlesztése	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Növelje ismereteit és kommunikációs késztetését
2. Képességeinek megfelelő szókinccsel és nyelvi formátumban beszéljen.
3. Ismerje fel a településén meglévő és országosan ismert nevezetes épületeket (saját település, főváros, ország) és tudja azok funkcióit.
4. Bővítse saját lakásával a lakásfenntartással kapcsolatos ismereteit.

Fejlesztési ismeretek

1. Nyelvi kifejezésformák használata a beszéd, képolvasás, olvasás, írás során.
2. Szókincsfejlesztés.
3. Meglévő ismeretek bővítése különböző témakörökben az olvasás segítségével (egészségügyi-, háztartási ismeretek, munkaügyek).
4. Szabadidő tervezése (aktív pihenés), családi események, ünnepek.
5. Tapasztalatszerzés a településen (utcán), közlekedési útvonalak.
6. Az iskola (munkahely, általa látogatott intézmények) környékéről térkép készítése.
7. Lakás használatával kapcsolatos praktikus ismeretek (fogyasztásmérő, szemétszállítás időpontjai, postaláda használata).

Tanulói tevékenység

1. Artikulációs gyakorlatok, a kiejtés javítása.
2. A tanult nyelvtani kifejezések, fordulatok alkalmazása.
3. Szavak gyűjtése (szófajok szerint azonos alakú, többjelentésű szavak, szinonim fogalmak, ellentétpárok).
4. A szövegértés folyamatos ellenőrzése változatos témákban (Egészségmegőrzés, káros szenvedélyek kialakulásának megelőzése, tisztítószerek, élelmiszerek, háztartási gépek használati utasítása, ételreceptek, prospektusok, közlekedési fogalmak, menetrend, műsorújság, háztartási fogyasztásmérők számlái, a fogyasztásmérő leolvasása, biztonsági lezárása, hibabejelentés).
5. Családi alkalmakkal, ünnepi események tervezésével, ajándékozással kapcsolatos tapasztalatok megosztása.
6. Séta, nevezetességek, kirakat nézése (alkalmas ajándék keresése).

7. Térképének tanulmányozása, ismerős helyek keresése, (alternatív) útvonalak tervezése, helyek bejárása, saját útvonal megrajzolása. 8. Lakás, otthon (helységek, saját lakrész, szépítése), vendégfogadás (alkalmazkodás a lakókörnyezethez, kulturált zenehallgatás).	
Fogalmak	Aktuális nyelvtani fogalmak és szabályok, felmerülő fogalmak tisztázása, értelmezése. Háztartási energia mérőóra, fogyasztás, számla.

Témakör	2. Olvasás - írás	Javasolt óraszám: 45 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Olvasás útján információt szerezni, egyszerűbb rövid szöveget írni, figyelemmel a formai követelményekre (dátum, aláírás, címzés).	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Olvasási technikáját fokozatosan javítani.
2. Olvashatóan írjon, az egyszerű hibákat találja meg és javítsa ki.
3. Valós eseményeket néhány mondattal mondjon el.
4. Rövid történet, irodalmi alkotást olvasson el, a szereplőket önállóan jellemezze, történetet képek/kérdések segítségével mondjon el.
5. Adott űrlap kérdéseire megfelelő válaszokat írjon be, törekedjen a feladat önálló megoldására Tudjon képeslapot, levelet írni (lap vásárlásától a feladásig, borítékot megcímezni önállóan vagy segítséggel).

Fejlesztési ismeretek

1. Olvasás gyakorlása, újságolvasás.
2. Rövid novella, vers, hírlapi tudósítás olvasása.
3. Hallott, olvasott szöveg értelmezése Írás gyakorlása (írás tempójának fokozása).
4. Az írás külalakjának, rendezettségének tudatos javítása.
5. Személyi adatok ismerete, helyes leírása.
6. Kérdőív, tesztlap kitöltése.
7. Önálló fogalmazás (önéletrajz, motivációs levél) írása.
8. Levél, üdvözlőlap önálló megírása, megcímezése.

9. Keltezés értelmezése és helyes leírása.
10. Napirend leírása, jegyzet, emlékeztető, esetleg napló készítése (naptárban).
11. Önellenzés. Hibák megtalálása és javítása.

Tanulói tevékenység

1. Hangos olvasás megfelelő intonációval, kifejezően, néma olvasás, szövegértés.
2. Egymás kézírásának olvasása.
3. Másolás, írás, diktálás után.
4. Űrlap kitöltése személyi adatokkal.
5. Szavak írása másolással, tollbamondással
6. Levél közös megfogalmazása hiányzó osztálytársnak, rövid üdvözet küldése (papír alapú, e-mail, sms).
7. Egy nap eseményeinek önálló leírása néhány mondatban (napló, naptári bejegyzés).
8. Elemi szövegelemzés (élethelyzetek, érzelmek, emberi kapcsolatok felismerése, megértése).
9. Személyére vonatkozó kérdések elolvasása, helyes válasz 1-1 szóban.
10. Általános tájékozottságra, irányuló kérdésekre helyes válasz kiválasztása, jelölése.
11. Megadott időpontokhoz tevékenységek írása, időrendbe állítás keltezés alapján.
12. Rövidebb szöveg áttekintése, saját munka összehasonlítása a társakéval.
13. Hírek gyűjtése az ország különböző tájairól (események, szereplők, helyszínek).
- 14.** Szabadidő kulturált eltöltése, a könyvtár használata (kölsönzés, könyv, CD, DVD), saját hobby megtalálása, a magányos és társas alkalmak egészséges arányának megkeresése

Fogalmak	Olvasási technikával kapcsolatos kifejezések. Ismeretlen fogalmak értelmezése, régi és népies kifejezések, betűforma, sorköz, szóköz, kihagyás, mondat, írásjelek, igazolvány, személyi szám, állampolgárság, aláírás felelőssége, lakcím, kerület, irányítószám, napló, beszámoló, e-mail, sms, megszólítás, tartalom, aláírás, címzés, bélyeg, postaláda, feladás, életkor, kedvenc étel, legjobb barát, legkedvesebb időtöltés, munka, pihenés, szórakozás, elfoglaltság, jókívánság, elköszönés, dátum, megye, város, község, falu, tanya, országhatár, perc, másodperc, idő, gyorsaság, külalak, lényeges és lényegtelen hibák, saját könyv, kölcsönzés, határidő, könyvtári kölcsönzőjegy,
-----------------	--

Témakör	3. Médiaismeret. Nem verbális információ értelmezése.	Javasolt óraszám: 33 óra
----------------	--	---

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Könyveket és más információhordozókat rendeltetésszerűen, kíméletesen, célorientáltan használjon.
2. Legyen képes a médiából szerzett ismereteket korának és képességeinek megfelelően, az egészségre, érzékszervekre, környezetre vonatkozóan adekvátan értelmezni és használni.
3. Tudjon érzelmileg művészeti alkotásokra ráhangolódni (irodalom, film, képzőművészet, zene, színház).
4. Képességeinek megfelelően tudjon fényképezni, videózni, hangfelvételeket készíteni és visszajátszani.
5. Törekedjen a változatos, kulturált szabadidő eltöltésére (olvasás, zenehallgatás, rejtvényfejtés, internet használat).
6. Igazodjon el a tv-újságban, a teletext információi és a műsorok között.
7. A mindennapi eligazodásnál használatos piktogramok információit ismerje, használja, a piktogramok utasításait tartsa be.
8. A médiában megjelenő tartalmakat (hírek, riportok, reklámok) legyen képes mérlegelni.

Fejlesztési ismeretek

1. Könyv, folyóirat, újság, lexikon különbsége. Újságolvasás.
2. Tv, Videó, DVD műsorának közös megtekintése (ifjúsági filmek, filmsorozatok epizódjai).
3. A valóság és a médiában ábrázolt helyzetek (híhető-híhetetlen) elkülönítése
4. TV-műsorújság átnézése, állandó műsorok időpontja.
5. Tágabb környezetben használatos piktogramok megtalálása és értelmezése (mosdó, lift közintézményekben, számítógép, mobiltelefon jelzései, kezelési utasítások).

Tanulói tevékenység

1. Könyv vásárlása, megbecsülése, saját könyv, kölcsönzés.
2. Audiovizuális eszközök szakszerű használata (bekapcsolás, hangerő szabályozása).
3. Film(részlet) megtekintése, megbeszélése.
4. A filmekben látottak és a valóság viszonya, példák gyűjtése, csoportosítása (az utánzás veszélyeinek tudatosítása).
5. Reklámok, egyes televízió műsorok (valóság-show) mögöttes tartalmának mérlegelő értelmezése.
6. Tv-újság olvasgatása, adott műsorok keresése időpont és cím alapján. (Teletextről műsor kiválasztása, megkeresése).
7. Programfüzet átnézése (kulturális és szabadidő programok, helyi programok).
8. Következtetések, reakciók (képek, mozgóképek értelmezése, saját viselkedés elemzése videofelvétel, fotó alapján), helyes, helytelen differenciálása.
9. Eszközök használata a használati utasítás szerint.
10. Fényképek készítése és visszánézése (arckifejezések értelmezése).
11. Piktogramok gyűjtése, értelmezése (ki talál többet, mit jelent?).
12. Levélben kapott feladat néma elolvasása, elvégzése.
13. Keresztrejtvény közös megfejtése.
14. Versenyek, játékok (kvíz, szójáték, kitalálás, most mutasd meg..).
15. TV-bemondó szerepjáték

fogalmak	mesebeli lények (kitalált lények), tv-csatornák, játék- és ismeretterjesztő filmek, vetélkedők, valóság, fantázia. Felmerülő ismeretlen fogalmak tisztázása, régi korok, történelmünk nagyjai, mozi, színház, koncert, múzeumok, szabadtéri programok, meghatározások, szó kiegészítése, folytatása, rokon értelmű szavak, címzett, piktogramok és jelentésük. (veszélyt jelző piktogramok, színek, rövid feliratok), múlt-, jelen- és jövő idő, ismeretlen szavak magyarázata, irigy, jószívű, segítőkész, vers, rím, ritmus, ismeretlen kifejezések magyarázata, versek szavainak értelmezése, megbeszélése
Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 1. az olvasott szöveg megértésére, a tartalom rövid összefoglalására, a tanulság levonására. 2. rendezett külalakkal, olvashatóan írni, az egyszerű hibákat megtalálni, javítani, 3. a tanultakat jó helyzetfelismeréssel önállóan alkalmazni, 4. a kommunikációs eszközök és sajtótermékek kínálatából érdeklődésének megfelelő értékes tartalmakból ismereteket szerezni.

Kommunikáció
(Szabad időkerettel kiegészítve +1 óra)
(Magyar nyelv és irodalom)
12. évfolyam
Heti 2+1 óra

Témakör	1. Anyanyelv. Beszédfejlesztés.	Javasolt óraszám: 30 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Verbális kommunikáció fejlesztése: szókincsét, nyelvhelyességét bővíteni. Nonverbális kommunikáció fejlesztése: képek, szimbólumok, piktogramok felismerése és használata, metakommunikáció alkalmazásának fejlesztése	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Növelje ismereteit és kommunikációs késztetését
2. Képességeinek megfelelő szókinccsel és nyelvi formátumban beszéljen.
3. Ismerje fel a településén meglévő és országosan ismert nevezetes épületeket (saját település, főváros, ország) és tudja azok funkcióját.
4. Bővítse saját lakásával a lakásfenntartással kapcsolatos ismereteit.

Fejlesztési ismeretek

1. Nyelvi kifejezésformák használata a beszéd, képolvasás, olvasás, írás során.
2. Szókincsfejlesztés.
3. Meglévő ismeretek bővítése különböző témakörökben az olvasás segítségével (egészségügyi-, háztartási ismeretek, munkaügyek).
4. Szabadidő tervezése (aktív pihenés), családi események, ünnepek.
5. Tapasztalatszerzés a településen (utcán), közlekedési útvonalak.
6. Az iskola (munkahely, általa látogatott intézmények) környékéről térkép készítése.
7. Lakás használatával kapcsolatos praktikus ismeretek (fogyasztásmérő, szemétszállítás időpontjai, postaláda használata).

Tanulói tevékenység

1. Artikulációs gyakorlatok, a kiejtés javítása.
2. A tanult nyelvtani kifejezések, fordulatok alkalmazása.
3. Szavak gyűjtése (szófajok szerint azonos alakú, többjelentésű szavak, szinonim fogalmak, ellentétpárok).
4. A szövegértés folyamatos ellenőrzése változatos témákban (Egészségmegőrzés, káros szenvedélyek kialakulásának megelőzése, tisztítószerek, élelmiszerek, háztartási gépek használati utasítása, ételreceptek, prospektusok, közlekedési fogalmak, menetrend, műsorújság, háztartási fogyasztásmérők számlái, a fogyasztásmérő leolvasása biztonsági lezárása, hibabejelentés).
5. Családi alkalmakkal, ünnepi események tervezésével, ajándékozással kapcsolatos tapasztalatok megosztása.
6. Séta, nevezetességek, kirakat nézése (alkalmas ajándék keresése).

7. Térképének tanulmányozása, ismerős helyek keresése, (alternatív) útvonalak tervezése, helyek bejárása, saját útvonal megrajzolása. 8. Lakás, otthon (helységek, saját lakrész, szépítése), vendégfogadás (alkalmazkodás a lakókörnyezethez, kulturált zenehallgatás).	
Fogalmak	Aktuális nyelvtani fogalmak és szabályok, felmerülő fogalmak tisztázása, értelmezése. Háztartási energia mérőóra, fogyasztás, számla.

Témakör	2. Olvasás - írás	Javasolt óraszám: 45 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Olvasás útján információt szerezni, egyszerűbb rövid szöveget írni, figyelemmel a formai követelményekre (dátum, aláírás, címzés).	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Olvasási technikáját fokozatosan javítani.
2. Olvashatóan írjon, az egyszerű hibákat találja meg és javítsa ki.
3. Valós eseményeket néhány mondattal mondjon el.
6. Rövid történet, irodalmi alkotást olvasson el, a szereplőket önállóan jellemezze, történetet képek/kérdések segítségével mondjon el.
7. Adott űrlap kérdéseire megfelelő válaszokat írjon be, törekedjen a feladat önálló megoldására.
8. Tudjon képeslapot, levelet írni (lap vásárlásától a feladásig, borítékot megcímezni önállóan vagy segítséggel).

Fejlesztési ismeretek

1. Olvasás gyakorlása, újságolvasás.
2. Rövid novella, vers, hírlapi tudósítás olvasása.
3. Hallott, olvasott szöveg értelmezése.
4. Írás gyakorlása (írás tempójának fokozása).
5. Az írás külalakjának, rendezettségének tudatos javítása.
6. Személyi adatok ismerete, helyes leírása.
7. Kérdőív, tesztlap kitöltése.

8. Önálló fogalmazás (önéletrajz, motivációs levél) írása.
9. Levél, üdvözlőlap önálló megírása, megcímzése.
10. Keltezés értelmezése és helyes leírása.
11. Napirend leírása, jegyzet, emlékeztető, esetleg napló készítése (naptárban).
12. Önellenőrzés. Hibák megtalálása és javítása.

Tanulói tevékenység

1. Hangos olvasás megfelelő intonációval, kifejezően, néma olvasás, szövegértés.
2. Egymás kézírásának olvasása.
3. Másolás, írás, diktálás után.
4. Űrlap kitöltése személyi adatokkal.
5. Szavak írása másolással, tollbamondással
6. Levél közös megfogalmazása hiányzó osztálytársnak, rövid üdvözlő küldése (papír alapú, e-mail, sms).
7. Egy nap eseményeinek önálló leírása néhány mondatban (napló, naptári bejegyzés).
8. Elemi szövegelemzés (élethelyzetek, érzelmek, emberi kapcsolatok felismerése, megértése).
9. Személyére vonatkozó kérdések elolvasása, helyes válasz 1-1 szóban.
10. Általános tájékozottságra, irányuló kérdésekre helyes válasz kiválasztása, jelölése.
11. Megadott időpontokhoz tevékenységek írása, időrendbe állítás keltezés alapján.
12. Rövidebb szöveg áttekintése, saját munka összehasonlítása a társakéval.
13. Hírek gyűjtése az ország különböző tájairól (események, szereplők, helyszínek).
14. Szabadidő kulturált eltöltése, a könyvtár használata (kölcsönzés, könyv, CD, DVD), saját hobby megtalálása, a magányos és társas alkalmak egészséges arányának megkeresése.

Fogalmak	Olvasási technikával kapcsolatos kifejezések. Ismeretlen fogalmak értelmezése, régi és népies kifejezések, betűforma, sorköz, szóköz, kihagyás, mondat, írásjelek, igazolvány, személyi szám, állampolgárság, aláírás felelőssége, lakcím, kerület, irányítószám, napló, beszámoló, e-mail, sms, megszólítás, tartalom, aláírás, címzés, bélyeg, postaláda, feladás, életkor, kedvenc étel, legjobb barát, legkedvesebb időtöltés, munka, pihenés, szórakozás, elfoglaltság, jókívánság, elköszönés, dátum, megye, város, község, falu, tanya, országhatár, perc, másodperc, idő, gyorsaság, külalak, lényeges és lényegtelen hibák, saját könyv, kölcsönzés, határidő, könyvtári kölcsönzőjegy,
-----------------	--

Témakör	3. Médiaismeret. Nem verbális információ értelmezése.	Javasolt óraszám: 33 óra
----------------	--	-------------------------------------

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Könyveket és más információhordozókat rendeltetésszerűen, kíméletesen, célorientáltan használjon.
2. Legyen képes a médiából szerzett ismereteket korának és képességeinek megfelelően, az egészségre, érzékszervekre, környezetre vonatkozóan adekvátan értelmezni és használni.
3. Tudjon érzelmileg művészeti alkotásokra ráhangolódni (irodalom, film, képzőművészet, zene, színház).
4. Képességeinek megfelelően tudjon fényképezni, videózni, hangfelvételeket készíteni és visszajátszani.
5. Törekedjen a változatos, kulturált szabadidő eltöltésére (olvasás, zenehallgatás, rejtvényfejtés, internet használat).
6. Igazodjon el a tv-újságban, a teletext információi és a műsorok között.
7. A mindennapi eligazodásnál használatos piktogramok információit ismerje, használja, a piktogramok utasításait tartsa be.
8. A médiában megjelenő tartalmakat (hírek, riportok, reklámok) legyen képes mérlegelni.

Fejlesztési ismeretek

1. Könyv, folyóirat, újság, lexikon különbsége. Újságolvasás.
2. Tv, Videó, DVD műsorának közös megtekintése (ifjúsági filmek, filmsorozatok epizódjai).
3. A valóság és a médiában ábrázolt helyzetek (hihető-hihetetlen) elkülönítése.
4. TV-műsorújság átnézése, állandó műsorok időpontja.
5. Tágabb környezetben használatos piktogramok megtalálása és értelmezése (mosdó, lift közintézményekben, számítógép, mobiltelefon jelzései, kezelési utasítások).

Tanulói tevékenység

1. Könyv vásárlása, megbecsülése, saját könyv, kölcsönzés.
2. Audiovizuális eszközök szakszerű használata (bekapcsolás, hangerő szabályozása).
3. Film(részlet) megtekintése, megbeszélése.
4. A filmekben látottak és a valóság viszonya, példák gyűjtése, csoportosítása (az utánzás veszélyeinek tudatosítása).
5. Reklámok, egyes televízió műsorok (valóság-show) mögöttes tartalmának mérlegelő értelmezése.
6. Tv-újság olvasgatása, adott műsorok keresése időpont és cím alapján. (Teletextről műsor kiválasztása, megkeresése).
7. Programfüzet átnézése (kulturális és szabadidő programok, helyi programok).
8. Következtetések, reakciók (képek, mozgóképek értelmezése, saját viselkedés elemzése videofelvétel, fotó alapján), helyes, helytelen differenciálása.
9. Eszközök használata a használati utasítás szerint.
10. Fényképek készítése és visszánézése (arckifejezések értelmezése).
11. Piktogramok gyűjtése, értelmezése (ki talál többet, mit jelent?).
12. Levélben kapott feladat néma elolvasása, elvégzése.
13. Keresztrejtvény közös megfejtése.
14. Versenyek, játékok (kvíz, szójáték, kitalálás, most mutasd meg..).
15. TV-bemondó szerepjáték

Fogalmak	mesebeli lények (kitalált lények), tv-csatornák, játék- és ismeretterjesztő filmek, vetélkedők, valóság, fantázia. Felmerülő ismeretlen fogalmak tisztázása, régi korok, történelmünk nagyjai, mozi, színház, koncert, múzeumok, szabadtéri programok, meghatározások, szó kiegészítése, folytatása, rokon értelmű szavak, címzett, piktogramok és jelentésük. (veszélyt jelző piktogramok, színek, rövid feliratok), múlt-, jelen- és jövő idő, ismeretlen szavak magyarázata, irigy, jószívű, segítőkész, vers, rím, ritmus, ismeretlen kifejezések magyarázata, versek szavainak értelmezése, megbeszélése
Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 5. az olvasott szöveg megértésére, a tartalom rövid összefoglalására, a tanulság levonására. 6. rendezett külalakkal, olvashatóan írni, az egyszerű hibákat megtalálni, javítani, 7. a tanultakat jó helyzetfelismeréssel önállóan alkalmazni, 8. a kommunikációs eszközök és sajtótermékek kínálatából érdeklődésének megfelelő értékes tartalmakból ismereteket szerezni.

Számolás-mérés
(Szabad időkerettel kiegészítve +1 óra)

(Matematika)

11. évfolyam

Heti 1+1 óra

A számolás-mérés tantárgy a készségfejlesztő iskola gyakorlati évfolyamain megerősíti a 9- 10. évfolyamokon és a gyakorlati tevékenységek során elsajátított ismereteket, készségeket és megalapozza a minél önállóbb életkezéshez, a gyakorlati tevékenységek elsajátításához és a munkavállaláshoz szükséges számolási, számítási és mérési ismereteket. A tantárgy tananyagának elsajátítása során folyamatosan törekedni kell a mindennapi élethez, önellátáshoz, munkatevékenységekhez gyakorlatba ágyazottan kapcsolódó feladatmegoldásokra, kerülni kell a túlzott elméletieskedést, fontos a műveletek tapasztalati megerősítése különböző mérő- és szemléltető eszközökkel. Nagy hangsúlyt kell helyezni a gyakorlati oktatást megalapozó hossz, súly, terület, kerület, térfogatmérések megtapasztalására, a több, kevesebb mennyiségek felismerésére és a szükséges tevékenységhez az elégséges mennyiség meghatározására, az alapanyagok beosztásának megalapozására. A számolási műveletek gyakorlásán és az alapvető logikai feladatok megoldásán túl a tantárgy feladata a felnőtt lét megismerését segítő térbeli és időbeli tájékozódási ismeretek bővítése, a mindennapi feladatok tervezéséhez szükséges szempontok figyelembevételével. A számolás-mérés tantárgy tanítása lehetőséget ad a családi pénzbeosztás szempontjainak megismerésére, a munkabér értékének felismertetésére, a jövedelmek beosztásának tervezésére, a vásárlások során a fontos és nem szükséges áruk elkülönítésére, a fölösleges költségek és túlköltség megelőzésére.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelés terén a szabályok betartására, a kitartásra és pontosságra neveléssel, a takarékoság szempontjainak felismertetésével és a mennyiségek igazságos elosztására és arányos beosztására nevelésével.

A családi életre nevelés terén felkészít a lakókörnyezetben történő eligazodásra, a havi, heti és napirend munka, tanulás, pihenés, szórakozás ésszerű beosztására és családi jövedelem beosztásának megismerésére és tervezésére.

A fenntarthatóság, környezettudatosság fejlesztési területen támogatja a takarékos, beosztó életvitel tervezésének és kivitelezésének elveit.

Pályaorientáció területén segíti a munkavégzéshez kapcsolódó mérési tevékenységek és számítási műveletek megismerését és elősegíti a szükséges segédeszközök tervezését.

Gazdasági és pénzügyi nevelés területén felkészít a minél önállóbb életvitelhez szükséges gazdálkodási és takarékosági feladatok ellátására.

A tanulás tanítása területen segíti az önálló tervezéshez, gondolkodáshoz szükséges adatok felismerését és gyűjtését.

Témakör	1. Térbeli és időbeli tájékozódás	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Térbeli relációk pontosítása, használata szempontváltásnál is. 2. Térbeli tájékozódás fejlesztése elvont szinten a makettektől a térképig. 3. Eltérő kijelzőről időpontot megbízhatóan leolvasni. 4. Törekvés a pontosságra, a végzett tevékenységhez szükséges időtartamot reálisan megbecsülni, és az adott tevékenységet optimális időkeretekben végezni.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Tudjon otthonosan és felelősségteljesen mozogni az iskola és otthona környékén, ismerni az otthon - iskola útvonalát, a. eligazodni a környező utcákban. 2. Képességeinek megfelelő formátumú térképen legyen képes eligazodni. 3. Értse meg az időbeliség és az időtartamok közti nagyságrendbeli különbségeket. 4. Időpontot pontosan határozzon meg kétféle óra alapján. 5. Fontos és időpazarló tevékenységek, időbeosztás.		

Fejlesztési ismeretek

1. Tájékozódás az otthon és az iskola környékén.
2. Alapvető földrajzi ismeretek, térképolvasás, jelzések értelmezése.
3. Magyarország térképe.
4. Idő. Az időfogalom szűkebb és tágabb kiterjedése (múlt – jelen – jövő). Az idő múlása, korosodás.
5. Az óra, napirend, heti beosztás.
6. Időegységek a naptól az évig (év, évszakok, hónapok).
7. Ismerkedés régmúlt korokkal (történelmi időszakok).

Tanulói tevékenység

1. Tájékozódás szűkebb környezetben: az iskola minden helyiségének, dolgozójának, azok munkamunkahelyeinek megismerése, lehetőség szerint azok felkeresése, az ott kapott megbízatások önálló teljesítése.
2. Járművek, útvonalak tanulmányozása térképen (BKV térképen), egyes útvonalak bejárása, felidézése a térképen. Távolságok megtételének lehetőségei, módjai, eszközei (gyalog, tömegközlekedéssel, autóval, hajóval, vonattal, repülőgéppel - piktogramok az internetes térképeken.)
3. Saját lakcím leírása, bejelölése a térképen, egymás
4. „meglátogatása” (útvonal meghatározása), távolságok becslése, lemérése, átszámítása.
5. Magyarország és Budapest térképének tanulmányozása, piktogramok, színjelzések értelmezése, híradások, események helyszínének megkeresése.
6. Időegységek, időtartamok becslése, mérése, időpontok fontossága (nyitva tartások, menetrend, TV-műsor).
7. Időegységek a másodperctől az évszázadig.
8. Digitális és hagyományos óra jelzéseinek egyeztetése.
9. Naptári év, tanév meghatározása évszakok periodikus váltakozása.
10. Születési év és jelen év különbségéből az életkor kiszámítása.
11. Az év felosztása egy oldalas naptárban nap, hét, hónap, évszak év váltása minden variációban tevékenységek időtartamának meghatározása (mennyi ideig tart az iskolaév, a tavaszi szünet, az ebéd, egy mondat leírása, egy fogmosás).

12. Napi tevékenységek időtartamai, napirend készítése a tevékenységekre fordított időtartamokkal (összesen 24 óra), eseményekhez megfelelő időegység megválasztása. 13. Jelenlegi időpont helyes megállapítása. 14. Időtartamok kiszámítása a kezdési és befejezési időpontból (egy éves időtartam érzékelése tavaly ilyenkortól mostanáig, a szünidő hosszát kiszámítani utolsó és első tanítási nap alapján).	
Fogalmak	helyiségek, munkakörök, település, megye, kerület, utca, házszám, középületek, lakóépületek, közterületek, égtájak, földrészek, Időpontok meghatározása többféle módon (fél 8, 7.30, 19.30). másodperc, stopperóra, munkaidő, szabadidő, szabadidős tevékenységek, 1 évvel ezelőtt, 1 év óta, 1 év múlva kifejezések értelmezése. régi, ócska, antik, műemlék, időszak, tömegközlekedés, BKV, átszállás, közlekedési csomópont, távolsági és tömegközlekedési eszközök, időegységek nevei, időtartam, tanév, naptári év, évad, szezon, tanítási szünet, szünidő

Témakör	2. Műveletek	Javasolt óraszám: 35 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Egyszerű szöveges feladatot megoldani, ehhez a megfelelő műveletet kiválasztani és az adott kérdésre válaszolni. 2. Tudatosítani, hogy a személyéhez kapcsolható számjegyek állandóak (születési dátum, személyi szám), használatukor az ellenőrzés és pontosság elengedhetetlen.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. A műveletek eredményét legyen képes megbecsülni, kiszámítani és ellenőrizni.
2. Ismerje fel az ellentétes műveletek összefüggéseit.
3. Ismerje fel a számok nagyságrendjét, alaki és helyi értékek különbségét megérteni.
4. Tudja egyéni képességek szerint elolvasni a számokat és reálisan megkülönböztetni nagyságrendjüket.
5. Legyen képes a feladatot logikusan átgondolni és a megfelelő művelet kiválasztani.
6. Legyen képes helyesen megfogalmazni a választ a szöveges feladatban feltett kérdésre.
7. Megbízhatóan alkalmazza a számológépet, az eredményt becsléssel ellenőrizze.

Fejlesztési ismeretek

1. Műveletek 100-as körben (egyéni képességekre fokozott figyelemmel).
2. Számkör bővítése.
3. Számológép használata (ellenőrzés, önellenőrzés).
4. Szöveges feladatok (megoldási terv készítése, az eredmény értelmezése, válasz megfogalmazása).

Tanulói tevékenység

1. A tanult műveletek végzése egyre nagyobb önállósággal egy és kétjegyű számokkal. Tízesátlépés, helyiérték gyakorlása.
2. Képességekhez mért önálló számolás, közös ellenőrzés, önálló javítás.
3. Összetett, több azonos műveletet tartalmazó feladatok végzése, tagok felcserélése összeadásnál.
4. Összeadás és kivonás – az ellentétes műveletek fogalma, ellentétes műveletek összefüggéseinek felismerése.
5. Szorzás, osztás fogalma, előfordulása a mindennapi életben.
6. Szorzás a számológéppel, ellenőrzése összeadásokkal, osztással.
7. Számok, műveleti jelek hibátlan beütése, az eredmény ellenőrzése fordított művelettel.
8. Nagy számok kiolvasása, ezres, 10-és 100 ezres számjegyeinek megszámlálása,

nagyságrendjük megállapítása, teljes számok elolvasása. 9. Alaki- és helyi érték differenciálása. 10. Helyiértékek megállapítása. 0-t tartalmazó számok kiolvasása, 1, 2, 3, és 4 jegyű számok elolvasása, írása diktálás után, számjegyek egymás alá írása, nagyságrendek megállapítása. 11. Árak nézegetése árjegyzékekben a „Túró Ruditól az Audiig”. 12. Számok olvasása, nagyságrendek összehasonlítása. 13. Telefonszám lejegyzése, elolvasása. 14. Szöveges feladatok megbeszélése, szükséges műveletek megállapítása, elvégzése, ellenőrzése, a kapott eredmény értelmezése, eredmény szöveges megfogalmazása.	
Fogalmak	egyesek, tízesek, százask helye, maradék hozzáadása, számok nevei tízezertől, olcsó, drága, akció, leértékelés, sorrend, ellenőrzés, becslés, kitörlés, javítás, kérdés tisztázása, megválaszolása szóban plusz és mínusz jelentése, a számolásnál és a mindennapi életben, tízezer, százezer, millió, szám, számjegy sorszám fogalmak különbsége, számológép-számítógép különbsége, tervezés, végrehajtás, válasz megfogalmazása

Témakör	3. Mértékegységek, mérések, a pénz	Javasolt óraszám: 22 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Adott mennyiség minél pontosabb kimérése. 2. Banki alapfogalmak, tevékenység megismerése. A felelős pénzhasználat tudatosítása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek Fejlesztési tevékenységek 1. Válassza ki és használja a megfelelő mérőeszközt, mérjen pontosan. 2. Ismerje a pénz gondos kezelését, megőrzésének módját (bank). Fejlesztési ismeretek 1. Mérési gyakorlatok, mértékegységek, mérések. 2. A pénz, pénzkezelés, banki ismeretek. Tanulói tevékenység		

1. Különböző típusú mérésekhez megfelelő eszköz kiválasztása, mértékegység meghatározása, mérőeszközök helyes használata.
2. Hosszúság-, súly- és térfogat-mérések gyakorlása.
3. A napi gyakorlatban használt mennyiségekkel kapcsolatos fogalmak megismerése (csipetnyi só, csepp ecet, borsónyi, diónyi, morzsányi, ujjnyi, hajszálvékony). Hosszúságmérés a gyakorlati tevékenységgel kapcsolatos nagyságrendben.
4. Papírpénzek, érmék felismerése, megnevezése, értékük összehasonlítása.
5. Összegek kiszámolása, váltások.
6. Különböző jövedelemforrások számbavétele.
7. Jövedelmek, megélhetési költségek, „rezi”, villany-, gáz-, telefon-, ebéd-befizetés, BKV-bérlet nagyságrendje, összehasonlítása.
8. Számlák befizetésének, pénz feladásának megfigyelése.
9. Vásárlások, üzletekben, termékek árainak becslése, ellenőrzése „mennyit tévedtél?”.
10. Katalógusokban árak megfigyelése, hasonló áruk keresése több katalógusban.
11. Árak és mennyiségek összefüggése. Becslés, javítás.
12. Akciós árak, az eredeti és a leszállított ár különbségének kiszámítása.
13. Hirdetésekből, plakátokon összegek keresése.
14. Különböző szolgáltatások árai.
15. Pénz beosztása. Szükséges és szükségtelen áruk.
16. Egyszerűbb banki fogalmak megismerése (bankszámla, bankkártya, átutalás, kamat, meghatalmazás, kód).

Fogalmak	mértékegység, személy- és konyhai mérleg, mérőszalag, vonalzó, deciliter, liter, bank, bankkártya, csekk, készpénz, jövedelem, adósság, hitel, kölcsön, részletfizetés, takarékoság, több, kevesebb, pontosan annyi, papírpénzek felismerése, címletükről és színükről, megtakarítás
-----------------	--

Összegzett tanulói eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló 1. mértékegységeket, azok alkalmazását, 2. képes több művelettel végezhető szöveges feladatok megértésére, szükséges műveletek elvégzésére, 3. képes az időegységek adekvát használatára, 4. képes a számológép megbízható alkalmazására, 5. tisztában van a pénz fontosságával, beosztásával.
---	--

Számolás-mérés
(Szabad időkerettel kiegészítve +1 óra)
 (Matematika)
12. évfolyam
heti 1+1 óra

Témakör	1. Térbeli és időbeli tájékozódás	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	5. Térbeli relációk pontosítása, használata szempontváltásnál is. 6. Térbeli tájékozódás fejlesztése elvont szinten a makettektől a térképig. 7. Eltérő kijelzőről időpontot megbízhatóan leolvasni. 8. Törekvés a pontosságra, a végzett tevékenységhez szükséges időtartamot reálisan megbecsülni, és az adott tevékenységet optimális időkeretekben végezni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Tudjon otthonosan és felelősségteljesen mozogni az iskola és otthona környékén, ismerni az otthon - iskola útvonalát, eligazodni a környező utcákban.
2. Képességeinek megfelelő formátumú térképen legyen képes eligazodni.
3. Értse meg az időbeliség és az időtartamok közti nagyságrendbeli különbségeket.
4. Időpontot pontosan határozzon meg kétféle óra alapján.
5. Fontos és időpazarló tevékenységek, időbeosztás.

Fejlesztési ismeretek

1. Tájékozódás az otthon és az iskola környékén.
2. Alapvető földrajzi ismeretek, térképolvasás, jelzések értelmezése.
3. Magyarország térképe.
4. Idő. Az időfogalom szűkebb és tágabb kiterjedése (múlt – jelen – jövő). Az idő múlása, korosodás.
5. Az óra, napirend, heti beosztás.

6. Időegységek a naptól az évig (év, évszakok, hónapok).
7. Ismerkedés régmúlt korokkal (történelmi időszakok).

Tanulói tevékenység

1. Tájékozódás szűkebb környezetben: az iskola minden helyiségének, dolgozójának, azok munkamunkahelyeinek megismerése, lehetőség szerint azok felkeresése, az ott kapott megbízások önálló teljesítése.
2. Járművek, útvonalak tanulmányozása térképen (BKV térképen), egyes útvonalak bejárása, felidézése a térképen. Távolságok megtételének lehetőségei, módjai, eszközei (gyalog, tömegközlekedéssel, autóval, hajóval, vonattal, repülőgéppel - piktogramok az internetes térképeken.)
3. Saját lakcím leírása, bejelölése a térképen, egymás „meglátogatása” (útvonal meghatározása), távolságok becslése, lemérése, átszámítása.
4. Magyarország és Budapest térképének tanulmányozása, piktogramok, színjelzések értelmezése, híradások, események helyszínének megkeresése.
5. Időegységek, időtartamok becslése, mérése, időpontok fontossága (nyitva tartások, menetrend, TV-műsor).
6. Időegységek a másodperctől az évszázadig.
7. Digitális és hagyományos óra jelzéseinek egyeztetése.
8. Naptári év, tanév meghatározása évszakok periodikus váltakozása.
9. Születési év és jelen év különbségéből az életkor kiszámítása.
10. Az év felosztása egy oldalas naptárban nap, hét, hónap, évszak év váltása minden variációban tevékenységek időtartamának meghatározása (mennyi ideig tart az iskolaév, a tavaszi szünet, az ebéd, egy mondat leírása, egy fogmosás).
11. Napi tevékenységek időtartamai, napirend készítése a tevékenységekre fordított időtartamokkal (összesen 24 óra), eseményekhez megfelelő időegység megválasztása.
12. Jelenlegi időpont helyes megállapítása.
13. Időtartamok kiszámítása a kezdési és befejezési időpontból (egy éves időtartam érzékelése tavaly ilyenkortól mostanáig, a szünidő hosszát kiszámítani utolsó és első tanítási nap alapján).

Fogalmak	helyiségek, munkakörök, település, megye, kerület, utca, házszám, középületek, lakóépületek, közterületek, égtájak, földrészek, Időpontok meghatározása többféle módon (fél 8, 7.30, 19.30). másodperc, stopperóra, munkaidő, szabadidő, szabadidős tevékenységek, 1 évvel ezelőtt, 1 év óta, 1 év múlva kifejezések értelmezése. régi, ócska, antik, műemlék, időszalag, tömegközlekedés, BKV, átszállás, közlekedési csomópont, távolsági és tömegközlekedési eszközök, időegységek nevei, időtartam, tanév, naptári év, évad, szezon, tanítási szünet, szünidő
-----------------	--

Témakör	2. Műveletek	Javasolt óraszám: 35 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Egyszerű szöveges feladatot megoldani, ehhez a megfelelő műveletet kiválasztani és az adott kérdésre válaszolni. 2. Tudatosítani, hogy a személyéhez kapcsolható számjegyek állandóak (születési dátum, személyi szám), használatuk az ellenőrzés és pontosság elengedhetetlen.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. A műveletek eredményét legyen képes megbecsülni, kiszámítani és ellenőrizni.
2. Ismerje fel az ellentétes műveletek összefüggéseit.
3. Ismerje fel a számok nagyságrendjét, alaki és helyi értékek különbségét megérteni.
4. Tudja egyéni képességek szerint elolvasni a számokat és reálisan megkülönböztetni nagyságrendjüket.
5. Legyen képes a feladatot logikusan átgondolni és a megfelelő művelet kiválasztani.
6. Legyen képes helyesen megfogalmazni a választ a szöveges feladatban feltett kérdésre.
7. Megbízhatóan alkalmazza a számológépet, az eredményt becsléssel ellenőrizze.

Fejlesztési ismeretek

1. Műveletek 100-as körben (egyéni képességekre fokozott figyelemmel).
2. Számkör bővítése.
3. Számológép használata (ellenőrzés, önellenőrzés).
4. Szöveges feladatok (megoldási terv készítése, az eredmény értelmezése, válasz megfogalmazása).

Tanulói tevékenység

1. A tanult műveletek végzése egyre nagyobb önállósággal egy és kétjegyű számokkal. Tízestátlépés, helyiérték gyakorlása.
2. Képességekhez mért önálló számolás, közös ellenőrzés, önálló javítás.
3. Összetett, több azonos műveletet tartalmazó feladatok végzése, tagok felcserélése összeadásnál.
4. Összeadás és kivonás – az ellentétes műveletek fogalma, ellentétes műveletek összefüggéseinek felismerése.
5. Szorzás, osztás fogalma, előfordulása a mindennapi életben.
6. Szorzás a számológéppel, ellenőrzése összeadásokkal, osztással.

7. Számok, műveleti jelek hibátlan beütése, az eredmény ellenőrzése fordított művelettel. 8. Nagy számok kiolvasása, ezres, 10-és 100 ezres számjegyeinek megszámlálása, nagyságrendjük megállapítása, teljes számok elolvasása. 9. Alaki- és helyi érték differenciálása. 10. Helyiértékek megállapítása. 0-t tartalmazó számok kiolvasása, 1, 2, 3, és 4 jegyű számok elolvasása, írása diktálás után, számjegyek egymás alá írása, nagyságrendek megállapítása. 11. Árak nézegetése árjegyzékekben a „Túró Ruditól az Audiig”. 12. Számok olvasása, nagyságrendek összehasonlítása. 13. Telefonszám lejegyzése, elolvasása. 14. Szöveges feladatok megbeszélése, szükséges műveletek megállapítása, elvégzése, ellenőrzése, a kapott eredmény értelmezése, eredmény szöveges megfogalmazása.	
Fogalmak	egyesek, tízesek, százask helye, maradék hozzáadása, számok nevei tízezertől, olcsó, drága, akció, leértékelés, sorrend, ellenőrzés, becslés, kitörítés, javítás, kérdés tisztázása, megválaszolása szóban plusz és mínusz jelentése, a számolásnál és a mindennapi életben, tízezer, százezer, millió, szám, számjegy sorszám fogalmak különbsége, számológép-számítógép különbsége, tervezés, végrehajtás, válasz megfogalmazása

Témakör	3. Mértékegységek, mérések, a pénz	Javasolt óraszám: 22 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Adott mennyiség minél pontosabb kimérése. 2. Banki alapfogalmak, tevékenység megismerése. A felelős pénzhasználat tudatosítása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek 1. Válassza ki és használja a megfelelő mérőeszközt, mérjen pontosan. 2. Ismerje a pénz gondos kezelését, megőrzésének módját (bank).		
Fejlesztési ismeretek 1. Mérési gyakorlatok, mértékegységek, mérések. 2. A pénz, pénzkezelés, banki ismeretek.		

Tanulói tevékenység

1. Különböző típusú mérésekhez megfelelő eszköz kiválasztása, mértékegység meghatározása, mérőeszközök helyes használata.
2. Hosszúság-, súly- és térfogat-mérések gyakorlása.
3. A napi gyakorlatban használt mennyiségekkel kapcsolatos fogalmak megismerése (csipetnyi só, csepp ecet, borsónyi, diónyi, morzsányi, ujjnyi, hajszálvékony). Hosszúságmérés a gyakorlati tevékenységgel kapcsolatos nagyságrendben.
4. Papírpénzek, érmék felismerése, megnevezése, értékük összehasonlítása.
5. Összegek kiszámolása, váltások.
6. Különböző jövedelemforrások számbavétele.
7. Jövedelmek, megélhetési költségek, „rezi”, villany-, gáz-, telefon-, ebéd-befizetés, BKV-bérlet nagyságrendje, összehasonlítása.
8. Számlák befizetésének, pénz feladásának megfigyelése.
9. Vásárlások, üzletekben, termékek árainak becslése, ellenőrzése „mennyit tévedtél?”.
10. Katalógusokban árak megfigyelése, hasonló áruk keresése több katalógusban.
11. Árak és mennyiségek összefüggése. Becslés, javítás.
12. Akciós árak, az eredeti és a leszállított ár különbségének kiszámítása.
13. Hirdetésekből, plakátokon összegek keresése.
14. Különböző szolgáltatások árai.
15. Pénz beosztása. Szükséges és szükségtelen áruk.
16. Egyszerűbb banki fogalmak megismerése (bankszámla, bankkártya, átutalás, kamat, meghatalmazás, kód).

Fogalmak

mértékegység, személy- és konyhai mérleg, mérőszalag, vonalzó, deciliter, liter, bank, bankkártya, csekk, készpénz, jövedelem, adósság, hitel, kölcsön, részletfizetés, takarékoság, több, kevesebb, pontosan annyi, papírpénzek felismerése, címletükről és színükről, megtakarítás

Összegzett tanulói eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló 6. mértékegységeket, azok alkalmazását, 7. képes több művelettel végezhető szöveges feladatok megértésére, szükséges műveletek elvégzésére, 8. képes az időegységek adekvát használatára, 9. képes a számológép megbízható alkalmazására, 10. tisztában van a pénz fontosságával, beosztásával.
---	---

Környezet és egészségvédelem

(Természettudomány)

11. évfolyam

Heti 1 óra

A környezet és egészségvédelem tantárgy célja a készségfejlesztő iskola gyakorlati évfolyamain az előkészítő évfolyamokon elsajátított ismeretek koncepcionális folytatásaként tovább mélyíteni a tanulók ismereteit az emberi szervezet működésével kapcsolatban. A tanulók fokozatosan, egyre önállóbban figyelik meg és értékelik testük működését, felismerik az egészségre káros, veszélyes helyzeteket, védik egészségüket és ismerik a betegség esetén követendő magatartásformákat. A tantárgy kiemelten foglalkozik az egészséges életmód témakörével, a felnőtt élet legfontosabb természetes testi, lelki folyamataival, a kulturált megjelenés, ápoltság és egészségmegtartás fontosságával. A tantárgy tanítása során különösen hangsúlyos az élő és élettelen természeti környezet összefüggéseinek, folyamatainak elmélyítése, kapcsolatának dinamikája az emberi környezettel. A tantárgy tanítása során eléri, hogy a tanulók felismerjék mindennapi életükben az élő és élettelen környezet hatásait szervezetükre, feladataikra, munkájukra.

A tantárgy nagy szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén a természetben és az emberi létezésben előforduló másság megismerésében, elfogadásában.

Önismeret és társas kultúra fejlesztési területen az egészséges lelki egyensúly megtartásában fontos szerepet játszó érzelmi, hangulati jelek felismerésében, kontrolljának alakításában.

Testi és lelki egészségre nevelés területén támogatja a tanuló egészséges életmódra törekvését, amely alapját képezi a kiegyensúlyozott felnőtt életnek és megteremti a káros szenvedélyek kerülésének tudatosulását.

A fenntarthatóság és környezettudatosság fejlesztési terület ismeretei bővülnek az élő és élettelen természet szépségeinek és egyensúlyának

megismerése közben, amely hangsúlyozza az önálló élettér kialakításának és megóvásának igényét.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén a tanuló nyitottá válik az őt körül vevő környezet szépségeinek befogadására.

Témakör	1. Az emberi test	Javasolt óraszám: 10 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Saját testének jelzéseit figyelni, érzéseit megbízhatóan közölni, a változást jelezni, segítséget kérni.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Nevezze meg a testrészeit és azok funkcióit, azok kíméletes használatát, a segédeszközök (szemüveg, hallókészülék, stb.) megfelelő alkalmazását. 2. Vegye észre a testének működésében megjelenő eltéréseket, megfigyeléseit közölje. 3. Figyelje meg és vegye tudomásul a testen megjelenő állandó változásokat. 4. Küzdje le az orvosi beavatkozással szembeni félelmet. 5. Tudja, hogy a gyógyszereket csak az orvosi és gyógyszerészi utasításnak megfelelően szabad bevenni (mennyiségi és időbeli utasítások). 6. Ismerje a balesetveszélyes helyzeteket, és tudatosan kerülje azokat. 7. Tudja, hogy a szükséges odafordulás, segítségnyújtás természetes és ez kötelességünk.		
Fejlesztési ismeretek		
1. Érzékszerveink és védelmük. 2. Testműködés normál és kóros formái, fellépő zavarok jelzései (rosszullét, vérnyomás eltérése, fájdalom). 3. Betegségek (gyermekkori fertőző betegségek, szervi betegségek szívpanaszok, vérnyomás, gyomorbetegség, cukorbetegség) 4. Az emberi test változásai az idő múlásával (méhen belüli élet a születésig, életkorszakok szerinti változások újszülött, csecsemő, kisgyermek, kamaszkor, fiatal felnőtt, időskor). 5. Orvosi ellátás rendszere, körzeti – szakorvosi – kórházi betegellátás. 6. Gyógyszerek szerepe. A gyógyszerek haszna és veszélyei.		

7. Az öngyógyszerezés elkerülése, gyógyszerek tárolása.
8. Balesetvédelem – balesetek elkerülése – teendők balesetek esetén, elsősegélynyújtás, sebkötözés.
9. Orvosi ügyelet, mentőkocsi.
10. Veszélyes helyzetek elkerülése.
11. Biztonságos sportolás és munka.

Tanulói tevékenység

1. Beszélgetés az érzékszervekről és azok védelméről (a segédeszközök funkciója, használata, karbantartása – szemüveg, hallókészülék, fogpótlás).
2. Játékos gyakorlatok a fül, illetve a szem kiiktatásával.
3. Képek és makettek a fejlődési folyamatról, a magzati lét megvitatása, az élet fontosságának megértése.
4. Megtörtént esetek (élmények) elmesélése, ezek megoldási módjai.
5. Könyvek, szórólapok beszerzése, tanulmányozása a betegségekről, tünetek megbeszélése, emlékek felidézése saját betegségéről.
6. Orvosi rendelőkben tanulmányi séta, eszközök megtekintése, kipróbálása (vérnyomásmérés, vércukor vizsgálat, tüdőszűrés).
7. A gyógyszerek szedéséről pontos ismeretek a használati- és orvosi utasítások megtartásának fontossága.
8. A különböző életkori szakaszok jellemzői, a sebezhetőség, és segítségre szorulás hangsúlyozása: - csecsemő tehetetlen, táplálásra, állandó törődésre szorul, - iskoláskor tanulás, edzett test, fokozódó terhelés, - felnőttkor: munkabírás, gondoskodás a családról és önmagáról, - öregkor ellátást, törődést igényel.
9. A tanult ismeretek rendszerezése.
10. Munkahelyi, játszótéri, háztartási és közlekedési balesetek bemutatása, példák saját tapasztalatból, ill. filmek.
11. Szerepjáték (orvosi vizsgálat, panasz megfogalmazása, baleset, telefonálás, teendők baleset esetén).

Fogalmak	Betegségek megnevezése, terápiák megnevezése. Orvosi vizsgálattal kapcsolatos fogalmak, eszközök, eljárások megnevezése. Gyógyszerezéssel kapcsolatos megnevezések és fogalmak (kapszula, kúp, tableta, injekció, mérgező, veszélyes, adagolás), vérzéscsillapítás, elsősegély, veszélyes – veszélytelen – biztonságos.
-----------------	--

Témakör	2. Egészségmegőrzés - Egészséges életmód	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Környezeti veszélyek elkerülésének és az egészséges életmód kialakítási igényének tudatosítása.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Az egészséges életmód komplexitásáról szerezzen tudást.
2. Ismerje és alkalmazza, hogy a jó étrend a „mindenből egy keveset” elven alapul.
3. Legyen korosztályának megfelelő, tápláló, egészséges heti étrendet (reggeli, ebéd, vacsora).
4. Tudja, hogy vannak szervezetünkre veszélyes anyagok, melyek fogyasztását kerülni kell, hogy a szenvedélybetegség nemcsak saját magukat a betegeket, hanem a környezetét is tönkreteszi.
5. Tudja, hogy a gyógyszereket az előírásnak megfelelően kell tárolni és alkalmazni.

Fejlesztési ismeretek

1. A táplálkozás és a mozgáskultúra hatása az egészségre.
2. Táplálkozás – zöldség- és gyümölcsfogyasztás, tejtermékek, húsfogyasztás, édességek.
3. Elhízás – diéta, testedzés (küzdjünk az elhízás ellen diétával és testmozgással).
4. Káros szenvedélyek (dohányzás, alkohol, bódító hatású szerek, játékfüggőség, testképzavarok) kialakulásának megelőzése.
5. Gyógyszerek kettős hatása, a túlzott gyógyszerfogyasztás hátrányai.
6. A gyógyszerek megfelelő tárolása (szavatosság, zárható tárolóhely).
7. Élelmiszerekben lévő tartósítószer (érzékenység feltárása, tudatosítása – liszt-, tejérzékenység).

8. Egészségünkre veszélyes anyagok tudatos kerülése.

Tanulói tevékenység

1. Összefüggések megtalálása a táplálkozás, a hangulat, a közérzet között, beszélgetés az érzékenységről, sértődékenységről, hirtelen támadt haragról.
2. Az ápolt külső feltétele az ápolt fogazat, a frissen mosott, szépen megfésült haj (bőrünk, hajunk megfigyelése, figyelemfelhívás az ápolásra).
3. Látogatás illatszerboltban, fodrásznál, kozmetikai szalonban.
4. Serdülőkori, kamaszkori tisztálkodási szokások felsorolása.
5. Testápoló szerek felismerése, kiválasztása.
6. Képek válogatása, csoportosítása külső megjelenés szerint (ideális alkat, kövér, beteg, sovány), életmód szerint (kirándul, sportol, heverészik).
7. Látogatás csarnokban, piacon, gyümölcs, zöldség csoportosítása a vitamin, hasznos tápanyagtartalom és felhasználási módok alapján.
8. Tejtermékek felismerése és megnevezése gyakorlatban az árusító helyen, felhasználási módok, a fogyasztás előnyei, a termékekben lévő pozitív tartalom miatt.
9. Húsárak felsorolása (miből készül, húsfeldolgozás, konyhai elkészítés), a különböző húsféleségekre jellemző tulajdonságok (csirkehús – könnyű, nem hizlal, zsíros sertéshús – vigyázni kell, mert túlzott fogyasztása káros az egészségre stb.) csoportosítása.
10. Szavatosság, elkészítési módok.
11. Kedvenc ételekhozzávalói, elkészítési módja, ételreceptek (táplálkozási zavarok).
12. Beszélgetés az édességek fajtáiról, előnyeikről, hátrányaikról (hízás, fogszuvasodás).
13. Beszélgetés az elhízásról, gyomorrontásról.
14. Az eddig tanultak átismétlése, étrend készítése.
15. Az elhízás elleni gyógymódok felsorolása.
16. Beszélgetés a dohányzás, alkohol, kábítószer hatásairól, a túlzott gyógyszerfogyasztásról, és azok következményeiről.
17. Beszélgetés a tartósítószerrel, mint veszélyforrásról (tartósítószer- allergia).
18. Séta gyógyszertárban, gyógynövényüzletben.
19. Plakátok, szórólapok, tájékoztató füzetek gyűjtése adott témával kapcsolatban.

Fogalmak	fertőzés, tünet, védőoltás, menstruáció (és a témával kapcsolatos fogalmak), tisztálkodás, étrend, zsírszegény táplálkozás, édesség, elhízás, konditerem, testmozgás, diéta, dohányzás, alkoholfogyasztás, kábítószer, gyógyszer, recept, gyógyszertár, patika, zöldség-gyümölcs, piac, csarnok, zöldséges, főzelék, nyers, párolt, sült, főzött, vitamin, friss tej, tartós tej, hús, felvágott, tartósítás, szavatosság, romlott, elhízás, cukorbetegség, örömforrás, mértékletesség, étvágy, étvágytalanság, diéta, hízásra való hajlam, helyes táplálkozás, megelőzés, konzerv allergia,
-----------------	--

Témakör	3. Élő természet – Élőlények és környezetük	Javasolt óraszám: 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. Ismerje a növények és állatok élőhelyeit, táplálkozását, hasznát. 2. Érezzen felelősséget a növényekért, állatokért.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenység

1. Szerezzen további ismereteket a természet sokszínűségéről.
2. Tájékozódjon a tanult ismeretek alapján kis segítséggel a térképen, könyvekben a növények és állatok élőhelyei, táplálkozása, haszná témákban
3. Segítséggel vonjon le következtetéseket a növények, állatok életmódja alapján.
4. Érezzen felelősséget a gondozására bízott növényekért és állatokért.
5. Lehetőségei szerint óvja környezete élővilágát.
6. Értse meg a változatos táplálkozás szükségességét.

Fejlesztési ismeretek

1. Növények, állatok, emberek jellemző tulajdonságai (különböző földrészekén élő emberek csak bőrszín és arcforma alapján különböznek egymástól).
2. A környezet hatása az élőlényekre, összefüggések felfedezése.
3. Szárazföldi-, vízi életmód (édesvízi – sósvízi) növények és állatok legfontosabb jellemzői az életmód alapján.

4. A föld tájainak növényei, állatai, sarkvidék, hegyvidék, sivatag, őserdő, stb.
5. Növények és állatok tartásának szabályai (hobby állatok).
6. Az ember szerepe az élő természet megóvásában.
7. Az élő természetről tanult ismeretek rendszerezése.
8. A környezet és az élőlények egymásra gyakorolt hatása.
9. Tápláléklánc.
10. Az ember környezetre gyakorolt hatása.
11. Környezetvédelem.
12. Védett környezet. Nemzeti parkok.
13. Környezetvédő programok.

Tanulói tevékenység

1. Fotóalbumok, videók, TV műsorok megtekintése megfigyelési szempontok adásával a tapasztalatok megbeszélése, következtetések levonása.
2. Csoportosítás, rendszerezés, következtetés pl. szárazföldi: tüdővel lélegzik, vízi: kopoltyúval lélegzik, a tápláléknak megfelelő fogazat, csőr alakult ki, a táplálékszerzéshez szükséges alkat pl. zsiráfnek hosszú a nyaka, magasról kell a táplálékot legelni, vízi állatok bőre síkos, hogy az úszás könnyebb legyen stb.
3. Tájak és jellegzetes élőlények. (összefüggés az éghajlat és növény- állatvilág között)
4. Képes „tápláléklánc” összeállítása.
5. Anyaggyűjtés, beszélgetés, csoportosítás, válogatás.
6. Tanulmányi séta és kirándulás a szűkebb lakóhely, és az ország eltérő adottságú tájain (pl. hegyvidék, síkság, ipari, ill. mezőgazdasági területek).
7. A tapasztalatok rendszerezése.
8. Képek készítése, gyűjtése adott témákra, az élmények megjelenítése (rajzok, festmények, tablók).
9. Tanulmányi séták (állatkert, erdő, park, kertészet, botanikus kert, a vadas park, állatkereskedés, tanya, házi kert).
10. Rajzos írásos és egyéb alkotás „élménybeszámoló” készítése élmények alapján (képes albumok), adott szempontok szerinti csoportosítások, képrendezések, tablók készítése.
11. Feladatlapok megoldása.
- 12. Személyes beszámolók a házi kedvencek tartásáról.**

Fogalmak	bőrszín, arcberendezés, felmerülő új fogalmak és megnevezések, növényevő, húsevő, hasznos, kártevő, mérgező, tápláléklánc, nemzeti park, állatvédelem, állatorvos, felelősség, veszély, védőoltás
-----------------	---

Témakör	4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak	Javasolt óraszám: 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. A tanuló vigyázzon a tisztaságra, tanulja meg környezetének védelmét, szépítését. 2. Alapszinten ismerje meg a víz szerepét a háztartásban és az élet egyéb területein. Tartson környezetében tisztaságot és rendet.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Ismerje az iható és nem iható vízre vonatkozó feliratokat, ábrázolásokat (az „ivóvíz” és a” nem ivóvíz” jelző feliratokat) és a kapcsolatos teendőket
2. Ismerje és tudja elmondani, hogy milyen szabályokat kell betartani a háztartásban keletkező tűz megelőzésére.
3. Tudja, hogy vannak elemi csapások, amikkel szemben tehetetlen az ember és vannak balesetek, aminek saját maga az okozója.
4. Tanuljon meg szűkebb- és tágabb környezetében tisztaságot, rendet tartani.
5. Képességeihez mértén sajátítsa el a környezetében lévő fűtőberendezés, háztartási gépek rendeltetésszerű, balesetmentes, környezetkímélő használatát.
6. Vegye észre, ha elhasználódott a levegő, és tanulja meg a szellőztetést.
7. Ismerjen lakóhelyén levegőzésre alkalmas helyeket és közelben lévő kirándulóhelyeket.
8. Ismerje a szelektív hulladékgyűjtés szabályait és annak fontosságát.

Fejlesztési ismeretek

1. A természet erői – víz– szél – tűz.
2. Tiszta víz (ivóvíz – szennyezett víz, a szennyezett víz fogyasztásának veszélyessége).
3. Tiszta levegő (légszennyezők – megelőzés).
4. Tiszta környezetünk.
5. Szelektív hulladékgyűjtés- veszélyes hulladékok.
6. Hulladék újrahasznosítás.

Tanulói tevékenység

1. Beszélgetés képek alapján a víz szerepéről, veszélyeiről életünkben (körforgás- rajzos feladatlap kitöltése).
2. Beszélgetés a természeti katasztrófákról, a földrengés lényegének alapszintű bemutatása.
3. Beszélgetés a természeti és az ember által okozott katasztrófákról.
4. A tankönyv képeinek értelmezése.
5. Biztonsági intézkedések a természeti katasztrófák elkerülése érdekében.

7. Tankönyvi ábrák segítségével a tiszta víz kritériumainak megállapítása. 8. Tankönyvi ábrák segítségével a tiszta levegő ismérveinek felsorolása. 9. Beszélgetés, tábló készítése a víz, a levegő tisztán tartásáról, a szennyezés káros hatásairól. 10. Beszélgetés a szelektív hulladékgyűjtés fontosságáról. 11. Hulladékok csoportosítása. 12. Néhány példa említése az újra felhasznált hulladék feldolgozására. 13. Beszélgetés a környezetünk tisztábbá tételéről, gyakorlati megfigyelés az iskolában, szemétszedés. 14. Példák ismertetése az újra felhasznált hulladék feldolgozására, képek, termékek gyűjtése.	
Fogalmak	környezetvédelem, tiszta (íható) víz, ásványvíz, esővíz, ipari víz, szennyvíz, tiszta levegő, friss és használt levegő, szellőztetés, légkondicionálás, víz, mezőgazdaság, aszály, öntözés, árvíz, hóolvadás, jégeső, tűz, ősember, kemence, kályha, tábortűz, tűzvész, tűzoltás, tűzvédelem, karácsonyfa tűz, elektromos tűz, természeti katasztrófák, földrengés, árvíz, tornádó, tájfun, lavina, erdőtűz, ciklon, szélvihar, villámcsapás, aszály, éhínség, légszennyeződés, gőz, gáz, pára, szellőztetés, környezetvédelem, zöldek, aktivisták, tüntetés, hulladékok csoportosítása, hulladék újrahasznosítása, papír-, fém-, műanyag- alapú hulladékok.

Összegzett tanulói eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló 1. ismeri az emberi test működését, az egészségmegőrzés módját és szükségességét, 2. ismeri az egészséges táplálkozás (ételek) és az egészséges életmód (káros szokások hatása) jelentőségét, 3. ismeri a természet, az általa ismert növény- és az állatvilág megóvásának jelentőségét, 4. alapszinten ismeri a természet erőit, hatását, a víz szerepét, 5. képes a tiszta, egészséges környezet megteremtése érdekében szükséges teendők szűkebb és tágabb lakóhelyén elvégezni.
---	---

Környezet és egészségvédelem

(Természettudomány)

12. évfolyam

Heti 1 óra

Témakör	1. Az emberi test	Javasolt óraszám: 10 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Saját testének jelzéseit figyelni, érzéseit megbízhatóan közölni, a változást jelezni, segítséget kérni.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Nevezze meg a testrészeit és azok funkcióit, azok kíméletes használatát, a segédeszközök (szemüveg, hallókészülék, stb.) megfelelő alkalmazását. 2. Vegye észre a testének működésében megjelenő eltéréseket, megfigyeléseit közölje. 3. Figyelje meg és vegye tudomásul a testen megjelenő állandó változásokat. 4. Küzdje le az orvosi beavatkozással szembeni félelmet. 5. Tudja, hogy a gyógyszereket csak az orvosi és gyógyszerészi utasításnak megfelelően szabad bevenni (mennyiségi és időbeli utasítások). 6. Ismerje a balesetveszélyes helyzeteket, és tudatosan kerülje azokat. 7. Tudja, hogy a szükséges odafordulás, segítségnyújtás természetes és ez kötelességünk.		
Fejlesztési ismeretek		
1. Érzékszerveink és védelmük. 2. Testműködés normál és kóros formái, fellépő zavarok jelzései (rosszullét, vérnyomás eltérése, fájdalom). 3. Betegségek (gyermekkorai fertőző betegségek, szervi betegségek szívpanaszok, vérnyomás, gyomorbetegség, cukorbetegség) 4. Az emberi test változásai az idő múlásával (méhen belüli élet a születésig, életkorszakok szerinti változások újszülött, csecsemő, kisgyermek, kamaszkor, fiatal felnőtt, időskor). 5. Orvosi ellátás rendszere, körzeti – szakorvosi – kórházi betegellátás. 6. Gyógyszerek szerepe. A gyógyszerek haszna és veszélyei.		

7. Az öngyógyszerezés elkerülése, gyógyszerek tárolása.
8. Balesetvédelem – balesetek elkerülése – teendők balesetek esetén, elsősegélynyújtás, sebkötözés.
9. Orvosi ügyelet, mentőkocsi.
10. Veszélyes helyzetek elkerülése.
11. Biztonságos sportolás és munka.

Tanulói tevékenység

1. Beszélgetés az érzékszervekről és azok védelméről (a segédeszközök funkciója, használata, karbantartása – szemüveg, hallókészülék, fogpótlás).
2. Játékos gyakorlatok a fül, illetve a szem kiiktatásával.
3. Képek és makettek a fejlődési folyamatról, a magzati lét megvitatása, az élet fontosságának megértése.
4. Megtörtént esetek (élmények) elmesélése, ezek megoldási módjai.
5. Könyvek, szórólapok beszerzése, tanulmányozása a betegségekről, tünetek megbeszélése, emlékek felidézése saját betegségről.
6. Orvosi rendelőben tanulmányi séta, eszközök megtekintése, kipróbálása (vérnyomásmérés, vércukor vizsgálat, tüdőszűrés).
7. A gyógyszerek szedéséről pontos ismeretek a használati- és orvosi utasítások megtartásának fontossága.
8. A különböző életkori szakaszok jellemzői, a sebezhetőség, és segítségre szorulás hangsúlyozása: - csecsemő tehetetlen, táplálásra, állandó törődésre szorul, - iskoláskor tanulás, edzett test, fokozódó terhelés, - felnőttkor: munkabírás, gondoskodás a családról és önmagáról, - öregkor ellátást, törődést igényel.
9. A tanult ismeretek rendszerezése.
10. Munkahelyi, játszótéri, háztartási és közlekedési balesetek bemutatása, példák saját tapasztalatból, ill. filmek.
11. Szerepjáték (orvosi vizsgálat, panasz megfogalmazása, baleset, telefonálás, teendők baleset esetén).

Fogalmak	Betegségek megnevezése, terápiák megnevezése. Orvosi vizsgálattal kapcsolatos fogalmak, eszközök, eljárások megnevezése. Gyógyszerezéssel kapcsolatos megnevezések és fogalmak (kapszula, kúp, tableta, injekció, mérgező, veszélyes, adagolás), vérzéscsillapítás, elsősegély, veszélyes – veszélytelen – biztonságos.
-----------------	--

Témakör	2. Egészségmegőrzés - Egészséges életmód	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Környezeti veszélyek elkerülésének és az egészséges életmód kialakítási igényének tudatosítása.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Az egészséges életmód komplexitásáról szerezzen tudást.
2. Ismerje és alkalmazza, hogy a jó étrend a „mindenből egy keveset” elven alapul.
3. Legyen korosztályának megfelelő, tápláló, egészséges heti étrendet (reggeli, ebéd, vacsora).
4. Tudja, hogy vannak szervezetünkre veszélyes anyagok,
 - a. melyek fogyasztását kerülni kell, hogy a szenvedélybetegség nemcsak saját magukat a betegeket, hanem a környezetét is tönkreteszi.
5. Tudja, hogy a gyógyszereket az előírásnak megfelelően kell tárolni és alkalmazni.

Fejlesztési ismeretek

1. A táplálkozás és a mozgáskultúra hatása az egészségre.
2. Táplálkozás – zöldség- és gyümölcsfogyasztás, tejtermékek, húsfogyasztás, édességek.
3. Elhízás – diéta, testedzés (küzdjünk az elhízás ellen diétával és testmozgással).
4. Káros szenvedélyek (dohányzás, alkohol, bódító hatású szerek, játékfüggőség, testképzavarok) kialakulásának megelőzése.
5. Gyógyszerek kettős hatása, a túlzott gyógyszerfogyasztás hátrányai.
6. A gyógyszerek megfelelő tárolása (szavatosság, zárható tárolóhely).
7. Élelmiszerekben lévő tartósítószer (érzékenység feltárása, tudatosítása – liszt-, tejérzékenység).

8. Egészségünkre veszélyes anyagok tudatos kerülése.

Tanulói tevékenység

1. Összefüggések megtalálása a táplálkozás, a hangulat, a közérzet között, beszélgetés az érzékenységről, sértődékenységről, hirtelen támadt haragról.
2. Az ápoltság külső feltétele az ápoltság fogazat, a frissen mosott, szépen megfésült haj (bőrünk, hajunk megfigyelése, figyelemfelhívás az ápolásra).
3. Látogatás illatszerboltban, fodrásznál, kozmetikai szalonban.
4. Serdülőkori, kamaszkori tisztálkodási szokások felsorolása.
5. Testápoló szerek felismerése, kiválasztása.
6. Képek válogatása, csoportosítása külső megjelenés szerint (ideális alkat, kövér, beteg, sovány), életmód szerint (kirándul, sportol, heverészik).
7. Látogatás csarnokban, piacon, gyümölcs, zöldség csoportosítása a vitamin, hasznos tápanyagtartalom és felhasználási módok alapján.
8. Tejtermékek felismerése és megnevezése gyakorlatban az árusító helyen, felhasználási módok, a fogyasztás előnyei, a termékekben lévő pozitív tartalom miatt.
9. Húsárak felsorolása (miből készül, húsfeldolgozás, konyhai elkészítés), a különböző húsfélésekre jellemző tulajdonságok (csirkehús – könnyű, nem hizlal, zsíros sertéshús – vigyázni kell, mert túlzott fogyasztása káros az egészségre stb.) csoportosítása.
10. Szavatosság, elkészítési módok.
11. Kedvenc ételek hozzávalói, elkészítési módja, ételreceptek (táplálkozási zavarok).
12. Beszélgetés az édességek fajtáiról, előnyeikről, hátrányaikról (hízás, fogszuvasodás).
13. Beszélgetés az elhízásról, gyomorrontásról.
14. Az eddig tanultak átismétlése, étrend készítése.
15. Az elhízás elleni gyógymódok felsorolása.
16. Beszélgetés a dohányzás, alkohol, kábítószer hatásairól, a túlzott gyógyszerfogyasztásról, és azok következményeiről.
17. Beszélgetés a tartósítószerrel, mint veszélyforrásról (tartósítószer- allergia).
18. Séta gyógyszertárban, gyógynövényüzletben.
19. Plakátok, szórólapok, tájékoztató füzetek gyűjtése adott témával kapcsolatban.

Fogalmak	fertőzés, tünet, védőoltás, menstruáció (és a témával kapcsolatos fogalmak), tisztálkodás, étrend, zsírszegény táplálkozás, édesség, elhízás, konditerem, testmozgás, diéta, dohányzás, alkoholfogyasztás, kábítószer, gyógyszer, recept, gyógyszertár, patika, zöldség-gyümölcs, piac, csarnok, zöldséges, főzelék, nyers, párolt, sült, főzött, vitamin, friss tej, tartós tej, hús, felvágott, tartósítás, szavatosság, romlott, elhízás, cukorbetegség, örömforrás, mértékletesség, étvágy, étvágytalanság, diéta, hízásra való hajlam, helyes táplálkozás, megelőzés, konzerv allergia,
-----------------	--

Témakör	3. Élő természet – Élőlények és környezetük	Javasolt óraszám: 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. Ismerje a növények és állatok élőhelyeit, táplálkozását, hasznát. 2. Érezzen felelősséget a növényekért, állatokért.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenység

1. Szerezzen további ismereteket a természet sokszínűségéről.
2. Tájékozódjon a tanult ismeretek alapján kis segítséggel a térképen, könyvekben a növények és állatok élőhelyei,
 - a. táplálkozása, haszna témákban
3. Segítséggel vonjon le következtetéseket a növények, állatok életmódja alapján.
4. Érezzen felelősséget a gondozására bízott növényekért és állatokért.
5. Lehetőségei szerint óvja környezetét élővilágát.
6. Értse meg a változatos táplálkozás szükségességét.

Fejlesztési ismeretek

1. Növények, állatok, emberek jellemző tulajdonságai (különböző földrészekén élő emberek csak bőrszín és arcforma alapján különböznek egymástól).
2. A környezet hatása az élőlényekre, összefüggések felfedezése.
3. Szárazföldi-, vízi életmód (édesvízi – sósvízi) növények és állatok legfontosabb jellemzői az életmód alapján.
4. A föld tájainak növényei, állatai, sarkvidék, hegyvidék, sivatag, őserdő, stb.

5. Növények és állatok tartásának szabályai (hobby állatok).
6. Az ember szerepe az élő természet megóvásában.
7. Az élő természetről tanult ismeretek rendszerezése.
8. A környezet és az élőlények egymásra gyakorolt hatása.
9. Tápláléklánc.
10. Az ember környezetre gyakorolt hatása.
11. Környezetvédelem.
12. Védett környezet. Nemzeti parkok.
13. Környezetvédő programok.

Tanulói tevékenység

1. Fotóalbumok, videók, TV műsorok megtekintése megfigyelési szempontok adásával a tapasztalatok megbeszélése, következtetések levonása.
2. Csoportosítás, rendszerezés, következtetés pl. szárazföldi: tüdővel lélegzik, vízi: kopolytúval lélegzik, a tápláléknak megfelelő fogazat, csőr alakult ki, a táplálékszerzéshez szükséges alkat pl. zsiráfnek hosszú a nyaka, magasról kell a táplálékot legelni, vízi állatok bőre síkos, hogy az úszás könnyebb legyen stb.
3. Tájak és jellegzetes élőlények. (összefüggés az éghajlat és növény- állatvilág között)
4. Képes „tápláléklánc” összeállítása.
5. Anyaggyűjtés, beszélgetés, csoportosítás, válogatás.
6. Tanulmányi séta és kirándulás a szűkebb lakóhely, és az ország eltérő adottságú tájain (pl. hegyvidék, síkság, ipari, ill. mezőgazdasági területek).
7. A tapasztalatok rendszerezése.
8. Képek készítése, gyűjtése adott témákra, az élmények megjelenítése (rajzok, festmények, tablók).
9. Tanulmányi séták (állatkert, erdő, park, kertészet, botanikus kert, a vadas park, állatkereskedés, tanya, házi kert).
10. Rajzos írásos és egyéb alkotás „élménybeszámoló” készítése élmények alapján (képes albumok), adott szempontok szerinti csoportosítások, képrendezések, tablók készítése.
11. Feladatlapok megoldása.
- 12. Személyes beszámolók a házi kedvencek tartásáról**

Fogalmak	bőrszín, arcberendezés, felmerülő új fogalmak és megnevezések, növényevő, húsevő, hasznos, kártevő, mérgező, tápláléklánc, nemzeti park, állatvédelem, állatorvos, felelősség, veszély, védőoltás
-----------------	---

Témakör	4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak	Javasolt óraszám: 7 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. A tanuló vigyázzon a tisztaságra, tanulja meg környezetének védelmét, szépítését. 2. Alapszinten ismerje meg a víz szerepét a háztartásban és az élet egyéb területein. Tartson környezetében tisztaságot és rendet.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Ismerje az iható és nem iható vízre vonatkozó feliratokat, ábrázolásokat (az „ivóvíz” és a” nem ivóvíz” jelző feliratokat) és a kapcsolatos teendőket
2. Ismerje és tudja elmondani, hogy milyen szabályokat kell betartani a háztartásban keletkező tűz megelőzésére.
3. Tudja, hogy vannak elemi csapások, amikkel szemben
 - a. tehetetlen az ember és vannak balesetek, aminek saját maga az okozója.
4. Tanuljon meg szűkebb- és tágabb környezetében tisztaságot, rendet tartani.
5. Képességeihez mértén sajátítsa el a környezetében lévő fűtőberendezés, háztartási gépek rendeltetésszerű, balesetmentes, környezetkímélő használatát.
6. Vegye észre, ha elhasználódott a levegő, és tanulja meg a szellőztetést.
7. Ismerjen lakóhelyén levegőzésre alkalmas helyeket és közelben lévő kirándulóhelyeket.
8. Ismerje a szelektív hulladékgyűjtés szabályait és annak fontosságát.

Fejlesztési ismeretek

1. A természet erői – víz– szél – tűz.
2. Tiszta víz (ivóvíz – szennyezett víz, a szennyezett víz fogyasztásának veszélyessége).
3. Tiszta levegő (légszennyezők – megelőzés).
4. Tiszta környezetünk.
5. Szelektív hulladékgyűjtés- veszélyes hulladékok.
6. Hulladék újrahasznosítás.

Tanulói tevékenység

1. Beszélgetés képek alapján a víz szerepéről, veszélyeiről életünkben (körforgás-rajzos feladatlap kitöltése).
1. Beszélgetés a természeti katasztrófákról, a földrengés lényegének alapszintű bemutatása.
2. Beszélgetés a természeti és az ember által okozott katasztrófákról.
3. A tankönyv képeinek értelmezése.
4. Biztonsági intézkedések a természeti katasztrófák elkerülése érdekében.

5. Tankönyvi ábrák segítségével a tiszta víz kritériumainak megállapítása.
6. Tankönyvi ábrák segítségével a tiszta levegő ismérveinek felsorolása.
7. Beszélgetés, tábló készítése a víz, a levegő tisztán tartásáról, a szennyezés káros hatásairól.
8. Beszélgetés a szelektív hulladékgyűjtés fontosságáról.
9. Hulladékok csoportosítása.
10. Néhány példa említése az újra felhasznált hulladék feldolgozására.
11. Beszélgetés a környezetünk tisztábbá tételéről, gyakorlati megfigyelés az iskolában, szemétszedés.
12. Példák ismertetése az újra felhasznált hulladék feldolgozására, képek, termékek gyűjtése.

Fogalmak	környezetvédelem, tiszta (íható) víz, ásványvíz, esővíz, ipari víz, szennyvíz, tiszta levegő, friss és használt levegő, szellőztetés, légkondicionálás, víz, mezőgazdaság, aszály, öntözés, árvíz, hóolvadás, jégeső, tűz, ősember, kemence, kályha, tábortűz, tűzvész, tűzoltás, tűzvédelem, karácsonyfa tűz, elektromos tűz, természeti katasztrófák, földrengés, árvíz, tornádó, tájfun, lavina, erdőtűz, ciklon, szélvihar, villámcsapás, aszály, éhínség, légszennyeződés, gőz, gáz, pára, szellőztetés, környezetvédelem, zöldek, aktivisták, tüntetés, hulladékok csoportosítása, hulladék újrahasznosítása, papír-, fém-, műanyag- alapú hulladékok.
-----------------	--

Összegzett tanulói eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló 1. ismeri az emberi test működését, az egészségmegőrzés módját és szükségességét, 6. ismeri az egészséges táplálkozás (ételek) és az egészséges életmód (káros szokások hatása) jelentőségét, 7. ismeri a természet, az általa ismert növény- és az állatvilág megővésének jelentőségét, 8. alapszinten ismeri a természet erőit, hatását, a víz szerepét, 9. képes a tiszta, egészséges környezet megteremtése érdekében szükséges teendők szűkebb és tágabb lakóhelyén elvégezni.
--	---

Testnevelés
11. évfolyam
Heti 5 óra

A készségfejlesztő iskola gyakorlati évfolyamain a testnevelés tantárgy célja a minél önállóbb felnőtt élet tevékenységeinek megalapozásában a munkavégzéshez és az egészséges életmód folytatásához szükséges erőnlét, állóképesség, mozgásos ügyesség fejlesztése. A tantárgy segíti az egészséges testi fejlődést, a motoros képességek fokozatos ügyesedését, korrigálja az esetlegesen jelen lévő tartási és mozgási rendellenességeket. A fejlesztés játékos mozgásformákon alapul, és illeszkedik az egyéni képességekhez. A tantárgy sajátos fejlesztési céljai az erő, az állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése, a motoros kondicionális, a koordinációs és helyzetfelismerő képességek fejlesztése.

A tantárgy támogatja a komplex személyiségfejlesztés megvalósulását szociális és emocionális aspektus hangsúlyával. A tantárgy terápiás célja, hogy az értelmi fogyatékos fiatal kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjen, erősítve a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtve a gyakorlati évfolyamokon való helytállásra.

A tantárgy az erkölcsi nevelés területén fontos szerepet játszik a szabályok, szabályosság ismeretének megerősítésében, a magatartásszabályozás befolyásolásában.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése területén segíti az önismeret, önelfogadás képességét, a segítségnyújtásra és elfogadásra való törekvést.

A testi és lelki egészségre nevelés területén segíti az egészséges testmozgás és a fizikai aktivitás iránti igény folyamatosságát.

A tantárgy tanulása során fontos a tanulók figyelmének ráirányítása a harmonikus mozgás szépségeire és a mozgásművészet vagy a sportmozgások esztétikumának felismerésére.

Ha a tanuló gyógytestnevelésben vesz részt, vagy gyógytestnevelésben is részt vesz, a gyógytestnevelés végrehajtása során a testnevelés kerettanterv adaptálható elemeit is alkalmazni kell.

Témakör	1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Szabályokat betartani, utasításokat minél pontosabban követni. 2. Testi fejlesztés, téri irányok, eligazodás térben. 3. Helyes életmód kialakításának elmélyítése.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Felszólításokra adekvátan cselekedjen: sorakozás, irányváltoztatások, testrészek mozgatása (egyéni képességeknek megfelelően)
2. Törekedjen a gyakorlatok minél pontosabb kivitelezésére
3. Legyen számára örömforrás a mozgás

Fejlesztési ismeretek

1. Sorakozás
2. Járások
3. Menetelés
4. Testfordulatok

Tanulói tevékenység

1. Sorakozó magasság szerint.
2. Járás egysoros, kétsoros, háromsoros oszlopban, nyitódás, záródás, helyben járás, jelre elindulás, megállás.
3. Járás lábujjhegyen, sarkon.
4. Sarkon jobbra, balra fordulatok vezényszóra.
5. Menetelés helyben járással, igazodás, sorbontás jobb, baloldal érzékelése
6. Vezényszavak megértése.
7. Menetelés zenére, ritmustartás, ritmusváltás adott jelre.

Fogalmak	nyit, zár, jobb, bal, igazodás, sorbontás, magas, alacsony
-----------------	--

Témakör	2. Gimnasztikai gyakorlatok	Javasolt óraszám: 14 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Alapgyakorlatokat pontos végzése, hibák javítása. Izmok erősítése.	

Fejlesztési Ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek	
1. Legyen képes az alapgyakorlatokat huzamosabb ideig végezni. 2. Értse meg az egyszerű utasításokat. 3. Tudja a kéziszerket megfelelően használni.	
Fejlesztési ismeretek	
1. Két-három mozgáselem összekapcsolása. 2. Kéziszer- és szabadgyakorlatok. 3. Szakkifejezések megértése és alkalmazása.	
Tanulói tevékenység	
1. Begyakorolt mozgáselemek összekapcsolása, helyben futás magas térdemelés, terpeszállás, törzshajlítás, bokaérintés. 2. Négy ütemre végzett gyakorlatok: (alapállás, ugrás terpeszbe, kar oldalsó középtartásba, taps fej fölött, vissza alapállásba, mellső középtartásba, oldalsó középtartásba, terpesz, stb.) 3. Szalag, babzsák, labda, medicinlabda, súlyzó, buzogány, karika, alkalmazásával végzett négyütemű gyakorlatok vezényszavak, számolás, zene segítségével. 4. Begyakorolt gyakorlatsorok zenére, a testtartás és ütemtartás figyelembevételével	
Fogalmak	négyütemű gyakorlat, terpeszállás, oldalsó középtartás, mellső középtartás, magas tartás, négyütemű gyakorlat, kéziszer megnevezése.

Témakör	3. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok	Javasolt óraszám: 48 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Gyakorlatok kitartó végzése, a hibák javítása. 2. Izmok erősítése.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. A szóbeli utasításokat értse meg és kövesse
2. Legyen képes egyre hosszabb ideig együttműködni a tartásjavító és izomerősítő gyakorlatokban.

Fejlesztési ismeretek

1. Guggolás
2. Kúszás
3. Mászás
4. Függeszkedés
5. Távolugrás
6. Guruló átfordulás előre, hátra
7. Állórajt, futás
8. Egyensúlyozó járás.

Tanulói tevékenység

1. Guggoló járás,
2. kúszás padok között,
3. bordásfal gyakorlatok (függeszkedés),
4. egy lábról elrugaszkodás távolugrás nekifutásból,
5. sorozatban guruló átfordulások (guruló átfordulás előre sorozatban, háttal sorozatban guruló átfordulás, hátra),
6. álló rajtból-versenyfutás,
7. helyben rugózásból elrugaszkodás,
8. mászás kötélén, bordásfalon (irányítással),
9. kúszás akadályok között, mászás akadályon át,
10. 30-60 m-es versenyfutás állórajtból,
11. egyensúlyozás talajon, padon (gerendán) pad merevítőjén.

Fogalmak

gyakorlatok megnevezése, sorozat, állórajt, tevékenységek
megnevezése, méter

Témakör	4. Labdás gyakorlatok	Javasolt óraszám: 36 óra
----------------	------------------------------	-------------------------------------

A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Egyre pontosabban labdát vezetni, célba juttatni (kézzel, lábbal).
---	--

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek 1. Legyen képes a szabályok megértésére és a szabálykövetésre 2. Tudjon egyre biztonságosabban labdát vezetni, elkapni, célba dobni. 3. A játék jelentsen örömforrást számára	
Fejlesztési ismeretek 1. Kislabda dobás 2. Átadások 3. Labdavezetés	
Tanulói tevékenység 1. Kislabda dobás álló helyzetből. 2. Célba dobás (kosár, kapu, céltábla). 3. Egykezes, kétkezes mellső átadások, különböző feladathelyzetekben. 4. Váltott kézzel járás körben akadályok megkerülése, labdavezetések. 5. Labdavezetés (ügyesebb) lábbal cél felé, akadályok megkerülése (irányítással) 6. Dobóterpeszből kidobás, célba dobás, alsó felső dobás. 7. lassú futás közben labdavezetés az ügyesebb kézzel.	
Fogalmak	gyakorlatok megnevezése, váltott kéz, dobóterpesz, labdavezetés,

Témakör	5. Sportjátékok elemei	Javasolt óraszám: 60 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Sportjátékokat játszani, mások játékát figyelemmel kísérni. 2. Rendszeresen sportolni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek 1. Legyen képes betartani a sportjátékok elemi szabályait és az eszközöket rendeltetésszerűen, balesetmentesen használni. 2. A szabályokat minél pontosabban tartsa be. 3. Legyen képes a veszteség okozta frusztrációt kezelni.	

Fejlesztési ismeretek

1. Kosárlabda, röplabda, zsinórlabda
2. Pingpong
3. Labdarúgás
4. Tollaslabda, szivacslabda
5. Kidobós
6. Úszás (vízbiztonság)
7. Roller, kerékpár, gördeszka, görkorcsolya, szánkó használata
8. Teke, kugli, biliárd
9. Kondicionáló gépek minél szélesebb körű alkalmazása

Tanulói tevékenység

1. Alapállás – megindulás - megállás, labdavezetés kosárra dobás, védekezés,
2. pingpongozás, átütés, szerválás, ütögetés, adogatás,
3. alapállás, megindulás, megállás, labdavezetés, átadás, kapura lövés, labda védeke,
4. szivacslabda, tollaslabda ütögetés, átütés a háló másik oldalára,
5. az időjárásnak megfelelő sporteszközök használata, az eszközök rendeltetésszerű használata, karbantartása, tárolása,
6. egyéni- és csapatversenyek rendezése, kulturált szurkolás (eredményhirdetés, cím megvédése, visszavágó),
7. úszás, néhány úszásnem mozdulatai, az úszás ritmusa, légzés javítása.
8. kondicionáló gépek célszerű és szakszerű használata, az erőnlét- és életmódjavító gyakorlatsorok elsajátítása és napirendbe építése.

Fogalmak	sportágak megnevezése, kosárpalánk, kosár, kosárlabda, szerva, kapu, gól, tevékenységek megnevezése, kétkezes mellső átadás, szerválás
-----------------	--

Összegzett tanulói eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 1. mozgásos tevékenységek rendszeres végezésére, az egészséges testi fejlődés, edzettség, teherbíró képesség, az alapvető fizikai képességek szintjének emelése érdekében, 2. sporteszközök rendeltetésszerű, balesetmentes használatára, 3. sportjátékok játszására (egyszerűsített) szabályokkal, sportmérkőzések figyelemmel kísérésére.
--	---

Testnevelés
12. évfolyam
Heti 5 óra

Témakör	1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Szabályokat betartani, utasításokat minél pontosabban követni. 2. Testi fejlesztés, téri irányok, eligazodás térben. 3. Helyes életmód kialakításának elmélyítése.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek Fejlesztési tevékenységek 1. Felszólításokra adekvátan cselekedjen: sorakozás, 2. irányváltoztatások, testrészek mozgatása (egyéni képességeknek megfelelően) 3. Törekedjen a gyakorlatok minél pontosabb kivitelezésére 4. Legyen számára örömforrás a mozgás Fejlesztési ismeretek 1. Sorakozás 2. Járások 3. Menetelés 4. Testfordulatok Tanulói tevékenység 1. Sorakozó magasság szerint. 2. Járás egysoros, kétsoros, háromsoros oszlopban, nyitódás, záródás, helyben járás, jelre elindulás, megállás. 3. Járás lábujjhegyen, sarkon. 4. Sarkon jobbra, balra fordulatok vezényszóra. 5. Menetelés helyben járással, igazodás, sorbontás jobb, baloldal érzékelése. 6. Vezényszavak megértése. 7. Menetelés zenére, ritmustartás, ritmusváltás adott jelre.	
Fogalmak	nyit, zár, jobb, bal, igazodás, sorbontás, magas, alacsony

Témakör	2. Gimnasztikai gyakorlatok	Javasolt óraszám: 14 óra
----------------	------------------------------------	-------------------------------------

A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Alapgyakorlatokat pontos végzése, hibák javítása. Izmok erősítése.
---	--

Fejlesztési Ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek 1. Legyen képes az alapgyakorlatokat huzamosabb ideig végezni. 2. Értse meg az egyszerű utasításokat. 3. Tudja a kéziszerket megfelelően használni.	
Fejlesztési ismeretek 1. Két-három mozgáselem összekapcsolása. 2. Kéziszer- és szabadgyakorlatok. 3. Szakkifejezések megértése és alkalmazása.	
Tanulói tevékenység 1. Begyakorolt mozgáselemek összekapcsolása, helyben futás magas térdemelés, terpeszállás, törzshajlítás, bokaérintés. 2. Négy ütemre végzett gyakorlatok: (alapállás, ugrás terpeszbe, kar oldalsó középtartásba, taps fej fölött, vissza alapállásba, mellső középtartásba, oldalsó középtartásba, terpesz, stb.) 3. Szalag, babzsák, labda, medicinlabda, súlyzó, buzogány, karika, alkalmazásával végzett négyütemű gyakorlatok vezényszavak, számolás, zene segítségével. 4. Begyakorolt gyakorlatsorok zenére, a testtartás és ütemtartás figyelembevételével	
Fogalmak	négyütemű gyakorlat, terpeszállás, oldalsó középtartás, mellső középtartás, magas tartás, négyütemű gyakorlat, kéziszer megnevezése.

Témakör	3. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok	Javasolt óraszám: 48 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Gyakorlatok kitartó végzése, a hibák javítása. 2. Izmok erősítése.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek 1. A szóbeli utasításokat értse meg és kövesse	

2. Legyen képes egyre hosszabb ideig együttműködni a tartásjavító és izomerősítő gyakorlatokban.

Fejlesztési ismeretek

1. Guggolás
2. Kúszás
3. Mászás
4. Függeszkedés
5. Távolugrás
6. Guruló átfordulás előre, hátra
7. Állórajt, futás
8. Egyensúlyozó járás.

Tanulói tevékenység

1. Guggoló járás,
2. kúszás padok között,
3. bordásfal gyakorlatok (függeszkedés),
4. egy lábról elrugaskodás távolugrás nekifutásból,
5. sorozatban guruló átfordulások (guruló átfordulás előre sorozatban, háttal sorozatban guruló átfordulás, hátra),
6. álló rajtból-versenyfutás,
7. helyben rugózásból elrugaskodás,
8. mászás kötélén, bordásfalon (irányítással),
9. kúszás akadályok között, mászás akadályon át,
10. 30-60 m-es versenyfutás állórajtból,
11. egyensúlyozás talajon, padon (gerendán) pad merevítőjén.

Fogalmak

gyakorlatok megnevezése, sorozat, állórajt, tevékenységek megnevezése, méter

Témakör	4. Labdás gyakorlatok	Javasolt óraszám: 36 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyre pontosabban labdát vezetni, célba juttatni (kézzel, lábbal).	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Legyen képes a szabályok megértésére és a szabálykövetésre
2. Tudjon egyre biztonságosabban labdát vezetni, elkapni, célba dobni.
3. A játék jelentsen örömforrást számára

Fejlesztési ismeretek

1. Kislabda dobás
2. Átadások
3. Labdavezetés

Tanulói tevékenység

1. Kislabda dobás álló helyzetből.
2. Célba dobás (kosár, kapu, céltábla).
3. Egykezes, kétkezes mellső átadások, különböző feladathelyzetekben.
4. Váltott kézzel járás körben akadályok megkerülése, labdavezetések.
5. Labdavezetés (ügyesebb) lábbal cél felé, akadályok megkerülése (irányítással)
6. Dobóterpeszből kidobás, célba dobás, alsó felső dobás.
7. lassú futás közben labdavezetés az ügyesebb kézzel.

Fogalmak

gyakorlatok megnevezése, váltott kéz, dobóterpesz, labdavezetés,

Témakör	5. Sportjátékok elemei	Javasolt óraszám: 60 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Sportjátékokat játszani, mások játékát figyelemmel kísérni. 2. Rendszeresen sportolni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Legyen képes betartani a sportjátékok elemi szabályait és az eszközöket rendeltetésszerűen, balesetmentesen használni.
2. A szabályokat minél pontosabban tartsa be.
3. Legyen képes a veszteség okozta frusztrációt kezelni.

Fejlesztési ismeretek

1. Kosárlabda, röplabda, zsinórlabda
2. Pingpong
3. Labdarúgás

4. Tollaslabda, szivacslabda
5. Kidobós
6. Úszás (vízbiztonság)
7. Roller, kerékpár, gördeszka, görkorcsolya, szánkó használata
8. Teke, kugli, biliárd
9. Kondicionáló gépek minél szélesebb körű alkalmazása

Tanulói tevékenység

1. Alapállás – megindulás - megállás, labdavezetés kosárra dobás, védekezés,
2. pingpongozás, átütés, szerválás, ütögetés, adogatás,
3. alapállás, megindulás, megállás, labdavezetés, átadás, kapura lövés, labda védeke,
4. szivacslabda, tollaslabda ütögetés, átütés a háló másik oldalára,
5. az időjárásnak megfelelő sporteszközök használata, az eszközök rendeltetésszerű használata, karbantartása, tárolása,
6. egyéni- és csapatversenyek rendezése, kulturált szurkolás (eredményhirdetés, cím megvédése, visszavágó),
7. úszás, néhány úszásnem mozdulatai, az úszás ritmusa, légzés javítása.
8. kondicionáló gépek célszerű és szakszerű használata, az erőnlét- és életmódjavító gyakorlatsorok elsajátítása és napirendbe építése.

Fogalmak	sportágak megnevezése, kosárpálánk, kosár, kosárlabda, szerva, kapu, gól, tevékenységek megnevezése, kétkezes mellső átadás, szerválás
-----------------	--

Összegzett tanulói eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 1. mozgásos tevékenységek rendszeres végezésére, az egészséges testi fejlődés, edzettség, teherbíró képesség, az alapvető fizikai képességek szintjének emelése érdekében, 2. sporteszközök rendeltetésszerű, balesetmentes használatára, 3. sportjátékok játszására (egyszerűsített) szabályokkal, sportmérkőzések figyelemmel kísérésére.
---	---

Osztályfőnöki óra

(Közösségi nevelés)

11. évfolyam

Heti 1 óra

A készségfejlesztő iskola gyakorlati évfolyamain az osztályfőnöki óra célja a gyakorlati csoportokba járó tanulók közösségének kialakítása, fejlesztése, a csoporthoz tartozás, identitás tudatosítása. Az osztályfőnöki óra a pedagógiai folyamatban kiemelt helyet foglal el, céljai és feladatai a nevelési-oktatási folyamat teljes spektrumára kiterjednek. A tantárgy célja a tanulók segítése önismeretük fejlesztésében, személyiségük stabilizálása a lehetséges életpálya elérésének céljai érdekében. A tantárgy tematikája segíti a szociális képességek (a kapcsolatteremtés, a kommunikáció, az empátia, a tolerancia, a kooperáció, a konfliktuskezelés stb. képességeinek) fejlesztését főként az osztályban megélt saját élmények, tapasztalatok alapján. A tantárgy fontos szerepe a társadalmi beilleszkedés támogatása, az élet különböző területeire érvényes szabályok rendszerezése, a felnőtt élet megkezdésének előkészítése. Az osztályfőnöki óra lehetőséget ad az iskolai közösségi programokhoz történő kapcsolódás előkészítésére, tervezésére, az ünnepélyeken, megemlékezéseken a csoport szerepvállalására.

Az osztályfőnöki óra fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelés területén a szabálykövető magatartás fejlesztésében és kiterjesztésében, a cselekedetek előre tervezésében és a következmények előzetes felmérésében, a választások erkölcsi meggyőződés szerinti mérlegelésében.

A tantárgy az állampolgárságra, demokráciára nevelés területén felkészít az állampolgári jogok és kötelezettségek tartalmának mélyebb megismerésére, a napi élettel kapcsolatos felelős ügyintézésre.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése területén a tantárgy hozzájárul az emberi kapcsolatok alakításához és megtartásához nélkülözhetetlen korrekt magatartás, empátia és a reális énkép fejlődéséhez.

A testi és lelki egészségre nevelés területén a tanuló megismeri és egyre önállóbban,

belülről fakadóan alkalmazza a felnőtt életéhez kapcsolódó lakókörnyezeti és munkahelyi egészségvédelem, balesetvédelem szempontjait, tudatosan törekszik testi épségének és érzelmi egyensúlyának megőrzésére.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség fejlesztési területen a tanuló egyre jobban megismeri a közösségi élet színtereit és felismeri szerepét a közösségért végzett munkában, kialakul az igény a kölcsönös segítség iránt.

A fenntarthatóság és környezettudatosság területén a tantárgy segít a személyes élet és a munkavégzés tevékenységeinek idő-, anyag-, és energiatakarékos tervezésében és lebonyolításában.

Témakör	1. Aktuális témák	Javasolt óraszám: 13 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Az alkalomnak megfelelő külső megjelenést és viselkedési módokat alkalmazni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Ismerje meg a szűkebb és tágabb környezetét, annak életét, kísérje figyelemmel az ott történeteket.
2. Tudatos aktivitást és együttműködést alakítani ki.
3. Másokkal egyeztetve vegyen részt programok szervezésében, közös eseményeken aktívan vegyen részt és viselkedjen megfelelően.
4. Fogalmazza meg és fejtse ki saját véleményét, és képviselje azt bátran.
5. Tanúsítson toleráns viselkedést, vitázzon, az álláspontját legyen képes meggyőzés hatására rugalmasan megváltoztatni.

Fejlesztési ismeretek

1. A közösség építése érdekében saját teendőinek feltérképezése.
2. A közösség életében adódó aktuális, váratlan események kezelési módjának elsajátítása.
3. Egyéni és közösségi ünnepek, események ismerete, és felkészülés a közösség alkalmaira

(ünnepélyek, külső programok).

4. Tágabb közösségről szóló hírek, események követése, a megfelelő alkalmakon aktív (passzív) részvétel.

Tanulói tevékenység

1. Az intézmény (iskola, munkahely) történetének megismerése, hagyományainak ápolása.
2. Tervek készítése az aktuális időszak várható alkalmairól (naptáron bejelölni az alkalmakat), jelmez készítése, öltözködés megválasztása, a közös élmények megbeszélése, az elkészült fotók, felvételek közös megtekintése, a látottak megvitatása.
3. Aktív részvétel ünnepeken (családi és közösségi alkalmakon), az ünnepnek megfelelő szokások, külsőségek megtartása (meghívó, plakátkészítés, vendégvárással kapcsolatos teendők, ünnepi műsorban szerepvállalás, fényképezés, beszámoló szóban, írásban az eseményről).
4. Tanulmányi séta, kirándulás, Múzeumlátogatás.
5. A tapasztalatok, ismeretek rendszerezése.
6. A közösség életében felmerülő probléma megfogalmazása, véleményalkotás, vita (programválasztás, viselkedési, öltözködési, igazmondási konfliktusok).
7. Újságcikkekben, napi híradóban, magazinműsorban olvasott, hallott, látott esetek megbeszélése, saját ítélet megfogalmazása.
8. Egyéni tapasztalatok, vélemények gyűjtése

Fogalmak	Az ünnepekkel, eseményekkel, osztályközösséggel, tágabb közösséggel kapcsolatos fogalmak köre.
-----------------	--

Témakör	2. Felkészülés a felnőtt életre	Javasolt óraszám: 10 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Együttműködés erősítése, felelősségtudat mélyítése, bizalomérzetét kialakítása a közös célokért dolgozókkal.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek

1. Törekedjen reális önismeretre és valós helyzetértelmezésre.
2. Cselekedjen tudatosan, tegyen erőfeszítéseket a kívánt cél elérése érdekében.
3. Normakövetés (példakép).
4. Állítson fel a mindennapi tevékenységeiben fontossági sorrendet, ismerje a pihenés szükségességét és formáit.
5. Értse meg a munkafegyelem tartalmát.
6. Ismerje és tartsa be az általános balesetvédelmi szabályokat.
7. Tartsa szem előtt a téves vélemény, és a megalapozatlan bizalom káros következményeit (becsapottság, kihasználás, megkárosítás, rossz hatások).
8. Ismerje a pénz kezelésének fontosságát, gazdálkodásában a kerülje a könnyelműséget.

Fejlesztési ismeretek

1. A felnőtt lét előnyei, hátránya.
2. Kötelességek, szabályok (munkahelyi-, lakóhelyi előírások, balesetvédelmi, tűzrendészeti szabályok).
3. Időbeosztás (munka, pihenés, szórakozás helyes aránya).
4. Napi rutin tudatos alakítása az egyéni lehetőségeknek megfelelően.
5. A felnőtt élettel kapcsolatos élethelyzetek számbavétele.
6. Lakás (lakásfenntartás költségei, takarékoság, lakás tisztántartása, bezárása).
7. Személye körüli teendők (higiénia, öltözködés, kulturált megjelenés, egészséges étkezési szokások, idegenekkel távolságtartás, az intim szféra tiszteletben tartása).
8. Pályaválasztás, munkavállalás, munkahely (munkavégzéssel kapcsolatos teendők, alkalmazkodás, figyelem fontossága, fizetés beosztása, banki szolgáltatás körütekintő igénybe vétele).
9. Pihenés, szórakozás, szabadság (kulturált időtöltés, megfelelő társaság kiválasztása, káros szenvedélyek kerülése).
10. Helyes – helytelen (viselkedési szokások kialakulása, szenvedélyek kialakulása, – dohányzás, italozás, játékfüggőség, kábítószer fogyasztás).

Tanulói tevékenység

1. A kíváncsi tulajdonságok tudatos kialakítása, fejlesztése, szituációs gyakorlatok.

2. Szembesülés reális és irreális tervekkel (vágyak és a lehetőségek tudatosítása).
3. Írott és íratlan szabályok (iskolai szabályok, közlekedési szabályok, játékszabályok) betartása, megszegése, következmények (példák saját élményekből, filmekből).
4. Videofilm megtekintése, megbeszélése, helyes, nem helyes felismerése.
5. A személyes higiénia napi rutinja, heti teendők (hajmosás), havi (hajvágás) számbavétele, tudatosítása.
6. Lakás tisztántartása, rendje (napi-, heti-, havi teendők) és biztonsága (bezárása, idegenek távoltartása), szomszédokkal szembeni viselkedés, egymás segítése.
7. Saját napirend összeállítása.
8. A tervezett élet előnyeinek tudatosítása (a mai napra tervezett feladatok és tevékenységek az e havi, ez évi, későbbi terve végiggondolása tervezése.)
9. Különböző munkakörökhöz szükséges tulajdonságok számbavétele.
10. Beszélgetés, szituációs játék, képek nézegetése, csoportosítása.
11. Megcélzott szakma szerinti képességek intenzívebb fejlesztése (pl.: tevékenység egyre hosszabb ideig, rendszeresség fejlesztése, megtartó emlékezet fejlesztése, utasítások megjegyzése, végrehajtása, stb.).
12. Pihenés: kirándulás, testedzés, tánc, kézműves tevékenységek, egyedül, együtt a családdal, társaságban.
13. Egészségmegőrzés, kondicionálás lehetőségei (életmód, életvezetés).
14. Egészségkárosító szokások számbavétele (prospektusok gyűjtése, szituációs gyakorlatok), a visszautasítás gyakorlása.
15. A pénz értékének tudatosítása. A takarékoság lehetőségeinek megbeszélése.
16. Helyzetgyakorlatok, tanulmányi séta bankban, számlanyitáshoz szükséges adatok és kapcsolatos teendők és veszélyek.

11.

Fogalmak	Munkafegyelem, baleset, figyelem, létfeltétel, táplálkozás, lakás, ruházkodás, a pénz értéke, törvény, szabály, igazságszolgáltatás, büntetés. Saját érdek, választó, képviselő, képviselő. személyi igazolvány, határátlépés, állampolgár, sajátkezü aláírás, tájékozódás, tapasztalatszerzés, próbálkozás, tanács, tanácsadó, kötelesség, mulasztás, tévedés, hiba kijavítása, elnézés kérése, bank, folyószámla, átutalás, fedezet, takarékoskodás, titkos kód, bankkártya,
-----------------	--

	kölcsön, kezes, ápoltság, tisztító, vonzó, sminkelés, káros szokás, egészségmegőrzés, mértékletes, lustaság, jóleső fáradtság, szenvedély, visszautasítás,
--	--

Témakör	3. Beilleszkedés, alkalmazkodás	Javasolt óraszám: 13 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A csoportszabályokat elfogadni eltérő csoporthelyzetekben is, azok betartásával részt venni a közös tevékenységekben.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Fogadja el a szabályokat, az esetleges vitákat kulturált formában rendezze.
2. Ismerjen meg és próbáljon ki konfliktuskezelési technikákat, megoldási módokat.
3. Képes legyen saját életének szervezésére, igényeinek megfelelő helyes napirend kialakítására.
4. Tanúsítson szolidaritást a rászorulókkal szemben.
5. Aktívan vegyen részt a lakóközösség és az iskolaközösség életében.
6. Kapcsolódjon be a helyi öntevékeny csoportok munkájába (szakkör, énekkar, tánccsoport).

Fejlesztési ismeretek

1. Tanulói jogok és kötelességek.
2. Házi rend, tűz- és balesetvédelem, közlekedési szabályok.
3. Napirend.
4. Bevált és új tanulási módszerek kialakítása („a tanulás tanulása”, tanulási technikák megismerése).
5. Tanórán kívüli elfoglaltságok köre, helyi lehetőségek.
6. Műhelyek, munkahelyek megismerése, munkatársi kapcsolatok.
7. Gyakorlati tantárgyakkal kapcsolatos képességek feltérképezése (kézügyesség, kitartás, pontosság, megbízhatóság stb.).
8. Kapcsolataiban megjelenhető konfliktusok kulturált kezelése, rendezett lezárása.

Tanulói tevékenység

1. A házi renddel, munkarenddel kapcsolatos kérdések megvitatása (kérdések

megfogalmazása). 2. Időbeosztás, órarend. 3. Hatékonyság ellenőrzése. 4. Saját tanulási stratégia megkeresése, az előnyök és hátrányok mérlegelésével. 5. Beszámoló az önálló tanulásról és a tanuló párok együttműködésének tapasztalatairól. 6. Kérdések megfogalmazása az új tantárgyakkal kapcsolatban. 7. Kapcsolatépítés, aktív együttműködés. 8. Felmerülő napi problémák (szimulált helyzetek) megbeszélése, saját megoldási javaslat, vitakultúra fejlesztése, agresszív fellépés leszerelése (árulkodás – segítség kérés közötti különbség tisztázása).	
Fogalmak	Egyéni tanulás, tanulócsoport, kötelező tanóra, igazolt-igazolatlan hiányzás, legális munkavégzés, feketemunka, helytörténet, múlt, közelmúlt, együttérzés, önkéntesség, önfeláldozás, karitatív tevékenység.
Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 1. aktuális közösségeiben a tanult szabályok szerinti munkavégzésre, 2. a környezet és az értékek megismerése alapján azonosulni, elfogadni és szolidaritást vállalni adott helyzetekben, 3. saját véleményét megfogalmazni, empátikusan együttműködni beszédpartnerével, kulturáltan törekedni annak meggyőzésére.

Osztályfőnöki óra

(Közösségi nevelés)

12. évfolyam

Heti 1 óra

Témakör	1. Aktuális témák	Javasolt óraszám: 13 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Az alkalomnak megfelelő külső megjelenést és viselkedési módokat alkalmazni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Ismerje meg a szűkebb és tágabb környezetét, annak életét, kísérje figyelemmel az ott történeteket.
2. Tudatos aktivitást és együttműködést alakítani ki.
3. Másokkal egyeztetve vegyen részt programok szervezésében, közös eseményeken aktívan vegyen részt és viselkedjen
4. megfelelően.
5. Fogalmazza meg és fejtse ki saját véleményét, és képviselje azt bátran.
6. Tanúsítson toleráns viselkedést, vitázzon, az álláspontját legyen képes meggyőzés hatására rugalmasan megváltoztatni.

Fejlesztési ismeretek

1. A közösség építése érdekében saját teendőinek feltérképezése.
2. A közösség életében adódó aktuális, váratlan események kezelési módjának elsajátítása.
3. Egyéni és közösségi ünnepek, események ismerete, és felkészülés a közösség alkalmaira (ünnepélyek, külső programok).
4. Tágabb közösségről szóló hírek, események követése, a megfelelő alkalmakon aktív (passzív) részvétel.

Tanulói tevékenység

1. Az intézmény (iskola, munkahely) történetének megismerése, hagyományainak ápolása.
2. Tervek készítése az aktuális időszak várható alkalmairól (naptáron bejelölni az alkalmakat),

jelmez készítése, öltözék megválasztása, a közös élmények megbeszélése, az elkészült fotók, felvételek közös megtekintése, a látottak megvitatása. 3. Aktív részvétel ünnepeken (családi és közösségi alkalmakon), az ünnepnek megfelelő szokások, külsőségek megtartása (meghívó, plakátkészítés, vendégvárással kapcsolatos teendők, ünnepi műsorban szerepvállalás, fényképezés, beszámoló szóban, írásban az eseményről). 4. Tanulmányi séta, kirándulás, Múzeumlátogatás. 5. A tapasztalatok, ismeretek rendszerezése. 6. A közösség életében felmerülő probléma megfogalmazása, véleményalkotás, vita (programválasztás, viselkedési, öltözködési, igazmondási konfliktusok). 7. Újságcikkekben, napi híradóban, magazinműsorban olvasott, hallott, látott esetek megbeszélése, saját ítélet megfogalmazása. 8. Egyéni tapasztalatok, vélemények gyűjtése.	
Fogalmak	Az ünnepekkel, eseményekkel, osztályközösséggel, tágabb közösséggel kapcsolatos fogalmak köre.

Témakör	2. Felkészülés a felnőtt életre	Javasolt óraszám: 10 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Együttműködés erősítése, felelősségtudat mélyítése, bizalomérzetét kialakítása a közös célokért dolgozókkal.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Törekedjen reális önismeretre és valós helyzetértelmezésre. 2. Cselekedjen tudatosan, tegyen erőfeszítéseket a kívánt cél elérése érdekében. 3. Normakövetés (példakép). 4. Állítson fel a mindennapi tevékenységeiben fontossági sorrendet, ismerje a pihenés szükségességét és formáit. 5. Értse meg a munkafegyelem tartalmát. 6. Ismerje és tartsa be az általános balesetvédelmi szabályokat.

7. Tartsa szem előtt a téves vélemény, és a megalapozatlan bizalom káros következményeit (becsapottság, kihasználás, megkárosítás, rossz hatások).
8. Ismerje a pénz kezelésének fontosságát, gazdálkodásában kerülje a könnyelműséget.

Fejlesztési ismeretek

1. A felnőtt lét előnyei, hátránya.
2. Kötelességek, szabályok (munkahelyi-, lakóhelyi előírások, balesetvédelmi, tűzrendészeti szabályok).
3. Időbeosztás (munka, pihenés, szórakozás helyes aránya).
4. Napi rutin tudatos alakítása az egyéni lehetőségeknek megfelelően.
5. A felnőtt élettel kapcsolatos élethelyzetek számbavétele.
6. Lakás (lakásfenntartás költségei, takarékoság, lakás tisztántartása, bezárása).
12. Személye körüli teendők (higiénia, öltözködés, kulturált megjelenés, egészséges étkezési szokások, idegenekkel távolságtartás, az intim szféra tiszteletben tartása).
13. Pályaválasztás, munkavállalás, munkahely (munkavégzéssel kapcsolatos teendők, alkalmazkodás, figyelem fontossága, fizetés beosztása, banki szolgáltatás körütekintő igénybe vétele).
14. Pihenés, szórakozás, szabadság (kulturált időtöltés, megfelelő társaság kiválasztása, káros szenvedélyek kerülése).
15. Helyes – helytelen (viselkedési szokások kialakulása, szenvedélyek kialakulása, – dohányzás, italozás, játékfüggőség, kábítószer fogyasztás).

Tanulói tevékenység

1. A kíváncsi tulajdonságok tudatos kialakítása, fejlesztése, szituációs gyakorlatok.
2. Szembesülés reális és irreális tervekkel (vágyak és a lehetőségek tudatosítása).
3. Írott és íratlan szabályok (iskolai szabályok, közlekedési szabályok, játékszabályok) betartása, megszegése, következmények (példák saját élményekből, filmekből).
4. Videofilm megtekintése, megbeszélése, helyes, nem helyes felismerése.
5. A személyes higiénia napi rutinja, heti teendők (hajmosás), havi (hajvágás) számbavétele, tudatosítása.
6. Lakás tisztántartása, rendje (napi-, heti-, havi teendők) és biztonsága (bezárása,

idegenek távoltartása), szomszédokkal szembeni viselkedés, egymás segítése. 7. Saját napirend összeállítása. 8. A tervezett élet előnyeinek tudatosítása (a mai napra tervezett feladatok és tevékenységek az e havi, ez évi, későbbi terve végiggondolása tervezése.) 9. Különböző munkakörökhöz szükséges tulajdonságok számbavétele. 10. Beszélgetés, szituációs játék, képek nézegetése, csoportosítása. 11. Megcélzott szakma szerinti képességek intenzívebb fejlesztése (pl.: tevékenység egyre hosszabb ideig, rendszeresség fejlesztése, megtartó emlékezet fejlesztése, utasítások megjegyzése, végrehajtása, stb.). 12. Pihenés: kirándulás, testedzés, tánc, kézműves tevékenységek, egyedül, együtt a családdal, társaságban. 13. Egészségmegőrzés, kondicionálás lehetőségei (életmód, életvezetés). 14. Egészségkárosító szokások számbavétele (prospektusok gyűjtése, szituációs gyakorlatok), a visszautasítás gyakorlása. 15. A pénz értékének tudatosítása. A takarékoság lehetőségeinek megbeszélése. 16. Helyzetgyakorlatok, tanulmányi séta bankban, számlanyitáshoz szükséges adatok és kapcsolatos teendők és veszélyek	
Fogalmak	Munkafegyelem, baleset, figyelem, létfeltétel, táplálkozás, lakás, ruházkodás, a pénz értéke, törvény, szabály, igazságszolgáltatás, büntetés. Saját érdek, választó, képviselő, képviselő. személyi igazolvány, határátlépés, állampolgár, sajátkezű aláírás, tájékozódás, tapasztalatszerzés, próbálkozás, tanács, tanácsadó, kötelesség, mulasztás, tévedés, hiba kijavítása, elnézés kérése, bank, folyószámla, átutalás, fedezet, takarékoskodás, titkos kód, bankkártya, kölcsön, kezes, ápoltság, taszító, vonzó, sminkelés, káros szokás, egészségmegőrzés, mértékletes, lustaság, jóleső fáradtság, szenvedély, visszautasítás,

Témakör	3. Beilleszkedés, alkalmazkodás	Javasolt óraszám: 13 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A csoportszabályokat elfogadni eltérő csoporthelyzetekben is, azok betartásával részt venni a közös tevékenységekben.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Fogadja el a szabályokat, az esetleges vitákat kulturált formában rendezze.
2. Ismerjen meg és próbáljon ki konfliktuskezelési technikákat, megoldási módokat.
3. Képes legyen saját életének szervezésére, igényeinek megfelelő helyes napirend kialakítására.
4. Tanúsítson szolidaritást a rászorulókkal szemben.
5. Aktívan vegyen részt a lakóközösség és az iskolaközösség életében.
6. Kapcsolódjon be a helyi öntevékeny csoportok munkájába (szakkör, énekkar, táncsoprot).

Fejlesztési ismeretek

1. Tanulói jogok és kötelességek.
2. Házi rend, tűz- és balesetvédelem, közlekedési szabályok.
3. Napirend.
4. Bevált és új tanulási módszerek kialakítása („a tanulás tanulása”, tanulási technikák megismerése).
5. Tanórán kívüli elfoglaltságok köre, helyi lehetőségek.
6. Műhelyek, munkahelyek megismerése, munkatársi kapcsolatok.
7. Gyakorlati tantárgyakkal kapcsolatos képességek feltérképezése (kézügyesség, kitartás, pontosság, megbízhatóság stb.).
8. Kapcsolataiban megjelenhető konfliktusok kulturált kezelése, rendezett lezárása.

Tanulói tevékenység

1. A házi renddel, munkarenddel kapcsolatos kérdések megvitatása (kérdések megfogalmazása).
2. Időbeosztás, órarend.
3. Hatékonyság ellenőrzése.
4. Saját tanulási stratégia megkeresése, az előnyök és hátrányok mérlegelésével.
5. Beszámoló az önálló tanulásról és a tanulópárok együttműködésének tapasztalatairól.

6. Kérdések megfogalmazása az új tantárgyakkal kapcsolatban. 7. Kapcsolatépítés, aktív együttműködés. 8. Felmerülő napi problémák (szimulált helyzetek) megbeszélése, saját megoldási javaslat, vitakultúra fejlesztése, agresszív fellépés leszerelése (árulkodás – segítség kérés közötti különbség tisztázása).	
Fogalmak	Egyéni tanulás, tanulócsoport, kötelező tanóra, igazolt-igazolatlan hiányzás, legális munkavégzés, feketemunka, helytörténet, múlt, közelmúlt, együttérzés, önkéntesség, önfeláldozás, karitatív tevékenység.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 4. aktuális közösségeiben a tanult szabályok szerinti munkavégzésre, 5. a környezet és az értékek megismerése alapján azonosulni, elfogadni és szolidaritást vállalni adott helyzetekben, 6. saját véleményét megfogalmazni, empátikusan együttműködni beszédpartnerével, kulturáltan törekedni annak meggyőzésére.
---	---

SZAKMAI ALAPOZÓ ISMERETEK

(Szabad készségfejlesztő időkeret)

11. évfolyam

Heti 2 óra

A tantárgy célja az egyéni életpálya-elképzelések, az egészségügyi, fizikai és pszichikai tényezők alapján – a pályaválasztási döntés segítése. Megismerteti a tevékenységek munkakörülményeit, a munkahelyek szerkezetét, az álláslehetőségeket, a különböző foglalkozásokat, tevékenységformákat. A feltételek függvényében egy vagy több szakterületen gyakorlatorientált, általános gyakorlati ismereteket nyújt. Az oktatás keretében a tanulók az általános szakmai elméleti ismeretek elsajátítása mellett a gyakorlatban is megismerkednek a kiválasztott tevékenység jellemző technológiáival, a felhasznált anyagokkal.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén a munkahelyeken, műhelyekben elvárt viselkedés megismertetésével, az önismeret és társas kapcsolati kultúra területén a munkatársi kapcsolatokban szokásos együttműködési képességek kialakításával, a munkavezetővel és a kollégákkal történő kapcsolattartás gyakorlásával.

A testi és lelki egészségre nevelés területén a munkaképesség és állóképesség fejlesztése és megtartása érdekében a saját személyre vonatkozó ismeretek nyújtásával segíti a tanulókat. Megismerteti az egyes foglalkozások egészségügyi, fizikai és pszichikai kockázatait, ezek elkerülésének lehetőségeit és a sérülések, károsodások megelőzésének fontosságát.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség területén segíti felismerni a munkavégzéssel összefüggő veszélyek elkerülését segítő technikákat, megalapozza a műhelyekben szükséges, szerszámokkal, tevékenységekkel kapcsolatos óvatosságot, odafigyelést a saját és a munkatársak épségét veszélyeztető tényezők és folyamatok elkerülésére. Az anyanyelvi kommunikáció fejlődését a tantárgy a szakmai nyelv gyakorlásával, a munkatársakkal és munkavezetővel szükséges önkifejezés segítségével és a munkafeladatok és utasítások megértésének támogatásával segíti. Elősegíti helyzethez illő szóhasználatával az információ kérését szóban és írásban, segít

a vélemény, mérlegelés és vita kulturált nyelvi formában történő megfogalmazásában.

Témakör	1. Általános munkahelyi tűz- és balesetvédelem	Javasolt óraszám: 10 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A munkahelyek és műhelyek használata rendjének és szabályainak megismerése, az önmaga és társai érdekében szükséges védő-, óvó előírások megismerése, fontosságuk felismertetése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Tűz- és balesetvédelmi előírások, műhelyhasználat rendjének megismerése. 2. Alapvető óvatosság kialakulása. 3. Műhelyben elvárt viselkedés szabályozása. 4. Tűz és baleset esetén szükséges teendők, mentések, értesítendők körének megismerése.		
Fejlesztési ismeretek		
1. Veszélyes gépek, eszközök, tevékenységek. 2. Veszélyes alapanyagok, energiaforrások. 3. Munkaruha, védőruha, munkacipő, védő és óvó eszközök. 4. Elsősegélynyújtási alapismeretek, elsősegélyláda helye a műhelyben, tartalma. 5. Egészségvédelem a műhelyben, munkahelyen.		
Tanulói tevékenység		
1. Beszélgetés a tűz veszélyeiről, a munkagépek és munkaeszközök balesetet, sérülést okozó lehetőségeiről. 2. Baleseti sérülés ellátásának szimulálása, elsősegélyláda tartalmának összeválogatása, alkalmazásának gyakorlása. 3. Tűzvédelmi gyakorlat. 4. Segélyhívások, segítségkérés helye, szimulálása, mentők, tűzoltók, rendőrség, segélyvonal. 5. Különböző típusú munkavégzéshez alkalmas és nem alkalmas munkaruha, védőruha válogatása. 6. Munkatevékenységekhez védő és óvó felszerelések kiválasztása. 7. Védőfelszerelés helyes használatának bemutatása, kipróbálása.		

8. Munkaeszközök helyes megfogásának, átadásának gyakorlása.	
Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Megfigyelőképesség. 2. Óvatosság. 3. Kooperációs készség.	
Fogalmak	Baleset, veszély, elsősegély, mentőláda, műhelyben használt eszközök, anyagok neve.

Témakör	2. Közlekedési ismeretek	Javasolt óraszám: 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A műhelyek és munkahelyek tömegközlekedéssel történő megközelítése lehetőségeinek megismerése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. A munkahely és lakóhely közötti önálló közlekedés biztonságosan és célszerűen. 2. Tömegközlekedési eszközök biztonságos és célszerű igénybevétele. 3. Menetrend alapján menetidő, átszállások ismerete. 4. Közlekedéshez szükséges menetidő és útvonal tartása.		
Fejlesztési ismeretek		
1. Menetrend. 2. Átszállási lehetőségek. 3. Tömegközlekedési eszközök útvonala. 4. Lakóhely közlekedése. 5. Lakcím és munkahely, műhely címének pontos ismerete. 6. Bérletek, jegyek időbeli és térbeli hatályosságának ismerete.		
Tanulói tevékenység		
1. Útvonalak tervezése, baleset esetén kerülőutak tervezése. 2. Közlekedési igazolványok, bérletek és jegyek szükség szerinti beszerzése. 3. Menetidő kipróbálása, pontos érkezés a munkahelyre.		
Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek		
1. Figyelem.		

2. Önállóság. 3. Együttműködési készség. 4. Pontosság. Óvatosság.	
Fogalmak	Közlekedési eszközök neve, menetrend, menetidő, átszállás, jegyek, bérletek elnevezése, útvonal.

Témakör	Műhelygyakorlatok	Javasolt óraszám
		52 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Munkahelyen, műhelyben végezhető segítő feladatok, részmunkák végzése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Munkahelyi műhelyben helyes viselkedési szabályok kialakítása. 2. Egy szakmacsoport közös szakmai gyakorlati ismereteinek, készségeinek, képességeinek fejlesztése. 3. A szükséges általános elméleti elemekkel való összekapcsolás. 4. A műhelyben szokásos és elvárt higiénés szokások elsajátítása. 5. A képzés céljától függően felkészítés az Országos Képzési Jegyzékben szereplő konkrét szakképesítés, rész- szakképesítés vagy munkába állást, életkezdést segítő ismeretek elsajátítására.		
Fejlesztési ismeretek		
1. A műhely helységeinek, eszközeinek, rendjének, tisztántartásának megismerése, megnevezése. 2. A munkahely és műhely elvárt higiénés rendjének megismerése. 3. Jellemző technológiák, a felhasznált anyagok megismerése, megnevezése. 4. Munkafolyamat menetének megismerése. 5. A társadalmi, munkahelyi beilleszkedéshez szükséges viselkedésformák elsajátítása.		
Tanulói tevékenység		
1. A műhely elvárt és szükséges higiénés rendjének betartása.		

2. Az egyszerűbb kéziszerszámok, eszközök helyes fogási, használati módjának gyakorlása.
3. Szükséges munkaruha, védőruha, munkacipő helyes viselésének gyakorlása, gondoskodás a tisztántartásról.
4. A munkaműveletek kipróbálása, a helyes munkavégzési szokások kialakulásának megalapozása.
5. Szerszámok tisztántartásának, szerszámok, anyagok tárolási szokásainak betartása.
6. Munkavégzés közben a szükséges pihenőidő betartása.
7. Helyes testtartás és fogások gyakorlása.

Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek

1. Praktikus készség.
2. Kooperációs készség.
3. Pontosság, precizitás.
4. Irányított figyelem, óvatosság.

Önállóság, önismeret.

Fogalmak	Műhelyben használt helyiségek, eszközök, anyagok nevei.
-----------------	---

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló 1. az intézmény szakmai képzésének megfelelő területen jártas lesz a gyakorlati műhelyekben és munkahelyeken, elsajátítja a képzés során használatos alapvető segítő munkák és részfeladatok elemeit, 2. tájékozott lesz a munkavégzés során elvárt teljesítménnyel és saját képességeivel kapcsolatban.
---	---

SZAKMAI ALAPOZÓ ISMERETEK

(Szabad készségfejlesztő időkeret)

12. évfolyam

Heti 2 óra

Témakör	1. Általános munkahelyi tűz- és balesetvédelem	Javasolt óraszám: 10 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A munkahelyek és műhelyek használata rendjének és szabályainak megismerése, az önmaga és társai érdekében szükséges védő-, óvó előírások megismerése, fontosságuk felismertetése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
5. Tűz- és balesetvédelmi előírások, műhelyhasználat rendjének megismerése. 6. Alapvető óvatosság kialakulása. 7. Műhelyben elvárt viselkedés szabályozása. 8. Tűz és baleset esetén szükséges teendők, mentések, értesítendők körének megismerése.		
Fejlesztési ismeretek		
1. Veszélyes gépek, eszközök, tevékenységek. 2. Veszélyes alapanyagok, energiaforrások. 3. Munkaruha, védőruha, munkacipő, védő és óvó eszközök. 4. Elsősegélynyújtási alapismeretek, elsősegélyláda helye a műhelyben, tartalma. 5. Egészségvédelem a műhelyben, munkahelyen.		
Tanulói tevékenység		
1. Beszélgetés a tűz veszélyeiről, a munkagépek és munkaeszközök balesetet, sérülést okozó lehetőségeiről. 2. Baleseti sérülés ellátásának szimulálása, elsősegélyláda tartalmának összeválogatása, alkalmazásának gyakorlása. 3. Tűzvédelmi gyakorlat. 4. Segélyhívások, segítségkérés helye, szimulálása, mentők, tűzoltók, rendőrség, segélyvonal. 5. Különböző típusú munkavégzéshez alkalmas és nem alkalmas munkaruha, védőruha válogatása. 6. Munkatevékenységekhez védő és óvó felszerelések kiválasztása. 7. Védőfelszerelés helyes használatának bemutatása, kipróbálása.		

8. Munkaeszközök helyes megfogásának, átadásának gyakorlása.	
Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Megfigyelőképesség. 2. Óvatosság. 3. Kooperációs készség.	
Fogalmak	Baleset, veszély, elsősegély, mentőláda, műhelyben használt eszközök, anyagok neve.

Témakör	2. Közlekedési ismeretek	Javasolt óraszám: 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A műhelyek és munkahelyek tömegközlekedéssel történő megközelítése lehetőségeinek megismerése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. A munkahely és lakóhely közötti önálló közlekedés biztonságosan és célszerűen. 2. Tömegközlekedési eszközök biztonságos és célszerű igénybevétele. 3. Menetrend alapján menetidő, átszállások ismerete. 4. Közlekedéshez szükséges menetidő és útvonal tartása.		
Fejlesztési ismeretek		
1. Menetrend. 2. Átszállási lehetőségek. 3. Tömegközlekedési eszközök útvonala. 4. Lakóhely közlekedése. 5. Lacím és munkahely, műhely címének pontos ismerete. 6. Bérletek, jegyek időbeli és térbeli hatályosságának ismerete.		
Tanulói tevékenység		
1. Útvonalak tervezése, baleset esetén kerülőutak tervezése. 2. Közlekedési igazolványok, bérletek és jegyek szükség szerinti beszerzése. 3. Menetidő kipróbálása, pontos érkezés a munkahelyre.		
Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek		
1. Figyelem.		

2. Önállóság. 3. Együttműködési készség. 4. Pontosság. 5. Óvatosság.	
Fogalmak	Közlekedési eszközök neve, menetrend, menetidő, átszállás, jegyek, bérletek elnevezése, útvonal.

Témakör	Műhelygyakorlatok	Javasolt óraszám
		52 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Munkahelyen, műhelyben végezhető segítő feladatok, részmunkák végzése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek 1. Munkahelyi műhelyben helyes viselkedési szabályok kialakítása. 2. Egy szakmacsoport közös szakmai gyakorlati ismereteinek, készségeinek, képességeinek fejlesztése. 3. A szükséges általános elméleti elemekkel való összekapcsolás. 4. A műhelyben szokásos és elvárt higiénés szokások elsajátítása. 5. A képzés céljától függően felkészítés az Országos Képzési Jegyzékben szereplő konkrét szakképesítés, rész- szakképesítés vagy munkába állást, életkezdést segítő ismeretek elsajátítására.		
Fejlesztési ismeretek 1. A műhely helységeinek, eszközeinek, rendjének, tisztántartásának megismerése, megnevezése. 2. A munkahely és műhely elvárt higiénés rendjének megismerése. 3. Jellemző technológiák, a felhasznált anyagok megismerése, megnevezése. 4. Munkafolyamat menetének megismerése. 5. A társadalmi, munkahelyi beilleszkedéshez szükséges viselkedésformák elsajátítása.		
Tanulói tevékenység 1. A műhely elvárt és szükséges higiénés rendjének betartása. 2. Az egyszerűbb kéziszerszámok, eszközök helyes fogási, használati módjának gyakorlása.		

3. Szükséges munkaruha, védőruha, munkacipő helyes viselésének gyakorlása, gondoskodás a tisztántartásról.
4. A munkaműveletek kipróbálása, a helyes munkavégzési szokások kialakulásának megalapozása.
5. Szerszámok tisztántartásának, szerszámok, anyagok tárolási szokásainak betartása.
6. Munkavégzés közben a szükséges pihenőidő betartása.
7. Helyes testtartás és fogások gyakorlása.

Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek

1. Praktikus készség.
2. Kooperációs készség.
3. Pontosság, precizitás.
4. Irányított figyelem, óvatosság.
5. Önállóság, önismeret

Fogalmak	Műhelyben használt helyiségek, eszközök, anyagok nevei.
-----------------	---

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló 3. az intézmény szakmai képzésének megfelelő területen jártas lesz a gyakorlati műhelyekben és munkahelyeken, elsajátítja a képzés során használatos alapvető segítő munkák és részfeladatok elemeit, 4. tájékozott lesz a munkavégzés során elvárt teljesítménnyel és saját képességeivel kapcsolatban.
---	---